

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

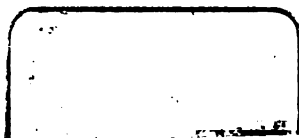
Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

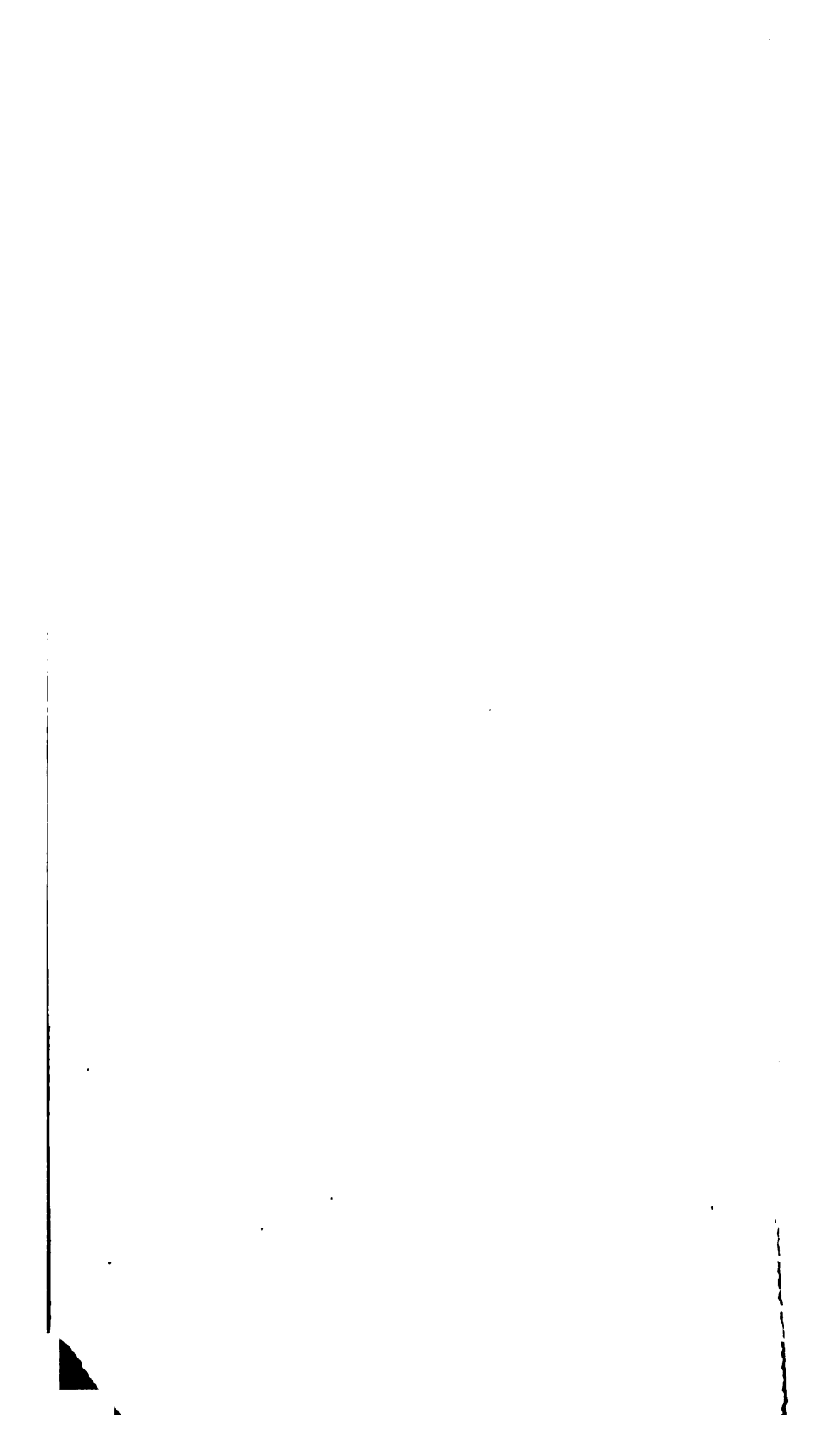
- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

Sivaning
KBY

Bij de Uitgevers dezes zijn te bekomen of liggen ter perse:

J. G. SWAVING, Gallerij van Roomsche Beelden, of Beeldendienst der 19^e Eeuw, met platen.

Roomsche Feest- en Heilige dagen, met platen.

Reizen en Lotgevallen, 2 Deelen, compleet.

Tienjarige Militaire Loopbaan, of Beknopte Schets zijner zonderlingste merkwaardigheden in Frankrijk, Duitschland, Nederland en Groot-Brittanje; benevens Kopij authentiek van het te Brugge tegen hem uitgevaardigd vonnis, en van het Koninklijk Besluit Zijner Brittanische Majesteit van zijne aanstelling als Ambtenaar bij den Hove van Justitie aan de Kaap de Goede Hoop. Zijnde een vervolg op *Swaving's Reizen*

en

en *Lotgevallen*, door hem
zelve beschreven.

J. G. SWAVING, Vertaling van **ALEXANDER I**,
Keizer van Rusland, Levens-
schets en Anecdoten; met Por-
tret en Fac-Simile.

Vertaling, Zes Maanden in de
West-Indiën, in 1825.

Vertaling, Dagverhaal oener Rei-
ze naar Siam en Cochinchina,
2 Deelen.

Vertaling, Leven van **NAPO-
LEON**, Keizer der Franschen,
door *Walter Scott*, 8 Deelen.

Levensschets van den Hertog
van York, benevens eene schets
sijner prachtige begrafenis;
met Portret en Afbeeldingen
van de Plegtigheden.

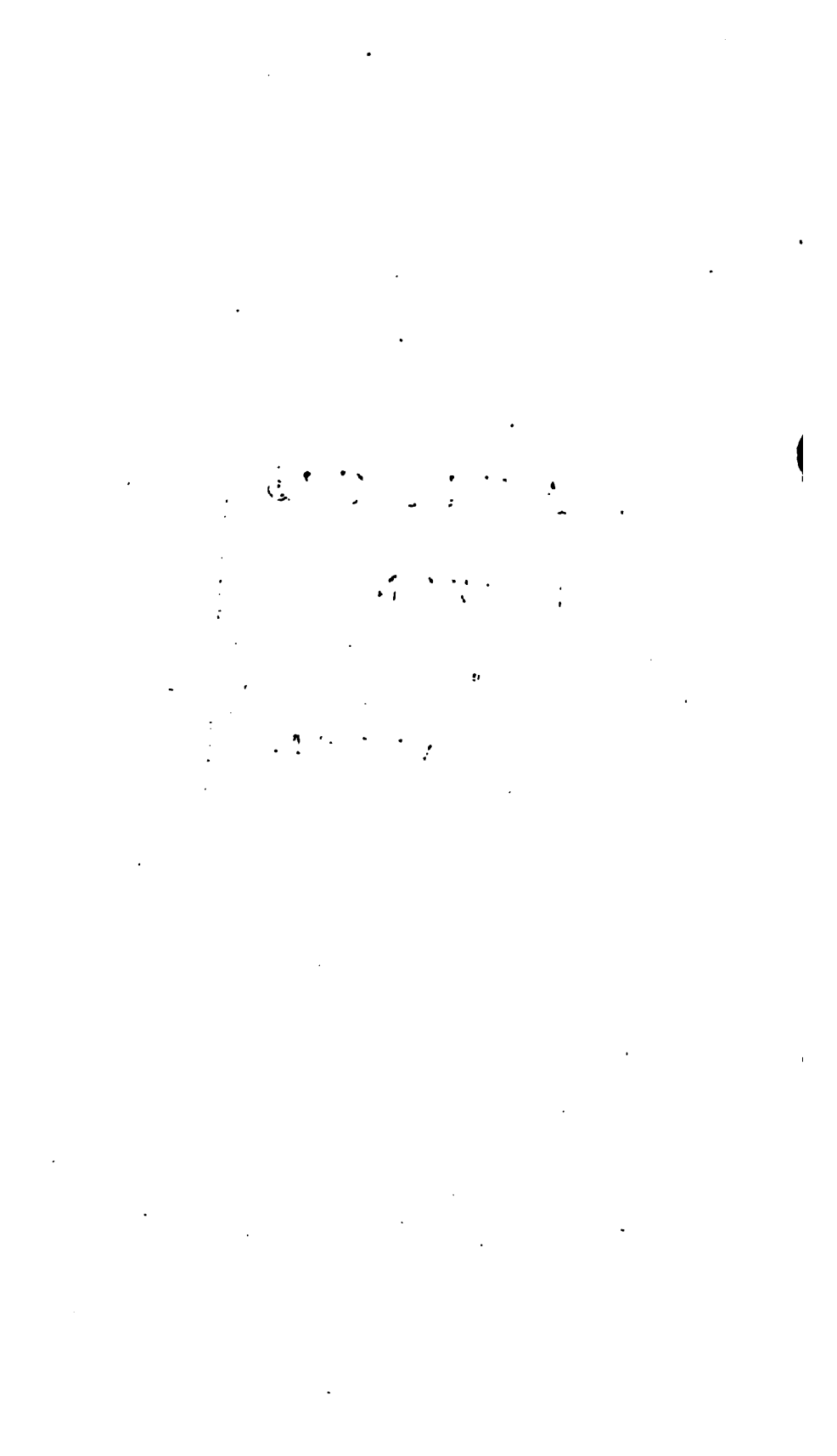
NB. Van zijne **REIZEN EN LOTGEVALLEN**
wordt alreede eene Tweede Druk
perse gelegd.

S W A V I N G ' S

REIZEN

EM.

LOTGEVALLEN.

Swaving, J.G.

S W A V I N G ' S

REIZEN

EN

LOTGEVALLEN.

DOOR HEM ZELVEN BESCHREVEN.

TWERDE EN LAATSTE DEEL.

*

**TE DORDRECHT,
BIJ BLUSSÉ EN VAN BRAAM.**

1827.

vsl G

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
56104A
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1882 L

I N H O U D.

HOOFDSTUK XVIII.

Vertrek uit Demerary. Overzicht van Carabische eilanden.

De schiffspadden- en haaijenvangst. Toevallige kennismaking met den heer Armstrong en aankomst op het eiland Santa Cruz. Schetsen van dat eiland. De beleeftde uitnoodiging. Aankomst te Christianstadt. Schetsen van deze hoofdstad. Reis over land naar Frederichstadt. De Deensche ontbijttafel. Aankomst op de plantagie de Diamant. Schetsen van dezelve en van de familie Armstrong. Des schrijvers verblijf in dat eiland. Toevallige reis naar, en aankomst in St. Thomas. Schets van de reede en van de stad. Onderscheidene natuuren en gezindheden in dat eiland. Zonderlinge inval om eene Engelsche vrouw te trouwen. Torugreize naar het eiland Santa Cruz. De schrijver vraagt de dokter des heeren Armstrongs ten huwelijk. De zaak wordt geklonken. Een orkaan. Vertrek naar Noord-Amerika.

Bladz. 1.

HOOFDSTUK XXIV.

Omzwervingen in een Noordse jol langs de kusten van St. Domingo. Schetsen van die kust. Grootte soorten van krabben en andere schelpvisschen. Aankomst en ontmoetingen in Baye de la Cavalière. Gedachte bij het opklauteren van St. Domingo's rijk gebergte. Aankomst en nachtverblijf onder Pointe Madelaine. Ontmoetingen in de rivier la Romaine. Grootte overvloed van vet in St. Domingo. Gedachten bij het zien van Hispaniola's onbebouwde velden. Koddige wijze om krokodillen te vangen. Harde teleurstelling. Blijde verrassing te Cucumaja. Oosters in de takken der boomstam. De schrijver kontrakteert met den kapitein van een Spaansch houtschip en reikt gedeeltelijk zijne lading en manschappen. Aankomst voor de stad St. Domingo.

Bladz. 98.

HOOFDSTUK XXV.

Schetsen van de rivier Ozama. Idem van het fort. Gepleegde diefstal aan boord. De schrijver verklaagt zijnen kapitein bij den gouverneur; en doet hem gevangen zetten. De hijgeloovige hospita. De Fransche praikmaker. Schetsen van de stad St. Domingo. Het graf van Columbus. Sluipmoordenaars. Des schrijvers bagchelijke toestand. Vertrek in een Spaansch koopvaardijship naar Nieuw-Orleans.

116.

HOOFDSTUK XXVI.

Schetsen van zeegomten tusschen de eilanden Jamaica, Guba en St. Domingo. Beschouwing der Bahamasche eilanden, luchtstreek, ligging, eerste bewoners, historisch

risch

XIV

risch overzicht. De onthalsde pastoor. Schipbreuk op de Hogsties. De papegaaijen wijzen ons den rechten weg. Kluchtige verschijning van apen en rotten. Uitrusting der groote boot. Het verlaten van het zinkend wrak.

Bladz. 153.

HOOFDSTUK XXVII.

Des schrijvers omzwervingen in eene opene boot. Algemeene wanhoop en doodelijke ontsteltenis. Aankomst op het onbewoonde eiland South-key of Castle-island. Vernachting aldaar. Schetsen van dat eiland. Krabben. Eenige bijzonderheden over de West-Indische bergkrabben. Koddige begravenis. Vertrek uit South-key. Aankomst te Acklins-key. De eenigste bewoner van dat eiland. Roode loop. Reis naar Yuma-eiland. De schrijver wordt voor den ongelukkigen Jonas aangezien. Zijn leven in gevaar. Zijne zonderlinge redding door een Engelsch oorlogschip. 151.

HOOFDSTUK XXVIII.

De schrijver wordt als eenen vondeling aangenomen aan boord van de Shamrock, bestemd naar de Bermudas-eilanden. Het voorregt der opvoeding. Het dragonders paard. De Engelsche zeekapitein Lodgers. Het karakter eens zeemans. Aankomst in de Bermudas-eilanden. Beschrijving van dezelve. Klimaat. Groeibaarheid. Orkanen. Voorteekenen en uitwerkingen van dezelve. Inwoners. Planten en gewassen. Zeldzaamheden in de natuur. Spinnewebben sterk genoeg om vogels te vangen. De dichter Waller. Schets van het eiland en van de stad St. George. De timmerman Moor. 170.

HOOFD-

HOOFDSTUK XXIX.

Geene zorgen voor den tijd. Edels karaktertrekken van kapitein *Rodgers*. Des schrijvers aankomt in *St. George-eiland*. Donkere vooruitsigten. Mijn intrek in een burger-kosthuis te *St. George* in *Engelsche* uniform. Voorbeeldelooze trek van *Engelsche* edelmoedigheid. De gouden time-keeper. Een woord over het geven en aannemen van aalmoezen. Afscheid van den reukler mijns levens. De schrijver vertrekt naar *Zuid-Carolina*. Aankomt aldaar. Inschepping aan boord van eenen *West-Indievaarder*. . . . . Bladz. 189.

HOOFDSTUK XXX.

Beschrijving van de stad *Charlestown*. Ligging. Koophandel. Aanleg der straten. Bouworde der huizen. Winkels. De trotsch van *Indië*. Bijzondere eigenschappen van dien boom. Oorzaak van de ongezondheid der stadslucht. Openbare gebouwen. Kerken. Geestelijke gestichten. De lijken worden binnen de stad door roofvogels uit de graven opgehaald en verslonden. De hal en de markten. Prijs der voornaamste levensmiddelen. Opulente levenswijze. De *Carolynsche* rijstplanters. De *Carolynsche* vrouwen. Haat tegen de *Engelsche* natie. Monsterachtig groote beenderen in het *Museum*. De voorregten eener goede opvoeding. Willekeurige wetten. *Opper- en Neder-Zuid-Carolina*. Landbouwkundige aantekening over het aanleggen van rijstplantagien. Luchtgesteldheid. Vertrek naar *Berbice*. . . . . 204.

HOOFDSTUK XXXI.

Aankomst in Berbice. Prijzenswaardige voornemens. De blijde wederontmoeting. Uitwerkselen van het klimaat. De schrijver verkoopt zijne plantagie en vestigt zich als koopman in de stad Nieuw-Amsterdam. Schets van eenen Berbiceschen winkel en van de West-Indiësche wijze van handel drijven. Des schrijvers wederwaardigheden in deze zijne nieuwe betrekking, en deszelfs vertrek met de noorder zon. Hat beleg in den mond van Mahyconie-kreek. De sprong door de ton. De sentimentele retraite. Vlucht uit de kolonie Berbië.

Bladz. 221.

HOOFDSTUK XXXII.

Gedachten bij het verlaten der Gujaansche kust. Aanspraak aan mijne schuldeischers. Afscheid van mijne West-Indische vrienden en bijzondere betrekkingen. Aankomst in Demerary en mijne wederwaardigheden aldaar. Vertrek naar de Oronoke. Schetsen van die rivier. Mijne landing onder kaap Barima en verblijf onder de Indianen. De goedkoope kennismaking. Des schrijvers hagchelijke toestand. Zonderlinge slaappleats. Een Gujaansch woud bij nacht. De gewoonte eene tweede natuur. Mijne inscheping aan boord van eenen Spaanschen smokkelaar met ezels en muilieren geladen. Vertrek naar het eiland Trinidad. . 241.

HOOFDSTUK XXXIII.

Vertrek uit de Oronoke-rivier. Verblijf aan boord van een ezelschip. Zonderbare landing in Trinidad. Verblijf bij een Caraïbisch gezin te Punta Blondes. Kleeding

ding der vrouwen. Roomsch Katholijke Missionaristen. Geestelijke zerafs. Landtocht naar Puerto de Espana door het hoog Trinidadsch gebergte. De schryver neemt dienst als gemeeen matroos op een Noord-Amerikaansch koopvaardijship. La danse interrompue. Vertrek naar Baltimore in Virginia. Aankomst en zonderlinge wederwaardigheden in die stad. De Weduwe Elizabeth T... Spoedig opkomende trouwpartij. Noord-Amerikaansche en Schrotsche wijze van trouwen. Eene bruiloft in Baltimore. Vertrek over land naar Nieuw-York. . . . . Bladz. 259.

HOOFDSTUK XXXIV.

Beschrijving van Baltimore. De baai. Ligging. Bouwkundige aanleg. Fell's-point. Toevallige weder ontmoeting van kapitein Parker. De staat van Maryland. Voornaamste steden en rivieren. Luchtgesteldheid. Landbouw. Voortbrongselen. IJzer- en kolenmijnen. Fabrieken. Hooge en lage scholen. Inwoners. Zwarte en blanke werklieden. Regeringsvorm. Belastingen. Burgerregt. Bevolking. . . . . 278.

HOOFDSTUK XXXV.

De weg naar Abingdon. Bushtown. Harford. Havre de Grace. Korte schetsen. De Susquehanna'sche en Potomacksche haringvischerij. Schetsen van de dorpen Charlestown, Elktown, Christiana, Brandywine, en van de oevers der onderscheidene rivieren en kreek langs dezen weg. Menigte waterwerken. Wilmington. Schildersachtige landschereelen. Komst in Philadelphia. Buonaparte. Reis van Philadelphia naar Nieuw-York. Aandoenlijke herinneringen bij het weder-
der-

XVIII

derzien dier stad. Ernstige overdenkingen. Blijde weder-ontmoeting. Een woord over de vriendschap. Le diner interrompu. De schrijver wordt in de gevangenis gezet. Een woord over het gemis der vrijheid.

Bladz. 296.

HOOFDSTUK XXXVI.

Schets mijner gevangenis. Zelfmoord. De gewasnde bemelsche afgezant. De geladene pistolen. De giftdrank. De noodlottige whistpartij. Tegenwoordigheid van geest op den rand des grafs. De schrijver wordt uit den doodslap opgewekt. Zamenspraak met eenen predikant over zelfmoord. Onmenselijke wetten jegens schuldenaars. Trekken van edelmoedigheid. Het duivenplat en de koddige minnehandel. De mislukte briefwisseling en blijde verrassing aan het ijzeren hek. De schrijver trouwt in de gevangenis met een Amerikaansch meisje. De bruiloft. Het huwelijksbed. De gele koorts. De schrijver wordt andermaal weduwnaar. De heer Lamaison. De schrijver verbindt zich als gemeen soldaat in Amerikaanschen dienst en verlaat de gevangenis. . . . . 321.

HOOFDSTUK XXXVII.

Uitboezemingen bij het verlaten der gevangenis. De schrijver wordt voor den regter gebragt en van daar naar de kazerne geleid. Eenige schetsen van zijne nieuwe standsbetrekking. Zijne gedachten aan desertie en de welgelukking zijner plannen om ontslag van den dienst te bekomen. De schrijver wordt bij eenen officier van werving gedetacheerd en vertrekt naar den staat van Connecticut. Bakoerlijke tafereelen. De weg van

van Nieuw-York naar Newhaven. Des schrijvers kortstondig verblijf aldaar en schetsen van die stad en haven. De schrijver doorkruist een veertigtal steden, dorpen en gehuchten in den staat van Connecticut en deszelfs generaal verlag van denzelfden. Schetsen van het nationaal karakter der inwoners. Over de wetten van den staat. Regeringsvorm. Godsdienst. Openbaar onderwijs. Eenige geschiedkundige aantekeningen. Een woord over de gerechtshoven. Landmilitie. Des schrijvers terugkomst in de kazerne te Nieuw-York en ontslag uit den Amerikaanschen dienst. De ongunstige clause. Bekommerlijke toestand. Ontmoeting bij de heeren Lehman en Comp. De kleerenkoop. Vertrek naar de Nederlanden. . . . . Bladz. 363.

HOOFDSTUK XXXVIII.

Reis van Noord-Amerika naar de Nederlanden benoorden Groot-Brittanje. Teleurstelling voor den mond van Texel. De schrijver begeeft zich in eene opene boot naar Langeroog. Noodlottige wederwaardigheden op de kusten van dat eiland. De hagchelijke zwempartij. Wonderbaarlijke redding. Het hussarenpak. Het proces-verbaal. Gevankelijke wegvoering naar Harlingenzijl. Het verhoor. Aankomst te Aurich. Het cachot. De krjgslis. De commissaris-generaal van policie. Des schrijvers wederwaardigheden op deszelfs gevankelijken overtocht van Aurich naar het verbeterhuis te Amsterdam, tuschen gendarmes te paard aan eene lijn gebonden. De baron *de Salis*. Bittere teleurstelling. Aankomst en zeldzame wederwaardigheid te Emden. De heer Camminga. Voorbeeldelooze edelmoe- digheid in eenen Vries. Het spook in het luhok te Garrelsheer. Koddige avontuur. De goedhartige kas-

XIX

hastelen te Groningen. Blijde wederontmoeting van den heer Cautzelaar te Assen. De onder-prefekt Hofland. Gelukkige omwenteling van zaken. Trekken van zuivere en ware vriendschap. Zonderlinge wederwaardigheden te Amsterdam. De heer Benjamin Denker Curtius en de advokaat Vollenheven worden mijne borgen. Aandoenlijke ontmoeting te Saardam.

. . . . . Blads. 400.

SLOT. . . . . . 444.

SWAVING'S REIZEN

EN

LOTGEVALLEN:

HOOFDSTUK XVIII.

Vertrek uit Demerary. — Overzigt van Caraïbische eilanden. — De schildpadden- en haaijenvangst. — Toevallige kennismaking met den heer Armstrong en aankomst op het eiland Santa Cruz. — Schetsen van dat eiland. — De beleefde uitnoodiging. — Aankomst te Christianstadt. — Schetsen van deze hoofdstad. — Reis over land naar Frederichstadt. — De Deensche onthijttafel. — Aankomst op de plantagie de Diamant. — Schetsen van deselve en van de familie Armstrong. — Des schrijvers verblijf in dat eiland. — Toevallige reis naar, en aankomst in St. Thomas. — Schets van de reede en van de stad. — Onderscheidene natiën en gezindheden in dat eiland. — Zonderlinge inval om eene Engelsche vrouw te trouwen. — Terugreize naar het eiland Santa Cruz. — De schrijver vraagt de dochter des heeren Armstrongs ten huwelijk. — De zaak wordt geklonken. — Een orkaan. — Vertrek naar Noord-Amerika.

Het schip, hetwelk mij nit Berbice naar Engeland zoude overbrengen, moest, in het voor-

II D.

A

bij-

bijgaan, de haven van Demerary en die van het eiland Santa Cruz aandoen. Onder de passagiers, bij ons vertrek uit Demerary, bevond zich zeker John Armstrong, wiens vader een schatrijk planter was in opgemeld eiland, en die eenigzins in het schip geïnteresseerd schoon te zijn, ten minste het was voor dien Engelschman dat wij dezen omweg moesten maken.

Onze overtocht was, tot op de hoogte van dat eiland, bij uitstek aangenaam, belangrijk en voorspoedig. Wij waren een groot gedeelte der Caraïbische eilanden een voor een al spelend voorbij gezeild. Ieder dag leverde nieuwe tooneelen op, en men moet van zulke voortreffelijke zeegezigten werkelijk ooggetuige geweest zijn, om er zich een juist en levendig denkbeeld van te kunnen vormen.

Het eerste eiland, hetwelk wij in het gezicht kregen, was Trinidad, daarna Tabago, Granada en St. Vincent, vervolgens St. Lucia, Martinique, Dominique, Guadeloupe, Montserrat, Nevis, Antigua, St. Christoffel of St. Kits, St. Eustatius en Saba, behalve nog een dozijn mindere eilandjes. Een gedeelte der hier opgenoemde eilanden liepen wij op helderen dag langzaam dicht onder de kusten voorbij, en het ander ge-
du-

deende den nacht bij het helder licht der ma-
neschijn, hetwelk tuschen de keerkningen ge-
meaalijk zoo schitterend is, dat men bij dezelfde
licht gemakkelijk de Haarlomsche Courant zou-
de kunnen lezen.

Den 20 Junij 1810, zijnde den 16 dag na
ons vertrek uit Demerary, kregen wij op de
hoogte van Santa Cruz eene ontzaglijk groots
schildpad in het oog. Het dier scheen in eenen
diepen slaap ingesluimerd op de oppervlakte
der zee onbewegelijk voort te drijven. Oogen-
blikkelijk werd onze kleine sloep uitgeret en
men roeide er met de uiterste omzigtigheid na-
gellegt op aan. Reeds waren wij zoo dicht ge-
naderd, dat wij onze armen uitstrekten, om
het dier op te vatten. Wij hielden onzen adem
in, en durfden ons nauwelijks verroeren, uit
vrees van onze prooi te zullen verliezen. Ein-
delijk gelukte het aan den onder-stuurman den
tafelbrooden rug van het dier aan te grijpen; dan
door het plotseling toeschieten der overige man-
schappen naar de eene zijde der boot, en de
ontzaglijke zwaarte van het geweldig sparte-
lend beest, schepte de boot in eens zoo veel
water in, dat wij dien vangst bijna met ons
leven zouden hebben kunnen bekoopen. Even-
wel liet men dien rijken buit niet los, maar

In afwachting van den morgenstond bleven wij hier bijgedraaid liggen, en, bij het eerste aanbreeken des dageraads, hadden wij de schilderachtigste gezigten voor de boeg. Tegen negen uren wierpen wij in de baai van Christianstadt ons anker, en sedert die korte dagen van ons verblijf aan boord stond ik met den heer Armstrong op zulk eenen vriendchappelijken voet, dat deze mij uitnoodigde, om, gedurende de 10 of 12 dagen, welke het schip in dit eiland moest vertoeven, op de plantagie van zijn vader door te brengen. Niets werd natuurlijk met warmer geadrift aangezonden, dan dit in allen opzichte voor mij zoo aannemelijk offer; en zonder mij deze zijne waarlijk regt hupsche uitnoodiging tot tweemaal toe te laten herzeggen, sprong ik nevens hem in de kleine boot, welke ons dadelijk na onze aankomst in deze haven, te Christianstadt, aan den steiger afzette. Van al de tot hiertoe door mij bezigtigde steden, leverde deze Deensche hoofdstad een voor mij geheel vreemd en belangrijk gezigt op. Dezelfs bergachtige ligging, zonderlinge bouworde, geregeld aangelegene straten, van welke 6 in de breedte en 11 in de lengte een totaal bedrag van 600 huizen vormden, maakten op mij eenen indruk, welken ik mij thans nog even zoo duid-

de-

delijk als op den dag van gisteren voor oogen kan stellen.

De plantagie van den heer Armstrong was juist aan het tegenovergestelde niterste fles eilands, dicht nabij Frederichstadt, en dus bijna zeven uren van hier gelegen, hetgeen mij tevens de aangename gelegenheid verschafte, om nu ook het gansche eiland van binnen te bezigtigen, loopende er eene kostelijke breedte rijweg, van de eene stad naar de andere, midden door het eiland heen. Wij beklommen ieder eenen muilezel en draafden berg op berg af, aan alle kanten tusschen beelderig aangelegene plantagien, tot naar de plaats onzer bestemming. De grond was hier en daar van eenen rotsachtigen aard, onder anderen stond de hoofdstad boven op eene roodschijsende rots, hetwelk met de sneeuw witte kleur der huizen een zonderling contrast opleverde, vooral toen wij uit de diepte eener vruchtbare vallei tegen die steile hoogts opzagen. Niet ver van hier namen wij op eene plantagie, bij eenen der bloedverwanten van den heer Armstrong, onzen intrek, en kwamen hier juist op het ontbijt aan, bestaande uit koffij, thee, poorter, wijn, geroosterde en gekookte bananen en casavi, gebradene haring, beefsteeks, ananassen, ad-

vocaten en eene menigte andere vruchten. Zonder ooit te voren een enkel woord Deensch gehoord te hebben, verstond ik tamelijk wel waarover onze vriendelijke gastheer sprak, en stond verwonderd over de naauwe overeenkomst dier taal met het Hoogduitsch. Na ons aan deze wel voorziene ontbijttafel, regt te goed gedaan te hebben, (want niets smaakt beter dan al hetgeen men eet na eenige dagen achter elkander op zee geweest te zijn,) vervolgden wij onzen aangename togt. Terwijl mijne oogen over deze heerlijke landstreken welig in het rond graasden, wenschte ik mijzelve met deze zoo toevallige als aangename avontuur van harte geluk, en opgewonden door al het schoon, hetwelk mij hier omringde, deed ik de volgende bekende woorden door het gebergte weergalmen:

« On ne sauroit trop embellir
 « Le courte espace de la vie,
 « Pour moi je veux le parcourir
 « Avec l'amour et la folie. »

Tegen den avond kwamen wij op de plantagie de Diamant behouden aan. De oude heer Arnstrong kwam ons met zijne beide bekoorlijke dochters in de groote breede laan van palmiet-boomen te gemoet. Mijn reisgenoot
 was

was in een wip van den rug zijns zwaels om den hals van zijnen grijzen vader. Dadelijk nadat men van de eerste aandoening dezer blijde wederontmoeting een weinig bekomen was, werd ik als een West-Indisch *Dutch* planter aan vader en dochters voorgesteld, en alvorens wij aan het eind der laan langs hooge steenen trappen het hechte en sterke woonhuis binnentraden, had ik reeds beide dochters aan den arm, terwijl daarbij het verliefde doel mijner reis naar Engeland geheel en al uit het oog verloren werd.

Welk een hemelsbreed verschil bestaat er niet, riep ik vol verrukking uit, toen ik den daarop volgenden morgen uit mijna slaapvertrek de mij hier omringende voorwerpen zat te bewonderen. Het statig geklots der golven tegen de steile rots, op welks dicht begroeide kruin het zware en sterke steenen woonhuis gelegen was en boven geheel de plantagie uitstak; het geloei der koeijen, die in nabijliggende weidse klaverweiden rendgraasden; het groch en lom-merrijk park, hetwelk met oneindig veel smaak, en omringd van de ketzigste vrucht-boomen; voor front van het woonhuis was aangelegd, het met groen en glinsterend suikerriet, hetwelk door den koelen zee-wind ho-

wogen; even als de golven des oceans, vol majesteit op en neder deinsde; het vergenoegd en vrolijk Afrikaansch gezang der vlijtige Negers, wier zwart-kroezige hoofden hier en daar boven de saikerhalmen uitstaken; de heerlijk gear der in volle bloesem staande citroen- en oranjeboomen; welke in eene smaakvolle ongedwongenheid onder elkander stonden, en aan het geheel een regt bekoorlijk en romanesk voorkomen gaven, gevoegd bij de beminnelijke zusters van mijnen gastvrijen vriend, waren inderdaad redenen genoeg, om mijzelve geluk te wenschen met dezen mijnen toevalligen en kortstondigen omweg.

De oude heer Armstrong, een podagreus weduwnaar, hield zich meestal op in een der zijgebouwen, alwaar hij zich door zijne Mulattinne huishoudster met roode baaijen doeken deed inwrijven, terwijl de zoon steeds te Christianstadt drak bezig was met het schip te bevrachten. Zelfs begon ik reeds zoo bijzonder aan dit bekoorlijk eiland gehecht en met mijne welgemaakte jeugdige en immer meer en meer beminnelijke cicerones ingenomen te worden, dat ik mijne reis naar Engeland van harte gaarne nog een paar maanden had willen uitstellen. Doch tachtig guldjes, welke ik voor die

die

die reis naar Liverpool vooruit betaald had, op zoodanige wijze te verkwisten, en zonder eenig stellig voorgenomen hoofddoel hier te blijven, zende, niet zonder rede, een allerongunstigst denkbeeld van mijn persoon hebben moeten geven. Ik nam dus, dadelijk nadat de kapitein mij het uur van zijn vertrek had aangezegd, afscheid van mijne edele weldoeners, gaf mijnen mailézel de sporen en galoppeerde naar Christianstadt, alwaar mijn jonge vriend Armstrong mij de droeve mare berigtte, dat het schip juist eenige weinige minuten te voren vertrokken was. Een der bijstanders gaf mij den raad om den kommandant van het fort *Louiza Augusta*, of van de daar tegen over liggende batterij *Sophia Frederica*, te verzoeken, om een seinachot te doen, en terwijl mijn vriend Armstrong zich met deze taak belastte, scheepste ik mij in eene der, op St. Thomas varende, gewone pakketten, die mij in het voorbijgaan aan boord zoude brengen. Het gebalder van het geschut weergalmdo tusschen de omliggende hooge rotsen, de vlag wepperde half weg van onse stang, doch het schip bleef, zonder zich noch aan het een, noch aan het ander te stooren, deszelfs koers met bovenbram- en lijzeilen voortzetten, en zeilde met mijne koffers en kisten regelregt naar Liverpool. De
pa-

paket, in welke ik mij bevond, moest, zoo als van zelve spreekt, deszelfs reis naar St. Thomas vervolgen, zoodat ik mij nu van lieverlede naar dat eiland moest laten overbrengen.

Men kan nagaan in welk eenen bestuiteloozen en onaangename toestand ik hier den engen rotsachtigen ingang der reede binnenliep. Zonder te weten werwaarts mijne schreden te wenden, volgde ik de overige passagiers werktuigelijk in de eenige lange breede straat van deze aan den voet van eenen hoogen berg aan den oever der reede liggende hoofdstad. Ik trof hier al aanstonds eene menigte Hollandsche landgenooten aan; ook hadden de huizen, 250 in getal, een Hollandsch voorkomen, en de inwoners over het algemeen schenen mij een mengelmoes van allerlei natiën te zijn; doch Duitschers en Franschen maakten hier het grootste gedeelte der blanke bevolking uit, en alles scheen hier alleen voor den koophandel te leven. Ik kwam hier juist op eenen Zondag aan, en vond tot mijne groote bevreemding eene Hollandsche hervormde kerk. Ongelukkig kwam ik er eerst aan toen de Engelsch- Episcopalsche gemeente reeds de plaats mijner landgenooten ingenomen had, dienende hetzelfde-

zelfde gebouw voor de beide natiën. Behalve deze was er ook nog eene Lutherische kerk, welke de hoofdkerk des eilands is; ook vond ik er eene Joodsche synagoge, eene Rooms-katholieke kerk en eenige Engelsche broedergenootschappen. Ik nam mijnen intrek in een dier logementen, welke het uittigt hebben op de reede, alwaar bijna een honderdtal schepen, voor het grootste gedeelte onder Deensche vlag, ten anker lagen, en zoo er toevallig een onder geweest was, hetwelk te Demerary, te Barbice of te Suriname te huis behoorde, zoude ik, zonder mij een oogenblik te bedenken, zeer zeker naar mijne plantagie terug gekeerd zijn; doch geene dier schepen kon mij brengen, waar ik wezen wilde, of liever gezegd, ik wist zelf niet naar welk oord der wereld ik mij van hier zoude laten overvoeren. Terwijl ik met mijnen Negerjongen, even als eenen dolenden ridder, langs het eenzaam strand van St. Thomas, al peinzende en zuchtende besluiteloos voortliep, kwam ik eensklaps op den inval, om weder naar het eiland Santa Cruz terug te keeren.

De lupsche wijze, op welke ik bij het gezin van den heer Armstrong ontvangen was geworden, en de bijzondere aandoening, welke ik,

onder het afscheid namen, bij eene der dochters meende bespeurd te hebben; de groote prachtige suikerplantagie, de hooge bejaardheid van den vader en mijne bijzonder plotselinge inval om eene Engelsche vrouw te willen trouwen, bevestigden weldra dat besluit, zoodat ik den volgenden dag na mijne aankomst in St. Thomas weder naar Santa Cruz terug keerde. Ten einde nu dien verren omweg over land uit te winnen, liet ik mij in Frederichstadt ontschepen, en werd bij mijne aankomst op de Diamant met dezelfde gulle gastvrijheid, ja met zichtbare blijdschap, ontvangen, terwijl de oude man bij herhaling regt hartelijk over dit koddige avontuur schaterde van lagchen. In liefdesgevallen behoeft men weinig taalkennis te bezitten; ook was mijn doel, ofschoon ik destijds zeer gebrekkig Engelsch sprak, binnen weinige dagen bereikt, en de oudste dochter werd mij met eene aanzienlijke bruidschat plegtig door den vader toegesegd, onder herpaling echter, dat ik, voor de veldrekking van ons huwelijk, mijne plantagie in Berbice moest verkoopen, ten einde mij daarna op het eiland Santa Cruz te komen vestigen. De zoon, die eenige jaren in Noord-Amerika te verrigten had, deed mij het voorstel om hem naar Nieuw-York te vergezellen, te meer daar zulks het

zichs en beste middel wat ons spoedig onze gelegenheid naar Hollandch Guyana aan te treffen.

Wij namen gevolgelijk onze plaats in een Noord-Amerikaasche brik, welke binnen twee à drie weken de haven van Christinashtak zoude verlaten. In dien tusschentijd moest ik hier nog ooggetuige wezen van een verschrikkelijk tooneel, hetwelk ik nog nooit te voren had bijgewoond, namelijk van een dier alles verwoestende orkanen, die hier jaarlijks zulke geduchte rampen en onheilen veroorzaken. Het schoen als of een ieder verscheidene dagen een voorgevoel had, dat er iets van dien aard moest voortvallen. De molenaars lieten de wicken van hunne molens afscemen; de huisheer sloot al de vensters en deuren zijner woning met daartoe opzettelijk vervaardigde stormluiken, zoodat wij na op helderen dag de haars moesten aansteken; ook bleek het bij de uitkomst dat niemand zich in zijner voorneggenden geest vergist had; want deze akelige voorbehoedelen waren naarwelijks genomen, of de orkaan begon eensklaps met de allereduchtste woede op te zetten. Zelfs kwamen mij deze oogenblikken veel akeliger en verschrikkelijker voor, dan die, welke ik te

te Barbico, bij gelegenheid eener aardbeving, heb bijgewoond. Wij namen nu allen de wijk in den kelder, in welken niets vergeten was, vooral niet het noodige tot levensonderhoud, gemak en geneugte.

De heer Armstrong verzekerde mij bij deze gelegenheid, dat er soms gansche huizen vierkant van derzelver fondamenten opgenomen en een aantal vademmen ver tot morzelen verbrijzeld zijn geworden. Zelfs bestaan er voorbeelden in Santa Cruz, vervolgdde hij, dat bruggen door orkanen opgeligt en op eenen verre afstand nedergestort werden. Het ake-
ligst geluid, bij het ijselijk geloos der winden en het gebrul der golven, was het kletteren van de, tegen de muren van het huis aanvliegende, keisteenen, welke door den wind opgeligt en even als hagelbuijen alles vernielden, mensch en beest ter neder velden, en onoverzienlijke vruchtbare akkers, ja geheele plantagiën in puinhoopen veranderden. Ook zal ik nimmer vergeten, welk eene verwoesting deze orkaan, die nog wel zeer genadig genoemd werd, van alle kanten aangerigt had, doch hetgeen mij het meest bevreemdde, was de verbazende hoogte, tot welke de golven der zee zich in dezen storm hadden weten te

ver-

verheffen. De rots, op welke de overspoeling der zee duidelijke sporen had achtergelaten, was zeer zeker over de 150 voet hoog boven de oppervlakte der zee.

In weerwil der veiligheid van de havens, voor welke die van Frederikstadt, zoowel als die van Christianstadt, vermaard is, leverden beide die havens den volgenden dag een allertreurigst schouwspel op, en het was eerst verscheidene dagen na dien ramp, dat de Fanny, zoo noemde men het schip, met hetwelk wij naar Nieuw-York zouden vertrekken, in staat was de reis aan te nemen, zijnde er bijna geen schip in het eiland, hetwelk niet op de eene of andere wijze door dien orkaan geleden had. In het begin van Julij 1810 begaven wij ons in eene groote kirreboe, die zwaar beladen was met pluimvee, vruchten, groenten en al wat de Diamant het beste in mondbehoeften opleverde, aan boord, en weldra verdween het schilderachtig Santa Cruz uit ons gezigt.

HOOFDSTUK XIX.

Terugreis uit de West-Indiën. — Aankomst in de baai van Nieuw-York. — De quarantaine. — Vestingwerken. — Schetsen van de stad Nieuw-York, oorspronkelijk Nieuw-Amsterdam genaamd. — Hollandsche bouw-orde. — Broadway. — Het nieuwe stadhuis. — Het park. — Het Nieuw-Yorksche instituut. — De gevangenis. — Nieuw-Yorks openbare gebouwen, kerken en museums. — Uitstapje naar de Passaick-watervallen. — Patterson. — Newark. — Elizabethtown. — St. Paulshoek. — Reisje met de stoomboot naar Albany. — Schetsen van de Hudson-rivier. — Deszelfs oorsprong en koers. — Schetsen van de stad Albany en deszelfs bewoners. — Reisje over land van Albany naar de Oswego-watervallen. — De dorpen Skenectady, Canalmgi, Canayouhary, Palatine, Schuilersdorp, Stanwix en Rotterdam, alle meestal door Hollanders en Duitschers aangelegd en bevolkt. — Schets van de Oswego-watervallen. — Reis in eene visschers boot over het Meer Ontario. — Aankomst te Niagara en schetsen van die watervallen. — Terugreis naar Nieuw-York.

Niets is aangenamer dan uit de West-Indiën naar Noord-Amerika te reizen. De passaatwinden zweepten ons als het ware immer vooruit, zonder dat men geëne hand aan de brassen be-

behoefde uit te steken, en de beide eerste dagen na ons vertrek uit Christiaanstadt waren inderdaad allerbelangrijkst wegens de onophoudelijke *afwisseling* van allerlei verrukkelijke gezigten. Aan stuurboordzijde liepen wij dicht langs de eilanden St. Jan en St. Thomas, en aan bakboordzijde hadden wij de majestueuze bergachtige kust van Portorico voor ons liggen, terwijl dezen doortogt bovendien door eene menigte kleinere eilandjes afgewisseld werd, als: Rond-eiland, Krab-eiland, groot en klein Passage-eiland, Spanish key, Tropic key, Media, Biecque, klein Saba, Savanna-eiland, Rutam, Sena, Baxa del da, Carvel-eiland, Slangen-eiland, Bianca, la Cajada- en la Cujebra-eiland, op drie na in geen van allen onzer aardrijkskundige woordenboeken te vinden. Nadat wij den oosthoek van Portorico en Cabo de St. Jean achter den rug hadden, was het niets meer dan wolken en golven, of lucht en zee, waar wij ook onze oogen henen wendden; doch de korthed van de reis, en vooral ons gezellig en aangenaam verblijf aan boord, gaf aan dezen West-Indischen togt al het voorkomen van een speelreisje op de eene of andere trotsche rivier, en den 13^{den} dag na ons vertrek uit de West-Indiën wierpen wij voor de groote en bloeiende koopstad Nieuw-York onze ankers.

De ingang binnen deze prachtige haven maakte op mij in lange na dien indruk niet, welke ik bij het binnenzeilen der mond van de Delaware en bij het eerste gezigt der stad Philadelphia ontwaarde; doch de oorzaak daarvan is nergens anders aan toe te schrijven, dan dat ik toen uit mijn laag en moerassig geboorteland, na eene rampspoedige reis van ettelijke maanden, voor het eerst mijns levens die bekoorlijke Amerikaansche kusten in het gezigt kreeg, terwijl mijn oog, thans aan die betooverende tafereelen meer gewoon, minder vreemd opstaarde bij al die verscheidenheden van prachtige landgezigten. Hoe ongeduldig wij ook waren om deze woelige stad van naderbij te bezigtigen, moesten wij ons aan de lastige formaliteiten der quarantaine onderwerpen, en ofschoon wij allen zoo gezond waren als visschen, moesten wij op de hoogte van het Staten-eiland blijven liggen, even als of men bevreesd was, dat wij het land met de gele koorts of met de eene of andere besmettelijke ziekte kwamen verpesten. Zelfs mogt niemand ons genaken; en de eenige personen, welke dagelijks bij ons aan boord kwamen, waren de quarantaine-officieren, die ons met dezelfde behoedzame omzigtigheid naderden en ondervroegen als of wij werkelijk reeds door de pest

pest waren aangetast. Evenwel ontsloeg men ons gelukkig van de geduchte straf om hier de volle veertig dagen achter elkander te moeten blijven liggen, zelfs vergunde men ons te landen, onder plegtige gelofte echter van de grenzen der quarantaine niet te zullen overschrijden; alle welke voorzorgen met dat al niet in staat zijn, om de Vereenigde Staten van Noord-Amerika tegen de gele koorts te behoeden.

Nieuw-York wordt voor de uitgebreidste en grootste handelstad van Noord-Amerika gehouden, hetgeen hoofdzakelijk is toe te schrijven aan deszelfs gunstiger aardrijkskundige ligging en vooral aan *de veiligheid en den gemakkelijken toegang tot deszelfs kostelijke haven*, welke de beste is in geheel Amerika. Sedert de laatste jaren zijn hier zulke sterke vestingwerken aangelegd, dat de haven thans niet meer te herkennen is. Het Gouverneurs-eiland, het Bedlows-eiland en het Ellis-eiland zijn, sedert 1810, van alle kanten verschanst; even zoo zijn er ook verbazende batterijen aan den mond der rivier en rondom de stad aangelegd. De straten in het zuideinde der stad zijn krom, eng en zeer onregelmatig, en de ouderwetsche voorgevels der huizen hebben een volmaakt

oud Hollandsch voorkomen; ook werden deze oorspronkelijk door Hollanders gebouwd en bewoond. Men weet dat de Engelschen den eigenlijken naam dezer stad en van het eiland veranderd hebben; want dezelve werden door hare eerste stichters, namelijk door de Hollanders, niet Nieuw-York, maar wel Nieuw-Amsterdam en Nieuw-Holland genoemd. Ik verbeeldde mij hier bijna op sommige plaatsen in eene der oude Rotterdamsche buurten te zijn; vooral in de nabijheid der markten, alwaar bijna niets dan Hollandsch gesproken werd. De eerste en voornaamste straat, die wij insloegen, was Broadway, welke hier door deszelfs prachtige winkels aan beide kanten, in vergelijking van andere straten, even zoo onderscheiden is als de Kalverstraat in Amsterdam, of rue Madelaine in Brussel; doch beide deze opgenoemde zijn slechts kromme steegen in vergelijking van Broadway, welke straat zeer zeker de schoonste in geheel de wereld is. Dezelve is van 80 tot 100 voet breed, en loopt in eene regte lijn meer dan een uur gaans over het verhevenste en middelste gedeelte van de stad. De Hudson-rivier bespoelt den eenen en de Oost-rivier den anderen oever van het eiland op hetwelk Nieuw-York is aangelegd, en hetwelk Manhattan-

ei-

eiland genoemd wordt. Wij namen onzen in-
 trek in Mecanie Hall, een der toenmalige lo-
 gementen tegen over het park, zijnde een ruim
 grasrijk plein midden in de stad, hetwelk
 rondom met statige populieren omzet was.
 Men was destijds juist bezig een prachtig stad-
 huis in dat park te zetten. Hetzelve moest
 216 voet in de lengte, 105 in de breedte en
 65 in de hoogte hebben, en van onder tot
 boven enkel uit wit marmer bestaan, zijnde
 hetzelve aangenomen voor eene som van
 500,000 Spaansche Matten (*). Tegenover dit
 vorstelijk gebouw staat een ander, hetwelk te
 voren tot een Aalmoezeniershuis diende, doch
 thans in een letterkundig genootschap berschap-
 pen is onder den naam van *New-York Instituut*.
 Hetzelve is van eene kostbare bibliotheek van
 over de 5000 boekdeelen voorzien.

Naast het stadhuis stond de Jail, zijnde eene
 gevangenis, welke bij uitsluiting diende tot
 gijzeling van lieden, die door derzelver schuld-
 eischers vervolgd werden. Wij zagen hier
 eeni-

(*) Dit gebouw is thans geheel voltooid en wordt voor
 het aanzienlijkste gehouden in de Vereenigde Staten van
 Amerika.

eenige dier ongelukkigen van beide kunne boven op een duivenplat druilloorig op en neder wandelen, en weinig dacht ik bij dit gezigt ook nog eenmaal een logeergast in datzelfde gebouw te zullen worden; weinig dacht ik waarlijk, dat ik, die toen tonnen gouds bezat en te wachten had, ook nog eenmaal in dien kerker, achter ijzeren traliën, deuren en gordels, door de onverdragelijkste prangen der behoefte zoude geteisterd worden.

Den volgenden dag na onze aankomst namen wij eene Cicerone en lieten ons al het merkwaardige dezer luisterlijke koopstad aantoonen; b. v. het arsenaal, het verbeterhuis, de staatsgevangenis, het voornaamste hospitaal en weeshuis, de grootste der elf onderscheidene banken en de aanzienlijkste der acht onderscheidene markten, de Fransche en Engelsche schouwburgen, en eenige der merkwaardigste van de zes en vijftig verschillende gebouwen van openbaren eeredienst, onder anderen de St. Paulus-kerk, de St. Jans-kerk en de Kathedrale-kerk der Roomschegezinden, welke, benevens de H. Drieëenheid-kerk, de voornaamste zijn, ons daarbij voorbehoudende om den eersten Zondag den besten toe te wijden aan het zien dier groote verscheidenheid van
gods-

godsdienstige gezindheden en kerkelijke plegtigheden, bij voorbeeld die der Evangelische broedergemeente, der universalisten, der doopsgezinden, der nieuw Jeruzalemmers, des Presbyterianen, der geassocieerde hervormde Presbyterianen, der vriendgezinden, enz. enz. Vooral was ik zeer verlangend om een der zes Hollandsche hervormde kerken te bezoeken; doch in de hoop van tevens eenige landgenooten te zullen ontmoeten, werd dit bezoek insgelijks voor den eerstkomenden Zondag voorbehouden. Den tweeden dag bezochten wij het Institut van dooven en stommen, het museum van schilderstukken in het gebouw der Amerikaansche universiteit van schoone kunsten, het Nieuw-Yorksche Lyceum en het daarin zijnde kostbare kabinet van naturalien, het Amerikaansch Museum, den botanischen tuin, de snijkamer, of het museum in het geneeskundig Instituut.

Na al het bijzondere van Nieuw-York bezigtigd te hebben, maakten wij nu en dan kleine uitstapjes naar de omliggende meest gezochte plaatsen, onder anderen naar de Passaick-watervallen; tusschen de zes en zeven uren afstands van de stad; een uitstapje, hetwelk waarlijk onbetaalbaar is voor bewonde-

raars van schoone romantische gezigten. Wij lieten ons bij St. Pauls-hoek overzetten, bezochten bij die gelegenheid de heerlijke dorpen Newark, Elizabethtown en vertoefden een paar dagen te Patterson, in welks nabijheid de val der rivier de beste uitwerking doet. Verbeeld u lezer eene snel en helderstreamende rivier van bijna dertig vademmen wijd, welke in eenen afgrond van zeventig voeten nedarstort. Het is volstrekt buiten mijn bereik, om dat trotsch, dat majestueus gezigt hier af te schetsen; zulk eene bijna onuitvoerlijke taak kan alleen aan eene pen als die van eenen grooten Geeser worden opgedragen. Mij dunkt ik zie nog die duizendvoudige kleuren in dezen breeden en ontzaggelijk nederstortenden plas, aan welken de schitterende zonnestralen eenen dubbelen en nieuwen luister schenen te willen bijzetten. Niet minder roerend is het gezigt dezer woeste hoogte op het eenzaam en verlaten dorpje Patterson, hetwelk hier aan den voet van deze rots gelegen is. In de boerenherberg, in welke wij onzen intrek namen, doch waar wij, door het voor ons ongewoon gedruisch van het water, den ganschen nacht geen oog konden toedoen, werd ons ook een boek tot inschrijving onzer namen voorgehouden, en de hoogste en gevaarlijkste rotspunten
prij-

prijken hier insgelijks met eene menigte van uitgehouwene vrouwennamen, waarschijnlijk door Amerikaansche minnaarsbanden ingegrift. Bij onze terugkomst te Nieuw-York strekten onze plannen zich vrij wat verder uit. Dit reisje naar Passaick was ons zoo buitengemeen wel bevallen en wij hadden reeds zoo verha-zend veel over de watervallen van Oswego en van Niagara hooren zeggen, dat mijn rijke aanstaande zwager het voorstel deed om, op hoop van goed succes en ten koste van den aanstaanden bruidschat, alvorens onze scheiding, eerst nog een kort reisje naar de Hudson-rivier af te leggen, en ook die wonderen der natuur te bezichtigen. De Engelschen vallen over het algemeen kort van stof. Het plan was des avonds onder een glas Newarksche cider voor-gedragen en den volgenden morgen stond mijn vriend Armstrong reeds met zijnen mantelzak onder den arm naar mij te wachten om hem aan hoord van de stoomboot naar Albany te vergezellen. Toen ik met dit ontzaggelijk groot gevaarte van wal stak, en tegen wind en tegen stroom met eene snelle vaart tusschen het gedrang der schepen, waarmede de haven bedekt was, benen snorde en weldra Nieuw-York achter den rug had, dacht ik weinig, dat mijne waarde landgenooten zestien jaren daar-

daarna, bij het zien van zulke vaartuigen, even zoo vreemd zouden staan opkijken, als onze voorouderen waarschijnlijk bij het opgaan der eerste luchtballen gedaan hebben.

De Hudson-rivier is eene der grootste en fraaiste in Amerika. Van het voormalig fort Oranje af tot aan de stad Albany, zijnde de plaats naar welke wij onze overtocht in de stoomboot namen, is het gezigt aan beide kanten betooverend schoon. Deze rivier neemt haren oorsprong in de bergachtige dreven ten westen van het meer Champlain, vereenigt zich vervolgens met verscheidene andere stroommen, en ontlast zich, na eene gestadige afwisseling van koers, nabij Nieuw-York, in den Atlantischen oceaen. Dezelve is voor de grootste schepen bevaarbaar tot op eenen geringen afstand van Albany. De gansche oever aan beide zijden was met eene gedurige afwisseling van steden, dorpen en gehuchten bezet, als: Yonkers, Verplink, Peckskill, Tiskill, Poughkeepsie Reinbeek, Bedhook, Clermont, Hudson en Kinderhook, welke laatste men ook allen doortrekt als men de reis van Nieuw-York naar Albany over land aflegt. Wij kwamen laat in den avond van den volgenden dag na ons vertrek uit Nieuw-York behouden

te Albany aan. Deze stad was volmaakt **Hollandsch**, en had wel iets van **Modemblik** en **Enkhuizen**; ook hoorde ik hier bijna niets anders dan **Hollandsch** of **Hoogduitsch** spreken. De voornaamste **Hollandsche** familiën te Albany noemden zich destijds *Schuyler* en *Rensselaer*; doch de laatste scheen geen bloedverwant te zijn van die geachte familie **Rensselaer** uit **Naarden** of **Vianen**. De weinige genoeuens, welke deze sombere stad ons opleverde, en ons brandend ongeduld, om de zoo hoog bereemde watervallen te bezigtigen, maakten dat wij hoogstens een dag te Albany vertoefden (*).

Des morgens vroeg ondernamen wij onzen **belangrijken** togt per as naar **Oswego**. Wij lieten de **Cahoes-watervallen** een eind wegs rechts af liggen, passeerden het op zijn **Hollandsch** aangelegde aloud stadje **Skenectady**, en hielden halt in een **Hoogduitsch** plaatsje, **Canalmgi** genaamd. Tegen den namiddag kwamen wij te **Canayouhary**, en bleven vervolgens aan de kleine watervallen van **Palatine** ver-
nach-

(*) Albany is sedert 1810 geheel en al berisepen, en is thans op zes of zeven andere steden na, de vermaardste in Amerika.

nachten. Dit dorpje bestond hoogstens uit 'een vijftigtal huizen, meestal door arme Westplalers bewoond, en de watervallen, hoewel in eene wilde en rotsachtige streek met verschrikkelijk geweld ruischend nederstortende, hebben niets van dat indrukmakende der Passaick-watervallen. Den volgenden dag kwamen wij in een oord, hetwelk bij aitsluiting door Duitschers en Hollanders aangelegd en bewoond was; hetzelfde wordt thans door de Noord-Amerikanen de German Flats genoemd, en de inwoners blijven in kleeding, levenswijze en manieren die van hunne voorvaders steeds getrouwelijk aankleven. De vruchtbaarheid dier zoogenaamde German Flats overtreft al wat slechts met mogelijkheid kan verlangd worden. Na een uurtje voortgewandeld te hebben, kwamen wij te Schuilersdorp, aan de Mohawk-rivier en aan het fort Stanwix. Digt in deze buurt kwamen wij onder anderen ook door een dorp, Rotterdam genaamd; het was wel is waar niet veel bijzonders, doch de naam alleen boezemde mij voor dit gehucht eene meer dan bijzondere belangstelling in. De hospes, een geboren Rotterdammer, Hendrik van den Broek genaamd, vertelde mij, terwijl hij ons naar de watervallen vergezelde, de gansche geschiedenis van de plaats; doch het spreekt van zelf, dat

dat ik mij in dit oogenblik weinig of niets meer van zijne inlichtingen kan herinneren.

Op *ettelijke schreden afstands* hoorden wij reeds het gedruisch van de *Oswego-watervallen*; dezelve zijn slechts tien voeten hoog, doch de op zekeren afstand liggende *hemelhooge bergen*, de woeste rotsen en de *trotsche meeren* van Oneida en Ontario vormden een indrukmakend geheel, hetwelk ons den verren afstand van onze reis ten volle vergoedde, en de hartelijkheid, met welke ik bij die eenvoudige landlieden ontvangen werd, zoodra ik hun slechts in derzelfer moedertaal aansprak, zal mij, zoowel als geheel die reis, nog dikwerf met *innerlijk genoegen aan die gelukkige dagen mijns levens doen terugdenken*.

Te Oswego scheepten wij ons in eene vischers-boot en stevenden langs de schilderachtige oevers van het meer Ontario tot naar de Niagara-watervallen, alwaar wij den dag na ons vertrek uit eerstgemelde plaats behouden aankwamen.

Ik zal hier niet ondernemen van dit ontzettend schouwtooneel der natuur eene beschrijving voor te leggen. Eene onderneming van dien

dien aard zoude waarlijk wel de pogingen van eenen schranderer Reisbeschrijver overwaardig zijn, en, zonder zijne lezers te vervelen, zou hij er, voor zoo ver het mij voorkwam, gemakkelijk een boekdeel van kunnen opvullen. Hij die de Niagara-watervallen eens gezien heeft, behoudt dat trotsch, dat ontzaginboezemend gezigt onophoudelijk voor oogen, zoo lang hij leeft blijven hem deze met geene pen noch woorden af te schetsen tooneelen in het geheugen. Het treffendst tooneel begint te Chippaway. Hooge witte rotsen vertoonen zich hier in allerlei verschillende gedaanten, en de hier hoe langer hoe enger snel toeloopende rivier bruischt tusschen dezelve door en laat hooge schuim en mist-wolken achter zich opbruischen, tot dat dezelve op het laatst in eenen afgrond van honderd zeven en dertig voet loodregt op de rotsen nederploft. De kleur van het water is dan eens donker groen, dan weder enkel witte schuim, en bij de wederkaatsing der zonnestralen spreidt hetzelfde eene oneindige verscheidenheid van schitterende kleuren ten toon; ook hangt deze verandering van kleur veelal van den staat der luchtgesteldheid, van het gedeelte van den dag en van de kracht der winden af. Het water, hetwelk aldus op de rotsen nederklotst, rijst gedeel-

deeltelijk weder opwaarts in dikke mist-wolken, welke zich dikwerf tot hoog boven de hoogte des watervals verheffen, en zich met de wolken des hemels vereenigen. Het overige gedeelte is in deszelfs loodragten val over hier en daar uitpuilende rotspunten in eene gestadige beweging. Waterspuiten, schuim en door den stroom snel voorbijdrijvende stukken hout, booten, ja soms geheele boomstammen, vertoonen zich hier onder een ontzettend daverend geklots aan des bewonderaars oog, en de kracht van dien ontzaggelijken waterval is zoo verbazend sterk, dat de rivier eerst op de hoogte van Queenstown, zijnde eenen afstand van bijna 3 uren, bevaarbaar begint te worden.

Gedurende de beide dagen, welke wij hier vertoefden, deden wij ook een uitstapje naar Queenstown en Navy Hall, en wandelden langs de Tonewante-kreek over Cananwaga, Hardfort en Canandargue naar Geneva, en vervolgden nog denzelfden dag onzen togt in eenen boeren-wagen langs eenen uitmuntendenden rijweg, welke op het fort Erie uitloopt, tot naar Whilestown, van waar wij weder langs onze vorige marschroute over Albany en vervolgens met de stoomboot terugkeerden.

Bij onze terugkomst in Nieuw-York scheep- te mijn vriend Armstrong zich naar Quebec in, terwijl ik nu ernstig op mijne terugreize naar Berbice, en wel bijzonderlijk naar mijne plantagie, begon door te denken. Sedert den dag van mijn vertrek uit de kolonie had ik taal noch teeken van een noch ander ontvangen, en bij mijn verliefd of liever gezegd bij mijn ijhoofd en overhaast vertrek was de overgave mijner plantagie, zoowel als alle de overige noodzakelijke vereischten, in welke, bij het verlaten zijner goederen, noodwendig moet voorzien worden, alleronvolledigst en overhaastend in het werk gegaan; bovendien begreep ik ook over mijn aanstaand vermogend huwelijk te Santa-Cruz geen gras te mogen laten groeijen, weshalve ik nu van den vroegen morgen tot laat in den avond de kaaijen en de havens langs liep, om eene gelegenheid naar Berbice of Demerary te zoeken; dan het scheen dat het wispelturige lot, hetwelk mij overal op de hielen volgde, ook hier voorgenomen had, om mij nog voor mijn vertrek uit Nieuw-York, een sprekend bewijs te willen geven van den weinigen staat welke men dikwerf op den goeden uitslag onzer voorgenomene plannen maken kan, en hoe dwaas en verkeerd het is, om, wanneer het
ons

ons medeloopt in de wereld, al te veel op onze eigene krachten te steunen, en ons in te beelden, dat rijk te zijn voldoende is in de wereld om zich boven al de rampen en worstelingen des levens te verheffen.

HOOFDSTUK XX.

Mijne noodlottige kennismaking met den heer Charles Rulach te Nieuw-York. — De schrijver koopt en bevracht een Amerikaansch schip onder de firma van *Rulach en Swaving*. Ons kontrakt met de heeren *Lehman en C^o*. — Voorgewende uitklaring naar Charlestown. — Omgekochte meinbedigers. — Gevaarlijke smokkelpartij. — Des schrijvers gelukkige ontsnapping buiten het bereik der batterij in het uitzelen der haven van Nieuw-Londen. — Behoudene aankomat te Nieuw-Amsterdam. — Hooge verwachtingen. — Verbod van invoer van Amerikaansche koopwaren in Engelsche havens en besluitelooze toestand. — De heer Hendrik Staal. — De schrijver is genoodzaakt have en goed te verlaten om met zijne Cargo een veilig heenkomen te zoeken in een der Caraïbische eilanden. — Teleurstelling te Tabago, te St. Lucia en te St. Vincent. — Behoudene aankomat te St. Barthelemy. — Mijn hagchelijke toestand in dat eiland. — De schrijver koopt een Zweedsche tweemast schooner, doet zijne Amerikaansche Cargo in dezelve overladen en klaart uit naar het eiland St. Domingo. — Zwaarigheden omtrent het scheeps-register. — Mijne ontmoetingen met eenen Franschen advokaat, of de bedrieger bedrogen. — Mijne behendige ontsnapping uit St. Barthelemy. — Vertrek naar St. Domingo onder Zweedsche vlag.

Nieuw-York was de voor mij zoo noodlottige
plaats,

plaats, van waar mijn trapsgewijze ondergang begint te dagteekenen. Het was deze stad, welke mijn ongunstig gesternte tot het treuren en schriktooneel mijner zwaarste rampen scheen gekozen te hebben. Het eerste onheil, hetwelk mij hier treffen moest, was de voor beide ongelukkige kennismaking met den heer *Charles Rulach* (*), een mijner Berbicesche landgenooten, die zich eenige maanden in Noord-Amerika, tot genezing van zijn paralytiek gestel, (het gewone erfdeel der West-Indische planters,) had opgehouden, en die, even als ik, naar eene goede gelegenheid rond zocht, om naar Berbice terug te keeren.

De heer *Rulach* was een bejaard, een zeer voorzigtig en tamelijk vermogend man, die in den handel zijn fortuin gemaakt had. Zijn Ed. deed mij het voorstel, om, in plaats van eene kajuit te huren, gezamenlijk een geheel schip te bevrachten en zoo doende de onkosten van ons Amerikaansch uitstapje weder dubbeld en dwars

---

(*) Zijn Edede is onlangs in 's Hage overleden. Zijne echtgenoot, die al de stukken tot deze firma behoorende onder haar berustende heeft, dreigde mij nog in 1825, om mij, wegens deze zelfde zaak, te Delft in regten te vervolgen.

dwars goed te maken. Mij geheel en al op zijne meeders ervarenheid en commerciële talenten verlatende, en in de stellige verwachting, dat een man van zoo veel ondervinding en schrander beleid zijn vermogen op geene beradelooze wijze in de waagschaal zoude stellen, stemde ik, die hoegenaamd geen de minste kennis had in het vak van koophandel, zonder eenige bedenking, in dit zijn voorstel toe en volgde hem naar het kantoor van de heeren *Lehman en C^o*. te Nieuw-York, die, bij het zien der beëdigde inventaris mijner plantagie, en der overige authentieke bewijsstukken onzer gegoedheid, geene zwarigheden maakten ons alles te leveren, wat wij begrepen dat voor de markt van Berbice het beste geschikt was. Dan nauwelijks was dit groote plan in werking gebragt, of het onverwacht *embargo* verijdelde eensklaps alle onze veelbelovende vooruitzigten. Onze Amerikaansche kooplieden lieten zich hierdoor evenwel niet afschrikken, maar deden ons integendeel het voorstel, om ons nu ook het schip over te doen, daarbij aanmerkende, dat zij dit schip alsdan naar eene Noord-Amerikaansche haven, en wel naar die van Charlestown zouden laten uitklaren, doch dat hetzelfde in zoodanig geval nimmer in eenige haven der Vereenigde Staten kon

terugkeeren, en wij dat schip gevolgelijk, na er het noodige gebruik in Berbice van gemaakt te hebben, in Engeland of elders moesten trachten te verkoopen. Zij verbonden zich daarbij om ons eenen vertrouwden kapitein te bezorgen, die zich in deze sluiksche speculatie, (waarmede, bij onverhoopte ontdekking, totale verbeurdverklaring, ja de galg gemoeid was,) met het scheepsvolk zoude weten te verstaan. Zij namen op zich, om de valsche beëdigers te bezorgen, die op het zee-kantoor te Nieuw-Londen, uit welke haven het schip zoude uitklaren, de vereischte papieren moesten ligtten, en die zich als eigenaars zouden uitgeven, alzoo het scheeps-register niet op onze namen kon getransporteerd worden, uit hoofde wij geene geneutraliseerde Noord-Amerikanen waren. Bij dit alles wilden zij ook schip en lading tot in de haven van Berbice verzekeren, en lieten het aan onze keuze over, of wij, bij onze aankomst te Berbice, het schip tegen zekere schadeloosstelling weder aan hun wilden afstaan, ten welken einde derzelve gevolmagtigden het schip derwaarts zouden begeleiden. De termijn van betaling was in wissels op zes maanden zigt, af te geven op den dag onzer behoudene aankomst in Berbice. Het totaal bedrag van schip en lading bedroeg bij

de 80,000 guldens. De speculatie was van zulk eenen aannemelijken en veel belovenden aard, dat wij, zonder lang te dralen, de koop toelooften en de wederzijdsche kontrakten onderteekenden. Het vaartuig, hetwelk den naam van Minerva voerde, was eene twee-mast brik van 160 ton. De lading bestond in plantagiegereedschappen, mondbehoefden, planken en singels. De Cargo was weldra aan boord, en alles wachtte slechts naar ons om den gevaarlijken stap te ondernemen. Of de heer Rulach nu zijne paralytische ledematen nog te goed achtte, om den Amerikaanschen raaf tot aas te doen verstrekken, dan of hij lust gevoelde, om op rekening der firma met zijne ega een uitstapje naar Engeland te doen? zulks zal ik hier liefst niet onderzoeken; maar Zijne Edele bragt mij althans onder het oog, dat zijne tegenwoordigheid in Groot-Brittanje voor de belangen der firma onvermijdelijk was, dat ik gevolgelijk alleen naar de West-Indiën zoude terugkeeren, om de cargo aldaar te verkoopen, produkten in betaling te nemen, en vervolgens schip en lading naar eene Engelsche haven te consigneren, om aldaar te beproeven beide op de best mogelijke wijze aan den man te brengen, welke taak hij daar personeel op zich nam. Naar zijne berekeningen waren er
dui-

duizenden bij te winnen, en wij bouwden beiden reeds hooge kasteelen in de lucht, niet twijfelende of er zat ten allerminste een voordeel op van ver over de zeventig percent. Behalve ons kontrakt met de heeren Lehman en C^o., werd er ook eene notariële akte tusschen ons beide opgemaakt, en mijn voorzigtige compagnon had in hetzelfde een artikel doen plaatsen, waarbij alle schade en verliezen alleen ten laste zouden vallen van hem, aan wiens onvoorzigtigheid dezelve zouden toe te schrijven zijn. Mij werd, om te beginnen, al het moeilijkste en gevaarlijkste opgedragen, zoo als, onder anderen, al aanstonds bij het uitzeilen der haven van Nieuw-Londen bijna zoude gebleken zijn, dewijl de gansche smokkelpartij, juist bij het loswerpen der touwen van de werf, ontdekt werd, en de kogels van het fort ons reeds ver buiten gaats bijna genoodzaakt hadden om bij te draaijen.

Zeven weken na deze gevaarvolle ontsnapping uit Nieuw-Londen kwam ik behouden te Berbice aan; dan nauwelijks was het anker voor Nieuw-Amsterdam geworpen, of men kwam mij de droeve mare aanzeggen, dat geene Amerikaansche goederen, behalve planken en singels, op Engelschen bodem geland

mogten worden. Op dezen zoo onverwachten als geduchten ramp in het minst niet bedacht zijnde, wist ik waarlijk niet hoe mij uit zulk een netelig geval te moeten redden. De een raadde mij aan een smeekschrift aan den gouverneur in te dienen, de ander deed mij zijdelings verstaan, om de lading van buiten gaats in kleine koloniale schooners binnen te smokkelen, en hoe meer raadgevingen ik inwon, hoe minder ik wist waartoe ten laatsten te moeten besluiten. Eindelijk kwam ik op den gelukkigen inval, mij in dezen te wenden aan den heer *Hendrik Staal* (*), zaakgelastigde van den heere Rulach, wiens raadgevingen door mij als eene wet beschouwd en ook stiptelijk nagekomen werden. Die raad bestond namelijk hierin, dat ik den gemagtigde der heeren Lehman en C^o. het voorstel moest doen, om alleenlijk met de betaling der lading genoeg te nemen, onder dien verstande, dat hij dezelve in de eene of andere neutrale haven zonde lossen. Dit voorstel werd, na lange wederzijdsche debatten en zware opofferingen van

---

(*) Kortelings geleden overleed die waardige heer op zijn buitengoed bij Leyden, alwaar zijne weduwe nog woonachtig is.

van de zijde der firma, aangenomen, en de haven, welke men tot de lossing bepaaldelijk vaststelde, was die van het eiland St. Berthelemy, als zijnde een der dichtst nabij gelegene neutrale havens voor welke die lading dienen kon. Ik moest dus andermaal mijne plantagie aan het bestuur van anderen overlaten, mijne wezenlijkste belangen verwaarloozen, mijne bruid te Santa Cruz in het onzekere laten, en met een groot gedeelte van mijn vermogen, zonder eenig gunstig vooruitzicht, als eenen windbuiigen avonturist, in het rond zwerven.

Op de hoogte van het eiland Tabago bleven wij voor den mond der haven bijdraaijen, en zonden de boot aan wal om eenige berigten in te winnen; dan onze hoop werd daar, zoowel als te St. Lucia en te St. Vincent, op dezelfde wijze verijdeld, en hoezeer het bezoeken van al die eilanden, bij iedere andere gelegenheid, juist een kolfje naar mijne hand zoude geweest zijn, zoo bleef mijn oog thans al te angstig op mijne ongelukkige cargo gevestigd, om veel aan majestueuse bergen of aan prachtige zeesigten te denken.

Bij onze aankomst te St. Barthelemy, hetwelk wij den 17^{den} dag na ons vertrek uit
Nieuw-

Nieuw-Amsterdam voor de boeg hadden, bevonden wij ons met een aanzienlijk aantal zwaar geladene Amerikaansche schepen volmaakt in hetzelfde onaangename geval. Verscheidene artikelen werden hier ver beneden den Noord-Amerikaanschen inkoopsprijs te koop geveld. Doch de eigenaar van het schip bekommerde zich weinig om dit alles, en gaf mij drie dagen tijd om mijne lading te ont-schepen. Hier stapelde zich wederom eene reeks van nieuwe bezwaren en moeilijkheden om mij heen. Aan verkoopen was hier in dit oogenblik volstrekt niet te denken; van sommige artikelen was hoegenaamd geen prijs te maken, en zonder het Zweedsche burgerregt op te nemen, mogt ik mijne waren in geen pakhuis aan wal uitstellen. Bij gevolg bleven mij slechts twee uitersten ter keuze over, namelijk de lading met een ongehoord verlies à tout prix in aller ijf te verkoopen, of dezelfde in een ander vaartuig over te schepen, en naar eene andere haven ter markt te brengen. Het laatste kwam mij het raadzaamste voor, en gevolgelijk liep ik al de huizen der reeders af, om een vaartuig te huren. Dan weeden man die in een land als St. Barthelemy in de verlegenheid zit, of eenige zaken heeft uitstaan. De een was hier nog erger smous dan

dan de andere; afzetten en bedriegen was hier aan de orde van den dag. Men vondt hier wel huis aan huis, even als te Aken en te Spa, *faro-banken*, *dobbel- en speedhuizen*, waar gansche schepen of scheepsloadingen verdubbeld werden; maar gevestigde kantoren en eerlijke lieden, met welke men, als elders, geregelde zaken kon doen, moesten hier met het lantaarntje van Diogenes gezocht worden. Een mengelmoes van allerlei talen, volken en geslachten, scheen zich hier bij uitsluiting genesteld te hebben, om met vrijbuiters en smokkelaars te zwendelen en te schagcheren, en het scheen als of een ieder op mijn voorhoofd lezen kon, dat ik een volmaakt groentje in het vak van koophandel was. Sommige hunner waren zelf onbeschaamd genoeg om mij bijna zoo veel vracht af te vragen als de geheele cargo waard was, andere weder drongen er op aan, dat ik mijne waren in derzelver pakhuizen zoude opleggen, zeer zeker met geen ander oogmerk dan om dezelve zoo doende alleen voor pakhuishuur in handen te krijgen. Kortom ik zag mij ten laatsten genoodzaakt om den voorstel aan te nemen, hetwelk in de oogen van eenen geroutineerden speculant zonder twijfel voor den zotsten stap zal gehouden worden, welke ik in dit netelig geval

val had kunnen doen. Een dier reeders bood zich namelijk aan, om een gedeelte mijner lading tegen zeer aannemelyken prijs in te koopem, onder beding echter van daarvoor, in plaats van kontanten, een zeilree, vaartuig in betaling aan te nemen, hetwelk juist groot genoeg was om het overig gedeelte mijner targo naar elders over te voeren.

Hier verbeel ik mij, dat sommige mijner lezers, vooral indien zij eenige kennis in den handel hebben, mij reeds grimlagchend zullen vergelijken bij den dommen Mozes in den *Predikant van Wakefield*, toen hij zich eene partij brillen in plaats van geld voor den verkoop van zijns vaders paard in de hand liet stoppen. Dan wat bleef mij hier te doen? — Hoe zoudt gij zelve in dit geval gehandeld hebben lezer? — Ik voor mij althans zag er geen ander middel op dan dien voorslag aan te nemen, en weldra daarna werd de koop deftig gesloten, en mijn persoon, door een hoop half beschonkene Zweedsche, Deensche, Fransche en Amerikaansche reeders en zeebonken, als scheepseigenaar al drinkende begroet.

Bij dien koop dacht ik nu niets anders te doen te hebben, dan mijne cargo over te laden,

den,

den, het anker te ligten en den Atlantischen oceaan in te stevenen naar een of ander neutraal gewest, alwaar ik mijne goederen op de best mogelijke wijze aan den man konde brengen; doch hoe jammerlijk moest ik mij in mijne verwachtingen te leur gesteld en bedrogen vinden. Het eerste, waarmede ik moest beginnen, was met mijn vaartaig te bemannet. Hiertoe moest ik eene partij kroegen en knippen rondloopen om een rapsodie van allerlei natiën bijeen te rapen, en natuurlijks had ik die kerels, tegen betaling van een maand soldij tot handgeld, met zeer veel moeite aan boord, of de helft was den volgenden morgen weder weggeloopt, terwijl zij bij die gelegenheid alles medekaapten wat slechts onder hun bereik kwam. Een hunner vond zelf goed een gat in de kiel te booren, om zoo doende zijne dieverijen verholten te doen blijven; en toen ik hem deswegens voor den regter aanklaagde verkreeg ik geen gehoor.

Toen deze en honderd andere moeilijkheden eindelijk waren afgelopen, en het schip behoorlijk bemand, bevracht en uitgerust was, bleef de groote vraag: waar nu naar toe? Naar St. Domingo, was het algemeen antwoord, naar Jaquemel, Port au Prince of Cape Fran-

Français, aldaar de lading onder de vrije Negers of Kleurlingen te verkoopen, produkten in betaling te nemen, en met schip en lading vervolgens, overeenkomstig het oorspronkelijke plan, naar Engeland te stevenen. — O, dit plan is onverbeterlijk; alles schikt en voegt zich nu weder ten beste, dacht ik. « Viva Hispaniola! » riep de kok, die een geboren Neger uit dat eiland was. « Our safe passage to Jaquemell! » riep de kapitein, die in Noord-Amerika te huis behoorde, en mijzelve heimelijk met deze gelukkige wending van zaken geluk wenschende, klaarde ik naar die haven uit en maakte alles tot den aftogt gereed.

Bij die uitklaring had ik echter weder met nieuwe moeilijkheden te kampen. Men weigerde aan het zee-kantoor mij het scheepsregister of den zoogenaamden zeebrief af te geven, omdat dezelve niet aan mij geëndosseerd was. De persoon, van wien ik het vaartuig gekocht had, was den volgenden dag naar St. Thomas vertrokken, en deszelfs kwitantie, in welke den naam van het schip in volle letters beschreven stond, werd niet voldoende gekeurd, om mij als de wettige eigenaar te beschouwen. Intusschen bleven mijne zware onkosten van havengelden en de soldij

en het onderhoud van het scheepsvolk van dag tot dag opsommen, zoodat ik hier waarlijk op den regten weg was om de gansche lading op het laatste tot niet te zien wegslinken. Deswegen mijne bekommering toevallig te kennen gevende aan eenen Franschman, niet wien ik bij denzelfden Mulatten hospes gelogeerd was, gaf deze mij, terwijl wij te zamen op de biljart speelden, den raad om te onderzoeken, of de voormalige eigenaar van het vaartuig geenen gemagtigde in St. Barthelemy had achter gelaten, daarbij voegende dat deze dan zonder twijfel de magt zoude hebben, om den zeebrief op mijnen naam te doen overdragen. Den volgenden dag mijnen wijzen raadgever voor zijnen schranderen inval bedankende, en hem tevens springend van blijdschap te kennen gevende, dat alles nu volmaakt naar wensch was afgeloopen, gaf deze looze vos mij niet onduidelijk te kennen, dat hij een Avoué van beroep was, waarop ik hem eene gouden doubloon of dubbele Johannes van f. 44 als een blijk mijner erkentenis toereikte; doch deze anders vrij aanzienlijke gift, vooral in vergelijking van hetgeen wij bij ons te land gewoon zijn voor een advies te betalen, werd met eenen verachtelijken grimlach van de hand gewezen. « Ik merk wel, Mijnheer, » seide

H D.

D

bij

hij, « dat gij een nieuwkomer zijt, en ik geef u slechts in bedenking, dat het behoud van uw schip en lading, ja zelfs de veiligheid van uw persoon geheel in mijne magt staat; want, naar de Zweedsche wet, is alles verbeurd verklaard, om rede de verkoop van het vaartuig niet ter secretarij geregistreerd is, en de daarop gestelde belasting van vijf ten honderd niet betaald is geworden; op welk verzuim men niet alleen zware geldboete, maar zelfs beslagneming van persoon en goederen gesteld heeft.” Ik gevoelde helaas maar al te wel waar de schurk henen wilde, en verdubbelde dus de gift, doch deze werd insgelijks met minachting van de hand gewezen. « Ik ga met u naar boord,” was zijn antwoord, en in mijne kajuit gekomen zijnde, zette hij met rood krijt zijnen naam op eenige kisten Vin de Grave, en op eenige andere vaten en balen ter gezamenlijke waarde van circa f 5000, daar bij voegende: « zoodra gij deze artikelen heden avond aan mijn adres zult afgeleverd hebben, zal onze rekening vereffend zijn.” Ik weerhield zoveel mogelijk mijne woede en verontwaardiging; veinsde zelfs bij uitstek met zijne *discretie* ingenomen te zijn, deed de eene flesch na de andere ontkurken, en toen onze lis-

tige advokaat op die hoogte gekomen was, op welke ik hem hebben moest, liet mijn kapitein, die intusschen van alles onderrigt was, het anker slippen, en wij zakten al rookende en drinkende ongemerkt buiten gaats, alwaar ik den bedrogen bedrieger met zijn beschonken ligchaam op de rotsen aan wal deed zetten.

HOOFDSTUK XXI.

Gebrek aan water. — Ontmoeting op het eiland Portorico. — De Nephthunus wordt door Spaansche douanen in Caleta de Mayagues opgebragt. — De schrijver wordt op eenen muilezel gebonden en gevangelijk naar Majagwes overgevoerd. — Mijn angstige overtocht door het hoog gebergte. — Zonderlinge zadels en stijgbeugels. — Voorkomen en uitzigt der koloniale Spaansche troepen. — Vooroordeel tegen al wat Spanjaard is. — De militaire pleisterplaats. — Eene Spaansche Kreoolsche keuken. — Zonderlinge wijze om het vleesch voor bederf te bewaren. — Schets van Portoricosche gezigten. — Mijne zonderlinge kleederdragt. — Gedachten bij het binnenrijden te Majagwez. — Het slot des Spaanschen gouverneurs. — De gevangenpoort. — De verhoorzaal. — De vrijstelling.

Door ons plotseling vertrek uit St. Barthelemy, waarbij alles in eene overijlende verwarring was toegegaan, hadden wij onder anderen vergeten ons van den noodigen voorraad water te voorzien, en hoe onvoorzigtig het ook ware, om zonder dit onmisbaar vereischte in zee te steken, zoo waagde ik het evenwel niet, mij andermaal aan de wraak van mijnen gevaarlijken Avoué moedwillig bloot te stellen, maar bealoot regtstreeks naar Portorico te stevenen,

met

met oogmerk om zoo dicht mogelijk onder de kust van dat langs onzen weg liggend eiland langzaam voort te zeilen, tot dat de eene of andere landingplaats ons eene geschikte gelegenheid mogt aanbieden, om vlugtig in het voorbijvaren een paar okshoofden met water (*) te vullen. Eigenlijk gezegd zoude ik, van achteren ingezien, vrij wat verstandiger gedaan en mij zelf eene reeks van onaangenaamheden bespaard hebben, indien ik mij deswegens bij mijne eigene landslieden te Sint Martijn, of te Sint Eustatius of te Saba, in plaats van bij die half wilde Spaansche Kreolen van Portorico aangemeld had, vooral dewijl wij juist tusschen eerstgemelde Hollandsche eilanden henen zeilden; doch toen wij ons op deze hoogte bevonden en half plan hadden, een dier eilanden met dat oogmerk aan te doen, was de kapitein van meening, dat wij ons niet voor den tijd moesten bekommeren, te meer daar weer en wind ons eenen allerspoedigsten overtocht voorspelden. Den volgenden dag na

onze

(*) Gedurende ons verblijf in 1810 in St. Barthelamy, alwaar geen ander water is dan hetgeen uit den hemel valt, kostte een okshoofd water van 20 tot 30 dollars; in hoofde der destijds heerschende geweldige droogte.

onze avontuurlijke ontsnapping uit het barre en rotsachtige St. Barthelemy, vertoonde zich bij het aanbreken van den gouden dageraad een beelderig groen en verrukkelijk eiland voor ons gezigt. De liefelijkste balsemieke geuren, die mij van deszelfs bekoorlijke bergtoppen reeds van verre tegenkwamen, de streelende en betooverende landtafereelen, welke ons hier tusschen de zich langzaam openende gebergten de een na de ander vriendelijk schenen toe te lagchen, de overeenkomst, welke ik tusschen dit eiland met dat van Santa Cruz verbeeldde te onderkennen, boezemden mij gewaarwordingen in, welke zich gemakkelijker laten beseffen dan beschrijven. De zilveren golven, die deszelfs rotsachtige oevers bespoelden, de azuur-blaauwe hemel, die deszelfs schilderachtige oppervlakte overdekte, gaven aan hetzelfde eene in mijn oog hemelsche bevaligheid, en bragten mij onwillekeurig die zoete herinneringen aan de namen van Calypso en Thelemachus voor den geest. Geen wonder waarlijk, het was tot mijne onuitsprekelijke verrassing het eiland Santa Cruz zelf, het was datzelfde door mij aangebeden oord, in hetwelk ik zulke driewerf gelukkige dagen had doorgebracht, in hetwelk eene teedere bruid mijne terugkomst met verlangen en ongeduld

te gemoet zag, in hetwelk ik het overig gedeelte mijner levensdagen zoude doorbrengen. — Blijde doch grievende verrassing, welke verteederende en folterende gewaarwordingen deed gij beurtelings in mijn binnenste ontstaan, in welk eenen beslaiteloozen toestand deedt gij mij plotseling alle mijne voorgenomene plannen staken. In mijne eerste geestvervoering, waarbij mij het bloed in het aangezicht vloog en de borst onstuimig op en neder zwoegde, gaf ik last om regtstreeks op het eiland aan te houden. Al kost het mij ook geheel mijn schip en lading, geheel mijne plantagie, deze wenk is te magtig, dacht ik, om er geen gehoor aan te geven; ik verbeeldde mij zelfs dat mijne bruid mij op de steile scherpe rotscen, die den oever bedekten, reeds van verre te gemoet ijde, mij aan mijne geloften herinnerde, en mij met opgehevene hand de donkere onweerswolken aanwees, welke zich boven mijn hoofd te zamen pakten. Doch naar gelang wij de kusten des eilands naderden, ontwaakte ik uit deze mijne verliefde droomerijen. Welk een ongunstig denkbeeld, dacht ik nu, zal deze mijne Donquichotsche aankomst van mijne gedragingen en handelwijze moeten geven? Zal eenig verstandig vader zijne dochter aan zulk eenen omzwerver kunnen of

mogen toevertrouwen? Stel ik mij zelf hier niet moedwillig in gevaar, om de gansche zaak op eens voor altijd te bederven? — Deze en meer andere ernstige bedenkingen openden mij weldra de oogen, en deden mij nog in tijds van besluit veranderen. Intusschen verschaften mij deze avontuur het onbeschrijfelijk genoeg van digt onder den wal voort te zeilen, en een aantal plaatsen te onderscheiden in welke ik de gelukkigste uren mijns levens had doorgebracht.

Eenige weinige uren hierna kwamen wij onder de luwte van Crabben-eiland, en te gelijker tijd stuitte ons starend oog op het hemelhoog gebergte van het in schoonheid alles overtreffende Portorico, alwaar wij op de hoogte van Caleta de Mayagues onze kleine boot met een paar ledige watervaten aan wal zonden. Ons scheepsvolk, hetwelk ik met zoveel kunst en vliegwerk bijeen geworven had, en zulks, zoowel als den kapitein, enkel op goed vertrouwen, bestond, zoo als ik reeds gezegd heb, uit een mengelmoes van allerlei natiën. De manschappen, die met de boot vertrokken waren, verstonden een weinig Spaansch, doch schenen geboren Franschen te zijn. De kusten van Portorico, zoowel als die der meeste andere Spaansche eilanden, wemelden

den destijds van Fransche kapers; dan vertrouwende op onze Zweedsche vlag, welke men duidelijk aan wal van onzen voortop kon zien wapperen, voorzagen wij geen het minste gevaar, noch maakten wij ons volstrekt niet ongerust over het lang uitblijven onzer boot. Nadat wij evenwel ruim zes uren achtereen te vergeefs naar deszelfs terugkomst uitgezien hadden, bemerkten wij maar al te wel dat de zaak niet pluis was. Wij naderden dus tot binnen den mond der haven, doch nauwelijks waren wij den hoek des linkeroevers een paar scheepslengten ver voorbijgestevend, of wij zagen eene gewapende sloep op ons aankomen, en bespeurden weldra daarna, dat men ons, als een gemaakte buit, zegevierend onder eene soort van batterij gevankelijk opbragt.

Hoezeer men nu ook uit de lading, uit het Zweedsche maaksel van het vaartuig, en uit al ons voorkomen dadelijk kon bemerken, dat wij geen Fransche zeeroovers waren, zoo werden wij niet te min als zoodanig aangezien en behandeld, te meer nog daar men hier een aantal van die Fransche snaken, door welke de gansche kusten onophoudelijk verontrust en geteisterd werden, daags te voren gevangen genomen had. Te vergeefs beduidde ik, door

allerlei pantomimes en grappige gebeden; (want tot mijn ongeluk verstond ik geen woord Spaansch,) dat ik een echt Gooijers kind van geboorte was, te vergeefs vertoonde ik hun mijn paspoort uit Berbice, mijne bewijstukken als West-Indisch planter, mijn diploma als vrijmetselaar, mijnen zeebrief als eigenaar van een Zweedsch vaartuig; niets was in staat om die domme Spaansche Kreolen te beduiden, dat zij zich in onze personen vergisten. Zij verzekerden zich van alle onze papieren en goederen, doorsnuffelden alle hoeken, ondervroegen beurtelings onze matrozen, maakten proces-verbalen en legden voor en achter alles onder het slot. Terwijl men hiermede druk bezig was, en zelfs mijne koffers met kleederen en linnengoed als denzelfden buit beschouwde, werden wij, namelijk mijn scheeps-kapitein en mijn persoon, door eenige gewapende manschappen van boord gehaald en in eene soort van wachthuis opgesloten. Na hier gedurende een paar uren den verderen loop mijns lots afgewacht te hebben, zag ik door het getralied venster mijner gevangenis een troep soldaten aanrukken, die, naar hetgeen men ons deed verstaan, gekomen waren om ons voor den gouverneur te brengen. Dan daar deze zijne residentie in de stad Marjagwa
ge-

gevestigd had, en mijn West-Indiësch gestel veel te zwak was, om dien tegt te voet af te leggen, verzocht ik voor eigen kisten op eene andere wijze derwaarts vervoerd te mogen worden, waarop men ons twee muilezels bezorgde, op welke ruggen men ons met koorden vastjorde, hetgeen mij in zeker opzigt bijzonder wel te stade kwam; want ongewoon zijnde om zonder stijgbeugels boven op eenen ezels tegen steile rotsen en bergen op en af te klauteren, en hoegenaamd geen andere steun hebbende, dan aan de beide kleine mandjes, welke aan het zadel, of eigenlijk aan eene mat van stroe waren vastgemaakt, en welke voor op de borst des ezels nederhingen, zoo was al mijn vertrouwen, telkens bij het angstig aanstaren dat voor mij liggende onmetelijke afgronden, enkel op mijne handen gevestigd.

Neoit zal ik echter vergeten met welk eene doodelijke benaauwdheid ik mij aan dien ezels, bij hals en buik, met handen en voeten vastklemde, zoo dikwijls ik met dat dier tegen den steilen rand eens ontzaggelijken bergs opklauterde, en er slechts een halve voet links of rechts buiten het spoor toe noodig was, om mij in eene onmetelijke scherphoekige diepte te doen nederploffen. Nog komt het mij op dit

dit oogt blijk onbegrijpelijk voor hoe die stomme beesten, welke bij ons te lande bijna te dom zijn om alleen te loopen, in deze gewesten, met de schranderheid en vlugheid eens reeboks, die verbazende hoogten, en steile, schrik-inboezemende gevaarten, zonder teugel noch gebit, op en af weten te klimmen. Ook begrijp ik nog niet hoe ik, die juist geen der vugste ruiters was, op dat Spaansche muil-dier, op zulk een zonderling zadel, zonder hals en nek te breken, op deze magere rooi-nante, zulk eenen gevaarvollen weg heb weten af te leggen, dewijl ik meer dan eens door mijne geleiders in balans moest gezet worden. Mij duukt ik zie nog die afschuwelijke wesenstrekken dier kerels, welke vrij wat meer naar bandieten en schipmoordenaars, dan naar krijgsknechten van Zijne Katholieke Majesteit geleken. Sommige hunner droegen eene soort van geelachtige uniform, en waren met karabijnen en sabels gewapend, doch hadden geen hemd aan het ligchaam, en geene kousen noch schoenen aan de voeten. Een breed gerande hoed, van voren opgespeld, hing hun schuins op één oor, en van onder denzelfven zag men een geel en mager gezigt te voorschijn komen, hetwelk den onverschrokkensten vreemdeling beurtelings angst, medelijden, wantrou-

wen

wen en diepen afkeer genc inhoornen. Ik dacht hier onwillekeurig aan de feroce lijken der hier vermoorde Indianen, en aan der Spanischen moord in mijne moederstad; zelfs verbeeldde ik mij eene sprekende gelijkenis te vinden tuschen een afzigtelijk voorbomen en dat der met lans en speer gewapende Spanische soldaten, welke boven Nardons wang prijsten afgebeeld te staan, en oeffende ik zeer well begreep, dat deze arme Kroonen geen part noch deel aan Alva's of aan Pizarro's gruwelijke gruweldaden hadden, zoo gevoelde ik echter maar al te duidelijk, dat ik van kinderen af een hatelijk veroordeel tegen al wat Spaansch is had ingesogen, en dat mij deze bekannene partijdigheid, zoo geheel en al onbetwistbaar met het karakter eens conquisitante, onveranderlijk was bijgebleven.

Tot mijne groot geluk waren er onder mijne geleiders geene, die, gelijk in de dagen van ons, met eenen voorreggenden geest bestraft waren; even zoo min schenen ook de overal langs onzen weg staande kruisbeelden en Maria-beelden derzelver minuscule en profane eigenschappen verloor te hebben; want anders zoude deze avontuur zonder twijfel het laatste bedrijf mijner zonderlinge rol geweest zijn.

To.

de ons aangeboden Spaansche kost, welk onoo-
gelyk zamenkooksel van pompoenen en reepen
gedroogd vleesch men slechts behoefde aan te
zien en te ruiken, om al dadelyk verzadigd te
worden. Ik merkte onder anderen op, dat de
Spaansche Kreolen eene zonderlinge wijze heb-
ben om hun vleesch op reis voor bederf te
bewaren. Hetzelve heeft, ongekookt zijnde, al
het voorkomen van een schoenmakers voor-
schoot. Men snijdt het in riemen, vervolgens
in kleine vierkante stukjes, welke in de ketel
dik opzwellen en eenen sterken smaak hebben.

Den volgenden morgen, bij zonneopgang,
werd onzen togt op dezelfde wijze als te vo-
ren voortgezet, en hoe meer ik mij van de
kust verwijderde, hoe heviger ik mij over de
toekomst begon te verontrusten. In plaats van
mijn oog onafgewend gevestigd te houden op
die heerlijke, die majestueuze bergachtige land-
streken, die ontzaginboezemende gewrochten der
natuur, welke bij het statig rijzen der purpere
morgenzon, de een na de ander als uit de
diepte eens oceaans schenen opwaarts te stij-
gen, meesmulde ik gedurende den ganschen
weg over deze zoo hatelijke als kluchtige avon-
tuur en vooral over mijne hagchelijke en stoo-
telde, gestadig heen en weder slingerende po-
si-

sitie op den bonkachtigen rug mijns nu en dan luid schreeuwenden ezels. Ik herinner mij nog hoe zonderling ik bij die gelegenheid opgetooid was; want de douanen hadden mij zelfs geen tijd vergund, om van kostuum te verwisselen, en ieder reiziger weet hoe men zich aan hoord van een schip, vooral in warme landen, gewoonlijk toetakelt.

Mijn rood Schotsch buisje, een blaauwe Hilversumsche wijde pantalon met gele laarzen, en mijne witte breedgerande planters hoed, zouden mij bij ons te lande, vooral boven op eenen ezel zittende, meer het voorkomen van eenen hansworst, dan wel van eenen reizenden koopman gegeven hebben.

Op deze wijze tot tegen den middag voortgereden hebbende, zagen wij het kleine stadje Majagwez midden in een bekoorlijk dal voor ons liggen. « Op welke wijze zal ik dien gouverneur dat gebrek aan water, die eenige beweegoorzaak der landing mijner boot, het best aan het verstand brengen, zonder van het gebeurde te St. Barthelemy gewag te maken? » dacht ik, terwijl wij de residentie des gouverneurs met rassche schreden naderden; want zoo ik de ware oorzaak verzwijg, zal ik natuurlijk

al-

allerverdachtst in zijne oogen moeten voortkoften; beken ik hem daarentegen den onwettigen aankoop van mijn vaartuig, dan is hij misschien *in staat om schip en lading beide verbeurd te verklaren*, onder voorwendsel dat de scheespapieren valsch, en gevolgelijk zonder kracht noch waarde zijn. Kortom, deze en honderd andere verontrustende gedachten, gevoegd bij de bange onzekerheid, hoe het intusschen gedurende deze mijne afwezigheid zoo al aan boord van mijn schip moest gesteld zijn; en waar dit alles toch eenmaal op zoude moeten uitloopen, deden mij het klamme zweet van angst en natigheid langs het voorhoofd druipen, toen wij voor de ophaalbrug van eene met grachten en wallen omringde burg aankwamen, en vooral toen men ons den donkeren wenteltrap van eenen alouden toren deed beklimmen. Ziedaar nu, dacht ik; die schitterende speculatie van 75 percent, terwijl men de zware slotdeur achter mijnen rug toegrendelde!... Is dit nu het fortuin, vroeg ik; hetwelk mijn ervaren compagnon met zulk eene mathematisch bewezene zekerheid voorzegt heeft? Het kwam mij veeleer voor, als of er van den eersten beginne af een helsche vloek over die ongelukkige carga was uitgesproken, als of de schim van dien

H D.

E

be-

bedrogen advocaat mij overal achtervervolgde. Die langs mijne ooren gesnoede kogels bij mijne ontvlugting uit de haven van Nieuw-Londen, die stormachtige en allertegenspoedigste West-Indische reize, waarbij het scheepsvolk met driedubbels soldij gepaaid moest worden, om schip en lading voor verraad te behoeden, die teleurstelling te Nieuw-Amsterdam bij onze aankomst in Barbice, die gedwongene verwijdering van havel en goet en van al wat mij het dierbaarst was, dat nutteloos rondzwerfen door de Caraïbische eilanden, die onaangename ontmoetingen te St. Barthelemij, die beangstigende bedreigingen van dien listigen advocaat, die onverwachte gevangenneming in Caleta de Mayagues, dat gewapend geleiden naar deze stad, hetwelk mij soms op eene vrij ruwe wijze deszelfs onbepaald gezag deed gevoelen, die ongemakkelijke en gevaarvolle ezel-historie in een oord vol van angst inboezemende steile bergen en diepe afgronden, en vooral deze donkere gevangentoren, waren ongunstige voortekens, welke de bangste toekomst voorspelden en weinig vermoedde ik waarlijk, dat deze voorloopers slechts niets bednijdende bezelachtigheden moesten zijn in vergelijking van de rampen en onweerswolken, welke mij nog te

te wachten stonden. Terwijl ik op den raad zoner, vol samen gesnedene, houten brits het voorledene en toekomstige van mijnen non-mercieelen loopbaan overpeinsede, en daarbij beurtelings mijne zotte vriendje en inscheping naar Liverpool; en mijns noodlottige kennis-making en compagnieschap met den heer Bulach betreurde en verwenschte, kwam met ons aanzeggen dat de gouverneur ons had doen onthieden. Een officier geleidde ons langs eene onderwetsche gaanderij in zene soort van verhoorzaal, alwaar eenige aloude portretten de hooge wanden versierden, en in welke de zissen, even als in de tijden der ridderschap, met familie wapens, schilden en speren, opgevuld waren.

De gouverneur zat voor eene groote tafel, op welke ik mijne papieren uitgespreid zag liggen. 's Mans voorkomen was allerimposantst, en zijne rood seharlaken spanbroek, gouden kniebanden, paarse kousen, gepoeijerde stijve haarlokken hadden, zoo wel als de decoratien van het vertrek, volmaakt het voorkomen van een dier oude tooneelvertooningen uit de Spaansche riddergeschiedenis. Het gesprek, of liever het verhoor, werd in de Fransche taal gehouden, en hoe-

zeer ook zijne Excellentie bij het vertalen der factuur op die kistjes *Vin de Grave* scheen belust te zijn, hoezeer ook de eene strikvaag op de andere volgde, zoo kon men evenwel geene wettige beweegredenen uitvinden, om mijne lading, veel minder onze personen te kunnen aanranden. Wij werden hier eerst een voor een afzonderlijk, en daarna gezamenlijk ondervraagd, bij welke gelegenheid wij de matrozen, die ik met de kleine boot aan wal gezonden had, voor het eerst wederzagen. Zoodra de gouverneur nu begon te bemerken, dat wij in onze wederzijdsche getuigenissen volkomen met elkanderen overeenstemden, dat er op onze papieren niets hoegenaamd te zeggen viel, en dat men hem gansch verkeerdelijk ten onzen opzichte onderrigt had, deed hij ons niet alleen oogenblikkelijk in vrijheid stellen, maar bood mij zelfs alle bescherming en bijstand aan, ingeval ik in deze stad den eenen of anderen kooper voor mijne cargo mogt aantreffen, zelfs was het door zijne tuschenkomst dat ik met verscheidene kooplieden in onderhandeling geraakte, en in een fatsoenlijk burgergezin tegen eenen zeer gematigden prijs gehuisvest werd.

HOOFDSTUK XXII;

Oppervlakkige schets van het eiland Portorico. — Beschrijving van het stadje Majagwez, deszelfs bouworde, straten, bevolking, ommestrecken, rivier, de Hoofdkerk, het gebeurde van Jean Ponce de Leon, de stambeelden der 12 Apostelen. — De planken vloer en stank der lijken. — Dweeperij mijner geleidsters. — Des schrijvers teleurstelling in een Spaansch vrouwenklooster. — Gestadig groeten en neigen voor kerken en beelden. — Het Angelus Dei. — Schets van eene Espagnolet. — Des schrijvers gelukkige dagen in Majagwez en deszelfs uitstapje naar Anasco. — Beschrijving dier stad. — Salcedo's kluchtige dood. — Nieuwe manier om visschen en vogelen te vangen. — *Le mariage interrompu.* —

Mijn verblijf in Majagwez en in het eiland Portorico was van te korten duur om er veel over te oordeelen; buitendien bestaan er ook vrij wat authentiekere aanteekeningen van dat rijk en heerlijk eiland, dan ik den lezer hier zonde kunnen aanbieden. Gedurende de twee dagen, welke ik hier vertoefde met inzicht om mijne lading aan den man te brengen, heb ik echter genoeg gezien, om er ook een enkel woord van te kunnen zeggen. Onder anderen zoude ik kunnen beginnen met de verkla-

ring dat ik nimmer te voren zulk een aardsch paradijs in eenig oord der wereld met oogen aanschouwd heb, en dat het eiland Portorico in schilderachtige landgezigten, in vruchtbare dalen en valleijen, in majestueuze bergen en bosschen, in trotsche rivieren en verrukkelijke beemden, naar mijn oordeel, alles overtreft, wat slechts met eenige mogelijkheid kan uitgedacht worden. Kortom, indien Portorico soowel door dichters en schilders, in plaats van door eene partij logge, vazige Spanjaarden bewoond werd, zoude men zich hier waarlijk kunnen beschouwen reeds bijna in de geluksalige gewesten eener andere wereld voorloopig verplaatst te zijn. Binnen de enge donkere poorten van Majagwez houdt echter al die begoocheling eensklaps op. De misselijke bouworde der witgekalkte houten huizen, van welke sommige wel iets hadden van Chinesche tenten, en anderen daarentegen weder van gevangnissen; de morsige, armoedige winkel, en de meestal alleen door geestelijken bewandelde wijde straten, vielen verbatend bij al die verhevene en prachtige landgezigten af. Majagwez, (ook al in onse aardrijkskundige woordenboeken over het hoofd gezien,) is een stadje aan den linker-oever der rivier van denzelfden naam; hetzelfde bevatte destijds

2504 inwoners en een geëevenredigd getal huizen. Deezelfs koophandel, welke niet veel beteekende, bestond voornamelijk in vee en in huiden. Deezelfs ommeestroken, meestal onbebouwde vruchtbare akkers, brengen een weinig koffij, rijst, Turksche tarw, tabak, en andere mondbehoefden voort; de rivier, welke langs dezelfs muren henen spoelt, is slechts voor kleine sloopjes bevaarbaar; doch dezelve heeft daarentegen andere hoedanigheden, welke dit gebrek weder rijkelijk zouden vergoeden, indien de bewoners van dezelfs oeyers eenen meer nijveren aanleg hadden, want men heeft opgemerkt dat dezelve eenige goudstoffen bevat.

De eenige voorname gebouwen zijn de kerken en kloosters, welke al de rijkdommen der stad in pacht schijnen genomen te hebben. In de St. Salvador- of in de hoofdkerk, alwaar, naar het zeggen der priesteren, eenige beenderen bewaard worden van Jean Ponce de Leon, namelijk van dien Spaanschen kapitein, die in 1511, zijnde achttien jaren na de ontdekking des eilands, en na de bloedigste gevechten, de overwinning op de inboorlingen van Portorico behaald heeft. Ook vond ik hier de afbeeldselen der twaalf apostelen; doch

in plaats van marmeren standbeelden waren het potsig en kakelbont opgeschikte wassen poppen van monsterachtige grootte, hetgeen evenwel niet verhinderde dat mijne hospita, zoowel als hare lieve dochter, die de goedheid hadden van mij door de stad rond te leiden, voor iedere pop, welke wij voorbijgingen, eene eerbiedige dienaressen maakten. Iets, hetwelk mij in deze kerk verschrikkelijk tegen de borst stootte, was den geweldigen stank der lijken, zijnde dit gebouw slechts met planken bevloerd, en door sommige derzelve eenvoudig bij de ringen op te trekken, had men de doodkisten en verrotte lijken voor oogen; hetgeen in een land, alwaar de hitte meestal ondragelijk is, noodwendig den verpestendsten stank moest veroorzaken, en evenwel vroegen mijne geleidsters, gansch bevreemd, toen ik, bij het inkomen, haastiglijk mijnen zakdoek voor den mond stopte, of ik uit den neus bloedde, en schenen hoogst geërgerd te zijn, toen ik haar de eigenlijke oorzaak van die toestopping in ronde bewoordingen te kennen gaf.

Nadat die goede eenvoudige zielen, die beide een weinig Fransch verstonden, mij op de kostelijkheden en bijzonderlijk op de fraaije
ja-

ijponnen van de heilige Maagd, die in Portorico bovenal in eere gehouden wordt, opmerkzaam gemaakt hadden, geleidde zij mij naar eene der vrouwen-kloosters, welker abdisse tot de familie mijner geleidsters behoorde. Reeds aan den ingang der groote getraliede poort, had ik er al op gespitst hier eene verzameling van beelderige Espagnoletten met liefdevolle gitzwarte oogen, kleine voetjes, en met, tot door de schoenen henen dringende, aanminnige gelaatstrekkèn te zullen aantreffen, (want tegen de Spaansche vrouwen moeten alle de andere, wat dit betreft, de vlag strijken); reeds blaakte ik, even als die verliefde avonturier in de Visitandines, van de wellastigste begeerten, toen ik de zwaar gegrendelde deur op hare krasschende hengsels voor mij zag opendraaijen; maar hoe jammerlijk zag ik mij hier teleurgesteld, toen ik bij het binnenstappen in het koor, alwaar die reine maagden allen bijeen zaten, niets dan leelijke oude tooverheksen te zien kreeg.

Langs de straten voortgaande om al de bijzonderheden der plaats te bezigtigen, merkte ik, dat mijne dames onder het voorbijgaan voor ieder beeld, en voor iedere kapel of kerk, eene diepe neiging maakten, en ieder

voorbijganger zijn hoed in de hand hield tot dat hij die voorwerpen geheel voorbij was, en daar ik tuschen de zwart-gesluijerde moeder en dochter geastud ging, sprak het van zelve, dat ik hier ook gestadig bleef buigen en knikken, even zoo vaardig als eene Chinesche schoorsteenpop.

Op de groenmarkt komende, lieten mijne dames plotseling mijne armen los, kruisten zich, sloegen zich op de borst, en prevelden half overluid, met digt toegenepene oogen, binnens monts, eenige gebeden, welke manoeuvre door iedereen voorbijganger, hetzij te voet of te paard, met denzelfden ijver werd nagevolgd. In het eerst keek ik haastig in het rond, of er ook iets buitengewoons heiligs in dien omtrek te bekennen was, maar neen, ik zag niets dan eenige groenwrijven, eenige korven met gevogelte, met bananen, yams, pompoenen en vruchten; naderhand dacht ik, zoude men welligt ook een varige wagen in de lucht, of een of andere voorbode van onheil bespaard hebben; niets van dat alles lezer. Het was evenvondig het geklop van de kerktoren, of het zoogenaamde *Angelus Dei*, bij welke gelegenheid hier alles op de knieën valt. Ik maakte mij, dit oogenblik

blik ten nutte om de dochter mijner geliefster van alle kanten naauwkeurig op te nemen. Niets maakt meer indruk dan eens beelderig welgemaakte vrouw te zien bidden; mij dankt ik zie nog die lieve kleine blanke hand, die nette fijne vingers, met welke zij de zwarte kraaltjes van haar paternoster vlytig in het rood knutselde, nog zie ik dat Grieksche voorhoofd, dat minzaam gelaat, die hemelsche lieve mond, die smakelijke lippen, welke in eene gestadige beweging waren, en welke ik zoo gaarne bij die gelegenheid steelgewijst had willen kussen. Zij was naar gissing tusschen de veertien en vijftien jaren, welke ouderdom in dat land reeds meer dan bewaar is. Hare schoone ongelachtige leest deed zich door haar smaakvol zwart zijden kleedje, hetwelk van onderen met spits toeloopende punten van zwart fluweel was afgezet, op de allergunstigste wijze voor. Een zwarte stuijer bedekte haar hoofd en schouderen, op dezelfde wijze zoo als bij ons de Brusselsche vrouwen over de straat gaan, zoodat ik, bevende en brandende van liefde, bij ieders goedgunstige zephir, of bij ieders beweging hare zich na en dan kruisende hand, mijne oogen onder dien stuijer liet rondgraven, en daar zij naast mij nedergesneeld lag, den verrukkelijksten boe-

boesem voor mij had. Met zulk een beeld onder een en hetzelfde dak te wonen, zonder er op te verlieven, was voor iemand van mijn wuft en ligtzinnig karakter en al te warm gestel niet wel te verwachten. Toen ik hare tangere poezele arm weder in de mijne voelde rusten, kon ik mij niet meer bedwingen van denzelfden, onder het terugkeeren, herhaalde malen tegen mijne borst te drukken, en telkens als onze oogen elkander ontmoetteden, telkens als wij elkander toespraken, vertoonde zich eenen roeskleurigen blos op hare, door de hand der liefde gevormde, zachte ronde wangen. « Ma fille est un peu timide, Signore, » fluisterde de moeder mij in, terwijl wij aan tafel zaten; « mais elle est l'innocence et la candeur même. » Deze lofspraak was voor mij genoeg om te begrijpen, dat mijne verliefde vlaag geen gevaar liep van euvel opgenomen te zullen worden. Aan den disch werd ik steeds aan hare zijde geplaatst, en de aanraking van de punt van haren elleboog was alleen reeds genoeg om eenen electrieken schok door al mijne leden te doen gevoelen. De zuurste wijn, door hare hand toegediend, werd nu voor mij de heerlijkste nectar, en de onoogetijkste Spaansche poespas van vette pompoenen en uijen, was nu, mits hare hand

mij

mij die toediende, eene delice in mijn oog: De vader, een huidenkoopcr van beroep, deed mij door zijne dochter verscheidene vragen doen *nopens mijn schip en carga*, en daarbij de verzekeringen geven, dat hij al de winkels had afgeloopt om eenen koopcr vóór mij uit te vinden; doch als hare lieve mond zich vóór mij opende, en zij haar sprekenid oog bloozend voor mij nedersloeg, vergat ik wat tegen mij gesproken werd; en dacht aan niets dan aan het zalig genót van dien lieven engel in mijne armen te drukken, en schip, lading, plantgie, Engelsche bruid, ja geheel de wereld voor haar bezit op te offeren. Als eenen tweeden Thelemachus op het eiland van Calypso, was niets in staat mij dit oord, hetwelk nu in allen opzichte een hemel op aarde voor mij geworden was, te doen verlaten. Dagen achter een zat ik, terwijl de vader voor mij de rol van makelaar speelde, aan de zijde mijner Speansche schoone, of doorkruiste met haar, hand in hand, de omliggende bekoorlijke dreeven, de eenzaamste, de digtbegroeide bloemrijke schuilhoeken des nabij liggenden wouds, en was meer dan eens, (wel te verstaan in alle eer en deugd), de gelukkigste sterveling op aarde. De vader eenige handelzaken te verrigten hebbende in het nabij gelegen stadje

Anas-

Anasco, welke plaats, in weerwil van dezelfde vermaandheid in de geschiedenis van Portorico, ook al door onze aardrijkskundigen is wegge-
 laten; deed mij het voorstel, om daar den verkoop mijner lading te beproeven. Moeder en dochter vergezelden ons op dit voor mij zoo hoogst belangrijk en genotvol uitstapje. De oude heer zat naast zijne ega op de voorste bank van onze enge kleine kiershoe, welke door een paar langgeoorde muildieren, langs eenen zandigen en heuvelachtigen weg, werd voortgetrokken. De geliefde, de aangebedene dochter zat, bij gebrek van zitbank, op eenige bladen onder in als aan mijne zijde vastge-
 gald, terwijl ik haar gedurende den ganschen togt om haar middel bleef vasthouden. Onze hoofden staken even boven den rand der kiershoe uit, en telkens bij het heen en weder slingeren van het rijtuig tuimelden wij hier onder en op elkanderen, zoodat wij het donkere woud Guauravo veel te schielijk naar mijnen zin waren doorgereden, en in het kleine stadje Anasco, hetwelk op een uur afstand van de zee, aan den rand van dit ontzaglijk bosch gelegen is, aankwamen.

Anasco is iets grooter dan Majagwa; dezelfde handelwaren, voornamelijk de hont, bren-
 den

gin en suiker bestaande, worden, voor het grootste gedeelte, naar de Caucasus in het noordelijke van Zuid-Amerika vervoerd. De rivier is van weinig beteekenis en de rivier gedurende het grootste gedeelte van het jaar onbetreedbaar. Het was in deze rivier, dat de jonge Salcedo, welke door de Caraïben op de proef gesteld werd of de Europeanen werkelijk, zoo als zij dachten, onsterfelijk waren, verdrinken werd. De geschiedenis zegt, dat die demmenscheepsels zoo heilig in dien waan verkeerden, dat zij het lijk van dien drenkeling nog verscheidene dagen na zijnen dood om verachting smeekten, van hem zoo lang met het hoofd onder water gehouden te hebben, en dat hunne twijfelingen aan zijnen dood eerst geheel en al begonnen op te houden, toen het lijk begon te verrotten, waarna zij met verdubbelde moed op hunne Spaansche overvelden naars aanvielen.

Het was ook in deze rivier dat ik voor het eerst met de remora zag visschen. Dit beestje, hetwelk slechts eene span in de lengte heeft en hetwelk den visscher dezelfde diensten bewijst als de valk den valkenier, wordt even als die vogel bijzonder goed verzorgd en opgepast. Wanneer men nu op een helderen schoonen dag

dag de kalme see oproeit; neemt men dit vischje met zich; en men laat het, vastgemaakt aan eene dunne lijn, ter lengte van verscheidene vademen, rondom de boot zwemmen. Zoodra de remora nu een zijner makkers ontdekt, vliegt hij er als eenen havik op los, en de visscher blijft dan de lijn, welke op eenige dobbertjes boven op het water drijft, gestadig hot vieren; en dadelijk nadat het beestje zich aan deszelfs prooi heeft vastgehecht, aan eenen prooi; somwijlen twintigmaal grooter dan hij zelf; trekt de visscher zijne lijn zachtjes naar zich toe en sleept zijnen buit op het strand, waar de remora dan zijne vangst, welke hij tot hiertoe als een bulhond heeft blijven vasthouden, voor het eerst loslaat. De remora brengt somtijds op deze wijze seeschildpadden op van over de 200 pond. Bij die gelegenheid leerde ik ook eene grappige manier om vogels te vangen, ofschoon ik geloof dat dit kunstje ook niet vreemd onder de Chinezen is.

In de vijvers; alwaar de vogels zich meestal ophouden, laat men groote calabassen op de oppervlakte van het water drijven. Zoodra nu de vogels aan dezelve gewoon zijn geraakt en er onbeschroomd op komen nederzitten, zet de

de jager eene calabas, welke met twee gaten voor de oogen voorzien is, op zijn hoofd, en kruipt dan zachtjes den vijver in, of als die te diep is, zwemt hij er in, het hoofd immer alleen boven het water uitstekende, tot dat hij tusschen de vogels komt, welke hij dan een voor een, in een wip bij de pooten naar beneden trekt, en, zonder het geringste geraas te maken, aan zijnen gordel vastbindt, tot dat hij zwaar beladen weder op dezelfde wijze vertrekt als hij gekomen is.

Gedurende ons verblijf in Anasco greep er toevallig eene bijzondere godsdienstige plegtigheid ter eere van de H. Maagd plaats, waarbij, zoo als hij eenen sleep van andere soortgelijke feesten, aan geene handelszaken gedacht werd, zoodat wij, wat den verkoop mijner carga aangaat, onverrigter zaken naar Majagwez terugkeerden. Bij onze aankomst aldaar vond ik een briefje van mijnen kapitein, behelzende dat hij mij op stel en sprong wachtende was, alzoo de bandieten in den omtrek eenen aanslag op het schip gesmeed hadden. Zonder afscheid te nemen van haar, die in mijne oogen dierbaarder was dan al de gouden zilvermijnen, dan al de bergen met edelgesteenten van gansch Portorico te zamen, ijde

- II D.

F.

ik

82 SWAVING'S REIZEN EN LOTGEVALLEN.

ik naar hoord, en verliet een land, alwaar ik heimelijk op dit oogenblik nog min of meer in hart en geest tegenwoordig ben.

HOOFD-

HOOFDSTUK XXIII.

Reize van Portorico naar Hispaniola. — Openbare zee-rooverij. — Schetsen van zeegezigten. — Het eiland Saona en de gevaarlijke doortogt. — Besluiteloosheid en woede van den kapitein, en algemeene verslagenheid. — Het schip stoot op de rotsen. — Verschrikkelijke toestand. — Het wigtigst gedeelte van de lading wordt over boord geworpen. — Aanmerkingen bij die gelegenheid. — Schandelijk gedrag van den kapitein en het scheepsvolk. — De schrijver verlaat zijn schip. — Kluchtige nachtverschijning in de rivier Higney. — Schetsen van dat gedeelte des eilands. — Wroegingen van den schrijver bij het wederzien van zijn schip. — Terugreis naar boord. — Toestand en hardnekkig besluit van het scheepsvolk. — Des schrijvers terugkomst te St. Domingo.

Op den 18^{den} September 1810, zijnde den volgenden dag na ons vertrek uit Portorico, bevonden wij ons op de hoogte van het eiland St. Domingo. Wij zeilden langzaam, dicht onder de kusten van het kleine eilandje la Mona, regelregt op Pointe de l'Espade van het majestueuze Hispaniola aan. Er heerschte eene doodelijke stilte, zoodat ons schip door de spiegelende vlakke met de boot werd geboeg-

seerd. De trotsche gezigten, welke zich hier aan ons oog ten toon spreidden, gaan alle beschrijving te boven. De kapitein, die, zoowel als het scheepsvolk, weinig of geen acht sloeg op al die schoonheden der natuur, ledigde de ronde vischkorven of fuiken, welke hier en daar onder op den bodem der zee aan lange staken vast zaten, en zich niet slechts vergenoegende met die arme kustbewoners zoo doende van eene aanzienlijke vangst te berooven, ontnam men hun nog daarenboven derzelver korven, welke, rondom het boord hangende, aan ons vaartuig een zonderling voorkomen gaven. Terwijl mijne gewetenlooze scheepsgasten zich met deze openbare zeerooverij om het drukst bezig hielden en ons half-dek bijna een halve voet hoog met allerlei door elkander spartelende visschen opvulden, zat ik met den grooten scheepskijker in de hand, boven op eene der raas, de voor mij liggende eilandten te bewonderen. Naauwelijks waren wij de schilderachtige, de ontzaginboezemende kusten van Portorico, het prachtigste eiland in geheel de West-Indiën, op den afstand eens pistoolschots langzaam voorbij gestevend; naauwelijks zagen wij Cabo Roxo statig in de verte verdwijnen, of het hoog en woest gebergte, die nimmer door 's menschen voet betreden ont-

zag-

zaggelyk steile bergen van St. Domingo, van welke sommigen over de 6000 voeten boven de oppervlakte der zee verheven zijn, schenen derzelyer met zware wouden bedekte ruggen, naar gelang wij dezelve naderden, meer en meer hemelwaarts te verheffen. Van den indruk, die zulk een gezicht op mij maakte, kan iemand, die deze eerbied inboezemende tooneelen nimmer aanschouwd heeft, zich onmogelyk eenig denkbeeld vormen. Iedere poging, om dien indruk, om die verhevene en treffende gewaarwordingen mede te deelen, zonder de wezenlykheid te kort te doen, is volstrekt nutteloos, en al bediende men zich ook daartoe van al den uitgezochtsten en hoogdravendsten woordenzwier, dan nog zoude men daarbij openlyk zijne onmagt ten toon stellen.

Tegen het vallen van den avond, waarbij de heldere glans der lieve maan aan alles nog een veel luisterrijker voorkomen gaf, en waarbij de geurige landwind onze zeilen begon te doen zwellen, kregen wij het eiland Saona aan bakboordzijde in het gezicht. Dit verheven bergachtig eiland wordt wegens deszelfs woesten aanzeg alleenlyk door de dieren des wouds bewoond, en nimmer door eenig menschelyk wezen bezocht, behalve nu en dan door eenige

viisschers, die hier somtijds derzelve strikken uitspannen, om het hoornvee te vangen, hetwelk de eerste overweldigers van Hispaniola, ter plaatsvervanging van de door hun uitgeroeide Caraïbische bevolking, op dat eilandje hebben aangebragt, en hetwelk daar in eenen volslagen staat van wildernis in die boschrijke gebergten rondloopt. De afstand tusschen St. Domingo en dat eiland is zeer gering, en met laag water ziet men in dien engen doortogt eene menigte zwarte rotspunten in allerlei rigtingen boven de oppervlakte van het water, hetwelk hier zooghelder en doorschijnend is, dat wij den rotsachtigen grond overal gemakkelijk op verscheidene vademmen diepte konden onderkennen. Op onze kaart stond hier in die gevaarlijke engte met groote letters aangeteekend: « *Passage navigable by small vessels* (*), en daar de kapitein bevreesd was het eiland gedurende den nacht weder uit het gezigt te zullen verliezen, door buiten Saona en deszelfs ver uitstekende rotsen om te zeilen, zoobesloot hij, in vol vertrouwen op zijne kaart, tusschen beide deze eilanden vlak voor wind en stroom met eene zes-mijls vaart stoutmoedig door te loopen.

Geen

(*) Doortogt, bevaarbaar voor kleine schepen.

Geen der manschappen aan boord wat; even zoo min als de kapitein, obit dese eghte gepasserd; en hoe dieper wij dezelve binnenzeilden, hoe meer sich denzelfs wijziging door eene anomschikking van rotsen voor ons oog scheen te verbergen, tot dat wij op het laatst niets andert dan rotsen en brandingen voor den boeg en rondom ons heien hadden. Ofsthoon eigenaar van schip en lading zijde, had ik hier echter niet veel meer in te brengen, dan iemand die voor half vracht mede veer, en telkens als ik het waagde om den kapitein indachtig te maken op de eene of andere tuschen water en wind liggende rots, welke wij schamperend voorbijsnoeden, vroeg deze mij op eenen beleedigenden toon: «*Wie van ons beiden is hier stuurman? Zoo gij het wilt zijn Mijnheer, pakt dan het roer in de hand?*» — Intusschen merkte ik maar al te zeer, dat de angst hoe langer hoe duidelijker op zijn aangeigt te lezen stond, dat alle man aan boord in de hevigste ongerustheid verkeerde; dat het geroep van den uitkijk in den voortop, en vooral dat van den man, die met het peillood in de rust stond, hoe langer hoe verontrustender begon te worden; dat wij het gebulder der hooge brandingen meer en meer beoogenen te naderen, en ons schip reeds van

alle kanten door rotsen en steile barre klippen omsingeld was. Ook duurde het nu niet lang of de kapitein begon zelve aan eenen doortogt te wanhopen, en, zijne haart stampvoetende van kwaadaardigheid aan sarden scheurende, aarzelde hij eindelijk verder voort te zeilen; dan helaas, zijne voorzorg kwam nu te laat; want juist in hetzelfde oogenblik, dat hij het gevaar wilde ontwijken door het schip overstag te wenden, zette hij hetzelfde met zulk een alkerverschrikkelijkst geweld boven op de rotsen, dat de romp zich bijna te berste stootte, stengen en raas naar beneden tuimelden, en wij allen, door dien schok als door den donder getroffen, op het dak onder elkander getuimeld, en door het nedergestortte tuig en waad en zailen overdekt, in de verbeelding waren, dat ons laatste uur gekomen was. Toen wij een weinig van dien eersten schrik tot ons zelve begonnen te komen, toen de een na den ander met gekneusde ledematen, of hebloedde neuzen tusschen eenen verwarden boel van touwen, gebrokens stengen en raas, en de hemel weet wat al, onze hoofden langzaam omhoog begonnen te steken, en wij elkander beurtelings met bedroefde gezigten angstig bleven aanstaren, gingen er gewaarwordingen bij mij om, veel overaan-

komst

komst hebbende met die, welke ik bij gelegenheid van het gesprongen kruidschip te Leyden en bij mijnen val op de Washington ondervonden had. Gewaarwordingen, welke ik inderdaad nergens beter bij weet te vergelijken, dan bij die van eenen akeligen droom. De uitwerkselen van plotselinge schrik en ontsteltenis zijn bij sommige menschen somtijds zoo kluchtig, dat zij werkelijk al het voorkomen hebben van iemand die droomt of suft, ten minste al de manschap bleef gedurende de eerste minuten als vastgenageld zitten, en het was eerst na het overslaan van eene partij zeeën, dat er beweging onder begon te komen. Een onzer had bij die gelegenheid zijn arm gebroken, en de anderen waren, op drie na, tot welk gering getal ik het voorregt had te behooren, allen min of meer gekwetst. Zonderling gaat het in de wereld; hij, die zich het roekeloosste aan allerlei gevaren blootstelt, scharrelt doorgaans door alles gelukkig heen, terwijl menig ander, die zich onophoudelijk met de uiterste zorgvuldigheid in acht neemt, het ongeluk veelal jaist in den mond moet loopen.

Als ik naga hoe dikwerf ik niet al van mijne vroegste jeugd af op allerlei, voor mij thans

nog onbegrijpelijke wijzen ben bewaard gebleven, dan moet ik in gemoede bekennen, volstrekt niet te begrijpen, waardoor ik toch zoo vele wonderbaarlijke reddingen kan verdiend hebben. Ja, wat bij al die geduchte slagen des noodlots als geen minder voorregt beschouwd mag worden, is, dat ik bij geen dier bezoeken mijne tegenwoordigheid van geest, noch mijne immer vrolijke en luchtige gemoedsgesteldheid verloor. Niettegenstaande ik de eenige aan boord was, op wien al de schinden en verliezen het zwaarste drakten, en het grootst gedeelte mijns vermogens met dezen ramp gemoeid was, zoo bleef ik nochtans dezelfde. Daar gaat mijn fortuin, dacht ik, toen men bezig was het zwaarste gedeelte der lading over boord te werpen, om het schip lucht te geven, daar gaat den zoo suur door vader Balk gewonnen bruidschat, welke mij zoo zoetsappig al dansende ten deele viel, en zonder de lip te laten hangen of te meestmullen over iets, waaraan nu toch niets te verhelpen was, stak ik nog wel zelfs de handen uit de mouw, om mijn eigendom over boord te werpen. Zoodra het op de redding van iemands schip en leven aankomt, dan houden alle bedenkingen en zwaarigheden op, en al bestond de lading dan ook uit kisten vol sta-

ven

ven van lonter goud, zop zoude geen der
schepelingen zich een enkel oogenblik beden-
ken dezelys even als oud roest en ballast naar
den bodem der zee te zenden. Nadat wij het
dek geklaard, de lading tot bijna op de helft
geligt, een werpanker uitgebragt, en ons met
vereenigde krachten aan het spil gezet hadden,
voelden wij de kiel eindelijk eenige oogenblik-
ken schoorvoetend langs den rotsachtigen grond
henen schuiven, dan zulks scheen slechts te
hebben moeten dienen, om de zaak nog erger
te maken, en om ons ten eenemale alle hoop
op redding te doen verliezen; want de eerste
breker de beste wierp ons, in spijt van ons
anker, op onze oude standplaats terug, terwijl
het schip daarbij tevens zoo geweldig over
eenen boeg omkeerde, dat er waarlijk be-
droefd weinig meer toe noodig was, om met
man en muis geheel en al onderst te boven
gekeerd te worden. Nu begon de zaak in mijn
oog van eenen ernstigeren aard te worden.
Aan beide zijden den wal voor oogen hebben-
de, had ik dadelijk, nadat de storm dier eerste
ontsteltenis was overgewaaid, alle vrees
voor levensgevaar geheel ter zijde gesteld; doch
thans begon mijne angstvalligheid van oogen-
blik tot oogenblik toe te nemen, en terwijl
de kapitein zich met het scheepsvolk lustig ont-

onthaalde op mijne kisten *vin de Grave*, in welke men nu zonder eenige omstandigheden de bijl gezet had, stond ik bevende in het wand op middelen bedacht om op eene of andere wijze van boord te sluipen. In die oogenblikken was ik, wel is waar, in het geheel niet verdacht op de woestheid van dit gedeelte van Hispaniola, en verbeeldde mij, dat een oord, hetwelk mij zoo bekoorlijk, zoo rijk en prachtig had toegeschenen, onmogelijk onbewoond konde zijn; ook kwam mij de boot veel te licht en te klein voor, om al het scheepsvolk te gelijk te kunnen bevatten, te meer daar de eene flesch na de ander den hals afgeslagen, in eene teng tot aan den bodem toe geledigd werd, en ik van eene partij beschonkene schepsels toch weinig of geen hulp te wachten had. De twee Fransche matrozen, met welke ik die onsengetame avontuur te Majagwez had bijgewoond, schenen de eenigen te zijn, die nog naar mij kwamen omzien: « Buvez un coup, » zeide de eene, terwijl hij mij eene gevulde flesch zonder hals voorhield, « cela fera passer ton chagrin; » dan in plaats van, zoo als de anderen, tot dit ellendig middel mijne toevlugt te nemen, maakte ik mij deze goede gelegenheid ten nutte, deelde hen heimelijk mijne voornemens mede, haalde hen weldra in mijne

be-

belangen over, en terwijl de kapitein zich met zijn volk, zonder het minste kwaad te vermoeden, tusschen eenige opengeslagene kisten en gebrokene flesschen al vloekende en razende zat te beschenken, kropen wij onopgemerkt een voor een in de kleine jol, zakten zoo stil mogelijk langs den achterstevan af, en kwamen, na een kwartier uurs worstelens tusschen rotsen, klippen, brandingen en eenige door elkander drijvende manden, balen en vaten, behouden aan wal. Ofschoon veel dichter nabij het eiland Saona liggende, hadden wij echter bij voorkeur de wijk naar het eiland Sint Domingo genomen. Het toeval bragt ons juist voor den mond eener rivier, welke, zoo als wij naderhand vernomen hebben, de rivier Higney geweest is. Wij roeiden dezelve, bij het ons nu zoo wel te stade komend maanlicht, een eind wegs binnen, in de hoop van aan deszelfs hooge en boschrijke oevers bij den eenen of anderen Spaanschen planter, of Haïtiaansch dorp, een hartelijk welkom te vinden; ook hadden wij naauwelijks een paar scheeps-lengten in dit stil en vreedzaam oord voortgeroeid, of wij dachten inderdaad regtstreeks op eene katoen-plantagie aan te loopen; dan wie schetst onze bevreemding, toen die voor ons liggende sneeuw-witte uitgestrektheid, wel-

welke wij voor eene plantagie hadden aangezien, eensklaps onder een luidruchtig geraas opwaarts steeg en zich boven onze hoofden uiteen verspreidde? Het waren namelijk eenige duizenden van zeemeeuwen, die hier in deze verlatene, veilige schuilplaats derzelve nacht-kwartieren hadden opgeslagen, en, door onze komst verstoord, gansch verschrikt den aftogt bliezen. Om ons aan geene verdere verrassende teleurstellingen van dien aard bloot te stellen, besloten wij het aanbreken des dageraads te blijven afwachten, terwijl wij intusschen tegen den steilen oever opklauterden, om te onderzoeken of er ook hier of daar in den omtrek eenig licht te bespeuren was, of zich soms ook eenig gekraai van hanen, eenig geblaf van honden, of eenig ander geluid deed hooren, uit hetwelk wij mogten kunnen opmaken, of deze streken al dan niet door eenige menschelijke wezens bewoond werden; maar helaas, niets dan ontzaggelijke, doch tevens bekoorlijke, wildernissen vertoonden zich aan ons angstig in het rond starend oog. Eene diepe stilte, eene akelige stilte als die van het graf, heerschte in dit van al wat leven inademt schijnbaar verlaten oord. Niets dan het eentoonig gepiep van het vreedzaam krekeltje, niets dan het schor en knarsend geluid van den

den eenen of anderen nachtvoegel, stoorde de zachte rust der ingesluimerde natuur, terwijl de millioenen lichtjes, die van alle kanten om ons henen flikkerden en aan deze woeste bergachtige wouden het bedriegelijk voorkomen van eenen met lampen verlichten lusthof gaven, uit niets anders bestonden, dan uit eenige ontelbare zwermen van vuurvliegen, welke in dit land, meer dan elders, wegens derzelve lichtgevende hoedanigheden beroemd zijn. Het eerste schouwspel, hetwelk bij het opkomen der morgenzen, na een eind wegs langs het verheven strand terug gegaan te zijn, onze aandacht tot zich trok, was dat van ons ongelukkig schip, hetwelk wij hier nu midden tusschen de rotsen met de over derzelve spitse kruinen henen stuivende brandingen zagen worstelen. Bij dit akelig gezicht, zoo dikwerf vruchteloos door dichterlijke handen afgeschetst, gevoelde ik nu voor het eerst mijn geweten ontwaken. Ik verbeeldde mij zelfs onder het gebruik der hooge brandingen, en het geloei der meer en meer opstekende winden, duidelijk de vervloekingen en verwenschingen te hooren van hen, die ik zoo trouweloos verlaten had. Ik gevoelde maar al te wel, dat ik hier de eerste plichten der menschheid schandelijk had verzaakt, dat ik hier aan het grootmoede

moedig en menschlievend voorbeeld, door eenden Naerebout en door zoo vele andere mijner landgenooten bij dergelijke gelegenheden aan den dag gelegd, allerschandelijkst beantwoordde, en mij den naam van Nederlander ten eenemale onwaardig had gemaakt. Neen, riep ik, op zulk eene lafbartige daad is geen zegen te wachten, en zonder mij over de uitkomst te bekommeren, en alleen aan de inspraak van gevoel en geweten gehoor gevende, liet ik mij oogenblikkelijk weder naar boord brengen, met oogmerk om gezamenlijk over onze te nemene maatregelen te raadplegen, en al de rampen en gevaren getrouwelijk met mijne lotgenooten te deelen. Aan boord terug gekomen zijnde, vonden wij alles nog in den zelfden toestand als op het oogenblik van ons vertrek; met dit onderscheid alleen, dat al het scheepsvolk, met den kapitein aan het hoofd, naast eenige ledige wijnkisten als in eenen staat van bewusteloosheid onder elkander lagen, en ons, naar het scheen, niet eens gemist hadden. Nadat ik den kapitein met herhaalde pogingen uit zijnen roes gewekt en op zijn en ons aller wezenlijk belang indachtig gemaakt had, voerde hij mij stuursch te gemoet, dat ik meester was om te doen wat ik verkoos, doch dat hij aan boord bleef zoo lang er nog een enkele
scheeps-

scheepsbesluit voor handen zoude zijn; dit zelfde werd door de anderen met dezelfde hardnekkigheid herhaald, en geen lust hebbende om hun voorbeeld na te volgen, verliet ik nu voor de tweede maal met dezelfde beide matrozen het reddeloze wrak.

Acht lezer, het is zulk een zoet, zulk een onbeschrijfelijk zalig genot, vooral voor iemand die geen zeeman is, in zulke gevallen den vasten lieven grond weder onder zijne voeten te mogen voelen, en zijne knieën op denzelfden neder te buigen voor dat onzichtbaar Wezen, aan hetwelk men zijne redding alleen te danken heeft.

HOOFDSTUK XXIV.

Onservingen in eene Noordsche jol langs de kusten van St. Domingo. — Schetsen van die kust. — Grootte egerden van krabben en andere schelpvieschen. — Aankomst en ontmoetingen in Baye de la Cavalière. — Gedachte bij het opklaaneren van St. Domingo's rijk gebergte. — Aankomst en nachtverblijf onder Pointe Madeline. — Ontmoetingen in de rivier la Restaine. — Grote overploed van vee in St. Domingo. — Gedachten bij het zien van Hispaniola's onbebouwde velden. — Koddige wijze om krokodillen te vangen. — Harde teleurstelling. — Blijde verrassing te Cucumaja. — Oesters in de takken der boomen. — De schrijver kontrakteert met den kapitein van een Spaansch houtschip en redt gedeeltelijk zijne lading en manschappen. — Aankomst voor de stad St. Domingo.

Zonder ons hier in deze onbewoonde woeste streken nutteloos op te houden, roeiden wij onmiddellijk digt onder de kust op de stad Santa Domingo aan. Naar onze berekening konden wij dezelve in drie of vier dagen bereiken, en hadden buitendien nog verscheidene andere vooruitzigten op dezen onzen voorgenoemen togt, hetzij die van schepen, of visschersbooten te ontmoeten, of van in eene der in

onze

onze koers liggende rivieren; den verlangden
 bijstand tot redding van schip en lading te
 zullen vinden. De rivieren en voornaame an-
 kerplaatsen, welke wij op dezen onsen weg
 moesten voorbijroetjen, waren Baye de la Ca-
 valière, Pointe de la Madelaine, Rivière de la
 Romaine, Rivière de Cucumaja en de Yuca
 en Pointe de Causedo. In geen van al de
 hier opgenoemde plaatsen tene gunstige gele-
 genheid te zullen treffen; om iets van het wrak
 te redden, was waarlijk niet te veronderstel-
 len. Wij sloegen dus welgemoed met veree-
 nigde krachten de handen aan het werk, en
 hadden het wrak, zoowel als de omiggende
 hooge rotsen, weldra achter den rug. De w-
 terlijke vertooning van *Hispaniola's* kust was
 op deze hoogte woest en ontzaginboessemend.
 Op sommige plaatsen was dezelve zoo steil,
 dat wij er nauwelijks tegen op konden zien.
 De kracht der golven had aan deze rotsen al-
 lerlei zonderlinge en gedreachtelijke vormen en
 gedaanten gegeven. Eenige streken waren door
 de zee geheel en al ondermijnd, zoodat wij
 somtijds onder de ver boven ons hoofd henen
 hangende kruinen voorttrooiden, en het geklet-
 ter onzer riemen door verscheidene echo's her-
 haald werd. In de meeste dezer onderaard-
 sche splonken, uit welker donkere schuilhoe-

ken allerlei gevogelte bij onze nadering gansch verschrikt de vlugt nam, waarden onze oogen nieuwsgierig in het rood, doch wij zagen niets dan witte schuim en zwarte glinsterende barre rotsen. Hier en daar kropen eenige krabben tusschen de reten en langs het met slibberig wier en groen zeegras begroeide rotsachtig strand. De omtrek dier krabben besloeg, zonder grootspraak, tusschen de twee en drie voet, en een van derzelve rijpers was groot en dik genoeg om den gulzigsten epicurist te verzadigen. Sommige plaatsen waren opgevuld met allerlei, in mijn oog, zeldzame schelpen en zeehoornen, onder anderen eenige van verbazende grootte en sierlijkheid. Een deraelve werd door ons geledigd, om, in geval wij eenig vaartuig op eenigen afstand mogten ontmoeten, hetzelfde daarmede van verre te kunnen teeroepen. Op sommige plantagiën in de West-Indiën, bijzonderlijk in Barbice, bedient men zich van die zeebeornen om de Nagers uit het yeld te roepen, en menig een onzer museums of kabinetten van naturaliën zouden zich hier eenige scheepsvrachten vol van allerlei zeldzaamheden kunnen aanschaffen. Overal konden wij, ter diepte van verscheidene vademmen, duideljk den bodem onderkennen; want het azuurgroene water was even zoo doorschijnend

mennd als het zuiverste kristal, en deszelfs oppervlakte schitterde door de beweging onzer riemen in de donkere schaduw der rotsen als eenen stroom van brandende zwavel.

Tegen den namiddag kwamen wij tot op de hoogte van Baye de la Cavalière, welke baai door eene hemelhooge bergketen omringd was. Na dezelve een eind wegs binnen geroeid te hebben, hielden wij op deszelfs oever aan, met voornemen om hier den volgenden morgen te blijven afwachten. Wij haalden onze boot hoog en droog op het strand, en terwijl een mijner jongens zich met de taak belastte om voor de kombuis te zorgen, deed ik mij door den ander een eind wegs den berg op vergezellen, om intusschen den omtrek des te beter te kunnen opnemen. Onder het beklimmen van dit, tot in de wolken stijgend, gebergte, welks ingewanden waarschijnlijk eens met goud, zilver, of edel gesteente waren opgevuld, kwamen mij allerlei zonderlinge gedachten voor den geest. Aan wat al rampen en gevaren stelt men zich niet bloot in de wereld, ter verkrijging van eene enkele handvol van dit onder mijne voeten bedolven liggende metaal? — Hoe spoedig zouden zich hier alle mijne geledene verliezen niet herstellen en alle mijne omzwervingen

voor altijd een einde nemen, indien mijn arm slechts de magt bezate deze bekoorlijke woestenij het onderst te boven te keeren; doch wat zoude er toch van de wereld en van deszelfs bewoners moeten worden, indien al het goud en zilver, al die onuitputtelijke schatten, welke hier wellicht onder mijne voeten tot nog toe voor de navorschingen des geldddorstigen onderzoekers bedolven bleef, eensklaps onder de menschheid in omloop werd gebragt? Wat zoude er eindelijk moeten worden van die rede, door welke wij ons zoo hoog boven het geslacht der dieren verheven wanen, indien ieder mensch eenen goudberg ter zijner beschikking had? — Met deze en allerlei andere zonderlinge invallen op handen en voeten tegen de steilte opklanterende, en tevens mijne zakken vullende met alles, wat slechts eenigen glans van zich gaf, kwam ik eindelijk met een afgemat ligchaam en eene opgewondene verbeelding op eene zekere hoogte, van waar ik de kusten aan beide zijden voor mij uitgestrekt zag liggen. Schuin tegenover mij verhief zich het eiland Saona, hetwelk mij nog des morgens zoo ruim en onmetelijk toescheen, als eenen enkelen hoogen berg statig uit het midden der golven; aan mijne linkerhand vertoonde zich het schilderachtig eilandje Sanja
Ca-

Catharina, en achter mij omziende verloor zich mijn gezigt in een trotsch en majestueus gebergte; doch geen schip noch vaartuig, geen enkel schemel; hutje was er in deze overvloedige ruimte te onderkennen.

Tegen het vallen van den avond keerden wij niet weinig teleurgesteld naar onze legerplaats terug, doch gelukkig vonden wij hier al wat ons hart slechts kon verlangen. Een blakend vuurtje, hetwelk ons hier bijzonder wel te stede kwam; eenen smakelijken pot en eenen overvloed van vruchten, aijeren en schelpvisschen, lachten ons hier vriendelijk toe, en daar wij bij ons vertrek van boord geworgd hadden ook iets van den buit magtig te worden, ontbrak het ons geenszins aan keurigen wijn. Eene klomp graniet, met een stuk zeildoek overdekt en met groote zindelijke eesterschelpen opgedischt, onder een afdakje van boomtakken en palmietbladeren handig zamengesteld, maakte onze kleine hut en huisraad uit; want zoo men zich op reis in alles ten besten wil leeren schikken, zoo men in tegenspoed immer vrolijk en lustig wil blijven, dan reize men met eenen Franschman. Na dit soupé champêtre, waarvan de herinnering mij thans nog doet waterstanden, strekten

wij ons op onze warmste en dikste planje uit, en sliepen hier aan den bover der zee onder den blooten hemel tot den volgenden morgen even zoo zacht en rustig in, als de monarch onder zijn vorstelijk dak op zijne sponde van satijn en zwanendons.

Na des anderendaags morgens wederom met vernieuwden ijver onzen togt voortgezet, en, zonder eenig sterveling te ontmoeten, Pointe de la Madelaine bereikt te hebben, hielden wij andermaal halt; doch in plaats van hier, zoo als den vorigen dag, geudbergen te beklimmen, bleven wij als invalides tusschen de doffen liggen. De ongewoonte van uren achtereen aan den riem te trekken had mij, bijzonderlijk in den ruggestromg en in de schouderbladen, aangotast, het vel mijner bloedende, stijf en kromstaande vingers was aan den riem blijven zitten, en dat van mijn aangerigt en opene borst tot op het raauwe vleesch verschroeid door eene brandende regt op en nederstaande zon, welke deszelfs vurigen gloed op St. Domingo's kusten heviger dan elders doet gevoelen. Den derden dag troffen wij het echter vrij wat gunstiger; de wind van achteren zijnde hadden wij onze boot, bij gebrek aan zeiltuig, vol met hooge boomtakken bezet,

zet, zoodat wij op deze wijze als een drijvend boschje van zelfs langs de kusten werden voortgeduwd, en, zonder eene hand uit te steken, nog dienzelfden dag den mond der rivier la Romaine bereikten. Hier had de kust een gansch ander voorkomen; in plaats van hooge rotsen en tot boven de wolken uitstekende bergen, vonden wij hier eenen lagen moerasigen oever en oumetelijke savanna's, de verblijfplaats van eene ontelbare menigte ezels, varkens en koebeesten, welke hier in eenen ongeloofelijken graad, in deze wildernissen van zelve voortteten, en eene der voornaamste bronnen van koophandel onder de Spanjaarden nitmaken. De overdaad van hoornvee is hier zelfs zoo aanzienlijk, dat er, volgens hetgeen men ons naderhand stellig verzakerde, duizenden van beesten jaarlijks in het eiland, enkel en alleen om derzelveer huiden, geslagt worden.

Bij het beschouwen dier onoverzienlijk vruchtbare vlakten, welke, indien dezelve in suikervelden waren omgekeerd, zonder twijfel meer zouden opbrengen dan al de West-Indische eilanden te zamen, had ik dezelfde gedachten als gedurende mijn verblijf in Portorico, welk weelderig en door en door vruchtbaar eiland men insgelijks voor het grootst gedeelte als

eene volslagene wildernis onaangeroerd laat liggen; namelijk die, dat al de ongezondste en oondankbaarste gedeelten der West-Indiën in het bezit zijn van de nijverigste, de werkzaamste en naauwgezetste aller natiën (de Hollanders), terwijl al de verrukkelijkste, de vruchtbaarste en onuitputtelijkste streken in handen zijn van den luijen, vadsigen en wulpschen Spanjaard. Daar liggen nu die velden woest en verlaten, terwijl zoo vele millioenen menschen, welke zich in andere oorden der wereld verdringen en elkanderen een bete broods uit den mond nemen, hier een voldoende bestaan zouden kunnen vinden! — Daar liggen nu die velden, voor welke bezit men zoo vele millioenen menschen op de wreedaardigste wijze heeft omgebracht, voor welke zoo vele rookende stroomen bloeds zijn vergoten, zoo vele door vlijt en arbeid verkregene bezittingen, zoo vele prachtige plantagiën, aanzienlijke steden en dorpen in puinhoopen zijn verkeerd, voor welke de namen der eerste Spaansche en Fransche overweldigers ten eeuwigen dagen met bloedige letteren in de geschiedrollen onuitwischaar opgeteekend zullen blijven staan, voor welke den naam van eenen Toussaint Louverture, van eenen le Clerq, van eenen Christophe of Hendrik den eersten, van eenen Dessalines of

Jacob den eersten, van eenen Rochambeau, van eenen Clerveaux, van eenen Pithou, van eenen Carmichael voor eeuwig in het gheuegen der menschheid zal gegrift blijven.

Bloote nieuwsgierigheid alleen deed ons deze rivier een weinig oprooijen; doch wij venden dezelve beslikte oevers door geene andere levende schepselen dan kaaimannen of krokodillen en allerlei slangen-gebroedsel bewoond; Ofschoon ik nu verscheidene jaren de West-Indiën doorkruist had, en het in Berbice; vooral in de nabijheid mijner plantagie, aan geene gedrochten van dien aard ontbrak, zoo kon ik mij niet herinneren ooit te voren krokodillen van zulk eene monsterachtige grootte gezien te hebben. Niet ver van de plaats, alwaar wij wilden landen om eenige landchildpadden op te rapen die hier tusschen de struiken rondkropen, zagen wij een krokodil op zijnen rug in de molder wentelen; doch noodra wij hem eene ledige flesch naar het hoofd wierpen, verdween hij ijlings uit ons gezigt.

Naderhand vernam ik, dat deze streken van Hispaniola bekend staan als de geliefkoosde verblijf van krokodillen en hagedissen, welke al de overige in grootte overtreffen; ook vernam

nam ik bij die gelegenheid voor het eerst mijns levens de grappige wijze, op welke die dieren door de inwoners gevangen worden, want pijlen en kogels kunnen derzeiver hardgeschubde huid nauwelijks doorboren. De krokodil is even als de olifant een groot liefhebber van muziek; om hem dus dicht van nabij te kunnen komen, blaast men op eene soort van rieten fluitje; waarnaar hij dan aandachtig blijft zitten luisteren; en op het laatst, even als de ware liefhebbers van muziek, somtijds bij het geluid eener harmonie geheel en al van gevoel wegsmelt. Zelfs voegde men er bij, dat hij zijn kop heen en weder draait en juist als iemand die de maat wil houden, een zijner voorste pooten beweegt. Zoedra het afschuwelijk dier nu enkel gehoor en geheel in de wolken is, laat het zich weerloos naderen, en het grootst genoegen, hetwelk men hem kan sandoen, is, hem met de punt van eenen langen stok in de lendenen te kittelen. Aan die punt zit een strop, welke men hem dan al spelende om den hals strengelt, waarna men hem half geworgd door de modder naar zich toe sleept.

Wij waagden het niet hier onze nachtkwartieren aan den waterkant op te slaan, maar ble-

bleven midden in den ondiepen stroom; alwaar wij onze boot voor en achter aan twee staken vastmaakten; den morgenstond afwaartea... Een zwarm van muskiesen hield ons hier den ganschen nacht den slaap mit de oogten; en het scheen als of die verwachte dieren zich met derzelver vergiftigde angels, zelfs door het betoerde dikke teildak, hetwelk ons bedekte, eenen doortogt wisten te hanen; want den volgenden morgen konden wij bijna geen van drieën mit onze opgeswellene oogen zien. Eene andere onkneuterige gewaarwording was; het gestadig insijperen van het water in onze oude lekke boot, welke wij gestadig ieder op onze beurt, (want in dergelijke gevallen komt men geen aanzien des persoons,) moesten ledig hoopen.

Den vierden dag, bij het eerste schemerend morgenlicht; de rivier weder afzakkende en onze koers dicht onder de wal vervolgende; kregen wij voor de eerstemaal een schip in het oog. De dnif met den olijftak kon den bewoners der arke Noachs zeer zeker geen groeter blijdschap vercheft hebben. Wij schreeuwden allen te gelijk mit al onze magt, wij blaasden op dien grooten scheut, wij zwaaiden met onze halsdoken, doch de laatste
zeil.

zeldde voortbij, zonder naar ons om, te zien, en hij was oorzaak dat wij na te vergeefs in het helle water hard moesten tobben en zwoegen, om de knut weder te bereiken. Dit was de zwaarste en gevaarlijkste dag onzer gansche reis, doch tevens ook de crisis van onze ramp; want, na een weinig verder voortgeroeid te hebben, zagen wij bij het binnenloopen in den mond der rivier Cucumaja voor het eerst een menschelijk wesen, van welk wij tot onze onuitsprekelijke vreemde vernamen, dat men hier ieder oogenblik een vaartuig uit de stad Santa Domingo te gemoet zag, en eenige blokken en balken; welke hier door een honderdtal werklieden uit het nabijliggend woud naar den waterkant gesleept werden, in te laden; ook werd het waarlijk hoog tijd dat er een al ons omswerven een einde kwam, want niet bestond zijnde tegen zoo vele vermoetjensissen, tegen sulk een onophoudelijke blootstelling, zoowel aan de brandende middagen als aan de koude en verderfelijke nachtlucht, aan ongekookt voedsel, aan zulke ongeregelde toevenswijze en vochtige legerplaats, waren onze gezonde gestalten onderatjind, onze krachten uitgeput, en onze voornitigten bijna hopeloos geworden. Deze blijde tijding gaf ons echter eenklaps nietwen moed en leven, en in afwach-

wachting van gemeld vaartuij, deden wij ons hier voor al onze gelofte ongemakken dub-
 held eandwaars te goed, onder anderen in heer-
 lijke oesters, welke wij hier, even als bij ons
 de appels en peren, van de takken der boe-
 men plakten. Dit zal in sommige ooren waar-
 schijnlijk even soo apocrief en wonderlijk klin-
 ken, als de verzekeringen van sommige onzer
 schrijvers, die beweren willen, dat er in dees
 gewesten menschen gevonden worden met een
 derde oog voor in de borst, en met groote
 dikke staarten tuschen de beenen; maar het
 raadsel, ten opzichte der aan de boomen groei-
 jende oesters, houdt op een raadsel te zijn,
 zoodra men met den aard en de gesteldheid der
 knuten hier te lande nader bekend wordt ge-
 maakt. Bij hoog water, namelijk, spoelen de
 golven der see tegen het geboomte, hetwelk
 dan over bedekt, en de oesters, die zich dan
 bij die gelegenheid aan dezelve vasthechten,
 blijven daarna bij laag water boven het hoofd
 des vochtgangers aan de takken der boomen
 vast zitten. Doch het oord, in hetwelk wij
 ons het meest te goed deden, was in het lee-
 vighgelegen woud, werwaarts het gezang der
 werkbieden, maar vooral de heerlijke oenk van
 den vanilleboom en van een onvindige van-
 scheidenheid van bloesem en bloemen en gewet-
 rige

nige vruchten; ons vriendelijk uitlokte. Welk eenen ontzaginboesemenden indruk verwekt niet het gezicht van dien wilden katoenboom, van dien honderdvoetigen hoogen eik, van die prachtige mahonj- en satijn- en Brazil-stammen, van welke sommigen verscheidene vadersmen in den omtrak bevatten, op het gemoed van den nieuw aankomenden Europeaan? Een echte liefhebber van natuurkundige voorwerpen zoude hier in deze statige verblijven dagen achter een op de onderhoudendste wijze kunnen doorbrengen, en zich in eene onuitputtelijke bron van dier- en kruidkundige bespiegelingen verliezen.

Wij hadden hier hoogstens een paar uren rondgelopen, of men kwam ons aanzeggen, dat het houtschip met volle zeilen kwam opzetten. Voor dat hetzelfde den tijd had om te ankeren, was ik reeds aan boord, en had ook al mijn voorstel, door behulp van mijn Spaanschen tolk, met het beste gevolg keubaar gemaakt. De kapitein verbond zich, om zoo veel mogelijk van mijn schip en lading te redden en ons allen in de haven van Santa Domingo te zullen ontschepen, waartegen ik mij moest verbinden om hem twee tienden af te staan van den opbrengst der geredde artikelen,

lén, welke hij in laatstgenoemde stad, bij openbare veiling, zoude laten verkoopen. Van dit verdrag werd een tweeluidend geschrift opgemaakt en ondertekend, welk document naderhand gevoegd is geworden aan het proces-verbaal, of aan het protest, hetwelk ik oogenblikkelijk bij mijne komst in St. Domingo deed aantekenen (*). Binnen den tijd van eenen enkelen dag hadden wij nu den afstand tusschen Cucumaja en Saona afgelegd, eenen afstand over welchen wij gedurende vier volle dagen en nachten met onze kleine opene job zoo jammerlijk getobt hadden. Mijn schip zat nog op dezelfde rots als op den dag van ons vertrek, doch de golven speelden in en uit de kajuits-glazen, of den zoogenaamden spiegel, welke kort en klein geslagen was. De zee was rondom met vaten en planken en verbrijzelde kisten bedekt. De manschappen hadden het wrak juist kort te voren verlaten, en wij zagen hen onder de hooge kust, dicht nabij Pointe de l'Espade, op een vlot van spar-

---

(*) Deze bewijsstukken hebben naderhand in mijn proces met den Heer Rulach, voor den Hove van Justitie te Barbice, ter mijner verdediging verstrekt. Mevrouw de Weduwe Rulach, thans woonschtig te Gravenhage, heeft ook deze stukken onder zich behoudende.

sparren voortzeilen. Ik verzocht zelf de vol-
doening te mogen hebben, om hen van hun
vlot af te halen en aan boord te brengen, en
hen alsoo met daadzaken te bewijzen dat mijn
plan inderdaad het verstandigste geweest was.
Men stelle zich de bevreesding dier ongeluk-
kigen voor, toen zij mij als hunnen redder ter
hunner hulp zagen toesnellen. Ik miste twee
uit het getal, en toen ik vroeg waar deze
beland waren zag men elkander verlegen aan;
doch kort daarna vernam ik, dat men, door
den wijn verhit zijnde, handgemeen was ge-
maakt en twee hunner bij die bataille het leven
verloren hadden.

De Spaansche kapitein kustte den mijnen
een' hartelijken welkomst toe en ontving hem
als zijnen eigenen broeder. Twee dagen wer-
den hier doorgebracht in het redden der la-
ding en in het onttakelen van het schip, van
hetwelk alles, wat slechts eenige waarde be-
zat, werd medegenomen; zelfs namen wij ge-
heest het vlot, met al wat mijne manschappen
met zich hadden willen wegvoeren, insgelijks
op sleeptouw mede, waarbij ik tevens van alles
behoorlijk aantekening hield. Toen wij den
armen Neptunus nu voor goed verlieten, bleef
er niet meer dan den kalen romp van over,
want

want kort na ons vertrek had men willen beproeven, om de hulk, door het afskappen der masten, vlot te krijgen, en zulks niets latende, besloten zij met een vlot aan wal te steken, alzo zij door gebrek aan versch water weldra genoodzaakt werden, hun hardnekkig plan te laten varen. Nadat zij ons alle hunne wederwaardigheden, zoo aan boord van het wrak als op het vlot medegedeeld hadden, moesten wij ook wederkeerig met onze avonturen voor den dag komen, en zoodoende liepen wij, alvorens wij er op verdacht waren, den mond van de Ozama en kort daarop de haven van Santa Domingo behouden binnen.

HOOFDSTUK XXV.

Schetsen van de rivier Ozania. — Idem van het Fort. — Gepleegde diefstal aan boord. — De schrijver verklaagt zijnen kapitein bij den gouverneur, en doet hem gevangen zetten. — De bijgeloovige Hospita. — De Fransche priukmaker. — Schetsen van de stad St. Domingo. — Het graf van Columbus. — Sluipmoorde-naars. — Des schrijvers haghelijken toestand. — Vertrek in een Spaansch koopvaardijschip naar Nieuw-Orleans.

De eerste aloude gebouwen, welke zich hier, bij het binnenzeilen dezer trotsche rivier, aan ons vertoonden, was het fort, bestaande uit eene regelmatige rei van vierkante gebouwen, welke twee ruime binnenpleinen omsingelen, en ingerigt zijn om twee duizend man te kazernereren. De eene vleugel dier gebouwen hadden wij, uit zee komende, regt tegen ons over, en de andere passeerden wij in het front, terwijl wij stadwaards opzeilden. Aan eerstgemelde zijde zagen wij het arsenaal, hetwelk door dezelfde wallen omgeven is. Alle deze gebouwen waren toen nog in den besten staat en zijn ook eerst tijdens de regering

van

van Karel III nieuw aangelegd. De Ozama was eene der schoonste rivieren, die ik tot hiertoe in de West-Indiën gezien had. Denselve wordt ook, benevens de Haina, de Nigua en de Yuna, voor de voornaamste van St. Domingo gehouden; doch hard loop is, even als die van bijna tachtig of negentig andere rivieren der eilands, zelden op eenigen afstand bevaarbaar. Met dat al is het zeer opmerkenwaardig, dat de meeste dier riviertjes, welke gedurende den droogen tijd van het jaar dood kalm zijn, en op sommige plaatsen nauwelijks water genoeg hebben, om de witte keitjes van derzelver oevers te bespoelen, of des reizigers voet te bevochtigen, bij den eersten storm den besten, in eenen zondvloed veranderen en al wat in derzelver omtrek ligt met plotselinge verwoesting bedreigen (*). Nauwelijks waren wij het fort voorbijgevaaren, hetwelk op den Zuidwesthoek dezer rivier is aangelegd.

(*) In een onzer nieuw uitgekome ne woordenboeken, in welke, zoo te zeggen, geen van allen tot hieftoe opgenoemde rivieren te vinden zijn, wordt gezegd, dat de Isabella en de Ozauca de voornaamste rivieren zijn; doch de Isabella is een klein riviertje, hetwelk, even boven de stad St. Domingo, uit de Ozama ontspringt, en in geheel het eiland is geene rivier. Ozauca bekend.

legd; of wij zagen de stad van St. Domingo, de eerste, of oudste stad der westelijke wereld, ja al deszelfs luister aan den westelijken oever voort ons liggen.

De oorspronkelijke stad Santa Domingo, in 1496 door Columbus zelve gesticht, werd eigenlijk aan de overzijde der rivier aangelegd; doch dezelve werd eerst door eenen orkaan en naderhand, in 1694, door de micra verwoest; zoo dat zij op deszelfs tegenwoordige standplaats geheel nieuw van den grond af, in eenen onregelmatigen vorm aangelegd werd. Aan de zuidzijde beslaat dezelve eene breedte van 2400 voet en aan de westzijde over de 7000 voet. De gansche stad, bijna 16875 voet in omtrek, is door eene verschansing van acht voet hoog en tien voet in diameter omgeven. Deze wallen zijn op geregelde afstanden van bastions of schietgaten voorzien, en hebben, van den zee-kant gezien, een sterk voorkomen, doch landwaarts hebben dezelve slechts vijftien voet in lengte en worden door de omliggende hooge bergen geheel en al overbluft.

De haven was opgevuld met allerlei koopvaardij-schepen, voornamelijk Amerikaansche, en nauwelijks hadden wij hier ons anker laten vallen, nauwelijks verheugde ik mij, van

na zoo vele gevaren en moeijeligheden ter-
houden kunnen deze veilige haven te zijn, of
ik moest mij wederom op nieuw gewikkeld
zien in onaangenaamheden, op welke men nu
waarlijk in het geheel niet verdacht zoude zijn.
De Spaansche kapitein, namelijk, die zijn kaf-
fer had geopend om zich tot zijns ontzeping
geroed te maken, komt, woedend de kajuit
mitsturende, mij op het halffdek met een
zee van Spaansche vloeken bestormen, en mij,
zoo als ik van den tolk vernam, verwijten,
dat zijne kist bijna half ledig gestolen was,
dat hij zich volkomen op de eerlijkheid van
zijn eigen volk kon verlaten, en dat een van
ons gevolgetijk de dief moest zijn. Daar er
nu buiten den heer Parker, dien ik te Sint
Bartholemy als kapitein van mijn schip an-
genomen had, niemand dan ik alleen in des
Spanjaards kajuit logeerde, moest ik deze be-
schuldiging bijna beschouwen als onmiddellijk
aan mijn persoon gericht, doch, tot mijn groot
geluk, werd den eigenlijken dader nog in
diezelfde oogenblik ontdekt. De scheepskeel
kwam ons heimelijk infaisteren, dat hij den heer
Parker, terwijl wij allen op het halffdek waren,
iets in zijne matras had zien verstopten en
hem druk bezig had gevonden met die matras
toe te naaijen. In dat zelfde oogenblik kwe-

men er twee officieren van de Douanen aanhoord, en daar de met regt gebelgde Spanjaard geregtelijke voldoening eischte wegens deze zoo ondenkbare als snoode behandeling, en dat nog wel van iemand, wiens leven hij gered had; werden deze heeren tevens verzocht, om zich met het onderzoek van die matras te willen belasten. Dan terwijl men dezelve openmoed en er de gestolene voorwerpen een voor een uittrok, koos de heer Parker het hazenpad, en bekende alzoo de tegen hem ingebragte misdaad door eene schandelijke vlugt. Intusschen werd nu het proces-verbaal en de aanklagte opgemaakt, de getuigen gehoord, het gestolene of het corpus delicti geregteijk gedeponceerd, en aan wal komende, liet ik mij terstond den weg wijzen naar het paleis, of naar het gouvornementshuis, alwaar ik in de cabilde, of gehoorzaal, na mij alvorens van eenen bevoegden vertolker voorzien te hebben, al de stukken in eigen persoon aan den Spaanschen gouvorneur ter hand stelde, en niet alleen onmiddellijk *prise de corps* tegen den aangeklaagde, maar zelfs een militair geleide verkreeg, om hem ongenblikkelijk op te zoeken, en te watten. Na eenige herbergen en logementen doerzocht te hebben vonden wij hem eindelijk in een der koffijhuizen, in welke hij met een
bril

kril op den neus, tusſchen eenige andere Amerikaanse ſcheepskapiteinen aan de Faro-tafel zat. Bij onze verſchijning wilde hij zich door eenen ſprong door het venſter redden, doch niet op de ijzeren balcon verdacht zijnde, werd hij gepakt en regelregt op denzelfden gevangentoren gezet, welken wij nog kort te voren bij het inkomen der haven, wegens dezelfs aloud en kerkerachtig aanzien, met eene meer dan gewone oplettendheid bekeken hadden. Of het aan deze mijne onaangename omſtandigheden, of aan mijne onkunde in het bouwkundige was toe te ſchrijven, laat ik liefſt beſiſſen door dezulken die deze ſtad zelven bezocht hebben, maar dezelve had, althans in mijne oogen, een allerakeligſt voorkomen. De ſtraten waren, wel is waar, regt en breed en doorneden elkander vrij regelmatig; de huizen wel aangelegd en gehouwd uit eene ſoort van marmer, hetwelk in het naburig gebergte gevonden wordt, of uit eene ſoort van lijmige aarde, welke, met kalk gemengd en aan de lucht blootgeſteld zijnde, eene hardheid verkrijgt, die gelijk ſtaat aan den hardſten ſteen: doch die oude, Spaanſche bouwworſe, die kleine, in lood gezette, beſchilderde venſterruijtes, die ijzeren traliën, die menigte oude kloosters, zoowel voor mannen als vrouwen, die menigte

over straat loopende sonderling toegestekelde geestelijken, nonnen en monniken, die menigte zwaar en levensgrootte crucifixen op de hoeken der straten, op markten en kerkhoven; die armoedige kleedingdragt, dat handieten voorkomen van de meesten der voorbijgangers, goveegd bij mijn steeds ingekankerd vooroordeel tegen die natie, hadden mij al van stonden aan een allerongunstigst denkbeeld van al het overige ingeboezemd.

Het logement, in hetwelk ik hier mijnen intrek nam en dat nog wel voor een der beste in de stad gehouden werd, had al het voorkomen van eene gevangenis; in hetzelfde vertrek, waar mij men en anders vreemde potage werd voorgediend, zat de zieke hospita met eenen ijeren Sint Antoniô in de hand in eenen armstoel, en omdat deze mij geen kruisje had laten maken, alvorens ik begon te eten, wees men mij de deur.

Na eenigen tijd als een verloren schaaap rond gedwaald te hebben, zonder weg noch steg noch een enkel woord van de taal des lands te kennen, trof ik eindelijk tot mijne onuit-sprekelijke blijdschap eenen Franschen pruikmaker aan, die mij, voor vier Johanniszen

in

in de week, koet en inwoning bezorgde. De voorbeeldlooze *faux de bouche* van dezen kluachtigen sneek stelde mij weldra dubbeld en dwars schuldloos voor al dien tijd, welke ik hier voor het grootst gedeelte als eenen stom en doof geboren en had doorgebracht; hij deed al wat in zijn vermogen was, om mij mijn verblijf in St. Domingo nuttig en aangenaam te maken, en nazauwelijks had ik mijn voet over zynen drempel gezet, of hij begon al aanstonds zijn talent aan mijn hoofd en aan mijne kin uit te oefenen. Gedurende zijne wandelingen langs St. Domingo's straten, kassijen en wallen, was hij steeds mijn getrouwe Cicerone, waarbij echter meer over de saye-net-ballen, pemade-potten, knevets en bakkebaarden, dan wel over het statistieke van Hispaniola's hoofdstad gesproken werd; want de goede man had hetzelfde zwak, dat de insecten onzer schijnt ingeschapen te zijn, namelijk om voor zijnen evenmensch immer de bijzonderheden van zijn eigen beroep of handwerk uit te kramen. Onder de openbare gebouwen, welke hij mij de een na de andere liet bezien, kwam mij de hoofkerk het belangrijkste voor. Het spreekt van zelve, dat dit een Roomsch-Katholiek gebouw was, want ketterische kerken zouden hier niet geduld worden.

Dit

Dit kolossaal gebouw was in 1540 voltooid; betrefte is naar den ouden Gothicchen stijl aangelegd en onderscheidt zich meer door de zelfzuchtigheid dan bevalligheid. Om zich van het binneste der kerk, maat al wat er in is, eenig denkbeeld te maken, behoeve men slechts een van onze Brabandsche kerken te bezouken; want of men er één of honderd ziet, het komt bijna op hetzelfde uit. Op éénen schat kan de hoofkerk van St. Domingo zich overweld boven duizend anderen herpemen, op de grachtelijke namelijk, in welke eenmaal het geboortehuis van den grooten Columbus rustte, en dit is geen vertelst uit de gouden legenden, of van papa Ribadeneira, maar eene geschiedkundige daadzaak, welke door geen kerken noch natiën betwist zal worden. Thans rust dit gabbenté spijter in het eiland Hayana, werwaerts hetzelve in dat jaar 1795, bij de afstanddoening van dit gedeelte des eilands, pleegtstatig overgeseerd werd. Niet te min was het, dat wil ik gul bekennen, eene zekere kitteling voor mijne eigenliefde van te kunnen zeggen: ik sta hier op de zerk, die eentmaal het dierbaar overschot van mijn onsterfelijken Genius overdekte.

Na zonsnedergang durfde ik mij hoegenaamd

niemand niet buitens huis begevén, mit hooftde
 al de hier in de haven liggende Amérikaansche
 Kapiteins gezworen hadden, de gevangenzetting
 van hinnen landgenoot te zullen wreken; het
 geén in een land als dit weinig moeite kost;
 want voor een eetige Spaansche mat kan men
 zoo veel sluijpmoordenaars bekomen als men
 slechts verlangt. Ieder loopt hier niet eener
 dák, zoo als bij óns de Vriesche boeren en
 schippers met een mes. Iemand naar de an-
 dere wereld te zenden, wordt bij velen hier
 te lande slechts als een bagatel beschouwd, en
 zoo de moordenaar het gelúk heeft van de eetr
 of andere kerkdeur te bereiken, alvorens de
 politie hem bij den kraag pakt, dan is hij be-
 houden. Eene andere beweegreden, welke mij
 nitnoodigde bijzonder op mijne hoede te zijn,
 was de tegen mij opgevatte woede van den
 Spaanschen kapitein, die mij uit Saona her-
 waarts gebragt had. De gouverneur, die, bij
 gelegenheid mijner eerste opwachting, alles had
 doen onderzoeken wat met onze schipbreuk in
 verband stond, deed den verkoop der opge-
 vichte goederen stuiten, alzoó de deswegens
 gemaakte overeenkomsten niet schienen te stroo-
 ken met de bepalingen der wetten nopens de
 strandvonderij, volgens welke mij van het ge-
 redde meer toekwam dan die kapitein mij
 wil-

wilde uitkeeren. Daarbij kwam ook nog, dat nauwelijks de helft van hetgeen ik op den Sacna opgetoekend had, op de lijst van den vrommeester te vinden was; hetgeen de bezwaren tegen dien kapitein, aan welks boord men bijna al de voornaamste artikelen van mijn schip en lading verholen gevonden had; zoodanig verlammerden, dat hij, op last des gouverneurs, naar denzelfden toren werd gebracht, alwaar ik mijn Amerikaan had doen zetten. Ik zag mij alsoo, geheel en al buiten mijn toedoen, in allerlei nesten ingewikkeld, en zulke in een land, alwaar ik mij bijna door niemand kon doen verstaan. De eene dag stond ik voor de balie in de *Cabildo*, om getuigenis der waarheid te geven, de andere dag had ik eene comparitie voor den burgerlijken rechter, voor wien de zaak tegen den heer Parker voortgezet werd; dan weder moest ik met den notaris, die met het opmaken van het protest wegens het ongelukken van de *Nepthunus* belast was, die ekelige gevangnissen rondloopen, om dat stuk, op hetwelk al de manschap aan hoord moest figureren, te doen onderteekenen, hetwelk niet alleen geweigerd, maar hij welk beoont ik heveendien met eenige vervloekingen en scheldwoorden begroot werd.

De dagen, welke ik in Sint Domingo heb doorgebracht, waren dus inderdaad niet van de aangenaamste. Bij dag durfde ik mij, zonder wachtpost niet meer op straat vertoonen, en bij nacht droomde ik van slaipmeedemars en van hebloede dolken. De eenige oogenblikken kalme bragten mij weder al het rampvulle van mijnen toestand, al het donkere oemer lange toekomst voor den geest. Van eord tot eord als eenen avonturier rond te zwerven als men niets in de wereld bezit, dat laat men zich alles nog al welgevallen; maar het denkbeeld van over duizenden te kunnen beschikken en duizenden te wachten te hebben, en dan buiten zijne schuld arm en verlaten onder allerlei vreemde natiën met zoo vele onaangenaamheden te moeten kampen, zulks valt waarlijk harder dan men wel denkt, en tot overmaat van rampen moest daar nu nog bijkomen, dat ik, waarschijnlijk ten gevolge mijner laatste omzwervingen in die opene boot langs St. Domingo's kusten, van top tot teen met hoore zweren bedekt was, en ik derhalve een allerafzigtelijkst voorkomen had, hetgeen alle vooruitsigten, om in de armen mijner Engelsche bruid in het naburig Santa Cruz heul en troost te zoeken, ten eenemaal vernietigde. Het eenige wat er nu nog slechts

aan

aan ontbrak; om de maat mijner onheilen' geheel en al vol te meten, was de in vrijheid stelling dier beide verbitterde kapiteins, die zeer zeker; als een paar woedende stieren op mij zonden losgevoelen hebben, maar het toeval wilde; dat juist in hetzelfde oogenblik; op hetwelk mij die beangstigende gedachten voort den geest waarden; de gansche buurt in opstand was en de geheele glazen voorgevel van het huis, met al de daar voor staande wapen poppen en reukfleschen met een verschrikkelijk geras naar binnen tuimelde, welk ongeluk door een der geliefkoosde vermaken des lands; namelijk door de gevolgen van een stierengevecht, ontstaan was.

Deze stierengevechten maakten hier, betevens een zeker spel met de vingers en de kaart en biljart-tafel, de voornaamste bezigheden van de Spanjaarden uit. Het spel met de vingers, hetwelk immer om geld gespeeld wordt, maakt in de oogen van iemand, die nimmer zoo iets gezien heeft, eene sotte vertooning. De eenige kunst van hetzelfde bestaat in op te noemen hoe veel vingers de een aan den ander voorhoudt, en hij die zulks het gewindste doet wint de partij. Zij staan daarbij dicht tegen over elkander; de een houdt beide vuisten voor

voor het gezicht van den ander, opent en sluit dezelve met de ongelooflijkste vaardigheid, en bij iedere opening moet de tegenpartij plotseling het getal opgehevene vingers uitroepen; hetgeen met zulk eene ingespannenheid en geestdrift in zijn werk gaat, dat han op liet laatst het zweet langs het aangezicht loopt. In dit zowol als in alle dobbelspelen, hansen- en stierengevochten, neemt de geestelijke geen minder aandeel, dan de leek. Bij alle deze werkdsonne' vermaken, onder welke de dans- en muziekpartijen vooral niet onder de minste mogen gehouden worden, moeten nog bovendien al de reeds uit Portorico medegedeelde godsdienstige vermaken gevoegd worden, zoodat men waarlijk niet behoeft te vragen, hoe het komt, dat er zoo vele duizenden vruchtbare akkers in de Spaansche koloniën onaangeroerd blijven liggen.

Op den 11^{den} October werd ik eindelijk bij den secretaris van de municipale administratie ontboden, om mijn aandeel te ontvangen van den verkoop der opgevischte goederen, welke som hoogstens toereikende was, om in mijne voornaamste behoefte te voorzien. Mijne eerste zorg was nu om dit land zoo spoedig mogelijk te verlaten, en mij geen enkel oogenblik langer aan de

II: D. I voor

voor mij reeds gewedde dolken bloot te stellen. Zoodra dus de gouverneur mijn paspoort onder- toekend en de regbank mij van verdere com- partiën in de bewuste aanklagte tegen mijnen trouweloosen Amerikaan ontslagen had, begaf ik mij naar de haven, om in het eerst uit- zeland schip het beste onverwijd van hier te vertrekken. Mijne eigenlijke bestemming was, zoo als de lezer weet, naar Barbice; doch zoodat die haven is hier welligt nog nimmer eenig schip uitgezeld: niet alleen wijl er tus- schen deze beide koloniën hoegenaamd geene handebetrekkingen bestaan, maar ook omdat zoodanige reis bovendien, uit hoofde der pas- seersvinden, niet dan met groote omwegen selvoerd zoude kunnen worden. Het eenig en beste middel om derwaarts eene spoedige ge- legenheid aan te treffen, was, uit Philadelphia, uit Nieuw-York, of uit eenige andere voor- name haven van Noord-Amerika; doch die koers uit te stevenen was na voor mij voltrekt geen zaak, eensdeels, wijl ik mij, na het voorge- vallen in deze stad, aan boord van geen der Amerikaansche schepen veilig konde achten, en ten anderen, wijl ik vooraf kon bereke- nen, dat al de door mij in Barbice afgegevene wisselbrieven aan de order van de heeren Leh- man en Comp. met protest in Nieuw-York

moes-

mbesten aanleiden, en ik dus zoó doende juist bij den duivel te biercht zonde komen. Alhoewel langer in deze mijne kritieke omstandigheden besluitenloos te blijven rondzwalen, kon evenwel ook niet; te meer daar de gouverneur mij, bij mijne afschidsneming, deed gevoelen, dat ik mij, volgens de bij hem ingekomene berigten, niet te spoedig van hier kon verwijderen.

Deze laatste drangreden deed overigens alles af, zoodat ik, zonder mij te bekreunen om oord of gewest, mij blindelings door het bloote toeval moest laten geleiden. Twee schepen waren juist bezig met hunne ankers te ligten; het een was een slavenschip, bestemd naar de kust van Afrika, en het ander, een groot driemast Spaansch koopvaardijschip, bestemd naar Nieuw-Orleans. Het verstaat zich dat de eerstgenoemde gelegenheid oogenblikkelijk verworpen, doch de laatste daarentegen met gretigheid aangenomen werd. Om mijne vijftien of zestien honderd Spaansche matten, zijnde het rampzalig overschot van bijna eene halve tonne gouds, niet renteloos mede te slepen, kocht ik mij een klein cargaatje, bestaande in lak, schildpad en eenige huiden. Ik was de eenige passagier aan boord: het schip was bemand

132 SWAVING'S REEZEN EN LOTGEVALLEN.

met twintig koppen, en heette de Elveira. De kapitein en de supercarga waren, zoowel als geheel de scheepsmagt, geboren Spanjaarden. Ik betaalde 18 doubloenen voor mijn passagegeld. Het schip was splinter nieuw, geladen met produkten, en was opgevuld met passagiers, welke passagiers door de zeelieden voor even zoo ongunstige voorleekenen gehouden worden als vrouwen en geestelijken.

2 1/2

17 1/2

18

19 1/2

20 1/2

21 1/2

22 1/2

23 1/2

24 1/2

25 1/2

26 1/2

27 1/2

28 1/2

29 1/2

30 1/2

31 1/2

32 1/2

33 1/2

34 1/2

HOOFD-

HOOFDSTUK XXVI.

Schetsen van zeegezigten tusschen de eilanden Jamaica, Cuba en St. Domingo. — Beschouwing der Bahamasche eilanden, luchtstreek, ligging, eerste bewoners, historisch overzicht. — De onthalsde pastoor. — Schipbreuk op de Hogstias. — De papegaaijen wijzen ons den rechten weg. — Kluchtige verschijning van apen en rotten. — Uitrusting der groote boot. — Het verlaten van het zinkend wrak.

In minder dan een uur tijds hadden wij de stad en haven van St. Domingo achter den rug. Onder het uitzeilen van den mond der Ozama kon ik mij niet bedwingen eenen zijdeling-schen blik te vestigen op de hooge venstertjes van dien gevangen-toren, op welke ik mij verbeelde mijne beide snaken door de traliën te zien turen. De kortste weg van St. Domingo naar Nieuw-Orleans is door de *Windward passage*, of loefwaardschen doortogt tusschen Cuba en Hispaniola, en vervolgens door *Crooked-eiland passage*. Het belangrijkste gedeelte van de reis was dus van hier tot aan den laatstgenoemden doortogt, van waar wij, gedurende

al het overige van dien togt, niets anders dan water en lucht te wachten hadden. Gevolgelyk maakte ik mij deze kostelyke oogenblikken ten nutte, en liet geen der mij hier omringende trotsche tooneelen onopgemerkt voorbijgaan. Aan stuurboord prijkte de gotvande bergketen van het Haïtisch magtig grondgebied, welks onzichtbare kruinen zich met ontzettende majesteit tot ver boven de wolken verhieven. Links voor ons uit vertoonden zich de hemelhooge blaauwe bergtoppen van het statige Jamaica in het verschiet. Regt voor de boeg kaatste ons gezigt terug op het ontzaggelyk gebergte van Cuba. Geen pen noch penseel heeft kracht van uitdrukking genoeg, om zulke eerbiedverwekkende, zulke wondervolle schouwtooneelen der natuur naar het leven af te malen. Geene verbeelding is levendig of verheven genoeg om die gedachten te omvatten, welke zulke gezigten den ooggetuige inboezemt. Welligt is er in de gansche schepping geen standpunt uit te denken, op welke de, van bewondering en verbazing verstomd staande, reiziger ruimer stof kan vinden tot vereering en aanbidding der almachtige hand, die deze gewrochten der natuur eenmaal uit niet heeft voortgebracht. — Hoe digter men die wonderen van nabij beschouwt of hoe dieper men

men daarbij wil doordenken, en beproeven om derzelve oorsprong te doorgronden, hoe meer ons verstand, hoe meer onze rede daarbij moet blijven stilstaan: vooral wanneer men daarbij bedenkt, dat diezelfde bergtoppen, met welke wederom men in de gewesten des ouden halven aardkloots te vergeefs zoude rondzien, en van welke zoo velen nimmer door eenigen menschelijken voet betreden zijn, de overtuigendste kenteekenen dragen van eenmaal door de golven der zee bespoeld te zijn geworden; vooral als men daarbij bedenkt, dat diezelfde bergen wellicht uit grondeloze meeren of vruchtbare dalen en valleijen zijn voortgesproten.

Den 14^{den} October 1810 bevonden wij ons midden in het engste gedeelte van den opgenoemden doortogt, van waar wij het heerleger van Bahama-eilanden, hetwelk wij passeren moesten, gedeeltelijk voor ons zagen liggen; dan alvorens ik mijne lezers met de verdere bijzonderheden van dezen onzen togt bekend make, moet ik vooraf het obrd afschieten, hetwelk het jammertooneel van eenige mijner noodlottige ontmoetingen geweest is: te meer daar er tot hiertoe, ten minste in onze taal, slechts zeer onvolledige en onnaauwkeurige op-

gaven over dat gedeelte des Atlantischen oogs
aans in het licht zijn gekomen.

Deze eilanden liggen, ten getale van vijf-
honderd, tegen over de kust van Florida, doch
derzelver juiste standplaats is nog nimmer door
eenige kaart van de West-Indiën nauwkeurig
opgegeven. Sommigen derzelven liggen op de
grootte Bahama-bank, anderen op de kleine
Bahama-bank, van waar zij den naam van Ba-
hama-eilanden ontleend hebben. Verscheidene
derzelver liggen in de onpeilbare diepte der
zee en strekken zich uit, ten noorden van
Cuba en van het eiland St. Domingo in eene
Noord-Westelijke rigting, langs de grootte Ba-
hama-bank, tot voorbij de golf van Mexico.
Deze eilanden bestaan voor het grootste ge-
deelte uit niets anders dan barre rotsen en
klippen, wordende de voornaamste van die Ba-
hama-eilanden genoemd:

Abaco.	Rose-eiland.
Andros-eiland.	Royal-eiland.
Groot-Bahama.	St. Salvador.
Berry-eiland.	Crooked-eilanden.
Bininis.	French-key.
Caircs Castle eiland.	Hog-eiland.
Eleuthera.	Hog-key.
Ezuma.	Harbour-eiland.

He-

Henegnas.	Russel-eiland.
Little-eiland.	Turk-eiland.
Majaguana.	Watings-eiland.
Ragged-eiland.	Yuma-eiland.
Rumkey.	

De Bahama-eilanden liggen onder een zeer gezonde luchtstreek, bijzonder gedurende de wintermaanden, wanneer de Noord-Westelijke koelte des vaste lands van Noord-Amerika begint in te zetten. Te New-Providence verwisselt de thermometer in de schaduw van bijna 85 tot 90 graden in den zomer, en van 60 tot 65 gedurende den winter. In de meer zuidelijk liggende Bahama-eilanden is de hitte het gansche jaar door veel heviger, doch dezelve wordt gematigd door de verkoolende zeevinden, welke in de West-Indiën tusschen de keerkringen waaijen, en zich niet tot de meer noordelijk liggende Bahama-eilanden uitstrekken.

Men zegt dat deze eilanden, bij derzelver eerste ontdekking, bewoond waren door een zachtinnig en vredelievend ras van Indianen, welke bijna allen op de wreedaardigste wijze door de Spanjaarden werden weggevoerd, om in de mijnen van St. Domingo te werken.

Omstreeks den jare 1668 werden er eenige pogingen aangewend, om eene geregelde volkplanting in dese eilanden op te rigten, doch die koloniatie schijnt verkeerd uitgevallen te zijn. Daarna werden het de sluiphoecken en de roofnesten van duizende Bucanezen, vrijbuiters en zeeroovers, welke echter tot den laatsten man toe werden uitgerooid door zekeren kapitein Woods Rogers, die in 1718 uit Engeland gezonden, en in de hoedanigheid van gouverneur met het opperbevel over de Bahama-eilanden belast werd.

Van dat tijdstip af begon er eene welingerigte koloniale administratie tot stand te komen, doch zulks had weinig invloed op de in den landbouw gemaakte vorderingen.

In 1781 werden de Bahama-eilanden door de Spanjaarden veroverd, doch bij den afloop van den oorlog weder bij vredes-traktaat aan de Engelschen afgestaan. In datzelfde tijdvak stroomde er ook eene verbazende menigte Britsche koningsgezinden en planters, voornamelijk uit de zuidelijke staten van Amerika, derwaarts, en het is van dien tijd af dat verscheidene dier eilanden het een na het ander bevolkt begonnen te worden; te meer nog
 daar

daar er eenige weinige jaren later 265,382 akkers land in deselve gratis ter bebouwing door Albions kroon werden afgestaan.

Ten opzichte der overige aanteekeningen noemens deze Bahamesche of Lucaysche eilanden, kan men in Van Wijks Aardrijkskundig Woordenboek eene vrij uitvoerige beschrijving vinden, welke, eenige abuisen en weglatingen uitgezonderd, volmaakt met die van *The Edinburg Gazetteer* overeenstemt.

Ook vindt men een half dozijn regels over die 500 eilanden in het Woordenboek van den heere Nieuwenhuis aangestipt; doch die goede heer heeft deze buurt denkelijk nooit, zoo als ik, in persoon leeren kennen, anders zoude Zijn Edsle de Bahamesche eilanden gewis niet tevoren *Bermudische!* genoemd hebben, alsoo laatstgemelde, ten getalle van vierhonderd, over de duizent Engelsche mijlen verder naar het Noorden liggen!

De rotten en eilanden, welke zich hier het eerst op onzen weg sullen voortdoen, zijn: Groot-Henega, de Hogsties, Acklins-key, Long-key en Crooked-eiland. Het eerstgenoemd eiland wordt in groot en klein Henega verdeeld.

deeld. Klein Heneaga is slechts eene bijeenzameling van rotsen en wordt, wegens deszelfs naar eenen hagedis gelijkenden vorm, ook wel le Lézard genoemd; hetzelfde ligt op de nieuwste en beste kaart, welke er thans van de West-Indiën bestaat, namelijk op die van *Bryan Edwards*, 20 Engelsche mijlen van dat van Groot Heneaga of Inagua verwijderd. Duizenden van schepelingen vonden, op de kusten dier beide laatsten, eenen afgrijselijken dood, en onberekenbare schatten uit Jamaica en Cuba, naar Europa bestemd, werden hier verslonden. Veertig Engelsche mijlen verder ten noorden komt men hier aan eene reeks van rotsen en klippen, welke voor de gevaarlijkste van geheel de Bahama-eilanden gehouden wordt. Op oude kaarten wordt die rif in den vorm van een hoefijzer voorgesteld en ook uit dien hoofde *Horseshoe* genaamd; thans heeft men diezelfde ligging echter naauwkeuriger opgegeven en met den zonderlingen naam van Hogsties (varkens-billen) of les Etoiles (de sterren) gedoopt. Het getal schepen, dat op deze rotsen verongelukt is, gaat alle begrip te boven. Dezelve liggen juist in het middenpunt tusschen Heneaga en eene meer noordwaarts liggende rits van eilandjes, van welke de voornaamsten Crooked-eiland, South Crooked-

hed-eiland of Acklins-key en Long-key of Fortune-eiland genaamd worden. Deze eilanden zijn lang en smal, vlak en zandig, en waren destijds onbewoond, behalve Long-key, alwaar zich toen, ofschoon niet bestendig, eenige weinige blanken ophielden, om partij te trekken der in die buurt liggende zoutputten.

Thans, zoo ik hoop den lezer eenigzins in staat gesteld hebbende, om zich, met de hulp eener goede kaart, reeds voorloopig een oppervlakkig denkbeeld te kunnen vormen van het oord, hetwelk ik met hem ga bezoeken, ten einde hem getuige te doen zijn van de merkwaardigste ontmoetingen mijns avontuurvollen loopbaans, moet ik hem vooraf ernstig verzoeken hier toch den inhoud mijner voorrede en van mijn eerste hoofdstuk niet uit het oog te verliezen; want die hier de waarheid het minst in twijfel trekt, zal veel beter doen dit en het volgend hoofdstuk in eens geheel over te slaan. Men moet hier niet verwachten, dat ik met een romanesk verhaal, zoo als dat van de verongelukte Medusa en honderd andere soortgelijke schipbreuken, waar de haren bij de bergen rijzen, voor den dag zal komen. Neen, het komt mij voor dat alle woordgaswier is

gevallen van dezen aard geboed en al buiten de kwestie moet blijven, en dat de beschrijving van werkelijke schipbreuken zich alleen door ongekunstelde, eenvoudige, doch tevens strikt nauwkeurige opgaven moet kenmerken.

Ik maak hier dit prelüdium, omdat de ondervinding mij geleerd heeft, hoe er in het algemeen over reisbeschrijvingen en verhalen, vooral uit verre landen, gedacht wordt, en omdat de volgende ontmoetingen niet, zoo als mijne beide andere schipbreuken, met legale bewijstakken gestaafd zijn, maar alleen op goed geloop moeten aangenomen worden.

Tegen zes ure des avonds zagen wij de hooge heuvelen van Hencoga onder de stuurboordboeg voor ons liggen en hielden nu recht op den engen doortogt tuschen Yuma of Long-eiland en de Cracked-eilanden aan. Het waasde een frische kaelte, en wij snorden, le Vent en Poupe, als een sneek door het water, waarbij de kapitein in den stelligen waen verklaarde dat de Hogstien van genoeg regts van ons afgelegen waren, en dat hij er zich in het minst niet ongemak over behoefde te maken; zelfs zat hij met den supercarga achter op de campagne aandachtig te luisteren naar het

het vertellen mijner avonturen langs de kusten van Sena en St. Domingo, en verhaalde ons op zijne beurt een heel van allerlei niet minder wonderlijke wederwaardigheden. Het verhaal mijner ontmoetingen afgehoorden zijnde, begon nu ook de Spaansche supercarga met zijne anecdotes, onder anderen wilde deze ons in allen ernst het volgende als een waarschijnlijke gebeurtenis uit de achttiende eeuw op de spouw spelen: «Zien geestelijke in Madrid, die een lief bevallig nichtje bij zich aan huis had, hetwelk hij aan niemand wilde uithuwelijken, werd op zekeren nacht, door een der minnaars van het meisje, de keel afgesneden. De moordenaar, die naar St. Domingo gevugt was, kwam na verloop van twintig jaren in Madrid terug, en was zoodanig veranderd, dat niemand hem meer herkende, zodat hij er zich veilig met der woon hon nederzette. Dan wat gebeurt er? Op zekeren morgen, dat hij van de markt, alwaar hij een halfkop gekocht had, naar zijne woning terugkeerde, werd hij onderweg, juist in dezelfde straat en vlak tegen over hetzelfde huis, in hetwelk de moord gepleegd was, door eenen geregtbode ondervraagd: «wat hij daar toch in dien zak-deek droeg, dat zoo verbesend bloedde?» «Een halfkop,» was het antwoord. De ge-
regts-

regstadienaar, die zich met die verklaring tiibt te vrede stelde, liet zich het pakje overhandigen, ontknoopte den doek, en ziet wat vindt hij? de bloedende kop van den twintig jaar geldden ontheldden geestelijke. De busen kwamen op het wanhopig geschreeuw des moordenaars van alle kanten gansch ontsteld toeschieten, erkenden oogenblikkelijk het dienaarshoofd van hunnen geliefden pastoor, liepen met hetzelfde in triomf naar de hoofkerk, alwaar datzelfde hoofd tot op den huidigen dag in eene prachtige reliquiën-kast, op welke die gebeurtenis met gouden letteren beschreven staat, bewaard wordt. Ha! ha! ha! schaterde ik uit, dat is er eer die kan met voelen en tasten!! «Wat, Signore! darft gij zoo iets als eene leugen beschouwen?» vroeg de hoogst gebelgde supercarga, terwijl deze driftig opvloog en zich in postuur stelde, als of hij mij het geloof met vaisten wilde instampen, en juist in datzelfde oogenblik hroonden wij voor in de boeg luidkeels uitschreeuwen: O Santo Antonio Misericordia! Gansch onthutst voor ons opziende hadden wij niets dan sneeuw witte hooge brandingen voor den boeg. In het eerst zag men dezelve voor een schip aan, hetwelk met volle zeilen regt op ons aanstevende; maar weldra overtuigde ons

de

de droeve ondervinding van het tegendeel. Schokken, duizendmaal verschrikkelijker dan de geweldigste aardbevingen, rukten kiel en rombouten en achterstevan van een. Hooge brandingen lichtten het, van alle kanten berstend, schip steil in de hoogte, en ploften hetzelve met een ontzettend geweld tegen den scherphoekigen rotsachtigen grond. De kracht der golven was hier zoo geweldig, dat derzelver opbruisingen zich tot boven de nokken der raas verhieven, terwijl derzelve alles vernielende snelle vaart met een bulderend gedruisch door de zwart glinsterende rotsen werd teruggekaatst, en het hooge witte schuim boven onze hoofden henen stooft. De achterstevan bezweek het eerst en opende zich geheel en al, zoodat het water tot tusschen daks was doorgedrongen en de trappen derwaarts reeds door elkanderen dreven. Het roer had in deszelfs vaart een gedeelte van de campagne weggerukt. Mijne stranding op de rotsen van Saona kwam in geen de minste vergelijking; ja was zelfs niet eens noemenswaardig bij hetgeen ons hier te beurt viel, en nooit kon de grimmige dood zich op eene plotselinger en afschuwelijker wijze aan den zeeman vertoonen, dan in dien bangsten en akeligsten stond. Het gekerm van: o Santa Antonio! o Santa

H D.

K

Ma-

Maria Dolorosa! vereenigde zich met het brommend geklots der brekers, met het doodvoorspellend gekraak van onze langzaam zinkende bulk, en met het verward en woest door elkanderen slingerend tuig. In deze afgrijselijke oogenblikken, welke door ieder een voor de laatste gehouden werden, en in welke al de maanschap naar het fokkewand ijfde, uit vrees van door de overslaande zeeën van het dek gealagen te zullen worden, in deze laatste ontzaggenlijke oogenblikken, waarbij de meeste dier ruwe zeebonken derzelve zondige zielen weenend en kermend der ontfermende Godheid aanbevolen, waarbij zich ieder op zijne wijze voorbereidde, om de geduchte eeuwigheid in te gaan, bleef ik, door welk toeval is mij onbekend, een der bedaardsten van allen. Of ik door zulk eene aaneenschakeling van rampen en tegenspoeden tegen de slagen des noodlots verhard, tegen de verschrikkingen des doods onvervaard, van het bestaan van een toekomstig eeuwig leven onbewust, of zulk een rampvol leven moede ben geweest, zal ik daar laten; maar dit is zeker, dat ik mij in diezelfde oogenblikken hoofdzakelijk bezig hield met het openen der apen-, papegaaijen- en hoenderhekken en vogelkooijen, en dat ik voor op de plecht eenige vaten met gemalen Turksche

tarw

tarw en andere ectwaren openaloeg, opdat die dieren zich voor het laatst nog eens regt zouden te goed doen, of zich op de eene of andere wijze mogten redden, en het was deze zelfde zonderlinge en voor mij thans nog onverklaarbare iaval, aan welke wij allen welligt onze redding te danken hadden. De kapitein, namelijk, had alleen door dien inyal uitgevonden, welken koers wij met onze groote barkas moesten inslaan, om op het eerste of meest nabijliggende land aan te houden; want de door mij losgelatene vogels hadden hem bij die gelegenheid de door hem te nemene rigting klaarblijkelijk aangewezen. Ook scheen het, dat dit mijn gedrag, hetwelk misschien meer aan eene laakbare onverschilligheid, dan wel aan moed en tegenwoordigheid van geest moet worden toegeschreven, een middel moest wèzen, om mij geheel en al met den tegen mij gebelgden supercarga te verzoenen, te meer nog wjl ik hem behulpzaam was in het opvisschen van een kistje, op hetwelk hñ hoogen prijs scheen te stellen, en welke dienst ook naderhand, zoo als de lezer welligt uit mijne vorige werken (*) reeds vernomen heeft, met
in-

(*) Galerij van Roomsche beelden; of Beeldendienst

intrest en kapitaal wederkeerig aan mij vergolden werd.

Ik zal hier niet beproeven, een tafereel op te hangen van al hetgeen wij, gedurende die vier akelige uren, namelijk van twaalf ure des nachts, zijnde het noodlottig oogenblik onzer stranding, tot vier ure des morgens van den 15^{den}, of het uur van ons vertrek met de scheepsboot, zoo al aan boord van de *Elveira* ondervonden hebben. Dergelijke rampspoeden hebben zoo vaak de geliefkoosde onderwerpen van schilders en dichters uitgemaakt, dat mijne eenvoudige, doch waarachtige schetsen, bij die krachtvolle hoogdravende voortbrengselen der loutere verbeelding, een al te armzalig figuur zouden maken. Doch, hoe akelig, hoe verschrikkelijk die, door mij nimmer te vergetene, nacht ook moge geweest zijn, hoe dicht ik daar ook aan den oever van den afgrijselijksten dood gestaan heb, zoo bleef ik met dat al mijne aandacht vestigen op kleinheden, welke zeer waarschijnlijk weinigen in mijne omstandigheden eenig belang zouden hebben.

---

der XIXde eeuw, op het artikel *Miraculeuze Crucifixen*, bladzijden 360 en 361.

hebben kunnen inboezemen. Onder anderen vestigde zich mijn oog op al de potsige bewegingen der door mij losgelatene apen en bavianen, die aan derzelve staarten in het wand heen en weder slingerden en hier juist in derzelve echt element schenen te zijn. Eene andere kluchtige vertooning, die mij niet minder afleiding bezorgde, was de algemeene verhuizing onzer scheepsrotten, die, door het water uit derzelve donkere schuilhoeken verjaagd geworden zijnde, op het voorste gedeelte van het schip eene veilige schuilplaats kwamen zoeken; en niets was inderdaad grappiger, dan die dieren, welke mij die kluchtige rottenjagt aan boord van de Abigaël te binnen bragten, pelotonsgewijze de voorplecht te zien opmarcheren, en de een na den ander van de glibberige ronde boegspriet naar beneden te zien tuimelen. Intusschen lieten zich de overige scheepsgeenooten met vrij wat gewigtiger zaken in; de een maakte alles in gereedheid, om bij de eerste morgenschemering de groote boot uit te kunnen zetten; de andere zorgde voor de komplette optuiging van dit ons nieuwe schip, met welk wij in allen gevalle eene ruimte van bij de veertig Engelsche mijlen, door het holste en onstuimigste gedeelte des grooten Atlantischen oceaans, moesten afleggen.

alvorens wij voet aan wal konden zetten; eeh derde bevrachte de boot met allerlei gereedschap, met de onvermijdelijkste behoeften zoo tot sturing en verzorging van ons vaartuig, als ook tot onderhoud van zestien manschappen, behalve den kapitein, den supercarga en mijn persoon, die hier ten gevolge mijner vorige avonturen voor den ongelukkigen Jonas gehouden werd. Het eenige wat ik van mijn gansche schip en lading behouden had, bestond in een enkel kistje Havana sigaren, hetwelk ik ook getrouwelijk onder den arm hield; mijne kleederen bestonden in niets anders, dan eenvoudig in eene linnen broek en buisje, en mijnen rijkdom bepaalde zich alleenlijk bij eene gouden Engelschen time-keeper, welke echter, met het daaraan toebehoorende, een honderdtal guinjes des noods zoude kunnen opleveren.

De dag van den 15^{den}, een der merkwaardigste, der noodlottigste van mijn leven, genaderd zijnde, stapten wij bij zonneopgang in de boot, en ons op God, op onze kaart, en op de wegwijzing der weggevlogene papegaaiën verlatende, staken wij al roeiende en zeilende in zee.

HOOFD-

HOOFDSTUK XXVII.

Des schrijvers omzwervingen in eene opene boot. —
 Algemeene wanhoop en doodelijke ontsteltenis. — Aan-
 komst op het onbewoonde eiland South-key of Castle-
 island. — Vernachting aldaar. — Schetsen van dat ei-
 land. — Krabben. — Eenige bijzonderheden over de
 West-Indische bergkrabben. — Koddige I-gravenis. —
 Vertrek uit South-key. — Aankomst te Acklins-key. —
 De eenigste bewoner van dat eiland. — Roode loop. —
 Reis naar Yuma-eiland. — De schrijver wordt voor den
 ongelukkigen Jonae aangezien. — Zijn leven in gevaar. —
 Zijne zonderlinge redding door een Engelsch oorlog-
 schip.

Wij verlieten met de zwaar bevrachte opene
 boot ons, met de hooge brandingen worste-
 lend, schip en stuurden op een onbewoond
 eiland aan, van hetwelk wij veertig mijlen ver-
 wijderd waren. De zeeman alleen is in staat,
 om zich van zulk eenen toestand een juist
 begrip te vormen. De onbereisde lezer hup-
 pelt over deze veel omvattende paragraaf luch-
 tig heen, zonder dat deszelfs verbeelding in
 staat is, de helft van die beteekenisvolle, van
 die, in de oogen eens ervaren reizigers,
 krachtvolle regelen te beseffen. Om dit ge-
 brek

brek naar den eisch te verhelpen, en daartoe aan den laatstgemelde al de noodige inlichtingen te geven, zonder den eerstgenoemde te doen geëuwen, is eene moeilijke, eene bijna onuitvoerlijke taak; evenwel wil ik, op beider toegeeflijkheid staat makende, dezen gevaar- en rampvollen togt hier zoo beknopt en naauwkeurig mogelijk voor heider oogen afschetsen.

De eerste ramp, welke ons bij het instappen der boot moest treffen, was, dat een van het volk de lomtheid had van ons kompas in te trappen, hetgeen bijna gelijk staat met den toestand eens Arabischen woestijnbewoners, die midden op zijnen eenzamen togt door brandende zandwolken van het gezigt wordt beroofd. De tweede ramp was, dat onze boot, door de hitte der zon uitgedroogd, en door deszelfs zware vracht, al te diep geladen, zoo geweldig van alle kanten water begon te scheppen, dat wij meer dan de helft onzer voorraadsmiddelen overboord moesten werpen, en hard werk hadden om ons boven water te houden, vooral in het midden dezer ontzettende brandingen, waar iedere golf ons grimmend toegrijsde, en ons gestadig met eenen oogenblikkelijken dood bedreigde.

De

De zichtbaar ontroerde kapitein zat aan het roer; de supercarga aan zijne regter- en ik ongelukkige aan zijne linkerzijde. Van de zestien manschappen zaten er acht op- en de overigen onder de doften; de eerste poogden, ofschoon te vergeefs, iets goeds met derzelve riemen uit te rigten, en de laatste, van welke er vijf de roode loop hadden, waren gestadig bezig om met derzelve hoeden, met ketels en bakken, de inslaande golven uit te hoozen. Wanhoop, vertwijfeling en doodsangst stonden op aller aangezicht te lezen. De kapitein stampvoette, beet zich op de lippen, mompelde nu en dan de woorden Maria en Joseph, doch St. Antonio was de man, op wien men het hoofdzakelijk gemunt scheen te hebben. De supercarga liet zich meer bijzonderlijk aan zijne vrouw en kinderen gelegen liggen; doch destijds was ik nóg te ligtzinnig om al het grievende van 's mans gewaarwordingen te gevoelen. De misvormde en bestorven aangezichten der onder de doften liggende zieke matrozen, die soms allen te gelijk overluid begonnen te bidden en zich te kruisen, waren berekend, om den moedigsten geheel ter neer te slaan. Ik voor mij, lezer, weet waarlijk bijna geen naam te geven aan hetgeen er in die ontzettende oogenblikken

in mijn binnenste omgng. Met hoe vele rampen en tegenspoeden men ook op zijnen aard-schen weg te kampen moge hebben, zoo is en blijft het leven toch immer soet en dierbaar, en als het zoo na op N°. 1 aankomt, dat men iedere seconde eene prooi der haaijen denkt te worden, dan verkeert men veelal in eene zwakheid van gemoed, over welke men zich, als het gevaar voorbij is, doorgaans al te zeer schaamt en ergert, om er openlijk mede voor den dag te komen. Zulks is echter geenszins mijn geval; openhartigheid is mijne leus; wij zijn alle menschelijk; mijne lezers stellen zich hier een oogenblik in mijne plaats, en vragen zich in gemoede af, hoe het met hen in zulk eenen toestand wel zoude gesteld geweest zijn? De doodsangst, (waarom soude ik het hier verzwijgen), maakte op mij dezelfde goore uitwerking, als de blijdschap wegens het trekken van eene ambe uit de Brussalsche loterij op zekeren armen schoenmaker in Ostende. Op den middag maakte de kapitein, die zijne octant en al het noodige tot het opnemen der breedte bij zich had, zijne berekening, en liet zich uit, dat wij tegen drie ure in den namiddag de Crooked-eilanden in het gezicht moesten krijgen. Deze blijde mare boezemde ons allen nieuwen moed

moed en leven in; men opende na voor het eerst een onzer rumkranken en beschuitzakken; het met nectar opgevulde hoosvat ging van mond tot mond ter huldiging van Sint Antonio lustig in het rond; men krabde aan de mast, men zwaaide het voor onze oogen weggezonden wrak een laatste vaarwel toe; men zweefte na de riemen met verdubbelde kracht door de meer en meer met wiet en zee gras bedekte baren; men jochte den eerst ontdektten kustvogel een eenparig blijhartig welkom toe, en wij zagen de sprekenste kenteekenen van hernieuwde hoop en toenemende blijdschap even zoo trapsgewijze in ieders gelaatstrekken doorschitteren, als de glinsterende stralen eener statig opwaarts reizende gouden morgenzon aan eenen dik benevelden horizont. De berekening scheen echter niet in den haak geweest te zijn, want het voorspelde en vurig gewenschte uur was verschenen, zonder dat er eenig land te bekennen was. Het werd vier, vijf en eindelijk zes ure; doch niets dan lucht en golven, waar wij ook de oogenhenen wendden, teekenden den gezigtender af. Reeds was de zon aan de westerkijmen uit ons gezicht verdwenen; reeds was den onmetelijken vloed met den donkeren sluijer des nachts overdekt, en echter bleven wij wreedelijk in onze

onze stellige verwachtingen te leur gesteld. Wij wisten dat geene opene boot in de wereld berekend is om dit gedeelte des oceaans bij de minste frische koelte te bevaren. De minste zwelling dezer door den stroom meestal onstuimige wateren voorspelde ons eenen gewissen dood. Zoo wij niet binnen een uur tijds het land in het gezicht krijgen, riep de kapitein, dan zijn wij de Crooked-eilanden buiten allen twijfel voorbij en loopen regt-streeks den dood te gemoet. Dit uur was helaas ook reeds verschenen zonder den minsten schijn van land te bespeuren. Nu liet zich het gekerm en gejammer weder op nieuw uit aller monden hooren. De wanhopige kapitein sloeg zich bij herhaling met de roerpen voor het hoofd, weende als een kind, bad en smeekte, dat men hem, als de eenige schuld van al dien ramp, over boord zoude werpen, en het was in dezen afgrijselijken toestand dat wij eindelijk tot onze onuitsprekelijke blijdschap eene onoverzienlijke reeks van witschuimende brandingen in het gezicht kregen. Barre rotsen, of klippen, of land, of wat het ook wezen mogt, dit was ons thans om het even, wij beschouwden ons als meer dan half gered, dronken op het goed succes onzer gelukkige ontdekking, en roeiden regelregt op de brandingen aan.

Op

Op den afstand van een paar scheepslengten van die brandingen voelden wij reeds al roeiende den grond, en weldra bleef de boot op de rotsen zitten; doch in een wip was het volk overboord, en onder een eenparig en luidruchtig gejoel sleepte men ons, midden door het bruisende witte schuim, tot boven op eenen zandigen, vlakken en hier en daar rotsachtigen oever, alwaar wij onze boot tusschen eenig laag kreupelhout verzekerden. In minder dan een oogenblik daarna werden nu onze riemen schuin tegen over elkanderen in het zand overeind gezet, met het groote zeil overtrokken, een vuur aangelegd, eene maaltijd gereed gemaakt, lustig gedronken en gezongen, tot dat wij, bedwelmd door den drank, en afgemat door de moeilijkheden, doorgestane angsten en doodsbenaanwdheden, onder onze warme tent als slakken bij elkander kropen, en tot laat in den morgen snorkend uitsliepen.

Bij ons ontwaken was ons eerste werk om het oord op te nemen in hetwelk wij ons bevonden. Het eerste voorwerp, hetwelk zich hier aan ons vertoonde, was het rampzalig overschot van een verongelukt schip; en niet ver van daar eenige schedels en doodsbeenderen,

zen, welke momento mori ons waarlijk geene zeer aanmoedigende gedachten van onze landingplaats inboezemden. Evenwel bestond er bij ons geen de minste twijfel dat wij ons hier op een der Crooked-eilanden bevonden, en deze zijn over het algemeen, ofschoon meerendeels onbewoond, te wel bekend, om zich het hoofd te breken met de door sommigen onzer geuite ongerijmda vrees voor menscheneters of verscheurende dieren.

Weldra ontwaarden wij dat dit gansche eiland, hetwelk op de kaart van Edward Bryan onder den naam van South-key, of Castle-eiland voorkomt, en hoogstens een uur gaans in den omtrek kan geschat worden, door geen enkel levendig schepsel bewoond werd, en er ook geen de minste kentekenen te vinden waren van ooit te voren bewoond te zijn geweest. De eenige groeibare voortbrengselen van dit, tusschen een zwerm van barre rotsen en scherpe steile klippen liggende, plekje gronds bestond in laag kreupelgewas. Van het gansche dierengeslacht scheen de land-krab de eenigste te zijn, welke dit oord bewoonde, en daar ik toch iets van dit eiland dien te zeggen, wil ik die eenige bewoners bij deze gelegenheid wat van naderbij leeren kennen.

De

De landkrabben leven in deze gewesten niet alleen in eene soort van maatschappelijke order in derzelver zandige en heuvelachtige schuilplaatsen, maar gaan ook geregeld ieder jaar in kolommen van eenige millioenen te gelijk naar den zee-kant. Deze optogt heeft plaats in de maand April of Mei, gedurende welk tijdvak zij uit het kreupelhout, of uit de retsen der rotsen, of uit de stammen van holle boomen, of uit de door henzelven gegravene onderaardsche gangen, in eene regte linie allen te gelijk derwaarts opmarcheren, en zulks met zoo veel naauwkeurigheid en order dat geen onzer ingenieuren, of landmeters in staat zoude zijn derzelver marschroute in korter bestek af te teekenen. Zij wijken voor niets hoegenaamd noch links, noch rechts uit den weg, zelfs dan niet als zij onder weg tegen een huis aanloopen; want hoe steil hetzelve dan ook wezen moge, weten zij er over heen te klimmen. Evenwel zijn zij hier en daar, in weerwil van hunne ijverige naauwgezetheid, genoodzaakt, om eenen omweg te maken, b. v. als hun den pas door eene rivier wordt afgesneden, doch in dusdanige gevallen volgen zij steeds den oever der rivier, en zulks bij zoo vele duizenden te gelijk, dat men zija voet soms niet kan nederzetten

zon-

zonder er eenige dood te trappen. Het krabbenleger marcheert met de orde en regelmatigheid eener wel gedisciplineerde armee onafgebroken naar de kusten voort, en verdeelt zich daar bataillonsgewijze, even als of hetzelfde door eenen veldheer gecommandeerd werd. De sterkste en vlugste marcheren even als de sappeurs, de pionniers en de tirailleurs voorop, om den weg te ruimen en alle gevaren en hinderpalen af te weren. De nacht is hun geliefkoosd tijdstip, en als het regent, weten zij bij dag derzelve kans waar te nemen. Als de zon schijnt en de oppervlakte der aarde brandend heet is, houden zij rustdag en wachten de koelte van den avond af. Als zij aangevallen worden nemen zij verward onder elkanderen, met opgehevene nijpers, met de gezwinde pas de vlugt; doch zoodra is het gevaar niet voorbij, of zij zetten hunnen togt weder met nieuwen moed tot aan het oord hunner bestemming onverschrokken voort, en doen zulks al ware het ook dat er drie maanden tot het afleggen van dezen hunnen togt vereischt werden. Naauwelijks zijn zij op het zeestrand aangekomen of zij kruipen, om het hardst allen te gelijk in het water, van waar zij, zoodra de golven der zee hunne eijeren hebben afgespoeld, weder naar derzelve haardsteden terugkeeren.

Mid-

Midden in dit krabbennest moesten wij een onzer manschappen, die aan de gevolgen van de roode loop, welke zich meer en meer onder ons begon te ontwikkelen, overleden was, ter aarde bestellen. Bij gebrek van planken sjoorden wij den overledene, als naar oud scheepsgebruik, in eene wollen deken, bereidden hem, bij gebrek van schop, met onze vingeren en nagels, zoo goed mogelijk, een graf, en nadat wij hem met verbazend veel moeite onder het zand gestopt en reeds een kruis op zijn graf geplant hadden, ontdekten wij eerst onze domme, grove, onvergeeflijke misstap; namelijk, dat wij den man per abuis met het hoofd, even als eenen zelfmoordenaar, naar het noorden gelegen hadden. Dit kon, dit mocht zoo niet blijven, en had men ons daarbij gevraagd: « waarom mag 's mans hoofd niet tegen het noorden liggen? » dan had misschien niemand onzer dit raadsel weten op te lossen. Wat mijn persoon betreft, mag men mijn hoofd tegen al de 32 streken van het kompas te gelijk nederleggen, ja zelfs met de voeten omhoog; want de romp eens overledenen, wie hij dan ook geweest zij, is toch inderdaad niets anders dan een aas voor wormen, waaraan de weekhartige mensch doorgaans veel te groote waarde hecht.

H D.

L

Na

Na den afloop dezer koddige begravenisplegtigheid besloten wij dit eiland oogenblikkelijk te verlaten, maakten ons voor eene nieuwe expeditie gereed, schoven onze boot weder van wal, en namen onze koers naar een der digst nabijliggende eilanden, (Ack-lins-key), welks hooge groene heuvelen ons een gunstiger vooruitzicht schenen aan te bieden.

Tegen den avond van den 16^{den} kwamen wij behouden op den rotsachtigen oever van voornoemd eiland aan, en bragten daar andermaal den nacht op den vochtigen grond, tusschen een legioen krabben en muskieten, alles behalve verkwikkend door.

Na tot laat in den namiddag van den 17^{den} van heuvel tot heuvel rondgedwaald, en na te vergeefs naar eenig menschelijk wezen rondgezocht te hebben, kregen wij eindelijk van verre een woonhuis in het gezigt. Hetzelve was, zoo als naderhand bleek, het eenig gebouw in geheel het eiland. Wij beklommen nu den met dik houtgewas bedekten berg, tegen welks zeewaarts schuins afhellende vlakke dit houten kasteeltje achter het geboomte gedeeltelijk verscholen stond. Wij
von-

vonden de deuren en vensters gesloten, en het in den hof opgegroeide onkruid toonde ten duidelijkste aan, dat dit eenzaam verblijf sedert eenigen tijd onbewoond moest geweest zijn. Terwijl wij hier als eene partij bandieten alles rondsnaffelden, kwam er een oud man uit een nabijliggend hutje op ons af, vroeg ons in het Engelsch wat wij begeerden, en bood ons, zoodra hij vernomen had dat wij schipbreukelingen waren, het ledig staande huis tot schuilplaats aan. « Gij zijt de eerste ongelukkigen niet, » ging hij voort, terwijl hij de deur voor ons opendeed, « die dezen drempel betreden; honderden van zee-lieden, die hier uitgehongerd, naakt en bloot tusschen de omliggende barre rotsen en klippen met den dood geworsteld hebben, vonden hier een hartelijk welkom. » Vervolgens maakte hij ons met dit oord en met al die bijzonderheden bekend, welke ons in onze omstandigheden de beste inlichtingen konden geven. Het woonhuis behoorde aan eenen Engelschman uit Amelia-eiland, die hier van tijd tot tijd met eenige werklieden en Negers in zijn schooner overkwam, om eenige Amerikaansche schepen met zout te bevrachten. Dit zout kwam hier uit een dier vijvers, welke aan den voet des bergs niet

ver van deze woning gelegen waren. De gedienslige en gastvrije oude man was slechts zooveel als huisbewaarder, en woonde hier geheel alleen even als eenen hermiet, zijn onderhoud vindende in de voortbrengselen van zijnen kleinen hof, doch voornamelijk in schildpadden en krabben en in die voorraadsmiddelen, welke zijn meester hem bij deszelfs jaarlijksche bezoeken uit Amelia-eiland aanbragt. Hij was iederen dag een schooner uit laatstgemeld eiland inwachtende, raadde ons aan; van die kostelijke gelegenheid gebruik te maken, en bood ons intusschen zijne diensten met eene voorbeeldelooze hartelijkheid aan.

Eenige der manschappen keerden nu langs denzelfden weg terug, om de boot herwaarts te brengen, waarna onze voorraad, onze huishoudelijke en andere geriefelijkheden ons hier al aanstonds regt ter snede kwamen, want onze gulhartige gastheer kon ons niets dan eenige bananen, yams en krabben voordienen. Onze voorraad beschuit zat door het zeewater als eenen vasten zouten klomp bijeen en was volstrekt oneetbaar: zulks was hetzelfde geval met onze vaten meel, van welke de duigen door de zwelling van het water uiteen gebarsten waren; doch in andere gekuipde eetwaren had-

den

den wij daarentegen nog genoeg voorhanden, om ons hier, met hetgeen de kusten van Acklins-key in visch en schildpadden opleverden, verscheidene weken te kunnen behelpen. Het eenige artikel, hetwelk wij het meeste noodig hadden, doch waarop geen onzer bij ons vertrek bedacht scheen geweest te zijn, was de scheeps-medicijn-kist. Vier onzer manschappen, behalve die, welke wij in Castle-eiland begraven hadden, vonden hier reeds sedert de vijf dagen, welke wij hier vertoefd hadden, alleen uit gebrek aan geneesmiddelen, eenen ontijdigen dood. De verpeste lucht van het woonhuis, in hetwelk wij met de zieken en stervenden onder een en hetzelfde dak onder elkander woonden; gebrek aan alle die behoeften, welke den zieken veelal het onontbeerlijkste zijn; gedurige bekommelingen over ons toekomstig lot, gevoegd bij de gevolgen van zulk een omzwervend leven, hadden ons allen ernstig aangetast, en ofschoon er nog maar slechts weinige dagen sedert het verlaten van ons zinkend schip verlopen waren, zoo hadden de meesten onzer, kort na die zamenwoning, de een in meerderen, de anderen in minderen graad, de roode loop onder de leden. Hetgeen den kapitein deed besluiten, om, in plaats van hier langer naar die boot uit Amelia-eiland te blij-

yen wachten, onze beste kans waar te nemen zoo lang er zich nog onder ons bevonden, die gezond en sterk genoeg waren, om aan de riemen te trekken, en naar dat gedeelte der Bahama-eilanden te roeijen, alwaar wij, volgens ingewonnene berigten, het allerwaarschijnlijkst schepen zouden aantreffen, of in allen gevalle schepen moesten zien voorhijzeilen. Hiertoe bood zich natuurlijk nergens beter gelegenheid aan, dan in het engste gedeelte van Crooked-eiland-passage, werwaarts wij in den morgen van den 22sten October, met hoogstens vijf gezonde manschappen, langs de keten van rotsen en eilanden voortroeyden. Den 23sten verlieten wij op gelijke wijze Long-key of Fortune-eiland, alwaar wij gedurende den nacht uitgerust hadden, en kwamen nog dienzelfden dag moedeloos en afgetobt te Samana of Crooked-eiland aan. Hier en daar vertoonde zich een huisje tegen de afhelling der met kort houtgewas bedekte heuvelen, doch zoo dezelve al bewoond waren, dan moet de bevolking dier eilanden in allen gevalle weinig of niet beteekend hebben (*), en daar wij toch geen
hulp

(*) Thans verneem ik, dat er op zijn hoogst veertig blanken in het geheel in de 500 eilandjes te vinden zijn.

hulp van hun te wachten hadden, en hoofdzakelijk naar eene gelegenheid omzagen, ten einde hier op eens uit onze ellende verlost en rechtstreeks naar de kust van Amerika overgebracht te worden, zoo hadden wij weinig lust, om ons hier met nuttelooze bezoeken op te houden en roeiden nog voor het vallen van den avond tot aan North-key en Bird Rock, van welken uitersten hoek des doortogts geen schip ons kon ontsnappen. Den volgenden morgen zagen wij er drie, het een na het ander, voorbijvaren, doch daarbij opmerkende dat zij alle digter langs de kusten van Yuma-eiland, dan onder deze van rotsen en klippen krielenden oever aanhielden, besloten wij over te steken en op Yuma ons lot af te wachten. Hetgeen wij bij al die togten, bijzonderlijk bij die van North-key naar Yuma-eiland, hebben uitgestaan, laat zich alleenlijk beseffen door hem, die ooit in dergelijke omstandigheden verkeerd heeft, en de toestand, in welke wij ons bij onze aankomst op Yuma-eiland bevonden, was inderdaad allebeklagenswaardigst. Een der zieken had onderweg in de boot den laatsten adem uitgeblazen, en twee op sterven liggende dreven als het ware met dat lijk onder in de half vol geloopene boot door elkander. Door de overslaande zeeën hadden wij geenen droo-

gon draad aan geheel ons ligchaam, en zaten daarbĳ al dien tijd met de beenen in het water. Ons voedsel was, zoo als men gemakke- lijk kan nagaan, allerellendigst. Eene brandende hitte en geweldige dorst hadden ons bijna zoowel van binnen als van buiten doen verschroeffen en versmachten, en aller gemoed- ren waren, door zulk eene zamenhooping van rampspoeden en bezoekingē, zoo verbitterd en ontaard, dat de geringste kleinigheid twist en vuistslagen ten gevolge had. Deze zelfde ver- bittering zoude ook voor mij veel noodlottiger geweest zijn dan al mijne geledene ongemak- ken en uitgestane angsten en gevaren te za- men, indien de supercarga zich mijner niet aangetrokken had. « Gĳ hebt mij aan boord van het wrak een gewigtige dienst bewezen,» fluisterde deze mij in het oor, terwijl hĳ zich tevens een weinig met mij van de anderen afzonderde, « thans wil ik u op mijne beurt deswegens mijne erkentelijkheid bewijzen; men ziet u,» ging hĳ voort, « voor den Jonas, voor de eenige oorzaak van al onze ongeluk- ken aan, omdat gĳ de eenige ketter zijt die in ons midden is, en volgens uw eigen ver- haal reeds zoovele onheilen ondervonden hebt; doch welke ook de aanslagen zijn, die op uw leven gesmeed worden, laat hun slechts dit Cen-

cifixje zien, (hier stopte hij mij een zwart ijzeren beeldje in de hand), en gij kunt verzekerd zijn, dat niemand u zal durven aanraken."

Men kan nagaan, dat ik, na zulk een onheilvoorspellend bericht, niet dwaas genoeg was mij zelve aan dien gevaarlijken toets bloot te stellen, maar aanstonds besloot op de eene of andere wijze buiten derzelve bereik te blijven. Mijn talisman oefende evenwel deszelfs miraculeuze kracht langs eenen anderen weg ten mijnen voordeele uit; want nauwelijks had ik eenige schreden langs de kusten in mijne eenzaamheid afgelegd, of ik zag van verre eene kleine sloep regt op het zeestrand aanroeijen. Dezelve behoorde tot een Engelsch oorlogs-vaartuig, hetwelk op eenigen afstand van den wal bijgedraaid bleef liggen. Mijne partij was oogenbikkelijk gekozen. De midshipman, of de jonker van de boot, die hier gekomen was om eenige okshoofden met water te vullen, nam mij dadelijk, na dat ik hem mijne omstandigheden had medegedeeld, met zich aan boord, en dank zij mijn gelukkig gesternte, of dank zij mijn miraculeus Cruisifixe, ik zag mij van het barre Yuma en van de aanslagen mijner dwepzieke vervolgers voor altijd ontheven.

HOOFDSTUK XXVIII.

De schrijver wordt als eenen vondeling aangenomen aan boord van de Shamrock, bestemd naar de Bermudas-eilanden. — Het voorregt der opvoeding. — Het dragonders paard. — De Engelsche zeekapitein Lodgers. — Het karakter eens zeemans. — Aankomst in de Bermudas-eilanden. — Beschrijving van dezelve. — Klimaat. — Groeisbaarheid. — Orkanen. — Voorteekenen en uitwerkingen van dezelve. — Inwoners. — Planten en gewassen. — Zeldzaamheden in de natuur. — Spinnwebben sterk genoeg om vogels te vangen. — De dichter Waller. — Schets van het eiland en van de stad St. George. — De timmerman Moor.

De voorwaarde, op welke de jonker mij met zucht medenam, was dat ik, ingeval zijn kapitein onverhoopt over deze zijne handelwijze ontevreden mogt wezen, mij moest laten welgevalven van op de eerste landingplaats de beste weder aan wal gezet te worden, en daar men toch op de gansche oppervlakte des aardbodems waarlijk geen plekje kon uitkiezen, waar mijn leven erger zoude kunnen blootgesteld zijn, dan in Yuma, zoo
maak-

maakte ik mij deswegens volstrekt niet ongerust.

Bij het opklimmen der valreep van de Shamrock, (dit was de naam van het schip), stonden aller oogen even zoo vreemd op mij gevestigd, als of men eenen Albinos, of eeno zeemeermin aan boord gebragt had. Ondanks mijn armoedig en onoogelijk voorkomen scheen ik evenwel het voorregt gehad te hebben van den kapitein al hetgeen te doen gelooven wat de jonker hem reeds van mij verteld had, want hij vergunde mij niet alleen aan boord te blijven, maar luisterde zelfs met eenige belangstelling naar het verhaal mijner avonturen. Zoo de menschen naakt liepen zoude men den armen van den rijken moeijelijk kunnen onderkennen; maar opvoeding en omgang met menschen verschaffen een voorregt, hetwelk voor geen geld te verkrijgen is: want steek den rijksten vlegel of parvenu in de kostbaarste kleeren, en den wel opgevoeden mensch van goeden huize in het schamel gewaad eens bedelaars, dan kan men immer zeker zijn, dat beide zich oogenblikkelijk zullen doos kennen zoo als zij werkelijk zijn. Zoo de eerste zijn fortuin verliest, verliest hij allen. De laatste, hoe arm hij dan ook wezen moge,

be-

behoudt dan nog ten minste eenen schat, welken hem even als een maconiek diploma overal zal voorthelpen.

Jaist als iemand die de nachtmerrie of allerlei, akelige bezaauwde droomen gehad heeft, b. v. die in zijnen slaap langs steile bergen en diepe afgronden, heggen en struiken, door dieven en moordenaars achtervolgd, of die lucht en zeeën en wolken doorklieft, of geheel den aardkloot al droomende rondgedwaald heeft, wandelde ik hier met dienzelfden labberlottigen scheepsgang halfdek en loopplank op en weder, als of ik werkelijk nog adelborst was aan boord van de oorlogs-korvet de Galathé, als of hetgeen, hetwelk mij in die rampvolle tussenruimte te beurt was gevallen, werkelijk niets anders dan louter droomen geweest waren. Werktuigelijk en onvoorbedachtelijk vervulde ik hier nu dezelfde taak, welke gewoonlijk den jonkeren aan boord der oorlogsschepen wordt opgedragen, en telkens als het schip over stag gekommandeerd werd, of dat ik des opperschippers fluitje hoorde, vloog ik naar de bezaans-brassen, even als of ik er nog wezenlijk bij hoorde, en het ging mij hier in alles volmaakt hetzelfde als met dat bewuste dragonders paard van zekeren dorps-

dorps-predikant, hetwelk zich bij het eerste geblaas des trompetters, in volle galop, met zijnen zwaar gepronken geestelijken meester op den rug, in de gelederen plaatste van een voorbijrennend regiment paardenvolk; ook merkte ik daarbij met niet weinig genoeg op, dat ik nog niets van mijn voormalig beroep verleerd had, dat ik nog even zoo grif als mijne oude krijgsmakkers, die mij een oud kadetten-pakje aangetrokken en als een baks-gast in hun midden aangenomen hadden, mijne oude vaste plaats op de nok des boven-bramzeil-ra wist weder te vinden, zonder door het soldatengat te kruipen, en ik nog zeer wel met de logarithmus-tafel, met de octant en sectant, zoowel als met stuurrad, peillood en loglijn wist om te gaan, hetgeen een overtuigend bewijs oplevert hoe diep de indruk is van hetgeen men leert in een tijdvak hetwelk dikwerf zoo speelsch en ijdel wordt doorgebracht. Na verloop van een paar dagen deed de kapitein, die zich Rodgers noemde, en intusschen met een gedeelte mijner levensgeschiedenis bekend was geworden, eene plaats in de kajuit voor mij inruimen, en, naar gelang ik hem met mijne omstandigheden nader bekend maakte, scheen zijne goedheid mijwaarts meer en meer toe te nemen. Hij verzorgde mij met dezelfde harte-
lijk-

lijkeid als mijn onds zeevader aan boord van de Gelderland, ik spijsde aan zijne tafel, droeg zijn linnen, en, daar hij' een Ier van geboorte was, kon ik hem geen grooter genoegen geven, dan hem bij herbaling van mijne avonturen in Coof, Cork en Kilkinny te vertellen en Baggammen met hem te spelen. Intusschen ziet men uit deze gastvrije behandeling en gemeenzamen omgang een staaltje van het echte zemanns karakter. Zulk eene behandeling eens opperbevelhebbers van een Engelsch oorlogsschip jegens iemand wien men naakt en bloot op een onbewoond eiland, als eenen uit de lucht gevallenen, opneemt, is juist een ware zeemanstrek, is juist eene behandeling, welke men ook alleen van eenen zeeman kan en mag verwachten. Van daar ook dat bijna in iedere roman, in ieder blij-, klucht-, tooneel- of treurspel, waarin de rol van een buitengewoon edelmoedig karakter moet gespeld worden, immer bij uitsluiting een zeeman voorkomt. Nooit heeft iemand nog gezien, dat onze roman- of tooneelschrijvers, die de wereld en deszelfs bewoners meestal zoo goed kennen, of ten minste dienen te kennen als hun eigen zak, een' Mennisten Dominé, een' apotheker of een' keurslijfmaker zullen voorstellen in rollen, waarin een regt gul en edelmoedig karakter te pas komt,

komt, maar het daartoe immer bij voorkeur op een' Oostindievaarder of op een' oud zee-officier gemunt hebben; iets, hetwelk met dat al vrij wonderlijk voorkomt, want welke gemeenschap kan er toch, zoude men zeggen, tusschen den aard onzer kostwinning en de grootmoedige of karige hoedanigheden van onzen inborst bestaan? Is het waarschtijlijk dat de aard van onzen post, van ons beroep of van ons handwerk, even als de gesteldheid van den dampkring op de thermometer, eenigen invloed op onze grondbeginselen hebbe, zoude men dan niet oneindig minder edelhartigheid moeten zoeken bij den zeeofficier, die het grootst gedeelte van zijn leven uit den beschaafden kring des gezelligen levens verwijderd, steeds met woeste ruwe zoogenaamde oorlogsbonken te doen heeft?

Om de maat mijner avonturen vol te meten, ontbrak er nu waarlijk niets anders aan dan dat wij, gedurende mijn verblijf aan boord van dit Engelsch oorlogs-vaartuig, met den eenen of anderen Franschen kaper aan den slag gekomen, en na een duchtig gevecht, met verlies van arm of been, hier of daar als krijgsgevangenen opgebracht waren. Doch neen, de eenigste bijzonderheid, gedurende dien ganschen togt,

togt, bestond alleenlijk hierin, dat ik voor het eerst mijns levens een walvisch te zien kreeg, en tot hiertoe in de verbeelding was geweest, dat die ontzaggelijke gevaarten zich alleenlijk in Groenland ophielden. Het tijdsbestek, binnen welk wij den afstand tusschen de Bahama- en de Bermudas-eilanden aflegden, was verbazend kort, en van alle mijne tot hiertoe door mij afgelegde zeereisjes mag ik die aan boord van de Shamrock waarlijk wel voor een der toevalligste, maar tevens der aangenaamste houden welke ik tot hiertoe had bijgewoond. Den 26ten October bevonden wij ons nog in het gezigt van Yuma-eiland, en den 2^{den} November zeilden wij de Bermudas binnen, en wierpen voor de stad van St. George onze ankers.

De Bermudas- of Somers-eilanden bestaan uit eene klits van bijna vierhonderd eilandjes, welke voor het grootste gedeelte zoo gering, zoo woest en bar zijn, dat dezelve noch naam noch inwoners bezitten. Zij worden Bermudas-eilanden genoemd naar zekeren Spanjaard Jaan Bermudas, die dezelve het eerst in den jare 1527 (*) ontdekte. Zij ontvingen ook den naam

---

(*) De heer van Wijk Roelandszoon dagteekent die ontdek-

naam van Somers-eilanden naar sir George Somers, een Engelschman, die in 1609 op dezelfde schipbreuk leed, en de eerste was, door wien de oorspronkelijke volkplanting het aller-eerst is opgericht geworden. Het grootste eiland uit geheel de groep is St. George, hetwelk zestien Engelsche mijlen in de lengte en twee in de breedte heeft. Voorts kunnen St. David, Cooper-eiland, Nonesuch, Somerset, Birdisland, Long-eiland en Ireland, ook zoo al onder de voornaamste gerekend worden. Het eiland St. George heeft onderscheidene havens en forteressen, dan de gansche groep is zoo geheel en al van rotsen en klippen omgeven, dat men waarlijk geene vestingwerken noodig heeft; zelf kan men zonder loots geen dier havens, al was het ook met een sloop van slechts tien tonnen last, niet dan met groote moeite binnenloopen. De luchtgesteldheid is er zoo bij uitstek goed dat er eene minner afwisselende lieve zomer heerscht, met uitzondering echter der maanden Julij en Augustus, gedurende welk jaargetijde de hitte hier bijna

om

---

dekking een paar dozijn jaren vroeger, toen Signor Bernudas, volgens zijnen Biographist, nog hoog en droeg in Spanje zat!

II. D.

M

ontzetselijk is. De wintermaanden zijn hier nauwelijks zichtbaar, want bloem en akker puyken daar immer met een onvervaldebaar groen. Het gevogelte zingt en toekt hier onafgebroken voort, en het klimaat is er zoo gezond, dat deze eilanden dikwerf door invaliden, tot herstel hunner gezondheid, bezocht worden. Daarentegen is men in de Bermudas verbaasd geplaatst met allerverschrikkelijkste buijen van donder en bliksem en met de ontzettendste orbanen. Gelukkig echter kunnen de inwoners door de treurige ondervinding die onweerbuijen en alles vernielende stormen in tijds voorzien, en weten zich naar dierzelfzelden failbare voorloopers in tijds op hunne hoogte te stellen.

Deze orkanen worden gewoonlijk voorafgegaan door eene mistachtige lucht, roode zon wambor eene daarbij tévens heerschende ziele lastis; de toppen der hoogste rotsen zijn dan gewoontijk zeer helder en klaar, een akelig geluid wrbrdt onder in de aarde en in de regenbakken gehoord, men ziet dan breede kringen om maan en sterren, welke laatste daardoor veel grooter verheelden dan zij werkelijk zijn, donkere zwarte wolken beginnen met een grimmend en angst inboezemend gelaat uit het Noord-

Wes-

Westen op te staken, de see bruisst, in westwil
snet doodelijke stilte, woest en ontstemmig
tek over de hoogste rotsen halderend en schai-
mend hepen, eene menigte vogels, welke an-
ders nooit op het eiland gezien en dus met
regt orweersvogels genaamd mogen worden,
komen van alle kanten te voorschijn. Deze en
andere bange voortekenen zijn het, welke
den inwoneren somwijlen reeds vierentwintig
eren te voren de bangste toekomst voor-
spelln, overal schrik en ontsteltenis in het
rond verspreiden, en aan mensch en beest
den algemeenen ontzaggelijken wenk geven,
om zich tot den vreesselijksten aller rampen
voor te bereiden. De schepen op de reede
strijken dan derzelver stengen en onder-raas en
worden van alle kanten met dubbele kabels
verzekerd. De huizen, welke op steile hoog-
ten te veel aan de kracht der winden stam-
blootgesteld, en gevaar loopen om vierkant van
den grond opgeligt en op vademen afstands in
de diepte nedergesloft te worden, zijn in een
oogenblik door derzelver angstvolle bewoners
verlaten, of worden, even als die in St. Cruz
en in andere West-Indische eilanden, van buiten
met schutsboorden en dwarsboomen beschut,
en alleen in de onderste verdieping of onder
in de kelders bewoond.

Uit zulke geduchte voorloopers en ijsingverwekkende toebereidselen kan de lezer zich ten naastenbij een begrip vormen van den aard der ramp zelve. Het daarbij plaats grijpend gebuil der winden, welke al de streken van het kompas dootloopen; het bulderend gedruisch der tegen alles heen klotsende woeste baren, die in deze hange oogenblikken een kracht bezitten die den mensch doen verstomd staan; het geloei van den hoogen bruisenden eeder, welke eerst met een woedend geweld heen en weder geslingerd, vervolgens met wortel en tak uitgeroeid en daarna ver van dezelfs voormalige standplaats van rots tot rots voortgezweept wordt; het schitterend gesflikker der in allerlei scherphoekige gedaanten nederschlappende bliksemstralen, het onafgebroken geratel der kletterende felle donderslagen, die den rotsachtigen grond op dezelfs fundamenten doen daveren en door eenen honderdvoudigen brallenden naklank, tusschen een doolhof van barre rotsen en klippen herhaald, geen de minste tusschenpoozing overlaten; alle deze ontzettende omwentelingen des firmaments hebben volmaakt het voorkomen eener stervende natuur in hare laatste doodstrijden; opzettelijk ingerigt, als het ware, om den zoo dikwerf maar al te verwaanden en

op-

opgeblazen sterfching aan zijne brooze nietigheid en tevens aan de ondoorgrondelijke en allerontzaggelijkste wijsheid en grootheid van zijnen Maker te herinneren.

Volgens de laatste opgaven beslaan de Bermudas eene ruimte van tien tot twaalf duizend akkers door en door armoedig land, hetwelk op een tiende gedeelte na geheel onbebouwd ligt, of in het wild blijft voortgroeijen met palm- en cederhout, hetwelk gestadig gebezigd wordt tot het bouwen van kleine scheepjes, sloepen en jollen, makende de scheepsbouw de voornaamste hantering der inwoners uit, en daar de vaartuigen, welke door hun geleverd worden, enkel uit cederhout vervaardigd zijn, zoo vliegen dezelve als eene zee-meenw over het water, en komen in lange na zoo duur niet te staan als die op de nabijliggende vaste kust van Noord-Amerika. Het bebouwd gedeelte dier eilanden schijnt slechts bij uitsluiting ingerigt geweest te zijn tot aankweeking van Indiaansch koorn, van wortelen en groenten, van welke tot aan het jaar 1785 groote hoeveelheden naar de Indische eilanden verzonden werden; doch van dat tijdstip af begon men er de katoen voort te telen, hoewel zulks weinig beteekende en

er hoogstens een paar heerd; akkers voor uitgelegd werden. Het tegenwoordig getal blanke inwoners dezer eilanden wordt geschat op 5462 blanken en op 4919 zwarten. Tweemaal 's jaars oogsten zij hun Indiaansch koom, namelijk in Julij en in December, en hebben daarbij vruchten, tabak en groenten, zoo veel zij slechts voor derzelver dagelijksche behoeften verlangen. Van derzelver groenten worden de Bermudasche kool en wijen voor Jekernijen gehouden. De boomgewassen bestaan voornamelijk in ceder- en wilde palmboomen; eerstgenoemde staat in hoog aanzien, uit hoofde van deszelfs liefelijke halsemieke geur, deszelfs duurzaamheid en prachtig voorkomen, als ook wegens de gemakkelijheid met welke dezelve zich laat bewerken. De wilde palmboom is evenwel niet minder nuttig en dienstbaar; deszelfs vrucht heeft veel overeenkomst in kleur, vorm en grootte met onze pruimen; de stam levert zeer goed timmerhout op, en de bladen, welke van eene verbazende lengte zijn, dienen tot dekking der huizen. Behalve de hier opgenoemde vindt men er ook olijfboomen, laurier-oranje- en peerenboomen, enz. Doch niets is deze eilanden zoo bijzonder eigen dan het roode hout, welks veelkleurige vrucht eene
soort

soort van wormen voortbrengt, die iets gróóter dan scharlaken-wormen zijn, en die in vliegen veranderen. De groote natuurkundige Thomas Atwood, die in de 18de eeuw eene verhandeling over de natuurlijke voortbrengselen der nieuwe wereld in het licht gaf, maakte onder anderen gewag van eene soortgelijke vlieg, die zichzelf in den grond begraaft en sterft, waarna er uit deszelfs ligchaam eene kleine plant te voorschijn komt, welke veel overeenkomst heeft met eenen jeugdigen koffijboom, met dit onderscheid alleen, dat het hoofd, het ligchaam en de pootjes van dit insekt, even zoo natuurlijk onder aan de stem blijven zitten, als of de vlieg er werkelijk nog spring levend aan vast zat. Onze goede pastoor Collin, in zijne *Transactions Philosophiques Americaines*, maakt het nog mooier, en zegt zelfs een beetje gezien te hebben, hetwelk dan eens tot het plantenrijk, dan weder tot het dierenrijk behoorde; hetwelk eerst in den staat dar dieren het woud doorkruiste, en zich zonderhand, als het dat leven te moede was, met het achterste in den grond plaatste en daar zoo lang bleef zitten tot dat er een prachtige boomstem uit deszelfs bek voor den dag kwam schieten; zoo iets klinkt inder-

daad vreemd, dit moet men bekennen; maar wie kan, wie mag eene verklaring in twijfel trekken, welke door de onfeilbare hand van eenen Roomschen geestelijken geboekstaafd werd? Ik voor mij hecht aan soortgelijke vertelsels even zoo veel geloof als aan de fabelachtige metamorphoses van Daphné in eenen laurierboom, van Narcissus in eenen bloem, en van al die gedaanteverwisselingen van Ovidius, welke meesterlijk, onnavolgbaar schoon en trotsch beschreven zijn, doch eigenlijk gezegd in niets dan in rook en damp, in loutere hersenschimmen bestaan.

Er bestaat evenwel eene zeldzaamheid in de Bermudas-eilanden, welke niet minder ongeloofelijk zal voorkomen, en echter eene waarachtige daadzaak is, namelijk, dat hier spinnekoppen gevonden worden zoo groot als krabben, wier gesponnen webben zoo hecht en sterk en uitgebreid zijn, dat de vogels er even zoo verward in blijven vastzitten als bij ons te lande de vliegen en muggen. Het spreekt van zelve dat hierbij geen struisvogels of casuarien bedoeld worden, maar vogels ter grootte van onze gewone vinken en muschen, en met dat al boezemen die gedrochtige spinnekoppen, welker voertreffelijke kleu-

kleuren alle verbeelding te boven gaan, in lang na dien afkeer niet in als sommige der onzen, die er slechts als zandkorrels bij mogen vergeleken worden.

Vergiftige dieren, van welken aard ook, zijn hier in deze eilanden ten eenemale onbekend. Land- en watervogels vindt men er in rijken overvloed, bijzonderlijk eendvogels. De kusten krielen er van visch, en geen van deze smaakte mij heertijker dan de king- of koning-visch.

Er bestaat eene dichterlijke beschrijving over de Bermudas-eilanden van de meesterlijke hand des uit Engeland derwaarts gevlugten grooten dichters Waller, die in den burger-oorlog een dier ongelukkigen was, welke door de overheerschende partij uit Engeland verbannen werden, en in deze streken een goed heenkomen moesten zoeken. In dat dichtstuk wordt Bermudas als het schilderachtigste, als het voortreffelijkste oord van de gansche wereld afgemaald. Echter heeft alles sedert Wallers tijd een gansch ander aanzien verkregen, wegens het onophoudelijk weggappen van het geboomte, waardoor den dun met aarde overdekten rotsachtigen grond op verscheidene

plaatsen door den wind in kale rotsen is veranderd.

Het voornaamste der Bermudas-eilanden, St. George namelijk, heeft eene stad van denzelfden naam, welke gelegen is aan het uiteinde van eene der beste havens. Het was evenwel niet dan na verscheidene vergeefschte pogingen en worstelingen, dat wij tusschen de beide forten, welke den engen ingang dier haven bezetten, waren doorgedrongen. De stad maakt geen onaardig vertoon als men dezelve van den kant der haven bezielt. Dezelve bestaat uit een duizendtal huizen, voor het grootste gedeelte uit cederhout vervaardigd en met palmboombladen overdekt, zijnde de voornaamste heerenhuizen van eene soort van witte zaagsteen, welke in het eiland gevonden en in groote hoeveelheid tot dat zelfde einde naar de in de nabijheid liggende West-Indische eilanden verzonden wordt. Deze huizen, welke eene voorname straat en eene fraaije marktplaats uitmaken, zijn meestal zeer laag doch hecht en strak aangelegd, om tegen de geweldige stormen, aan welke dezelve onophoudelijk staan blootgesteld, te kunnen weerstaan. Op de marktplaats vindt men een zeer fraai Gouvernementshuis, binnen hetwelk de gewone ver-

vergaderingta van de onderscheidene hoven
gehouden worden; doch het grootste gebouw
dat hier bene alle uitsteekt, is de hoofdkerk,
waar geene kosten aan gespaard schijnen ge-
waant te zijn. Aan museums, botanische tui-
nen, aan kabinetten van naturalien, was hier,
zoo als zich gemakkelijk laat vermoeden, even
zoo min te denken als aan weldadige gestich-
ten of aan eenige andere openbare merkwaar-
digheid. Evenwel bestond hier eene biblio-
theek, welke inderdaad, naar gelang der ge-
ringe bevolking, vrij aanzienlijk was. In de-
zelve prijkte het standbeeld van den heer Ri-
chard Moor, een Engelsch timmerman, die,
bij de eerste bevolking dezer eilanden, met
zestig planters uit Engeland derwaarts gezon-
den werd om er eene geregelde volkplanting
op te rigten, en die deze stad van den grond
af heeft aangelegd zoo als dezelve thans staat,
zonder dat er naderhand veel meer van aan-
belang is bijgebouwd geworden; want naar
het schijnt neemt deszelfs bloei en welvaart
van jaar tot jaar meer en meer af. Een der
rampen, welke die stad onderging, was onder
anderen het bezoek van een heerleger groote
rotten, die de gansche oppervlakte der ge-
heele uitgestrektheid des eilands, gedurende vijf
achtereenvolgende jaren, overdekten en allerlei
verwoestingen aanrigtten. Na

188 SWAVING'S KRIJZEN EN LOTGEVALLEN.

Na hier, zoo ik vertrouw, alles van de Bermudas-eilanden en van de stad en haven mijner aankomst gezegd te hebben, wat er zoo al van te zeggen valt, zij het mij vergund den draad dezer noodlottige avontuur weder te mogen opvatten.

HOOFD-

HOOFDSTUK XXIX.

Geene zorgen voor den tijd. — Edele karaktertrekken van kaptein Rodgers. — Des schrijvers aankomst in St. George-eiland. — Donkere vooruitzichten. — Mijne in-
 trek in een burger-kosthuis te St. George in Engelsche uniform. — Voorbeeldeloze trek van Engelsche edelmoedigheid. — De gouden time-keeper. — Een woord over het geven en aannemen van almoszen. — Afscheid van den redder mijns levens. — De schrijver vertrekt naar Zuid-Carolina. — Aankomst aldaar. — Inscheeping aan boord van eenen West-Indiëvaarder.

Op een der achttienponders, in diep gepeins verzonken, op de mij hier omringende geheel nieuwe voorwerpen rondstarende; vroeg ik mij zelve zuchtend af: wat zal er nu toch hiet in 's hemels naam van mij moeten worden? — Hoe koom ik van hier toch ooit in Berbice, of op mijne plantagie terug? Want daartoe bestond hier even zoo min gelegenheid als naar eene der zeehavens in de maan. Bovendien kon ik niet verwachten, dat eenig schip mij derwaarts pro-Deo zende, stuurderem. Aan krediet was hier in een land, alwaar ik
 als

als wild vreemd moest aangezien worden, volstrekt niet te denken; want eene traite op den administrateur mijner plantagie, op de half verloren rijke bruid in St. Cruz, of op den keizer van Marocco, kon mij hier, zoo als van zelve spreekt, even weinig baten. Aan hoord van dit oorlogs-vaartuig in deze streken te blijven aandraken, tot tijd en wijlen van dezelfde terugreis naar Engeland, was inderdaad ook niet zeer aanlokkelijk, en hier aan land gezet te worden op dezelfde wijze zoo als ik in Yuma werd opgehaald, moest mij blootstellen aan van honger en gebrek om te komen, of noedzaken om de handen uit de mouw te steken, b. v. als matroos op een of ander naar Noord-Amerika zeilend vaartuig, en van daar op dezelfde wijze naar Hollandsch Guyana. Het vooruitzigt was, dit zal men mij gaarne willen toetsamen, voor iemand die reeds zoo geweldig veel uitgestaan en geleden had, een geduchte pil om door te alicken; dan ik poogde mijzelvs zoo goed mogelijk naar de omstandigheden te schikken, en begon al weder mijnen ouden gewoontedag: *« On ne court pas emballer, le court se vout de la vie, »* met een opgetuimd gemoed lastig aan te haffen.

Met

Met dat al had ik mij bij al die overspeiningen en zorgen voor den tijd, welke toch weleer niets ter sake doen, schandelijk in het edel karakter van mijnen weldoener verga, want terwijl ik mij in allerlei plannen en voornemen zat uit te putten, hield mijn gulhartige oorlogsheld zich druk bezig met van zijnen kant voor mijn belang te zorgen: « Denkt gij, » gaf hij mij ten antwoord; toen ik hem mijne genomene besluiten mededeelde, « dat ik u in Yuma opwischte, om u weder even zoo ongelukkig als te voren op Bermudas-rotsen neder te zetten? Neen, gij gaat met mij mede naar de stad, alwaar ik vrienden genoeg heb, die verder voor u zorgen zullen; gij zijt mijn vondeling en het is niet meer dan een staaltje van mijnen verschuldigten pligt, dat ik verder voor u zorge. »

Aan wal komende bragt hij mij in een burger-kosthuis, gelastte den huiswaard om mij niets te laten ontbreken, verzocht mij om alles aan hem alleen over te laten en mij over niets hoegenaamd te verontrusten. Hem echter te verstaan gevende dat ik geen penning in den zak had, en dat mijne eigenliefde niet toeliet genadebrood te eten, zoo lang er

er nog eenig stuk van waarde in mijn bezit bleef, reikte ik hem mijne gouden time-keeper over, met verzoek om dezelve voor mij aan een zijner vrienden te willen overdoen, welke taak hij gewillig op zich nam, ofschoon hij mij daarbij regt hartelijk de hand drukkende, eenigzins geheimzinnig toeriep: « morgen ochtend zult gij verder van mij hooren. »

Zonderling waarlijk kunnen 's menschen lotgevallen somtijds uitvallen. Indien iemand mij een jaar te voren voorspeld had, dat ik, als een Engelsch midshipman verkleed, dood aan op eene gestoffeerde kamer in de Bermudaeilanden zoude zitten, zoude ik hem gewis voor maenziak aangezien hebben, en het alinnste van dit alles was, dat ik mij hoegenaamd geen begrip kon vormen waar deze waarlijk netelige zaak toch eenmaal op zou moeten uitloopen. Het uiteinde dezer zonderlinge avontuur kwam mij van dag tot dag duisterder en onoplosbaarder voor. De eene zonderlinge ontmoeting scheen de andere gedurig op de hielen te volgen. Reeds van den eersten dag af, sedert dat die ongelukkige vrijpartij, mij de kolonie Barbice had doen verlaten, scheen het grillige noodlot mij langs eenen

Eenen sleep van allerlei buitengewone omstandigheden zoodanig in een doolhof, in een dwarrelstroom van kluchtige en trenrige avonturen ingewikkeld te hebben, dat ik er op het laatst volstrekt geene uitkomst meer in kon onderkennen. Ook kon hier niemand regt wijs worden uit mijne verklaringen, ten zij ik het verhaal mijner avontuur van dien allereersten dag mijns vertreks, en vooral van het begin dier rampzalig uitgevallene compagnieschap begon; want alles hing als eene keten aan elkander, welke door weglating van een eenigen schakel aanstonds zeer verdacht en dubbelzinnig moest voorkomen. Na de nieuwsgierigheid mijner nieuwe huisgenooten zoo veel mogelijk voldaan te hebben, wierp ik mijn hoofd, afgemat van de wandelingen met mijnen hospes langs St. Georges markt en straten, in een zacht en zindelijk oorkussen neder.

Des anderen daags morgens, terwijl Morpheus mij nog in de armen gekluisterd hield, hoorde ik zachtjes aan de deur van mijne kamer tikken. Een oogenblik daarna kwam er een Neger binnen die een koffertje onder den arm en een brief in de hand had. Op den brief, welke in blanko was en allecnlijk

II D. N het

het sleuteltje van de koffer bevatte, stond niets anders dan deze woorden: *To the unfortunate stranger.* Dit briefje was in den gewonen drieboekigen vrijmetselaars vorm toegevoegen en met een maconiek cachet verzegeld. Ik wilde den Neger vragen wie hem gezonden had, doch deze verdween als een spook uit de kamer. Dit komt van niemand anders dan van mijn kapitein, want deze is de eenige die mij hier kent, en terwijl ik de koffer ontsloot rolden mij de tranen van aandoening en erkentelijkheid langs de wangen. Het eerste voorwerp, hetwelk mij hier in handen viel, was een klein rond pakje, hetwelk boven op de kleederen en het linnen gelegd was. Op het zelve stond: *« The drawer returns this watch to its distressed proprietor and wishes him happyer days.»* (De trekker zendt dit horologe aan deszelfs ongelukkigen eigenaar terug en wenscht hem gelukkiger dagen). In het eerst begreep ik volstrekt niet wat dit moest beteekenen, dan bij opening van dit geheimzinnig pakje, vond ik mijn gouden time-keeper terug, welke, zoo als ik naderhand vernam, voor 47 Guinjes in een koffijhuis verloot was geworden en thans door den trekker op zulk eene grootmoedige wijze aan mij teruggeschonken werd. Dit was te
veel

veel voor mijn reeds diep getroffen bloedend hart. Geen der slagen van mijn verschrikkelijk noodlot, zelfs niet de akelige bedregingen van eenen diep ellendigen en bijna gewissen dood onder Saona en Castle-eiland, noch het schouwtooneel van dat zinkend schip; hetwelk het treurig overschot van meer dan de helft van mijn vermogen met zich naar eenen onmetelijken afgrond medesleepte, noch de dweepzieke, moordzuchtige zamenspanningen tegen mijn persoon te Yuma, niets van dit alles had mij zoo weten te treffen, zoo geducht in de ziel weten aan te grijpen als deze voorbeeldeloze, deze waarlijk hoogst aan- doenlijke trek van edelmoedigheid en menschenliefde. Nu begon ik eerst regt te gevoelen tot welk eene laagte ik gezonken was, nu eerst ontwikkelde zich al het afgrijselijke van mijnen beklagelijken, van mijnen bijna hopeloozen toestand voor mijn tot hiertoe slechts half geopend oog. Een West-Indiesch planter, een Hollandsch grondeigenaar, die nog voor weinige dagen met anderhalve ton gouds naar zijn vaderland had kunnen terugkeeren, en daar gedurende zijn geheel leven een onafhankelijk bestaan had kunnen vinden, moest hier thans als eenen bedelaar van gewest tot gewest rondzwerven, onder vrees-

delingen het genadebrood eten, uit onbekende handen kleeding en versooning aannemen. — Grootte God, welk een vaneen scheurend gevoel. De herinnering alleen aan die zielroerende oogenblikken doen mij, die waarlijk alles behalve verwijfd of weekhartig is, thans nog onder het te boek stellen dezer regelen een vloed van tranen storten. Aalmoezen te moeten aannemen is, voor iemand van goede afkomst en opvoeding, voor iemand, die slechts eene grein gevoel van eer en schaamte in zijn binnenste bezit, reeds eene allervernederendste, eene allergrievendste ramp; maar hoe ondragelijk, hoe allerverschrikkelijkst is zulks dan niet voor hem, die, buiten zijne schuld, van eene gelukkige onafhankelijkheid zoo eensklaps tot den bedelstaf vervalt. Ach lezer! zoo gij een dier ongelukkigen zijt, wiens haven en goed onlangs door den vloed van u ontrukkt werd en wiens tegenwoordig bestaan de milddadige giften zijn van eene meedoogende en menschlievende hand, dan alleen zult gij u hier een juist begrip van mijnen harten toestand kunnen vormen, dan alleen kan uw eigen hart u zeggen wat er zoo al bij dergelijke gelegenheden in de ziel omgaat; terwijl zij daarentegen, die immer een pad van jasmijn en rozen bewandelden, zij die den

den geesel der behoefte nimmer gevoeld hebben, bij deze schets koud en ongevoelig blijven, zich welligt verbeelden nimmer tot zulke uitersten gebragt te kunnen worden. Hun zelfvertrouwen op eigene krachten, op eigene omzigtigheid en verkregene rijkdommen, is dikwerf zoo groot, dat zij zich bijna zeker wanen, nimmer de hulp, veel minder de aalmoezen van anderen te zullen behoeven..... Hierbij dient men nog in het oog te houden, dat er een verbazend onderscheid bestaat, bijstand te ontvangen van eenen land- en stadgenoot, van eenen bloedverwant, of van eene wild vreemde natie als de Bermudasche, welke zoo schandelijk ten onregte voor een hoop bannelingen en zeebuters wordt aangezien en welke hier, als van het menschelijke geslacht geheel en al uitgesloten, tusschen een chaos van ontoegankelijke rotsen, midden in de woeste Atlantische baren, een eenzaam en verlaten leven leidt. De eerste vervullen slechts dien schuldigen pligt, hun door maatschappelijke en godsdienstige wetten opgelegd. De laatste handelen geheel vrij van alle banden, alleenlijk naar die grondbeginselen, welke den mensch van nature zijn ingeschapen.

Bij het ontpakken der koffer dacht ik geen brief of eene of andere inlichting noemens den milden gever te zullen vinden, maar alle mijne navorschingen deswegens waren vruchteloos. De lieden uit het huis hadden allen derzelve rol zoo goed van buiten geleerd, en wisten mij zoo goed tot de aanneming over te halen, dat ik, die toch in dezen toestand onmogelijk op den duur kon blijven verkeerē, mijn Engelsch kadettenpakje nittoog en het geschonkene, hetwelk naar mijn lijf gemaakt scheen, aantrok. Hier mede bezig zijnde, bragt men mij eene partij schoenen en hoeden om aan te passen, een geneesheer kwam vernemen hoe het ging met mijne huidziekte, welke nog eenige opene wonden in mijn aangezicht had achtergelaten, en de huisheer, die mijne gemoedsbewegingen en zichtbare aandoeningen welligt aan eene gansch andere oorzaak toeschreef, verliet geen oogenblik mijne zijde, putte zich uit in allerlei troostredenen en opbeurende tijdingen. Onder anderen berigtte hij mij dat er reeds eene kleine kotter in de haven gereed lag, welke mij zonder eenige onkosten vrij en vrank naar Zuid-Carolina zoude overbrengen, dat ik daar oogenblikkelijk eene goede gelegenheid voor de West-Indiën zoude

de

de aantreffen, en zoo niet, dat er dan, zoowel te water als over land honderde middelen voorhanden waren om in allen gevalle eene gelegenheid naar Barbados, of naar Demerara uit te vinden, welke blijde tijding mij ook in den loop van den dag stelliger werd verzekerd door mijnen weldoener, die zich hield als van al het gebeurde volstrekt niets te weten, en die mij al wandelende langs de kasi een briefje in de hand duwde, hetwelk hij mij verzocht niet te openen alvorens mijne aankomst in Noord-Carolina. Alvorens mijne inschepping naar dit voor mij gansch vreemd geweest, verzocht ik om mijne oude krijgsmakkers aan boord van de Shamrock vaarwel te mogen zeggen en hun de aan mij geleende uniform eigenhandig terug te mogen geven. Wij aten dien dag allen bijeen in de kajuit, namelijk de kapitein, de drie jonkers en mijn persoon, en na de maaltijd, welke mij aan een brillant kadetten-gastmaal aan boord van de Galathé onder kapitein Spengler herinnerde, en waarbij een stijf glas wijn gedronken werd, nam ik van mijnen edelen redder afscheid. Gaarne had ik mij bij die gelegenheid om zijnen hals willen werpen, gaarne had ik de hand willen kussen aan welke ik mijn leven en zoo vele weldaden en liefdegaven

te danken had; doch de zeeman houdt zich met geen van die theatrale uiterlijkheden op. «God bless you my good fellow!» riep hij mij toe, terwijl de jonkers mij in de kleine jol naar boord van mijnen Amerikaan roeiden, en nog klinken mij thans die laatste woorden in de ooren, thans nog staat mij 's mans wezen duidelijk voor het gezigt. Nooit zal zijn naam, nooit zullen de bewoners van de Bermudas-eilanden mijn geheugen ontgaan. Tot het laatste oogenblik toe, bleef ik derzelver ruischende ceder- en lauriertoppen aanstaren, en toen ik dezelve eindelijk in het zigtig nat uit het oog verloor, ondervond ik eene niet minder aandoenlijke gewaarwording, dan die bij de verdwijning van den grond mijner geboorte. Zelfs moest ik ook hier nog nieuwe blijken van de voorbeeldelooze gulheid mijner weldoeners ondervinden. Men stelde mij hier namelijk een kistje ter hand, hetwelk onder denzelfden titel als bovengemeld koffertje voor mij aan boord was gezonden en twaalf flesschen portwijn bevatte. Gedurende mijn verblijf aan boord van mijnen Amerikaan, die in minder dan eene week de reis had afgelegd, kon ik mijne nieuwsgierigheid niet in bedwang houden ten opzichte van het aan mij te Bermudas overhandigd geheimzinnig briefje, en bij de opening

VAN

van hetzelfde vond ik er drie Noord-Amerikaansche bankbriefjes in, ieder van tien Spaansche matten, zijnde een totaal bedrag van f 75. Toen ik den Amerikaanschen kapitein ondervroeg, wie voor mij het passage-geld betaald, of wie dat kistje met portwijn aan boord gezonden had, bleek het dat die Engelsche zee-officier van alles de milde gever geweest was (*).

Bij het wederzien der vaste Amerikaansche kust, ofschoon nog zes en twintig graden verder noordwaarts dan de haven mijner bestemming, kon ik mijne oogen niet genoeg laten rondgrazen door dat statig Alleghanisch gebergte, van welke zich sommige bij de zes duizend voet boven de oppervlakte der zee verheffen, en op eenen afstand van in de twintig uren ver kunnen gezien worden. Ten opzichte van mijnen toestand hield nu alle zwaarigheid op; want ik had
de

(*) Na verscheidene vergeefsche pogingen aan het *Royal Navy office* alhier, ten einde eenige bijzonderheden van gemelden kapitein in te winnen, vinde ik heden op eene zeer toevallige wijze eene *Naval directory van 1810*, in welk 's mans naam, benevens de naam van dat oorlogs-vaartuig, met aanwijzing van deszelfs toenmalige standplaats, op bladzijde 104 voorkomt.

de middelen om dadelijk bij mijne aankomst behoorlijk onder het dak te komen, en naar eene gelegenheid voor Hollandsch Guyana om te zien. Eene gelegenheid naar de kolonien Demerary of Suriname was voor mij even zoo goed als naar Berbice, en het zoude waarlijk al zeer toevallig moeten zijn, dat er juist in die oogenblikken voor geen dier opgenoemde havens schepen zouden te vinden zijn. Wat de betaling voor den overtocht derwaarts betrof, bezat ik ten minste genoeg om den kapitein, die mij naar de West-Indiën zoude overbrengen, gedeeltelijk een onderpand ter hand te stellen, welke hem, ingeval van niet-betaling mijner voor dien overtocht af te gevene traite, voor het grootst gedeelte schadeloos zoude stellen, en de ondoordringbare massa van koopvaardijschepen, welke zich hier bij het binnenzeilen van Charlestown's haven voor ons ten toon spreidde, voorspelde mij reeds van verre den gunstigsten uitslag. Ook was nauwelijks ons anker gevallen of ik liet mij, met de eerste aan boord gekomene canoe langs de zeilree liggende West-Indianen rondbrengen, en vond weldra, zelfs nog voor dat ik voet aan wal gezet had, eene Amerikaansche brik, welke binnen twee of drie dagen naar Demerary en Essequibo zoude vertrekken. Om derhalve
geene

geene noodelooze onkosten te maken nam ik oogenblikkelijk mijn domicilium aan boord van *The John Adams*, en beschouwde mij reeds aan het laatste bedrijf mijner zware en moeijelijke rol.

De naam van dit schip was de *Zelima*, en dezelfs lading bestond slechts uit ballast, planken en singels. Mijn voorstel van betaling werd zonder de minste aarzeling aangenomen. Ik was de eenige passagier aan boord, behalve de vrouw van den kapitein, met hare niet on aardige Mistische dienstmaagd, die de kooi regt boven mijn hoofd bezette, en mij meer dan eens mijne geledene schipbreuken deed vergeten.

HOOFDSTUK XXX.

Beschrijving van de stad Charlestown. — Ligging. — Koophandel. — Aanleg der straten. — Bouwwoords der huizen. — Winkels. — De trotsch van Indië. — Bijzondere eigenschappen van dien boom. — Oorzaak van de ongezondheid der stadslucht. — Openbare gebouwen. — Kerken. — Geestelijke gestichten. — De lijken worden binnen de stad door roefvogels uit de graven opgehaald en verslonden. — De hal en de markten. — Prijs der voornaamste levensmiddelen. — Opulente levenswijze. — De Carolynsche rijstplanters. — De Carolynsche vrouwen. — Haat tegen de Engelsche natie. — Monsterachtig groote beenderen in het Museum. — De voorregten eener goede opvoeding. — Willekeurige wetten. — Opper- en Neder-Zuid-Carolina. — Landbouwkundige aanteekening over het aanleggen van rijstplantagen. — Lachtgesteldheid. — Vertrek naar Berbice.

In Charlestown geweest te zijn, zonder iets van die schoone handelstad, noch van den staat in welchen dezelve gelegen is, te zeggen, zoude of zeer verdacht, of als eene onvergeeflijke alordigheid moeten voorkomen, vooral daar er zoo weinig over dit gedeelte van Amerika in onze taal geschreven is. Mijne aanteekeningen sijn gedeeltelijk gegrond op eigene ondervinding, en niets is door mij ten deze geboekstaafd,

staafd, dan na alvorens met authentieke stukken van de jongste dagteekeningen, waartoe de bibliotheken in het Brittisch Museum en in London Institution mij de schoonste gelegenheid verschaften, overeenkomstig gemaakt te zijn geworden.

Charlestown is niet alleen de vermaardste stad in geheel Noord- en Zuid-Carolina, maar mag ook, wegens deszelfs aardrijkskundige ligging en gemakkelijke haven, als de vierde of vijfde koopstad der Vereenigde Staten van Noord-Amerika aangemerkt worden. Dezelve ligt op eene landpunt, welke door de tezamenlooping der rivieren Ashley en Cooper gevormd is. De beide rivieren vereenigen zich even voorhij de stad en vormen eene ruime en gemakkelijke haven, welke niet ver beneden Sullivan's-eiland met den oceaen in verband staat, dit eiland ten noorden liggen latende op eenen afstand van zeven mijlen in eene zuid-oostelijke rigting van Charlestown. De rivieren Ashley en Cooper zijn bevaarbaar, doch slechts tot op eenen zekeren afstand; uit welken hoofde men het plan gevormd heeft om er een kanaal te graven, ten einde laatstgenoemde rivier te vereenigen met de Santee, zijnde een breede stroom die diep landwaarts in bevaarbaar is. De ligging van Char-

Charlestown is door deszelfs natuurlijke aanleg en ten gevolge der nog bijgevoegde vestingwerken verbaard sterk. De stad is gebouwd op eene zandige vlakke, welke slechts eenige weinigte vóóten boven het bereik der hooge springvloedou verheven is. De straten loopou in eene oostelijke en westelijke rigting tusschen de beide rivieren, en worden regthoekig, door anderen die noord en zuid loopou, doorsneden. Met uitzondering van Meeling-street, Broad-street en de Baai ziju de overige straten meestal nauw en bekrompen. Dezelve ziju niet bestraat en bij winderig weder vliegeu er gausche zandwolken door de ramen der huizen en in de oogen der voetgangers. In de nabijheid der rivier en in dat gedeelte der stad, tusschen Meeling-street en eene straat die de Oostbaai genoemd wordt, ziju de huizen hoog maar smal gebouwd uit eene soort van steen van eene gunstige bijzondere aard en van eene donker-bruine kleur, hetgeen aan de gebouwen over het algemeen een nuer en akelig voorkomen geeft. Het is in dit gedeelte van de straat dat men de voornaamste koopmans-kantoren, magazijnen en winkels aantreft; ook is de huishuur in deze straken veel hooger dan in de andere van de rivier verwijderde straten, waar de huizen vóóten van hout, doch zeer hoog, luchtig en sier-

sierlijk gebouwd zijn, en meestal ieder afzonderlijk op zichzelve staan. In de tuinen vindt men de keukens en de buitenhuisjes, welke even als in de West-Indiën van het woonhuis afgezonderd zijn. Ieder huis is zoo te zeggen van een balkon voorzien, van welke sommige de geheele frontzijde van het gebouw bezetten; als zijnde er voor iedere verdieping eene galerij, wordende de heete zonnestralen door jalouzien of Venetiaansche blinden buitengesloten; zoodat de inwoners er eene zeer luchtige en lommerrijke schuilplaats vinden. De nieuw aangelegde huizen zijn meestal met zeer veel smaak gebouwd; doch het hoofddoel schijnt hier geweest te zijn om dezelve zoo veel mogelijk koel en luchtig in te rigten. Men vindt er echter ook straten van een alles behalve aanzienlijk voorkomen en vol kleine houten krotten van huisjes. Aan beide zijden der voetpaden staat eene rei van lommerrijke boomen; bekend onder den naam van de *Pride of Indie*, (de trotsch van Indië). Dezelve klimmen jaist niet bijzonder in de hoogte, doch spreiden dezelve bladervolke takken wijd en zijd in het rond, en bevrijden den inwoners tegen de brandende zonnestralen. Dezelve hebben nog boven andere boomen vooruit, dat er geen ongedierte in aarden kan, uit hoofde van dertelver-

ver-

vergiftigende eigenschappen. Langs de kaaijen vindt men een boeschaadje van schepen van allerlei natien en geslachten, zoo ook in de havens en in de dokken, welke laatste uit eene bijzondere soort van hout vervaardigd zijn, hetwelk Palmeto-hout genaamd wordt, en van eenen sponsachtigen aard zijnde, veel langer van duur is onder water dan in de open lucht, waardoor het juist bij uitsluiting geschikt is voor werven, dukdalven en heipalen. De straten in Charlestown zijn aan beide zijden van uitwateringen voorzien om de stad zindelijk en gezond te houden, doch deze goten zijn veel te klein om al de slijk en modder uit geheel de stad weg te voeren, en dit ongemak, gevoegd bij de talrijke menigte modderpoelen, waterplassen en zoute moerassen in de nabuurschap, geeft aanleiding tot al die koortsen en besmettelijke ziekten door welke die stad zoo dikwerf bezocht wordt.

Onder de openbare gebouwen van Charlestown, welke velen in getal zijn, hebben de vier volgende de meeste aanspraak op des vreemdelings bijzondere aandacht, namelijk 1. de Episcopale kerk van St. Machiel, zijnde eene groote hechte kerk met een hooge toren; 2. de bank der Vereenigde Staten, welke een
prach-

prachtig gebouw mag genoemd worden; 3. de gevangenis, met een binnenhof en eene wapenkamer, en 4. een groot en zwaar steenen gebouw hetwelk aangelegd is voor de geregtshoven, de publieke kantoren en voor Charlestowns bibliotheek en museum, welk gebouw op beide de voornaamste straten der stad nitkomt. De andere openbare gebouwen zijn de beurs, een armhuis, eene akademie of liever gezegd een schoolgebouw, een schouwburg en een weeshuis. De gebouwen voor den openbaren eeredienst zijn twee Episcopale kerken, behalve de hiervoren reeds gemelde; twee voor Independenten, drie voor Schotsche Presbïterianen, een voor Doopsgezinden, een voor Hoogduitsche Lutheranen, drie voor Methodisten, een voor Fransche Protestanten, een oefeninghuis voor kwakers, eene Roomsche Katholieke kapel, en eene Joodsche synagoge. Verscheidene dezer kerken zijn van kerkhoven voorzien, en op sommige derzelve steken de geraamten boven uit den grond, hetgeen veroorzaakt wordt door eene soort van gulzigen roofvogel, bekend onder den naam Turkey Buzzard, dat is Kalkoen, met welken dezelve ook in vederen en in gedaante zeer veel overeenkomst heeft. Dit roofdier spaart zelf de lijken in derzelve graven niet, maar als hij

er het vleesch afgekloven heeft, laat hij de knoken liggen, en desniettegenstaande heeft men daar te lande voor deze dieren hetzelfde bijgeloof, of hoe zal ik mij hier uitdrukken zonder mijne landslieden tegen mij in het harnas te jagen, dezelfde toegeslijke herbergzaamheid als bij ons te lande voor de ooijevaars. Er bestaat hier wel juist geen artikel in de wet, waarbij de verdrijving van die roofvogels verboden wordt, dech met dat al zoude niemand zich verstouten een derzelve om het leven te brengen.

De markten en bijzonder de vleeschhallen zijn hier in eenen droevigen staat; het laatste laat zich gemakkelijk begrijpen in eene stad alwaar de hitte soms zoo onverdragelijk is, als ook wegens het gebrek aan weiden voor het hoornvee; hetwelk in de wouden naar voedsel moet zoeken, wordende de ossen, welke voor de hal bestemd zijn, des winters met het stroo van Turksche tarw gevoed, waardoor dat vleesch dan een weinig beter is. Ten opzichte der groenmarkten heeft men opgemerkt, dat er, sedert de landverhuizing van zoo vele Fransche West-Indische eilanders derwaarts, veel meer planten en wortelen op gevonden worden dan voorheen.

De prijs van het vleesch is hier een achtste gedeelte van eene Spaansche maat, en schape- en kalfsvleesch kan men er voor de helft van dien prijs koopen. Het zout wordt hier uit de Turks eilanden, Portugal of Engeland ingevoerd, en kost een dollar de maat; brandhout van allerlei soort vijf dollars het vaam. Huis- huur door elkander gerekend 300 dollars. Voor sommige dier houten huizen betaalt men 300 dollars. De levenswijze is hier vrij opul- lent; dertig of veertig huisbedienden van ber- derlei geslacht te zamen is hier bij voorbeeld niets bijzonders, zelfs heeft ieder kind eene menigte van Zwarte of Mulletten kinderen on- der deszelfs beheer, zoodat de blanke hier reeds voor dat hij alleen kan loopen opgebracht wordt om over den slaaf naar willekeur te leeren heerschen. De Dames gaan hier nimmer langs de straat, maar laten zich overal in derzelver equipagiën ronddragen, zelfs is dit ook vrij algemeen onder de heeren het geval. Dan bij dit alles zijn zij niet trotsch, zeer verplichtend en gastvrij. De vreemdeling wordt hier met de uiterste voorkomenheid en hartelijkheid ont- vangen, en niemand ondervonden zulks meer dan die ongelukkigen welke uit St. Domingo en andere Fransche eilanden werden verdreven en arm en naakt in Zuid-Carolina eene veilige

schuilplaats kwamen zoeken. De planters, die meestal zeer rijk zijn, wonen in de stad, laten derzelve plantagiën aan het beheer eens directeurs over, en begeven zich alleenlijk van tijd tot tijd derwaarts, om een wakend oog in het zeil te houden, en degenen, die er op den duur blijven wonen, nemen in allen gevalle van de maand Junij tot aan November de wijk naar Charlestown, om de gevaarlijke koortsen te ontvlugten aan welke de blanken, die zich in de nabijheid der lage rijstgronden blijven ophouden, onvermijdelijk zijn blootgesteld. Daar zij derzelve produkten verkoopen aan de kooplieden die zich met den uitvoer belasten, hebben zij weinig of niets te doen en brengen hun leven in louter vermaken door. Overigens is de manier van leven bijna dezelfde als in ieder ander gedeelte der Noord-Amerikaansche Staten: gastmalen, thee- en plezier-partijen geen gebrek. Er zijn twee dobbelhuizen in de stad, namelijk faro-banken, enz., en deze zijn immer opgepropt vol. De uit Europa aangekomene inwoners zijn natuurlijk veel beschaafder en veel beter opgevoed dan de inboorlingen, zoodat de Europeaansche wijze van leven de heerschende is. De vrouwen zijn hier veel vlugger dan in de meer Noordelijke Staten, ook zijn zij veel gezelliger in de gewone samen-

men-

menleving, zonder evenwel in het geringste te zondigen tegen de wetten der zedigheid en der kiesche betamelijkheid; zij zijn aanvallig en innemend, doch men vindt er niet zoo vele schoone vrouwen onder als in Philadelphia. Mannen en vrouwen worden hier beiden oud voor den tijd. Een meisje wordt hier op haar dertigste jaar voor eene oude vrouw aangezien, en dikwijls ziet men hier zuigende vrouwen met rimpels in het gezicht, en zoo leelijk en afgeval- len, als of zij zestig jaren oud waren. Op het vijfzigste jaar is men hier geheel grijs. Men spreekt hier even als door geheel Noord-Ame- rika niet dan Engelsch, en met dat al heeft men hier en overal eenen afkeer tegen de Engelsche natie, als of men van een gansch ander ras ware voortgesproten, waarschijnlijk nog uit ingekankerden haat, wegens de ge- pleegde vijandelijkheden en geweldenarijen, waardoor Charlestown alleen over de dertig duizend Negers en over de acht honderd harer blanke inwoners verloor.

Gedurende mijn verblijf in de haven van Charlestown zaten de menschen, even als bij ons, rondom kagchels en haardsteden, en zoo ik hoor maken zij gedurende zes maanden in het jaar vuur in hunne huizen. Niet te min

wordt de winter voor het beste gedeelte van het jaargetijde gehouden, en hoewel het ijs, bij de felste vorst, nooit meer dan hoogstens twee duim dik vriest, zoo vallen de Noord- en Zuid-Carolyners over het algemeen evenwel veel koude-lijker van aard dan de inwoners van Philadelphia, hetgeen waarschijnlijk aan de verba- zende hitte van den zomer is toe te schrijven. Gedurende den winter zijn de Noordwestelijke en in den zomer de Zuidwestelijke winden de heerschende; van hier ook dat de huizen meest allen met het front naar het zuiden, bij voor- keur van eenige andere rigting, aangelegd zijn. Fabrieken zijn er in Charlestown niet te vin- den, zelfs geene koornmolens, welke er een dag reizens van verwijderd staan. Rijst is de voor- name opbrengst en koophandel des lands; ook is er overvloed van allerlei houtgewas voor den scheepsbouw. Het dagloon van eenen blanken timmermans-knecht in dat land is ver over de halve gouden rijder daags.

Het Muscum alhier komt in geene vergelij- king bij dat van Philadelphia. Men vindt er insgelijks eene menigte van die monsterachtig groote beenderen, welke te Kentucky, aan de oevers der Ohio en Missouri en op het Noord- westelijk grondgebied, opgedolven worden. De
been-

beenderen, welke hier te zien zijn, bestaan voornamelijk in pooten en kakebeenen, welke bij het graven van het kanaal Santee gevonden zijn, en gehouden worden voor het gebeente van den mammoth, een dier welks aanrijn door de Geleerden voor eene fabel gehouden wordt, dewijl tot hiertoe geen van dat geslacht in eenig gedeelte van den aardkloot gevonden zijn geworden. Naar de meening van sommige zijn het olifants-beenderen, van welke het bestaan in Amerika, naar het stelsel van Buffon, werd uitgelegd; doch verscheidene dezer beenderen zijn veel grooter dan die der olifanten, onder anderen heeft men er voorpooten onder gevonden die tien duimen in diameter hebben en tanden van twee voet lang en 50 pond zwaar.

In sommige streken van Charlestown hoort men overal Fransch spreken. Het schijnt dat de vlugtelingen van St. Domingo zich bij voorkeur in deze stad hebben nedergezet. Menigeen dier ongelukkigen, die in dat eiland rijke grondeigenaars waren, moesten daar nu in de onderwijzingen, door de ouderlijke zorg in hunne jeugd ontvangen, een bestaan trachten te vinden; de een gaf les in de muziek, de ander in het teekenen of in talen, geschied-

schied- en aardrijkskunde, enz. enz.; anderen weder, die zich de dagen hunner jongelingschap minder ten nutte gemaakt en zich te veel op de kracht van het goud verlaten hadden, moesten hier nu beroepen en handwerken van eenen geringeren aard bij de hand vatten; doch een Franschman schijnt zich naar alle standen des levens te kunnen schikken, en in het groote koffijhuis aan de markt, waar pruikmakers, dansmeesters en meer bemiddelde Franschen als frère compagnon onder elkander, van des morgens vroeg tot des avonds laat, met de keu of met de kaart, of met het dominospel in de hand, hunnen tijd doorbragten, zoude men zich bezwaarlijk hebben kunnen voorstellen dat de meeste hunner eenmaal bezitters van rijke plantagien geweest zijn.

Over Berbice schrijvende haalde ik onder andere eene willekeurige oude Hollandsche wet aan, wegens het verbieden aan vrije Negers van kousen en schoenen te mogen dragen; dan de oorspronkelijke Engelsche wet ten opzichte der Negers is hier en daar niet minder willekeurig. B. b. de Neger mag wel eenen blanken om het leven brengen zoo zulks vereischt wordt om zijnen eigenen blanken meester te verdedigen; doch zoo hij zich verstouten durft om

om tot verdediging van zijn eigen leven slechts eene ligte wond aan eenen blanken toe te brengen, dan wordt hij naar de wet ter dood veroordeeld. De blanke daarentegen kan zich van alles met een handvol geld vrijkoopen: voor eene boete van vier honderd en twintig dollars mag hij den Neger de oogen uitsteken, de tong uit den mond snijden, of hem ontmannen, ja wat meer is, hij mag hem voor de boete van vijftien honderd dollars laten doodzweepen, mits men hem maar niet kunne bewijzen dat hij dien moord opzettelijk begaan heeft, en daar geen zwarte tegen den blanke als een voldoende getuige kan optreden, blijft hij immer buiten gevaar van tot bekentenis gebragt te kunnen worden. Zoo de moord echter met opzet gepleegd is, betaalt hij eene boete van drie duizend zes honderd en tachtig dollars.

De staat, in welke Charlestown gelegen is, wordt Zuid-Carolina genaamd, welke staat door de natuur in Opper- en Neder-Carolina verdeeld wordt. Langs de kust en over de honderd Engelsche mijlen verder westwaarts is het land laag en vlak en vol moerassen. Omstreeks dertig uren verder op verheft zich het land in heuvelen, welke, trapsgewijze toememende, eindelijk uitloopen in het Alleganisch

gebergte, hetwelk den vloed, die zich in den Atlantischen oceaan uitstort, afzondert van die welke zich in de Mississippi ontlast.

Ten gevolge dezer natuurlijke verdeeling des lands bestaat er ook eene dubbelvoudige methode van landbouwkunde. In de lage landen legt men rijstvelden aan, als ook de vereischte Turksche tarw, tot onderhoud der Negers. Het land tusschen de moerassen gelegen, hetwelk een zandachtig voorkomen heeft en niets dan pijnboomen voortbrengt, zoude zeer goed voor Indiaansch koorn geschikt zijn, doch bij gebrek aan handen blijft het onaangeroerd liggen.

De eilanden langs de kust van Zuid-Carolina, en zelfs een gedeelte der Carolynsche kust, dienden eertijds tot aankweeking van indigo, doch thans vindt men er niets dan katoen. In de bovenlanden, alwaar de katoen ook begint voort te telen, wordt thans ook de tabaksplant zoowel als allerlei soorten van granen ingevoerd. De rijkste plantagien zijn alleen in de lagere landen te vinden, en de minder bemiddelde planters, of zij die niets hoegenaamd bezitten, houden zich meestal in de bovenlanden op. Dit land wordt meestal door hun op krediet gekocht voor twee dollars per akker, en

na-

na dat zij den grond opgeruimd en voor den landbouw in gereedheid gebragt hebben kunnen zij het weder voor vier- of vijfmaal zoo duur verkoopen. Deze opruiming heeft hier op eene gansch andere wijze plaats als in onze achterpolders. De Carolynsche planters, namelijk, laten de boomstomp hoog boven den grond zitten en verbranden alleaenlijk de takken en een gedeelte van den stam, zoodat de grond niet behoorlijk omgewerkt kan worden, en slechts hier en daar een weinig losgemaakt is, hetgeen evenwel niet verhindert dat de rijst hier tusschen die boomstompen en wortels bij uitstek goed voortteelt, en naar de verzekering van sommigen, gedurende de twee eerste jaren, even zoo veel opbrengt als of er de stompen geheel en al uitgeroeid waren. Ten opzichte van dijken en dammen en uitwateringen wordt hier alles op denzelfden voet als bij ons ingerigt. De opbrengt van rijst is, even als ieder ander product, zeer wisselvallig, en wordt op twee tot vier vaten per akker geschat. Ieder vat weegt zes honderd vijf en twintig pond. Voor de vijf akkers rijstvelden is een Neger voldoende, en zelfs kan hij daarbij nog gemakkelijk drie of vier akkers met Indiaansch koorn en aardappelen in order houden.

De

De luchtstreek in Neder-Carolina is warm en vochtig, ongestadig en ongezond. De inwoners worden er verbazend door galkoorts en geteisterd, door welke kwaal er jaarlijks verscheidene naar het graf gesleept worden; zelfs kunnen zij, die jaren lang in dat land gewoond hebben, die koorts niet ontloopen; doch in Opper-Carolina is de luchtstreek minder drukkend, het land hooger en drooger, en bij gevolg veel gezonder.

Thans, zoo ik vertrouwd, aan het verlangen mijner lezers voldaan hebbende, keer ik weder aan boord van mijnen West-Indievaarder terug, zwaai Carolina's kusten een laatst vaarwel toe, en ga onder zeil naar Berbice.

HOOFDSTUK XXXI.

Aankomst in Berbice. — Prijzenswaardige voornemens. —

De blijde wederontmoeting. — Uitwerkselen van het klimaat. — De schrijver verkoopt zijne plantagie en vestigt zich als koopman in de stad Nieuw-Amsterdam. — Schets van eenen Berbiceschen winkel en van de West-Indische wijze van handel drijven. — Des schrijvers wederwaardigheden in deze zijne nieuwe betrekking, en deszelfs vertrek met de noorder zon. — Het beleg in den mond van Mahyconie-kreek. — De sprong door de ton. — De sentimentele retraits. — Vlugt uit de kolonie Berbice.

Reeds den volgenden dag na mijne aankomst uit Charlestown scheepte ik mij al wederom aan boord van een der Berbicesche kust-schooners van den Vrijneger La Rose, en laveerde naar de haven mijner bestemming, binnen welke ik in Januarij 1811, na zulk eenen noodlottigen zamenloop van ontmoetingen, eindelijk weder voor het eerst behouden voet aan wal mogt zetten.

**Zonder mij lang in Nieuw-Amsterdam op te houden liet ik mij onmiddellijk naar mijne plantagie-
ta-**

tagie de Vriendschap overbrengen, en nam mij nu stellig voor om daar als een stil en vlijtig planter de voetstappen van mijnen waardigen schoonvader zaliger stiptelijk na te volgen, en mij de geduchte les ten nutte te maken, welke dit voorgenomen uitstapje naar Liverpool mij gegeven had.

De eerste blijde uitwerkingen dier wederontmoeting mijner gekleurde betrekkingen, vrienden, geburen, slaven en slavinnen, en vooral van mijne roerende en onroerende goederen en vruchtdragende koffijboomen, maakten op mij eenen dubbelen indruk. Na al dat zwerven en omdwalen in afgelegene gewesten, barre rotsen, klippen en onbewoonde eilanden, na al die mislukte commerciële ondernemingen en Nederlandsche, Engelsche en Spaansche vrijaadjen, na al die schipbreuken, gevangennemingen, geregtelijke vervolgingen, uitgestane doodsgevaaren, rampen, ellenden, armoede en gebrek, en na zulke gevoelige vernederingen, kwam mij de plantagie als een Eden voor. Het wederzien mijner dicht toegegroeide oranje-lanen, mijner wel onderhoudene koffijtuinen, dat lieve vreedzame woonhuis, in een woord, alles had nu voor mij eene dubbele begcocheling. Nooit was mij het onschuldige eenzame landleven zoo regt
ge-

genoegelijk, zoo regt zalig voorgekomen dan gedurende de eerste dagen na mijne terugkomst van die verschrikkelijke reis.

Deze mijne gelukstaat scheen evenwel al te volmaakt te zijn, om bestendig voort te blijven duren. De verpeste lucht dier voor den Europeaan zoo verderfelijke Mara-buurt, welke sedert mijne afwezigheid zoo vele mijner geburen en landgenooten had weggemaaid, ondermijnde weder op dezelfde wijze als te voren mijne gezondheid, mergelde mij tot op het gebeente uit, vergalde mijn anders zoo vrolijk en opgeraimd gemoed, en bedwelmd zoodanig mijn, huitendien reeds vrij bekrompen verstand, dat ik, in eene dolle bui, mijne plantagie voor even over de honderd duizend guldens aan den heere Thieboel verkocht, en zulks onder voorwaarden van eenen allernadeeligsten aard; want in plaats van daarbij aan te dringen op prompte betaling in konings- of gouvernementswissels op Engeland, en dadelijk, na regeling mijner overige zaken, met het overschot naar de Nederlanden terugkeeren, liet ik mij daarvoor een huis en erf en een, met koopwaren opgevuld, magazijn in de handen stoppen. De verkoop was dus veeleer eene onderlinge ruiling, of liever gezegd eene verkwantseling, welke, zoo
als

als nader bij de uitkomst gebleken is, allernoodlottigst voor beiden scheen te moeten uitvallen. De heer Thieboel namelijk verliet zijne bezittingen in de stad en werd van koopman planter in mijne plaats, terwijl ik daarentegen Balk-Amma, ploeg en schop vaarwel zeide, en mij te Nieuw-Amsterdam in zijne plaats als Berbiceesch koopman vestigde. Men moet zich evenwel niet verbeelden dat eene transactie van dien aard of eene soortgelijke plotselinge verwisseling van stand en beroep in onze Koloniën iets vreemd is; want als men op het eerste beroep, of op de eerste oorspronkelijke betrekkingen van de meeste der toenmalige plantagie- of stadbewoners wilde letten, zoude men er de kluchtigste karikaturen onder vinden, welke de Uilenboomen, het Fransche pad, of de omme-streken van Knip- en Munnickhausen immer hebben voortgebracht!

Uit al het voorgaande heeft men zich nu, zoo ik vertrouw, eenig begrip kunnen vormen van mijne bezigheden als West-Indisch planter; thans dien ik ook een enkel woord te zeggen van die mijns nieuwen stands als Berbiceesch koopman. Een West-Indisch koopman is, wat men noemt, *van alle markten te huis*. Zijne handelsverrigtingen bepalen zich
niet

niet slechts bij die, welke de hoofdbezigheden van eenen Europeaanschen koopman uitmaken; maar, behalve zijne kantoorzaken, oefent hij tevens ook de functie uit van al de onderscheidene winkeliers en handeldrijvers te zamen. Zijn magazijn is geen afzonderlijk gebouw, waaruit de goederen bij scheepsladingen vol te gelijk worden verkocht, maar een winkel volmaakt in den trant als die van Maantje van Allcs in de Pooten te 's Gravenhage. Men kan volstrekt niets opnoemen of men vindt het in dit magazijn, of eigenlijk in den winkel van een West-Indisch koopman, zoowel in het gros als in het klein bij elkander. Spek, gemaakte dames-japonnen, boter, brandewijn, meubelen, allerlei ijzer, staal, koper, tin, pleetwaren, glas- en aardewerk, pik en teer, nijen, aardappelen, allerlei bouwmaterialen, klokken, horologien, bijouterien, ingelegde tongen, en allerlei uit Holland komende eet- en drinkwaren. De eene hoek van het magazijn gelijkt naar eene krenten- en poppenkraam, of naar een kruideniers-, of naar een laken- en linnen-, en zeer dikwerf naar een uitdragers-winkel. Deszelfs openstaande rekeningen met de planters vereffen zich gemeenlijk met geslotene beurzen, want het weinige geld, in de koloniën in

omloop, zoude niet half voldoende zijn, om op eenige andere wijze te sluiten. Gevolgelyk ziet men ook niet zoo naauw op den prijs, noch bekommert men zich 75 à 100 procent boven de waarde te betalen, terwijl de koopman daarentegen in een land, alwaar subiete sterfgevallen zoo zeer aan de orde van den dag zijn, zich ook minder stoort aan het doorschrappen, of overhoeken van een post, of aan winst en verlies, en hij wegens de onzekerheid van den goeden of kwaden uitslag der pluk, of van den geringen, of overdadigen toevoer uit andere gewesten, meer dan eenig ander koopman in de wereld op den regten weg is, om, of dood arm, of schat rijk te worden. Eensklaps van eene plantagie achter eene toonbank te staan, zal sommigen mijner lezers vrij kluchtig voorkomen, vooral wanneer men daarbij bedenkt dat ik nauwelijks den regel van drieën, veel minder het Italiaansch boekhouden verstond, en in dit groot en ruim voorziene magazijn van duizenderlei onderscheidene artikelen geen weg noch steg wist, van sommige benamingen even zoo veel verstand had als van die op de flesschen en potten van een chymist- of droogist-winkel, en geen de minste kennis had van maten of gewigten, van kwaliteiten of

van eenige koopmans of winkeliers wetenschappen hoegenaamd. Mijne belangen vorderden evenwel dat ik mij, zoo goed mogelijk, naar deze mijne nieuwe omstandigheid moest leenen schikken, en mij de daartoe vereischte kundigheden moest trachten eigen te maken, dewijl eene overhaaste verkoop dier goederen, het zij bij opebare veiling, of anderszins, de helft minder van het kapitaal zouden opgebracht hebben. Ik begon mij dus met kracht en geweld op een en ander toe te leggen en werd, door behulp mijner boekhouders en klerken, zoo voorbeeldeloos spoedig in alles *geroutineerd*, als of ik van kindsbeen af in het oude mannenhuis te Amsterdam was opgebracht geworden, en zulks niettegenstaande mijn eerste boekhouder, de heer Zulich, eene dood eenvoudige ziel, eigenlijk op zijn zestigste jaar dit werelddeel alleenlijk was komen bezoeken om de Heidenen door middel van het magnetismus in Christenen te metamorphoseren, en mijn oudste klerk, de heer Wolff, een Amsterdammer, meer tot het wijzegeerige, dan tot het herzenlooze vak van winkelier schein opgebracht te zijn.

De eerste twee drie maanden mijner nieuwe standverwisseling bevielen mij bij uitstek

wel. Boven in die Marabuturt was ik immer geplaagd met galkoorts en met die hatelijke koek; ook ontmoette ik daar bijna niemand anders dan die zwarte leelijke gezigten mijner slaven of slavinnen, had geenen anderen omgang dan met eenige stijve barken van Westphalers, of andere directeurs van plantagiën; doch hier, waar de frissche pasaat-wind regt uit zee door mijne gazen vensterramen ruischte, was ik immer zoo gezond als een visch en had van des morgens vroeg tot des avonds laat al de schoone sekse, zowel van het blanke als van het gekleurde ras, voor mijne oogen, en bij sommigen dier lieve bruine of koper-kleurige koopsters lette ik meer op de persoon zelve dan op de maat of prijs van hetgeen zij van mij kochten, vooral wanneer er een gouden ring aan een lieve kleine vinger, of een satijnen of marokijnen schoentje aan een beelderig net gevormd voetje, of een of ander danskleed moest aangepast worden, en het is ongelooflijk in wat al verzoeking en men bij sommige dier coquette West-Indische dames gebragt wordt, als men in zulk soort van praffen en galanterie-waren handel drijft. Hierbij had ik eenen gestadigen toeloop van allerlei gasten; want het huis van een Berbiceesch koopman is tevens

yens eene zoogenaamde gaarkeuken. De gatten komen er, wel is waar, niet met het geld in de hand; maar zoo men hen slechts goed onthaalt, en op geen pijp madera meer of minder let, dan laten zij zich ook wederkerig zeer goedwee op sommige artikelen een paar honderd percent hooger aankalken, vooral zoo de koopman produkten tegen hoogen prijs in betaling wil nemen. Van daar ook, dat men bij menig West-Indisch koopman immer op gezette uren van den dag eene vol op voorziene tafel aantreft, en een ieder, die maar braaf koopen en niet te scherp op prijs en kwaliteit letten wil, al valt hij dan soms ook wat in het gemeene, of al brengt hij ook eene zijner zwarte of gekleurde bijzitten mede, altijd een gul en vrij onthaal voor zich en de zijnen vinden kan. Deze uitgebreide en loijale wijze van handelen, deze onophoudelijke afwisseling van gezigten en gestadige omgang met allerlei slag van menschen, maken den stand eens koopmans oneindig verkieslijker boven dien des planters, die soms dagen achter een, midden tusschen negers en ourang-outangs, geen ander menschelijk geluid hoort, dan dat van papagaaijen en bayianen. Geen wonder derhalve, dat ik meer en meer met dezen mijnen nieuwen stand begon ingenomen

te worden, en, in plaats van mijne zaken te vereffenen, dezelve meer en meer begon uit te breiden. Geen wonder derhalve, dat mijne zaken nu ook, ten gevolge dier uitbreiding, meer en meer ingewikkeld en mijne vooruitzichten, van ooit weder naar mijn vaderland te kunnen terugkeeren, voor altijd vertijdeld moesten worden; want naar mate ik uitverkocht, geraakte mijn fortuin in ieders handen, terwijl daarentegen het getal mijner schuldeischers te gelijker tijd van dag tot dag begon toe te nemen. Daarbij kwamen nu die verschrikkelijke plotselinge schaarschte en daling in de produkten en alle die andere onheilen en verderfelijke gevolgen van den Europeschen oorlog, welke mij noodzaakten mijne schuldenaars met dagvaardingen en sommation te bestormen, zoo als ik van alle kantten zelve bestormd werd, en het klimaat in Guyana van dien aard zijnde, dat hij die verdriet heeft, zeker kan zijn van weldra zijn testament te moeten maken, zoo begreep ik dat mijn leven hier even veel gevaar begon te loopen als op het eiland Yuma onder die dweepzieke moordzuchtige Spanjaarden, en mijn huis, erf, magazijn en al mijne uitstaande vorderingen en schulden aan het wijzer bestuur der weeskamer overlatende, nam ik, in het
fel-

felste eene ijzhoofdige koorts, het dolzinnig besluit van als het ware, zoo als ik ging en stond met de noorder zon te vertrekken.

Evenwel had ik mij nauwelijks aan het veer van den heer d'Hanker laten oversetten, of mijne vlugt werd ontdekt, en terwijl ik aan den mond der Mahyconic-kreek, ten huize van den directeur Smith, in de gaanderij zat te beraadslagen werwaarts mijne schreden te wenden, of wat te beginnen, zag ik van verre boven over de katoenboomen een aantal heeren te paard, in vollen galop, op het woonhuis aanrennen. Zonder den tijd te hebben het gevaar te ontvlugten, kon ik alleen de wijk nemen in eene der bovenvertrekken, alwaar ik mij behoorlijk in staat van beleg stelde met het stellig en heilig voornemen van mij niet wederom zoo laaghartig aan den vijand over te geven als tijdens mijn kadetschap aan boord van de Washington onder de Vlieter, maar iederen duim gronds tot aan mijn laatste droppel bloed te verdedigen. Het denkbeeld van mij te laten vangen en naar Nieuw-Amsterdam te laten terug brengen, om daar van het goeddunken mijner schuldeischers te moeten afhangen, ja daar welligt in gijzeling gezet te worden, was voor mij tien duizend-

zendmaal verschrikkelijker dan de dood: ook was mijn motto hier, zoo als het steeds blijven zal, *vrijheid of de dood*, en hij die er zoo over denkt komt struikelblokken te boven, voor welke ieder ander dikwijls met de handen over elkander verlegen en radeloos blijft sulstaan. Bovendien was mijn geweten vrij van hier iemand, wie het ook zij, moedwillig benadoeld, of van mij zelve op eene bedriegelijke wijze verrijkt te hebben. Ik verliet het land, alwaar ik, slechts een vier-tal jaren geleden, bij de tweemaal honderd duizend guldens aan waarde bezat, met hoogstens honderd geplukte Johannissen in de zak, en behoorde dus in geenen deele onder dat slag van bankroetiërs, die heden derzelve schuldeischers met eenen stuiver van de gulden afschepen en morgen weder op een veel prachtiger wijze dan ooit te voren uit het stof komen opdagen, en evenwel voor eerlijk blijven doorgaan.

Terwijl ik hier in mijne vlugt gereed stond om mij tegen den aanval manmoedig te verzetten, hoorde ik mijne vervolgers het woonhuis binnen stuiven, en herkende duidelijk ieder aan zijne stem, zelfs hoorde ik de stemmen, dacht mij, van sommigen mijner warmste

ste tafelvrienden, die thans eensklaps mijne gevaarlijkste vijanden schenen geworden te zijn. Het verward geluid en woelig geraas liet zich nu in allerlei onderscheidene rigtingen hooren. In den stal vondt men mijnen negerjongen, benevens mijne karikel en paarden; in de gaanderij vondt men mijn hoed en zweep, op welks zilveren knop de letters *J. G. S.* gegraveerd waren. Alles moest zich dus, naar het scheen, vereenigen om mijnen schuilhoek te verraden, en om hun te overtuigen, dat ik mij, zoo niet in het woonhuis zelve, ten minste zeer dicht in den omtrek schuil moest houden. Mijn edele redder liet daardoor evenwel den moed niet zakken, maar kwam mij, terwijl ik beneden druk de glazen hoorde klinken, voorloopig gerust stellen, en de deur van mijn vertrek op het nachtslot sluiten. Nadat de madera wijn had beginnen te werken, werden al de onderscheidene vertrekken in het benedenhuis onder een ruizig gedruisch doorzocht; vervolgens vlogen zij allen de trappen op, doorliepen al de aangrenzende kamers, vonden de mijne gesloten, en drongen op de opening van dezelve aan. De heer Smith wilde dat men ten minste zijn slaapvertrek zoude eerbiedigen, plaatste zich voor hetzelfde, en weldra had er eene hevige schor-

mutaeling van buiten plaats. Intusschen verschanste ik de deur van binnen; doch toen mijn getrouwe voorpost moest bezwijken, en de opengetrapte deur de daartegen gestapelde bedsteden, tafels, banken en stoelen omver deed tuimelen, begon de kans des oorlogs zoo twijfelachtig te staan, dat ik bijna alle hoop en vooruitzicht van redding had opgegeven. In dit lagchelijk oogenblik valt mijn oog op het gazen vensterraam, en in een wenk des tijds was ik er even zoo vlug door henen als de paardenspringer Blondin door zijne papieren tou. Daar echter die tweede verdieping, van dit op hooge stutten staande huis een aantal voeten boven den grond verheven was, kwam ik alles behalve zachtzinnig neder, en zoo ik niet alzoowel aan den kant eener moddersloot terecht was gekomen, zou die sprong mij zeer gemakkelijk een stel gezonde beenen hebben kunnen kosten. Voor dat mijne vervolgers den tijd hadden de trappen af te klimmen was ik reeds in het diepste der katoen-tuinen verscholen. Van onderen tot boven beslijkt en bemodderd, zonder hoed op het hoofd en verschrikkelijk gekneusd en gehavend, bleef ik hier nu tot laat in den nacht, plat op den grond uitgestrekt, aan mieren, muggen, en aan al de plaaggeesten des menschelijken geslachts

slachts ten prooi, mijne begane mistappen en dwaasheden overpeinzen, en mijnen toestand bij dien van onsen goeden vader Job op den misthoop vergelijken. Ook kon ik hier waarlijk met hem, ofschoon in eenen meer wereldlijken zin, volmondig uitroepen:

De liefde heeft gegeven.

De liefde heeft genomen.

De liefde blijve steeds de meesteres van mijn hart.

Tusschen twee en drie ure in den nacht waagde ik het uit mijnen schuilhoek weder te voorschijn te komen, en de positie van den vijand af te loeren. Ik vond het huis gesloten en alles in diepe rust, zelfs werd ik niet eens opgemerkt door de Negeren, die bij een groot vuur voór het front der woning, als naar gewoonte, de wacht hielden. In den stal komende, vond ik mijn getrouwen Negerjongen naast mijne paarden op den grond liggen. Van deze vernam ik, dat er op den weg naar Demerary posten waren uitgezet, om mij derwaarts de pas af te snijden, dat er twee schilwachten aan den mond van de kreek stonden om te waken dat ik niet te water mogt ontsnappen, dat er zich verscheidene van de Cavalcade nog in het woobarris bevonden, en men het plan gevormd had om

om den volgenden morgen den ganschen omtrek te onderzoeken. De heer Smith, die gewacht had, tot dat zijne ongenoodigde gasten ingesluimerd waren, kwam jaist in die oogenblikken de voordeur uit, om mij in de duisternis op te sporen. Nu moesten er spijkers met koppen geslagen worden; want mijn verblijf op de plantagie zoude nu voor mij zoowel als voor mijnen redder van ernstige gevolgen hebben kunnen worden. Er werd gevolgelijk besloten, dat ik oogenblikkelijk de wijk zoude nemen tot boven in het afgelegenste en eenzaamste gedeelte der kreek, alwaar de moeder woonde van de huishoudster van den heer Smith; ik stapte dus, met mijnen kleinen mantelzak onder den arm, in ~~echte~~ Cano, of uitgeholde boornstam, en liet mij door eenen ouden neger, op welchen men zich volkomen kon verlaten, naar mijne hermitage overbrengen. Het was een stik donkere nacht; het regende als of het met bakken van den hemel viel, en de van verre ratelende donder, gevoegd bij het bleek geschemer der onafgebroken bliksemslagen, schenen aan deze nachtelijke vlugt langs het digt en woest ineengegroeid kreupelgewas, hetwelk den oever der enge rivier bedekte, een dubbel akelig voorkomen te geven; ik verbeeld-

beeldde mij reeds in Carons boot de Styx over te varen, en zag mijn ouden zwarten ruigen geleider voor eenen der Suppoosten van Belsebub aan. In den morgen kwamen wij langs eene dicht begroeide uitwatering voor de geheel uit het gezicht liggende bewuste woning. Dit arm en nederig hutje bestond alleen uit kleiaarde, gevlochten manicolen en palmietbladen. De oude vrouw zat midden in de hut op hare hurken voor een klein vuurtje, hetwelk in den grond van klei was aangelegd en boven welke de rook door een gat in het bladerendak wegtrok. Het eenige meubilair bestond in een stoel en eene lompe tafel, en aan de hanebalken hing eene gevlochtene Indiaansche hangmat van de gemeenste soort, welke voor den komenden en gaanden man scheen bestemd te zijn, want de vrouw van den huize, die volmaakt naar eene mummie geleek, sliep op eene smalle plank, naast het vuur op den grond. Men kan nagaan in welk eene treurige gemoedsgesteldheid ik hier drie dagen en twee nachten heb doorgebracht. Mijn voedsel bestond in gekookte bananen en gekookte Hollandschen pekelharing in eene calabas of kokernootschil, even als de Spaansche pompoenen poespas, onder een gemengd; of uit gerooste casavi
met

met zekere geharnaste vischjes, welke ik met eigene hand in het bosch, tusschen de wortels der boomen, in het zoogenaamde boschwater gevangen had, en met welke bezigheid ik mijn verdriet zoo veel mogelijk uit het hoofd poogde te stellen. De nachten echter waren mij hier het ondragelijkste. Ik moest mij of op den blooten grond nederleggen en een leger van manbietjes in de toonen mijner voeten laten kamperen, of aan de hanebalken hangen in die bokken-hangmat, welke ik nergens heter bij vergelijken kan dan bijeen zeer grof rood stuk vischnet van vier voet lang en twee voet breed, aan beide einden bijeen gebonden, en in dit ledikant sliep ik in eene cirkelvormige houding, geheel en al gekleed, en met het hoofd diep in den bol van mijn hoed gedoken. Hier moest nu ongelukkig nog bij komen, dat ik reeds den eersten nacht den besten aangevallen werd door een dier vledermuizen, die den Europeaan eenige oncen bloed weten af te tappen, zonder dat hij zulks gewaar wordt; doch welligt was deze aderlating juist wat mijns, door de schrik onthutst, gestel hoogst noodig had.

Laat in den avond van den derden dag
hoor-

hoorde ik eene scheepsboot de kreek oproeijen, en wel vermoedende dat zulks, hetzij ten goede of ten kwade, mijn persoon moest betreffen, haaste ik mij naar den waterkant, echter op eene wijze van niet gezien te kunnen worden, herkende den ouden Neger die mij hier met zijne Cano henen gebragt had, en bemerkte dat er nog een ander persoon, die mij wild vreemd was, met hem de hut van de oude vrouw binnentrad. Deze nieuwe kennis was een vrije Mulat uit Berbice, die met zijne boot voor den mond der kreek gereed lag om naar Demerary te zeilen, en die door den heer Smith was overgehaald, om mij op de eene of andere wijze uit deze buurt naar een veiliger oord over te brengen. Naauwelijks had de goede man geheel uitgesproken, of ik ijde naar zijne boot, zegende het gevoelig en medelijdend hart aan hetwelk ik deze mijne redding te danken had, en spoede naar boord. Wij geraakten behouden, en wel zonder door eenig levendig schepsel ontdekt te worden, voorbij de plantagien en onderscheidene gehuchten tot geheel buiten den mond der kreek, doch aan boord komende vernamen wij met niet weinig bevreemding, dat men, wegens het opvaren der scheepsboot argwaan opgevat hebbende,

in

in dien tusschentijd het kompas en de roeren van boord gehaald had. Mijn getrouwe Mulat wist dit onheil echter zoo goed mogelijk te verhelpen, ligtte het anker en ging onder zeil.

HOOFDSTUK XXXII.

Gedachten bij het verlaten der Gujaansche kust. — Aanspraak aan mijne schuldeischers. — Afscheid van mijne West-Indische vrienden en bijzondere betrekkingen. — Aankomst in Demerary en mijne wederwaardigheden aldaar. — Vertrek naar de Oronoke. — Schetsen van die rivier. — Mijne landing onder kaap Berima en verblijf onder de Indianen. — De goedkoopste kennismaking. — Des schrijvers heugtelijke toestand. — Zonderlinge slaappleats. — Een Gujaansche vrouw bij nacht. — De gewoonte eene tweede natuur. — Mijne inschepping aan boord van eenen Spaanschen smokkelaar met ezels en muilieren geladen. — Vertrek naar het eiland Trinidad.

Aldus verliet ik op den 21sten December 1813, met schulden en met schande, ja zonder twijfel met verwenschingen overladen, eene kolonie, in welke ik nóg geene vier jaren te voren als een rijk gezegend grondeigenaar, als de gelukkigste echtgenoot eener lieve barmhertige deugdzame gade was aangekomen; eene kolonie, in welke ik al de streelende genoegens genoten had welke rijkdom, aanzien, onafhankelijkheid en zuivere huwelijks-liefde zoo mildelijk aanbieden; doch in welke

II D.

Q

ik

ik ook tevens zoo dikwerf het lijdend slagtoffer moest wezen van een ziel en ligchaam verpestend klimaat; van een doorslepen gewetenloos publiek, tegen hetwelk mijne jeugd en onervarenheid niet was opgewassen; van eene walsche actie, onder welke verleidelijke bekeerlijkheden ik met mijn ingeschapen driftig gestel, onder zulk eene verhittende luchtstreek en weelderige levenswijze, zoo vaak moest bezwijken. Het zij verre van mij, dat ik hier mijne misstappen op eens anders schouderen zoude willen laden en mij zelve onder het masker der huichelarij als een onschuldig lam zoude willen doen voorkomen; maar het is eene bewezene waarheid, dat men, om mijne gedragingen in Benbice te kunnen beoordeelen, eerst met de manieren, zeden en gebruiken van dat land dient bekend te zijn, en daarbij vooral in aanmerking behoort te nemen, dat het doorgaans in den aard van jonge Heden ligt opgesloten, zoodanige getolereerde gebruiken en verkeerdheden na te apen, als het best met derzelver luchtigen aanleg en begeerlijkheden strooken. Welikt make men hier de aanmerking, dat het beter ware geweest deze vlugt, welke toch in allen gevalle eene onuitwisschbare vlek op mijn karakter is, voor de eer mijns geslachts onder den mantel der

der

der liefde te bedekken: Ik zelf heb meer dan eens over het al of niet publiek maken van deze faux pas ernstig nagedacht; doch, wel ingezien, zoude mij hier toch geene schterhoudendheid meer kunnen baten, alzoo mijne schuldenaars en schuldeischers door de bestuurderen der Weeskamer bij edikte geddagvaard zijn geworden, en deze geregte lijke oproeping openlijk in de Haarlemsche Courant is bekend gemaakt. Ook zoude deze verzwijging en de hier navolgende avonturen in een zeer twijfelachtig daglicht hebben moeten plaatsen, dewijl dezelve met dezen misstap in eene onafscheidelijke betrekking staan. Zoo er zich echter onverhoopt onder mijne lezers mochten bevinden, die bij deze afrekening enige percenten te kort zijn gekomen, of die door derzelve nalatigheid in het zoogetaamd eedwig silentium begrepen zijn, hoop ik, dat deze gulhartige openlegging van zaken eene pleister moge leggen op de door mij onvoorbedachtelijk toegebragte wond, en hun moge vertroosten met hun verlies, of ten minsten verzoenen met hunnen thans, krachtens de Engelsche wet, van alle verdere aanspraak ontheven schuldenaar.

Hoezeer ik mij ook, bij het verlaten van

Berbices kust, in de ziel verhengde over deze mijne zoo wonderbaarlijke als gelukkige ont-snapping; hoezeer ik ook meer dan eens het benijdenswaardig oogenblik om de verzengde gewesten voor altijd vaarwel te kunnen zeggen, met smachtend verlangen had te ontmoet gezien, zoo bloedde mij echter het hart op het denkbeeld van mij juist op zulk eene diep vernederende en noodlottige wijze te moeten losscheuren uit de armen van die betrekkingen, welke op mijne vriendschap eene heilige aanspraak hadden, en van zoo vele anderen, die welligt met den vloek mijns naams op hunne stervende lippen de eenwigheid-zijn ingegaan. Dierbare, driewerf dierbare vruchten mijner naar den geest der kolonie ingerigte levenswijze (*), mijn hart zegt mij, dat gij mij allen, indien ik voor u stond, alles van harte zoudt willen vergeven en met mij zoudet willen instemmen, dat het niet altijd de misdaad is die eigenlijk den ingekankerden booswicht uitmaakt;

(*) Geen Europeaan, wie hij ook zij, kan, hij het verlaten der West-Indiën, met een opregt gemoed uitroepen: « ik ben zeker, stellig zeker geene nakomelingen achter te laten; » ten zij hij eene uitzondering op den algemeenen regel, of een' castraat geweest zij.

maakt; maar dat ons doen en laten in vele opzigten zoo niet geheel en al, ten minste voor een groot gedeelte van de omstandigheden afhangt, welke ons omringen.

Tegen den voormiddag van den 22^{den} liepen wij de haven van Demerary binnen: doch daar mijn persoon in die stad, wegens mijne uitgebreide handelbetrekkingen, even zoo onveilig was als in Berbice, zag ik mij genoodzaakt om hier het striktste incognito in acht te nemen, tot dat er zich eene of andere gunstige gelegenheid mogt opdoen, om mij naar Europa in te schepen. Mijne vervolgers waren mij hierin echter ook al wederom voorgekomen. Geen scheepskapitein hoegenaamd mag eenig passagier uit eene onzer koloniën uitvoeren, tenzij dezelve van een behoorlijk paspoort is voorzien, en alvorens ik in de haven aankwam, was een ieder reeds aan die swet en vooral aan de daarop gestekde zware geldboete voorloopig herinnerd, zoodat alle mijne pogingen, om met een der Noord-Amerikaansche of Engelsche schepen te vertrekken, ten eenemale vruchteloos waren. Aan boord dier schooner te blijven, na al het gebeurde voor den mond van Malyconiekreek, kon ook niet, zoo dat ik, verkleed

en vermoed, in de schamele woning van een der gekleurde kennissen des Mulatten-kapiteins, eene veilige uitkomst te ontmoet moest blijven zien. Na hier in deze bange onzekerheid bijna vier en twintig uren doorgebracht te hebben, trof ik eindelijk eene overeenkomst met eenen anderen kleurling, die mij, tegen betaling van 10 Johanniszen, op het dichtst nabijgelegen Spaansche grondgebied aan land zoude zetten. Zoodra ik eenmaal den vrijen grond onder mijne voeten heb, dacht ik, zal de tijd alles wel verder leeren, en, met deze gedachten vervuld, de rivier Oronoke binnengezeild zijnde, moest ik mij, als volgens gemaakte afspraak, aan de eerste geschikte landingplaats de beste laten ontzchepen. De klipachtige mond, welke wij door hooge witschuimende brandingen en hooge brekers niet zonder levensgevaar binnengehoopen waren, was die, welke de groote mond genaamd wordt. Dezelve was zoo verbaazend wijd, dat wij niets van de overzijde des oevers te zien kregen, en alleenlijk, wegens de verandering in de kleur van het water, hetwelk hier ophield geel, modderig en zout te zijn, bemerken konden, dat wij ons voor dien trotschen stroom bevonden, welke zich door deszelfs wonderbare wendingen en slingerachtige rigtingen, door deszelfs hooge watervullen, gourige

en schilderachtige oevers en onzijdige verscheidenheid van allerlei voortbrengselen en woestie boschbewoners, beven zoo vele anderen onderscheidt.

De Oronoko is een der vermaardste rivieren van geheel de wereld, zoo ten opzichte van deszelfs verbazende lengte als met betrekking tot de ontzaggelijke hoeveelheid water, welke dezelve in den oceaen uitstort. De oorsprong dazer rivier werd nog nimmer met zekerheid opgespoord. Humboldt poogde in 1800 tot aan deszelfs bronnen door te dringen, doch werd hierin verhinderd door een oorlogzuchtig ras van Wilden, die hem zonder twiifel van kant zouden hebben gemaakt, weshalve hij zich verkomen moest verlaten op de inlichtingen welke hij dienaangaande van de inwoners bekomen had. Volgens La Cruz d'Olmedillo ontspringt de Oronoko uit een klein meer, Ipava genoemd, en van daar ronddraaijende stort zij zich in de golf van Parima ten zuidoosten, van waar zij zich door twee openingen ontlast, vervolgens in eene kromme begt in eene noordelijke rigting rondloopt, zich vereenigt in eene talrijke menigte groote rivieren van den oostelijken keten der Andes, daarna tot eene verbazende hoogte opzwelt; en vervolgens met

eene snelle vaart voortgestuwd wordt. Ook is het om deze rede dat men het plan eener vereeniging gevormd heeft tusschen deze trotsche rivier en deszelfs groote mededingster de Amazonas, door middel van de beide stroomen Rio Negro en Cassiquiari. Deze vereeniging bleef eenen geruimen tijd een onderwerp, waar slechts naar gegist moest worden, doch werd eindelijk voor stellig aangewezen door den heer Humboldt, die zich bij deze onderneming aan niet weinig gevaren heeft blootgesteld. Het geheele land was bij de drie honderd mijlen in den omtrek eene volslagene wildernis, in welke de mieren en de muskieten zoo ondragelijk lastig waren, dat er bijna geen reiziger door kon henen dringen. Hij liep de Oronoke bij de Cassiquiari op 3° 30' noorderbreedte binnen, en werkte tegen den stroom van die groote rivier op tot aan Esmeraldas, zijnde de verste Spaapsche volkplanting in die landstrekken. Aan deszelfs zuidelijken of linker oever noemt zij de Maquiritari, de Cunucumanma, de Ventuari, de Caura, de Aruy en de Caroni op; en aan deszelfs noordelijken, of, liever gezegd, westelijken oever ontvangt zij nog belangrijker toevoeren van de Cassiquiari, van de Guariari, van de Meta, en van de Apure met al de aan die rivier verbondene stroomen,

wel-

welke in belang met de hoofdrivier wedijveren. Nadat de Oronoke zich door deze geduchte toestroomingen uitgebreid heeft, neemt dezelve eene oostelijke rigting, en vervolgt deszelfs majestueuzen loop in die strekking tot in den oceaen. Deszelfs lengte, de onderscheidene wendingen daar onder begrepen, bedraagt 1380 mijlen; deszelfs hoeveelheid water gaat alle bevassing te boven: op twee honderd uren afstand van de zee zijn deszelfs oevers van 2500 tot 3000 vademmen van elkander verwijderd zonder tuschenkomst van een enig eilandje. Deszelfs breedte voor St. Thomas is 3850 vademmen, en deszelfs diepte ter zelfder plaats was, overeenkomstig de peilingen in Maart, toen het water op het laagste was, vijf en zestig vademmen.

De Oronoke baant zich, even als iedere andere rivier, welke eene ontzettende massa van water over een laag land henen spoelt, langs allerlei verschillende kanalen, eenen weg naar den oceaen, en overstroomt, gedurende den regentijd, de onoverzienlijke velden, welke door dezelve doorkruist worden. De overstrooming gedurende den hoogsten vloedtijd wordt van tachtig op negentig mijlen wijd en zijd in het rond geschat, zoodat alles het voor-

komen heeft eener aanzetlijke zee. De Brits van de Oronoke begint op bijna duizend mijlen afstands van de kust. Als het water wassende is, wordt geheel het land doorsneden van eene menigte uitwateringen, door welke de overstromende vloed zich in den oceaan uitstort. De uitwateringen der Oronoke in den oceaan worden op vijftig in getal geschat, van welke er echter niet meer dan zeven bevaarbaar zijn, en zulks nog maar voor ligte schepen. Om zich een begrip te vormen hoeveel voorzigtigheid en beleid er toe noodig is, om een dzer riviermonden binnen te loopen, behoeft men slechts acht te slaan op hetgeen dagelijks voorvalt onder de Gujjaansche Indianen, die, ofschoon inbeorlingen dier omliggende eilanden, en uitsluitend van de visscherij bestaande, zoo zeer gewoon zijn aan de gevaarvolle moeilijkheden dier kanalen, zich niet te min meermalen verliezen en genoodsaakt zijn zich door den stroom in zee te laten drijven, waarna zij met de nauwkeurigste voorzorg en omsigtigheid den juisten ingang weder trachten uit te vinden. Er behoort zelfs eene buitengewoone mate van kennis en ervarenheid toe om de stroomen uit te vinden, want de talrijke kanalen loopen in zoo vele onderscheidene rigtingen, dat er in het grootst gedeelte derzelve

geen

geen stroom hoegenaamd te onderkennen is; de anderen loopt er zelfs vloed in plaats van eb. Het kompas is hier veelal van geen het minste nut, en als men hier eenmaal van den rechten weg gedwaald is, moet men dikwerf verscheidene dagen achter een tusschen de Guajana-eilanden rondzwalken, waarbij men zich soms verbeeldt dat men de rivier opzeilt, terwijl men er zich juist daarentegen meer en meer van verwijdert, tot dat men zich naar alle gedachten op het laatst terzelve plaats bevindt van waar men vertrokken is. De groote mond van de Oronoke begint bij kaap Barima in Z. Z. Oostelijke rigting op 8° 54' noorderbreedte van het eiland Cangreyos, hetwelk ten W. N. Westen van de kaap ligt. Deze punten liggen vijf en twintig mijlen van elkanderen; doch het bevaarbaar gedeelte van dien doortogt is hoogstens drie mijlen breed. De diepte van het water op de bank, welke iets verder seewaarts ligt dan de kaap, is gedurende de eb zeventien voet; maar oogenblikkelijk nadat men die bank gepasseerd is, heeft men onder de kust van laatstgenoemd eiland niet meer dan vier of zes vademmen, terwijl men aan den kant van de kaap op zijn hoogst anderhalf vadem water vindt. De banken van het eiland Cangreyos strekken zich driemaal verder in zee uit, dan die

die van kaap Barima. De tafereelen aan beide zijden van den oever der Oronoke gaan in schoonheid en pracht alle beschrijving te boven. Onmetelijke wouden, opgevuld met de geurigste kruidgewassen, spreiden reeds op verre afstand derzelve welriekende geuren wijd en zijd in het rond; allerlei sierlijk pluimgedierte vliegt tusschen dit trotsch geboomte door elkander, en gansche legerscharen van apen volgen den van verbazing opzienden reiziger. Aan gene zijde dier bijna ondoordringbare bosschen ziet men niets dan onoverzienbare pleinen, over welks groene oppervlakte het oog aan alle kanten tot aan den gezigteinder onverhinderd rondgraast. De watervallen van de Oronoke geven derzelve naam aan geheel de Cordorilla en gaan voor de schrikbarende door, welke nog ooit met oogen aanschouwd zijn geworden; doch tot heden toe zijn er geene volledige beschrijvingen van die watervallen in het licht gekomen, niettegenstaande zij de eenige uitwateringen uitmaken van geheel het land ten oosten van de Andes gelegen, tot aan de uitgestrekte pleinen der Amazonen. Deze watervallen vindt men nabij Maypura en Atures, twee dorpen op omstreeks 6 graden noorderbreedte, nabij de groote kromte der rivier. De jaarlijkse rijzing der Oronoke begint in April en

ëindigt in Augustus. Gedurende de gansche maand van September blijft dezelve die verbaazende massa van wateren bevatten, welke zij in de vijf voorgaande maanden bijeen gegaard heeft, hetwelk een aller ontzag inboezemendst schouwtooneel oplevert. Deze rivier der rivieren heeft eenen rijken overvloed van visch, en dezelfs oevers zijn de geliefkoosde verblijfplaatsen der kaaimannen.

Nadat wij kaap Barima een weinig voorbij gezeild waren, ontwaarden wij eene groep Gaijaansche Indianen, welke hier rondom een groot vuur druk bezig waren met visschen te barbekotten. Eenigen hunner kwamen met eene cano op ons af, om ons derzelyer waren aan te bieden, en daar de schooner van geene boot voorzien was, maakte ik mij deze gelegenheid ter mijner ontscheping ten nutte, stapte met mijn klein bundeltje onder den arm in dien uitgehouden boom, en liet mij in deze onmetelijke wildernis, tusschen deze naaktloopende, roodkleurige boschbewoners, aan wal zetten.

Ofschoon ik geen enkel woord met die schepsels spreken kon, vond ik echter weldra een middel uit om mij in derzelyer toegenegenheid

heid in te dringen. Volgens Berbietsche gewoonte dragen de ongetrouwde heeren een of meer snoren bloedkralen onder het hemd om den Mooten hals, welke snoer daar uit de zelfde grondbeginselen gedragen wordt, als bij ons te lande de trouwringen; dewijl dezelve daar meestal door de Sultane favorite om vastgehecht is, en als een blijk van onderscheiding en getrouwheid om den hals blijft hangen, tot dat dezelve door de tropheën eetter nieuwwinstellinge verzegeeld, of vervangen wordt. Naauwelijks had ik deze snoren bloedkralen; benevens eenige stukjes van het spiegelglas; uit het deksetje mijner scheerdoos, onder deze onnoozele wezens uitgedeeld, of de kennis was weldra gemaakt, en misschien even zoo hartelijk, als of ik derzelver taal in den grond verstaan had.

De vrouwen onthaalden mij op heerlijke broodnoten, gebarbekotte visch en peperpot; en schenen te wedijveren om mij op allerlei wijzen te gerieven, en de mannen, de anders van aard zoo jaloersche mannen, schenen ditmaal deze voorkomenheid met een welgevallig oog aan te zien. Na zonne-ondergang klauterde ik in de mij aangewezen bokken-hangmat, welke tusschen twee boomen boven een snorrend

rend vuurtje was vastgebonden, en terwijl alles rondom mij heeten, vrij van zorg en kotimmer, in diepen slaap gedompeld lag, werd ik bestormd en geteisterd door de felste wröegingen over al het verledene en door de angstigste vooruitigten van mijn toekomstig lot. Het denkbeeld van mijne overige dagen onder die woeste woudebewoners in den wilden staat des barbaarschen levens jammerlijk te moeten eindigen, of mij als vrijwilliger in de gelederen der Colambiaansche Independenten te plaatsen, of andermaal dien voor mij zoo noodlottigen Atlantischen ocean in te stevenen, om, de hemel weet waar heen, een veilig heenkomen te zoeken, was inderdaad van eenen allermismoesdigsten, van eenen allerernstigsten aard. Hier kwam nu nog eene andere zwaarigheid bij, namelijk, dat ik hier bij de drie honderd mijlen van de digst nabijgelegene bekende stad verwijderd was. Vooreerst bleef de gröote vraag hoe dien verren afstand af te leggen, daar er in deze ondoordringbare wildernissen aan geene voetpaden, veel minder aan rijwegen te denken was, en deze soms hooggolvende rivier juist niet de aanlokkelijkste scheen te zijn, om met eenen kleinen nitgehouden boomstam te bewaren. Ten anderen moest ik natuurlijk opmaken, dat hoe dieper ik die rivier opvoer, hoe

hoe dieper ik mijzelve voor altijd in deze, (bijzonder in dat tijdvak,) bloedige moordtooneelen inwikkelde, hoe donkerder ook mijne vooruitzigten moesten worden. Dan aan den anderen kant was mijn toestand, hoe hopeloos die dan ook oppervlakkig mogt toeschijnen, duizendmaal verkieslijker boven dien van in een ongezond land tusschen eenen zwerm van lastige beeren te wonen, en de enkele herinnering aan mijne gelukkige ontsnapping uit Mahyconie-kreek was genoeg, om mij weder op te beuren en nieuwen moed en leven in te boezemen; zelfs herinner ik mij het overig gedeelte van dien nacht, onder het rooken van eene tien duim lange Indiaansche rieten sigaar, in het bouwen van allerlei Spaansche luchtkasteelen, vrij wat genoegelijker doorgebracht te hebben, dan die op mijn zacht en sierlijk bed, daags voor mijne vlugt uit Berbice, en geene pen is in staat om al het verrukkelijke van dit hemelsch nachttooneel aan de verbeelding af te malen. De heldere glans der maan, en die der vlammen van het vuur, verspreidden de schilderachtigste duizendkleurige lichtstralen op het prachtig bloemrijk loof dezes statigen wouds, van tusschen hetwelk ik den blaauwen, helder besternden hemel nauwelijks boven mijn hoofd kon onder-

der-

derkennen. Het is niet mogelijk, dat de Europeaan, die nimmer een West-Indisch woud gezien heeft, een juist denkbeeld kan vormen van al het schoone, majestueuze en tevens van al het verschrikkelijke hetwelk er in die bosschen voorkomt; het scheen of de stilte en de duisternis van den nacht aan alles een dubbel ontzagverwekkend voorkomen gaf. Zelfs stelde ik mij, door de ongewoonte aan zulk een nachtverblijf, allerlei vreesachtige denkbeelden voor oogen. In het helder geflikker der vuurvliegen tusschen het donker kreupelgewas, verbeeldde ik mij, bij voorbeeld, door zoo vele glinsterende tijger-oogen dreigend aangestaard te worden. Ieder in mijne hangmat nedervallend boomblad zag ik voor een dier aderlatende vledermuizen aan, en bij het minste geritsel aan den waterkant vermeende ik een monsterachtige krokodil of kaaiman tusschen de boven den grond uitstekende boomwortelen te zien rondwaren, en soms be kroop de vrees mij zoo geweldig, dat ik de gerust rondom mij slapende woudbewoners door mijn geraas en geschreeuw verschrikt uit derzelve hangmatten deed opspringen.

Vroeg in den morgen van den 24sten zag ik eene groote schooner, die, zeewaarts ste-

H D.

R

ve.

venende, zich de rivier liet afdrijven, en in hetzelfde oogenblik dat ik haar in het oog kreeg was mijn besluit genomen, namelijk om mij daar aan boord te laten zetten en op goed fortuin, zonder mij te bekommeren waar heen, mede te varen. Ik verliet derhalve terstond mijne gastvrije Wilden, en vernam weldra, dat dit, met ezels en muilieren geladen vaarttuig bestemd was naar Trinidad, in welk eiland dezelve op de eene of andere afgelegene plaats ter sluiks moesten geland worden, om de inkomende regten uit te winnen. Dit was juist wat mij gelijkende, en zonder lang te dralen betaalde ik den ezel-kapitein eenen gouden Johannis voor mijne vracht, en zag mij weldra op deze zoo toevallige als zonderlinge wijze voor altijd van de Guyaansche kust verlost.

HOOFDSTUK XXXIII.

Vertrek uit de Oronoks-rivier. — Verlijf aan boord van een ezelschip. — Zonderbare landing in Trinidad. — Verlijf bij een Caraïbisch gezin te Punta Blondes. — Kleeding der vrouwen. — Roomsche Katholieke Missionarissen. — Geestelijke serails. — Landtocht naar Puerto de Espana door het hoog Trinidadsch gebergte. — De schrijver neemt dienst als gemeen matroos op een Noord-Amerikaansch koopvaardijship. — La danse interrompue. — Vertrek naar Baltimore in Virginia. — Aankomst en sonderlinge wederwaardigheden in die stad. — De Weduwe Elizabeth T.... — Spoedig opkemmende trouwpartij. — Noord-Amerikaansche en Schotse wijze van trouwen. — Eene bruiloft in Baltimore. — Vertrek over land naar Nieuw-York.

Door den snelvlietenden stroom voortgezweept snelden wij met de vaart des bliksems daarenen en hadden weldra de Boca, de Navios, kaap Barima en de Oronoksche eilanden achter den rug; doch wat ik u bidden mag lezer, schiep u toch nooit in op een ezelschip, om eene overzeesche reis te doen, want dit is nu waarlijk het non plus ultra van menschelijke ellende. Op geen der tot hiertoe door mij afgelegde zeereizen, had ik nog nimmer

mer zulk een morsig, zulk een armoedig en bekrompen zee-gebouw bewoond, en, (het gevaar ter zijde gelaten,) zoude ik, indien zulk eene reis ooit weder door mij hervat moest worden, duizendmaal de voorkeur geven aan mijne kleine noordsche jol langs de kusten van Saona en Hispaniola, of aan mijne opene boot tusschen de Bahama-eilanden. Verbeel u eene schooner van tusschen de zestig en zeventig tonnen last, alwaar het schot, door hetwelk de kajuit van het ruim wordt afgescheiden, weggebroken is, om zoo doende voor een twaalfstal ezels meer ruimte te maken, terwijl de kooijen tot paardenruiven en tevens tot slaappleatsen moesten strekken, zoodat wij, in ons bed liggende, een half dozijn van die lang geoorde ezelskoppen voor ons gezigt hadden, die de gedroogde kruidgewassen opknabelden, welke ons tot matras en hoofdpeluw dienden, en die somwijlen, door de hevige slingering van het vaartuig, vrij gevoelig tegen ons aan buitelden. Bovendien zaten er in dat voedsel allerlei insekten, onder anderen duizend-beenen, welker beten somtijds van de ernstigste gevolgen kunnen zijn; hierbij voege men nu de benaauwde ondragelijke lucht van die, als haring in eene ton bijeengeduwde, muil dieren, welker rokende drek schuimend van

van stuurboord naar bakboord spoelde, en dan kan men zich ten naaste bij een denkbeeld vormen van al het onaangename en walgelijke van zulk eene bedstede, van zulk een onkneuterig slaapvertrek. Boven op het dek was er geene andere stand- noch zitplaats dan tusschen eenige stinkende beesten-huiden, welke door de nu en dan overspattende golven zoo afzigtelijk, vettig en kleverig waren, dat men voor iemand, die gestadig aan zeeziekte onderhevig is, waarlijk geen onoogelijker scheepsvracht zoude hebben kunnen uitdenken. Eene ton gebarbekotte visch en Casavi maakten onzen ganschen scheepsvoorraad uit. Aan kok noch kombuis of aan eenige andere drank dan aan bosch- of rivier-water werd hier niet gedacht: die honger had, tastte slechts toe in de ton, en die zich, bij wijze van nageregt, wilde vergasten, plukte slechts eene der rijpe bakoven, welke hij gansche trossen rondom de kajuit buiten boord hingen. Geen wonder dus dat men mij niet meer dan acht Spaansche matten voor passage-geld gevraagd en mij, bij dat beding, waarschijnlijk slechts als een ezel meer of minder aan boord beschouwd had. Gelukkig echter was de door ons af te leggene reis van zoo weinig beteekenis, dat wij den derden dag reeds op de plaats onzer be-

stemming aankwamen, ofschoon er waarlijk weinig aan ontbrak, dat de gansche lading op de Los Blongisales over boord had moeten geworpen worden, alzoo wij gedurende een uur lang op die gevaarlijke zandbank aan den grond bleven zitten.

De plaats onzer landing, Punta Blondes genoemd, had een woest, hoog en bergachtig voorkomen, zonder rivier, kreek, baai noch haven, zoo dat wij en de ezels hier op dezelfde wijze moesten ontschepen als de Scheveningers uit derzelve visschers-pinken. De kapitein bezorgde mij hier onder het dak van den Indiaan, die in deze ezelsmokkelarij betrokken scheen te zijn. Dit huisje stond op eene zeewaarts uitstekende rotsachtige hoogte en had veel overeenkomst met eene gewone Berbicesche banabe, dat is, eenige boomstammen zes of zeven voet boven den grond staande, met een dak van palmladeren overdekt, en voorts aan alle kanten open. In dit luchtig verblijf, van waar wij het uitzigt hadden op het gebergte van Paria en Cumana, zoo juist het tegenovergestelde van die benaauwde kajuit, at en dronk en sloop ik met een aantal vrouwen en kinderen; dan het scheen dat ik de eerste blanke niet was, die dit afgelegen
een-

eenzaam eord, hetwelk alleenlijk doot Carai-
ben bewoond werd, kwam bezoeken. De
vrouwen kwamen mij niet half zoo onnoozel
en gemeenzaam voor als die in Guyana, ook
verschilden zij van deze in kleederdragt; na-
melijk, in plaats van een klein vierkant kra-
len lapje of een stuk boomschors, droegen zij
een katoenen rokje, hetwelk van even over
de heup tot half weg de deijen ahang, en
ook derzelve eenige kleeding uitmaakte; dan
hetgeen mij het zonderlingste voorkwam was
van crucifixjes en allerlei printjes bij hun te
vinden. Naderhand vernam ik dat er een Indi-
aansch dorp in de nabijheid gelegen was, in
hetwelk zich eene bende Roomsche katholieke
Missionarissen genesteld had, en dat sommi-
ge dezer zielbezorgers opvoedingshuizen had-
den opgericht, in welke zij een zeker getal
der bevalligste jonge dochteren, van tusschen
12 en 19 jaren, bijeen hielden opgesloten,
onder den naam van dezelve eene zedelijke
opvoeding te geven, en daarna aan den eenen
of anderen Indiaanschen Adonis uit te huwe-
lijken. De vrome zielen, die in Europa der-
zelve milde giften tot instandhouding der zen-
deling-genootschappen steeds zoetsappig blij-
ven bijdragen, vernemen misschien thans op
eene toevallige wijze voor het eerst dat hun-

ne geestelijke gaven ook al tot bekostiging van serrals besteed worden! Daar ik mij hier juist aan de tegenovergestelde zijde van het meest bekende en druk bezochte gedeelte des eilands bevond, was er hier natuurlijk aan geene scheepsgelegenheid naar elders hoegenaamd te denken, tenzij ik mij in de cano van eenen Indiaanschen visscherman naar de eene of andere haven liet overbrengen, want de schooner was dadelijk na de lossing weder naar Columbia teruggekeerd. Na tot aan den 29sten December te vergeefs op eene soortgelijke gelegenheid gewacht te hebben, besloot ik eindelijk de reis over land aan te nemen, en kwam op den 1sten Januarij 1812 boven op den rug van een mijner langoorige scheepsgenooten, welke ik tot dat einde tegen inkoopsprijs gekocht had, behouden in Puerto de Espana aan.

Over deze stad, zoowel als over de onderscheiden door mij in dit eiland doorgereisde dorpen en gehuchten, vindt men in mijne vertaling van *Zes Maanden in de West-Indiën* een volledig verslag, en in mijne Voorrede dier Vertaling gaf ik een omstandig berigt van al wat er zoo al in het eiland Trinidad belangrijks voorkomt. Bij mijne aankomst aldaar vond ik dadelijk eenen koper voor mijne

getrouwe Rosinante, die mij in het steil en bijna ontoegankelijk gebergte de voorbeeldlooste bliken van deszelfs behendigheid gegeven en meer dan eens aan die gevaarlijke rijpartij naar Majagwez herinnerd had. Ik nam mijnen intrek in eene herberg, welke, zoo als de meeste West-Indische herbergen, door eene gekleurde hospita bestuurd, en meer naar een fatsoenlijk bordeel, dan naar een logement geleek. Ik vond hier alles in rep en roer, want er zou, dienzelfden avond, bij gelegenheid van den eersten dag des nieuw begonnen jaars, een groot bal gegeven worden, op welke danspartij de gouverneur des eilands en al de voornaamste personaadjen uit Puerto de Espana en de ommestreken tegenwoordig zouden zijn. Mijne eerste zorg bestond in het rondzien naar eene spoedige inscheping naar Engeland of naar Noord-Amerika, ten einde hoe eerder hoe beter naar het ouderlijk huis in het land mijner geboorte terug te keeren. Het eenig zeilree liggend schip was eene Noord-Amerikaansche koopvaardijbrik, bestemd naar Baltimore. Dit vaartuig zoude reeds den volgenden morgen onder zeil gaan. De overeenkomst wegens de vracht als anderzins was weldra gemaakt, en het passagegeld betaald, doch er bleef slechts eene geringe zwarigheid te verhelpen; dezelfde

wet, namelijk, wegens het uitvoeren van passagiers bestond in het eiland Trinidad even als in Demerary en in iedere andere Britsche kolonie. In Trinidad mocht niemand zich van het eiland verwijderen of geen paspoort worden afgegeven, en geen kapitein mocht eenig kolonist aan boord nemen, alvorens deszelfs vertrek veertien dagen te voren in het algemeen koloniaal dagblad bekend gemaakt was. Dan om zulk een paspoort te erlangen diende ik te beginnen met mijne komst in het eiland aan te geven, en hoe kon ik zulks doen zonder de gansche ezelsmokkelarij en een aantal menschen, die mij allerhupst behandeld hadden, laaghartig te verraden? hoe kon ik eenige voldoende ophelderingen van de oorzaak mijner aankomst in dat gedeelte des eilands geven, zonder mij zelve als ezelsmokkelaar verdacht te maken, tenzij ik daarbij mijnen ganschen toestand openlegde? Er bleef derhalve geenen anderen middenweg over dan den kapitein te verzoeken om mij op zijne scheepspapieren, in plaats van als passagier, als matroos op te geven; maar hiertoe moesten er zelfs ook zekere formaliteiten plaats grijpen: de kapitein moest mij namelijk ter secretarij voorstellen en mij daar de scheepsmonsterrol laten teekenen, hetgeen, geloof ik, tot voorzorg dient, dat geene

En-

Engelsche onderdannen zich aan boord van Amerikaansche schepen zouden verbinden. Bij die aanneming moest ik mij, om geen argwaan te verwekken, als een matroos verkleeden, en zoo veel mogelijk in voorkomen, houding en manieren de rol eens zeebonks trachten voor te stellen, hetgeen mij, die van kindsbeen af met menschen van dien stempel had omgegaan, hoegenaamd niet moeilijk viel; ook liep die maskerade zonder de minste verdenking allervoorspoedigst af, en mijn naam, welke nog zoo kort te voren op de lijst der West-Indische planters en op die der officieren van Berbice's gewapende burgermagt paradeerde, werd thans als matroos van eenen Amerikaanschen koopvaardijman ingeschreven!.... Zoodra ik mijne zeemans-rol uitgespeeld had, hernam ik weder mijn vorig gewaad, en keerde terug naar mijn logement, alwaar ik al de Trinidadsche schoonen in de sierlijkste dansgewaden de eene na de andere als zoo vele zephirs dicht langs mij zag henen trippelen. De vrouw van den huize, die met geene goede oogen schein te kunnen aanzien, dat ik hier als eenen armen verlaten vreemdeling de eenige in huis zoude wezen, die in de vreugde van den avond geen aandeel zoude hebben, gaf mij te verstaan, dat ofschoon het een ingetoevend bal was, zij evenwel,

wel, als eigenaresse, het regt had, om diegenen binnen te laten, welke ten hare huize geherbergd waren, en zonder haar den tijd te geven om geheel uit te spreken, was ik reeds de danszaal binnen en vergastte mijn oog langs eenige onoverzientlijke reijen van de bekoorlijkste gezigtjes, welke men tusschen de keerkringen zien kan.

Wie weet, dacht ik, of ook hier niet de eene of andere reddende engel optrede, om mij even als op de redoute te Haarlem uit den diepsten afgrond van ellende tot op den hoogsten trap van voorspoed en welvaart te verheffen. Met deze gedachte vervuld, en mij volkomen op mijn gelukkig gesternte verlatende, danste ik de zaal even zoo luchtig in het rond als of ik een der gelukkigste in het eiland was. Dan in plaats van wederom eene beminnelijke eigenaresse eener vrije en onbelaste koffijplantagie aan te treffen, had ik mij zelve veeleer blootgesteld aan de ernstigste onaangenaamheden. Ik was, namelijk, door een der beambten van het Bureau, op hetwelk ik mij des morgens als matroos verbonden had, herkend geworden, en deze zich met rede over deze plotselinge gedaante-verandering bevreemdende, deed onderzoek naar mijn persoon,

soon, waarna ik mijne gekleurde hospita in een druk gesprek zag met de Commissarissen van het bal, wier blikken mij weinig goeds voorspelden; ook duurde het niet lang, of een hunner fluisterde mij in het oor, dat ik mij niet op mijne plaats bevond, en toen ik mij hield als of ik dien wenk niet begreep, kwam een ander mij aanzeggen, dat ik mij oogeblikkelijk naar boord moest begeven van het schip tot hetwelk ik behoorde en hetwelk reeds nitgeklaard was, of dat men zich van ernstiger maatregelen zoude bedienen om mij te verwijderen van eene ingeteekende partij, welke ter eere van den Gouverneur en zijne vrienden en geenszms voor matrozen gegeven was.

Hoe hatelijk het ook zij om op zulk eene wijze in eene quadrille en juist midden in de *poule* gestoord te worden, zoo waagde ik het evenwel niet het overige der figuur af te dansen, maar spoedde mij naar boord van mijnen Amerikaan, en eenige uren later was Puerto de Espana voor altijd uit mijn gezigt.

Den 26sten Januarij behouden in Baltimore aangekomen zijnde, geraakte ik door tusschenkomst van mijnen kapitein, met wien ik op eenen zeer vriendelijken voet stond, in kennis

nis met zekere Noord-Amerikaansche dame, met name Elizabeth T....., eene beelderig schoone vrouw van nog geen twintig jaren, die den naam had van zeer aanzienlijke goederen uit haar vorig huwelijk te bezitten, en daar de kapitein mij overal, uit bijzondere genegenheid voor mijn persoon, als een gegoed West-Indiësch planter had voorgedragen, zagen wij ons van weerskanten, ofschoon alleen op loopende geruchten, voor schatrijk aan, en gevolgelijk kwam, zoo als ook niet missen kon, de liefde en al wat er tot een huwelijk vereischt wordt van zelve, en de wederzijdsche betrekkingen waren weldra op eenen meer dan hartelijken voet gevestigd. Eenmaal gehuwd, dacht ik, zal de ontdekking van het tegendeel in die eerste zalige genietingen van het huwelijksgegot wel door de vingers gezien worden, en de beminnelijke weduwe was veel te goed van vertrouwen om mijne gegoedheid een oogenblik in twijfel te trekken. Deze nieuwe avontuur maakten nu, zoo als men natuurlijk kan nagaan, eene gansche omwenteling in alle mijne vroeger ontworpen plannen, en de terugreis naar Holland werd nu voor altijd stellig uit het hoofd gezet.

Deze trouwpartij zal zeer zeker allerzonderlingst,

lingst, alleronbedachtzaamst en overhaastend moeten voorkomen in de oogen van hen, die over zulke dingen eenige jaren vooraf wikkelen en wegen; maar in de Vereenigde Staten gaat dit alles zoo vlieg en met zoo weinig omslag in zijn werk, dat men zich soms des morgens voor het eerst ontmoet en des avonds reeds als echtelieden in het huwelijksbed in elkanders armen gestrengeld ligt. Geen van al die geregte lijke formaliteiten, als consenten van ouderen, doop-attesten, dood-extrakten, afkondigingen van magistraten of van predikstoelen; veel minder vrijlating van de Militie. Niets van dit alles wordt hier vereischt. Hij die in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika een wettig huwelijk wil aangaan, behoeft slechts, zonder eenige voorafgaande plegtigheden, op het stadhuis een Dollar te betalen, zijne geliefde onder den arm te nemen, bij den eenen of anderen geestelijken in te stappen, en daar zijn verlangen te kennen te geven; waarop de geestelijke het verliefde paar voor zich op een paar stoelen laat nederknielen, een klein smerig bijbeltje uit zijn zak haalt, hun het huwelijks-formulier vlugtig voorleest, of liever gezegd in allerijl aframmelt, waarna geheel de grap in den tijd van eenige minuten is afgelopen, en voor even zoo vast geklonken

ken wordt gehouden als of de knoop door burgermeesteren, schout, schepenen, of door des priesters heilige onfeilbare hand op de plegtstatigste en Godsdienstigste wijze was gelegd geworden. Zoo er onder mijne lezers mogten zijn die ook gaarne op zulk eene gemakkelijke en spoedige wijze wenschten te trouwen, kunnen zij derzelver wenschen bevredigd zien, zonder zoo ver uit de buurt te reizen, door eenvoudig met de stoomboot naar Londen over te steken, en zich van daar des anderen daags met de diligence naar Schotland te laten overbrengen; want volgens de Schotsche wetten behoeven er geene andere omstandigheden plaats te grijpen, dan dat het verliefde paar in tegenwoordigheid van twee, of drie getuigen verklaart zich wederzijds als echte lieden te beschouwen. Van daar ook dat er jaarlijks eenige honderde koppels uit Engeland op deze eenvoudige wijze op Schotlands grenzen vereenigd worden. Het dorp, hetwelk daardoor eene beruchten naam gemaakt heeft, wordt Graneey-Green genoemd, en het eerste huis in dat dorp, van de Engelsche grenzen komende, is dat eens hoefsmits, in welke smitswinkel menigen huwelijksband voor altijd is vastgesmeed; doch daar die smit meer geld ver-

verdiende met geschaakte, geheime en weg-gehoopene verliefden in wettige echtelieden te hervormen, dan met zijne smederij, heeft de predikant van het dorp zijne woning digter naar de Engelsche grenzen laten zetten; want ofschoon daar te lande een ieder de bevoegdheid heeft, om een huwelijk te voltrekken, zoo komt het in de oogen van een Christenmensch toch immer fatsoenlijker, gepaster en verkieslijker voor om daartoe een geestelijke; in plaats van een paardensmit te gebruiken. De huwelijken gaan in Noord-Amerika echter over het algemeen onder de bemiddelde klasse vrij wat statiger in het werk. In plaats van bij den predikant aan huis te trouwen, kan men zijn eerwaarde bij zich ontbieden, hetgeen dan gewoonlijk gedaan wordt als al de bruiloftsgasten bijeen gekomen zijn. Deze gasten plaatsen zich dan zedig en godsdienstig aan beide zijden van de zaal, in welks midden de verliefden op een paar, met rozen en bloemenkranzen bestrooide, kussens voor den predikant op beide knieën liggen. De plegtigheid wordt voorafgegaan van eenige gebeden en geestelijke gezangen, vervolgens leest de prediker het huwelijks-formulier uit den bijbel voor, en

duidelijk daarop plaatst zich de geestelijke vast-
 schen al de bruiloftsgasten aan eene welvoor-
 riene tafel; doch zoodra het nageregt is af-
 gelooopen steekt hij het hem aangeboden stuk
 Huwelijkskoek in zijnen zak, en verlaat het
 gezelschap. Het in de zak steken van dit
 stuk gebak is niet alleen in navolging van
 het oud lands gebruik, maar tevens eene ei-
 genwaardige wijze van betaling, want binnen
 in die koek zit een of twee stukken goud
 geld, naar gelang van de gegoedheid der ge-
 huwden. Naauwelijks heeft de dominé zijne
 voeten buiten de deur of de vreugdebodrij-
 ven nemen nu eenen aanvang. Nu wordt er
 gezongen en gesprongen, gedanst en gekust
 tot laat in den nacht, waarna de bruid door
 al de vrouwelijke bruiloftsgasten in statigen
 optoet geleid wordt naar het met witte rozen
 en bloemenkransen opgesierde huwelijksbed.
 Deze plegtigheid, waarbij doorgaans allerlei
 koddige gesprekken plaats grijpen, afgeloop-
 en zijnde, wordt vervolgens de bruidegom
 op dezelfde plegtige wijze door al de manne-
 lijke gasten naar het slaapvertrek gebragt, uit-
 gekleed en naast de groene zijde zijner bruid
 onder de dekens gelegd. Na deffleert het gan-
 sche gezelschap voorbij het huwelijksbed, in
 het-

hetwelk de gemantte hoedlen even boven de dakens uitsteken.

In weerwil van den voorbeeldloosen spoor met welke de Noord-Amerikanen hunne huwelijken voltrekken, bleef het mijne evenwel steeds van dag tot dag uitgesteld, en zelfs niettegenstaande ik reeds met mijne aanstaande onder een en hetzelfde dak gehuisvest en in de gewone samenleving als gehuwd beschouwd werd. De oorzaak van dit uitstel was nergens anders aan toe te schrijven, dan aan eenige nog te maken schikkingen met de nabestaanden van den overledenen echtgenoot mijner bruid, welke bloedverwanten voor het grootste gedeelte in Nieuw-York hun verblijf hielden, en daar de zaken veelal vrij wat spoediger beslist worden, als men dezelve mondeling kan afdoen, zoo werd het plan gesmeed, om gezamenlijk derwaarts te reizen, ten einde alles afbreven de veltrekking van ons huwelijk, in orde te brengen. Intusschen hadden die bloedverwanten inderdaad geen ongunstiger plaats voor derzelver verblijf kunnen mitkiezen dan juist die, welke bewoend werd door de voornaamste en gevaarlijkste mijner schulderschers, namelijk de Heeren Lehman en Comp. Dat

een uitstapje van dien aard van de land te moeten wijzen, zonder er eenige billijks reden tegen te kunnen inbrengen, zal men toch van geen eenen verheffen bruidegom met mogelijkheid kunnen verwachten. . . . Vertrouwende dus op dat geluk, hetwelk mij midden in mijne zwaarste rampspoeden steeds zo getrouwelijk op al mijne schreden vergezelde, en in den waan verkeerende, dat tijd en uitgestane gevezen en ongemakken mijne wesenstrekken te zeer veranderd hadden, om herkend te kunnen worden, stemde ik in dien voorslag toe, en maakte mij tot dezen togt, welke te land over Philadelphia moest geschieden, niet zonder benaauwde voorgevoelens gereed. Het was toen in het begin van April 1811, juist in dat verrukkelijk jaargetijde waarin de driften van al wat adem haalt dubbel schijnen te herleven. Mijne bruid bediende zich tot dat uitstapje van het open rytuig, in hetwelk zij nog geen jaar te voren met haren eersten man zaliger de verrukkelijke ommetrekken van Baltimore pleeg te doorkruisen, en daar de overledene een dertigtal jaren ouder was dan deszelfs gelukkige plaatsvervanger, scheen deze plotselinge verwisseling van voerman der weduwe gansch niet ongelukkig te zijn.

De lezer zal ontwaren, dat mij echter het geluk niet mogt te beurt vallen van ooit weder naar Baltimore of naar Maryland terug te keeren; ik mag dus deze schoone stad en provincie niet verlaten alvorens er eerst eenige der voornaamste bijzonderheden zoo beknopt mogelijk van op te noemen.

HOOFDSTUK XXXIV,

Beschrijving van Baltimore. — De baai. — Ligging. —
 Bouwkundige aanleg. — Fell's-point. — Toevallige
 weder-ontmoeting van kapitein Parker. — De staat
 van Maryland. — Voornaamste steden en rivieren. —
 Luchtgesteldheid. — Landbouw. — Voortbrengselen. —
 IJzer- en kolennijzen. — Fabrieken. — Hooge en lage
 scholen. — Inwoners. — Zwarte en blanke werklieden.
 — Regeringsvorm. — Belastingen. — Burgerregt. —
 Bevolking.

Baltimore is na Philadelphia en Nieuw-York eene der gewichtigste handelsteden in Amerika. In uitgestrektheid is dezelve de vierde en in handelabtrekkingen de vijfde in rang onder de overige steden in de Vereenigde Staten, hetgeen zij grootendeels aan hare ligging te danken heeft, als zijnde hare baai eene der schoonste in de gansche wereld en ruim genoeg om twee duizend schepen te bevatten; ook heeft zij door deszelfs ligging nabij de rivieren Youghiogesy en Mocongahel, welke zich in de Ohio nabij Pittsburg en Philadelphia ontlasten, een gedeelte van den handel op de binnenlanden van Pennsylvania, de meeste magazijnen in de west-

telijke landen van allerlei handelwaren en neemt daarvoor gedeeltelijk produkten in betaling. Baltimore ligt aan de noordzijde van de rivier Patapsco, welke zich op eene geringen afstand met de Chesapeak vereenigt. De ingang der haven, welke geen pistoolschot wijd is, wordt gedekt door het Fort Whetstone, zoodat de stad des noods tegen eene kleine vloot verdedigd kan worden. De stad is rondom de baai aangelegd en beslaat met deszelfs werven, kaaijen, pakhuizen en schepen eene aanzienlijke ruimte; doch daar er een bijzondere wind toe vereischt wordt om die baai te kunnen uitzellen, blijven de schepen meestal ankeren in eene haven, welke zich aan den mond der baai door eene landtong gevormd heeft en Fell's-point genoemd wordt. De eerste man, die ik op deze landingsplaats ontmoette, was kapitein Parker, dezelfde die ik te St. Domingo in de gevangenis had achtergelaten; doch de kerpl sloop met den hoed in de oogen zonder naar mij op te zien voorbij, even als of wij elkan- der nimmer te voren gekend hadden. Zoo ik achter geheel alleen in zijnen weg geloopt was, zonde ik van die toevallige weder-ontmoeting niet zoo gemakkelijk afgekomen zijn,

Sedert mijn verblijf alhier staan er reeds

over de zeven honderd huizen op dat zoogenaemde Fell's-point, alwaar destijds slechts eenige weinige niets beteekende hutten te zien waren, en waarschijnlijk zal de geheele ruimte tusschen Fell's-point en Baltimore weldra met huizen bezet en de stad zeker driemaal grooter zijn dan in het begin van 1811, want gedurende de zes maanden, welke ik te Baltimore heb doorgebracht stond ik meermalen verbaasd over den ongelooflijken spoed, met welke men gansche straten als uit het niet zag te voorschijn komen, zoodat de afstand van Fell's-point naar de stad, destijds een kwartier uur gaans, thans zonder twijfel met markten, straten en kerken prijkt. De ligging der stad is laag en voorheen werd Baltimore voor ongezond gehouden; doch wegens deszelfs spoedige opkomst heeft men allerlei verbeteringen in het werk gesteld, waardoor de vochtige dampen verdwenen zijn, en Baltimore thans voor eene vrij gezonde stad gehouden wordt. Het ongezondste tijdstip is gedurende den herfst, in welk seizoen alle de voornaamste stedelingen derzelver huizen verlaten en hunne buitenplaatsen in de bekoorlijke ommestrecken betrekken. Het plan, naar welke deze stad is aangelegd, heeft wel iets van dat van Philadelphia, loopende de straten in regte lijnen door elkanderen. De

voornaamste straat, bijna eene mijl in lengte, loopt in eene rechte linie van oost tot west, is over de tachtig voet breed, en de overige straten worden gemeenlijk op veertig of zestig voet gerekend. De huizen zijn meestal nieuw gebouwd; ook waren er destijds nog oude Westphalers, die zich herinnerden dat de gebbete stad Baltimore, tijdens deraelver eerste aankomst, op zijn hoogst uit een half dozijn houten hatten bestond, en de huizen, welke er door die eerste volkplanters gezet werden, zijn sedert den vrede van 1763 aanmerkelijk verbeterd en vermeerderd; daarna begon de stad in den volgenden oorlog, sedert 1783, nog veel meer hand over hand toe te nemen, en thans wonen er in het distrikt Baltimore 46,556 zielen. De huizen zijn allen hecht en sterk van steen gebouwd, eenvoudig maar net, bijzonderlijk aan den kant van de baai, alwaar de bevloerde en van weerskanten met hooge huizen bezette straten aangelegd zijn op eenen grond, welke, even als het grootste gedeelte van ons vaderland, door kunst en vliegwerk aan de zee ontworpen is, en waar voor eenige weinige jaren geleden zware koopvaardij-schepen over henen konden varen. Het beste en fraaiste gebouw in de gansche stad is de Presbyteriaansche kerk, welke echter het eenige godshuis niet uitmaakt,

want men telt hier zoowel als in bijna iedere stad van Noord-Amerika eene verbaazende men-
 gelmoes van allerlei godsdienst-belijdenissen en
 kerken bij dozijnen; onder anderen leerde ik
 daar weder voor het eerst eene nieuwe soort
 van Kwakers kennen, die men Nicoliten noemt.
 De banken in Baltimore, welke drie in getal
 zijn, geven voor zulke kleine sommen bank-
 briefjes af, dat het konstante geld er bijna geheel
 gemist kan worden. Een der banken is eene
 tak van de bank der Vereenigde Staten; de
 anderen, van welke er een in 1791 met een
 kapitaal van driemaal honderd duizend dollars
 opgericht is, behooren aan de stad. Voorts is
 er eene openbare bibliotheek van een paar duizend
 boekdoelen, zijnde destijds de eenige in
 gansch Maryland. Ik vond hier ruim zoo veel
 Fransche inwoners dan te Charlestown, en be-
 vond mij meer dan eens in koflihuizen, alwaar
 bijna niets dan Franschen te zien waren. Ver-
 scheidene kammer behuorden ook tot die vele
 ongelukkigen, welke te St. Domingo van havel
 en goed beroofd waren geworden, en nog met
 groote moeite hun leven door de vlugt gered
 hebben. Behalve dese vindt men er vreemde-
 lingen uit al de hoeken der wereld, alle van
 verschillende levenswijze en manieren, gods-
 dienst en zeden, (ofschoon de laatste zeer dan

geleid). De meeste dier gelukzoekers doen hier hun best om in dit nieuwe werelddeel weder goed te maken of te verhelpen wat zij meestal in de eude verbruid of verbroddeld hebben. Van deze soort, onder welke het grootste gedeelte Ieren van afkomst zijn, moet de nieuwkomer niet veel verwachten; maar anders zijn de inwoners over het algemeen gastvrij, beleefd en hartelijk. De stad ontleende deszelfs naam van Lord Baltimore, even zoo als die van den staat, tot welke zij behoort, deszelfs naam van Henrietta Maria, de gemahine van Karel II, ontleend heeft; zijnde het deze vorst, door wien Maryland aan Lord Baltimore werd afgestaan, en van dien tijd af heeft zij haren naam, door al die werstelingen heen, steeds blijven behouden. Om van de overige staten van Noord-Amerika, welke door mij reeds doorreisd zijn, of nog doorreisd zullen worden, tevens den algemeen denkbeeld te geven, wil ik mij alleen meer bijzonderlijk over dezen staat uitlaten.

Maryland kan zich behalve Baltimore nog op de volgende hoofdsteden beroemen: Cumberland, Annapolis, Elkton, St. Leonard, Dexton, Port Tobacco, Cambridge, Frederikstown, Harford, Chester, Unity, Marlborough, Center-

terville, Leonardtown, Prince, Anna, Easton, Elizabethtown, Snowhill, welke met de onder dezelve gehoorende distrikten, dat van Baltimore daar onder begrepen, eene bevolking van 380,551 zielen oplevert.

De voornaamste rivieren in dien staat, welke voor eene der gezagadste in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika gehouden wordt, zijn de Potomac, welke deze staat van Virginia van een scheidt, de Susquehanna, de Patuxent, de Elk, de Sasafraz, de Chester, de Choptank, de Nanticoke en de Pocomoke (*). Het land ten oosten van de Chesapeake, met uitzondering van het noordelijk uiteinde, is eene uitgestrekte lage en zandachtige vlakte, aan alle kanten door rivieren en kreken en hier en daar van vijvers en zwampen doorweven. In dit gedeelte is de lucht des zomers vochtig, dampig en allerongenaamst; ook zijn er de inwoners aan gestadige koortsen blootgesteld, en de meesten hunner hebben ook een Berbiesch voorkomen. Het Marylandsch gedeelte van het schier

---

(*) Van de hier opgenoemde steden en rivieren zijn de beelden in onze woordenboeken over het hoofd gezien.

afkand, onrustigen de haaien van de Delawarische rivier; Chesapeake liggende, is veel lager en vlakker dan het Delawaarsch gedeelte; ook is hetzelre veel meer doorsneden van rivieren en kreken, en het land is er van eene veel betere hoedanigheid. De grond is bijzonder goed geschikt tot voortteling van tabak, Indiaansch leeren en zoete aardappelen. De oorspronkelijke witte garst, welke men zegt dat eene bijzondere eigenschap in dezen Staat uitmaakt, waart in sommige distrikten aan de oostelijke kusten.

Het land aan den westelijken oever van de Chesapeake, beneden de watervallen der rivieren, is van denzelfden aard als dat van den oostelijken oever. Aan gese zijde dezer watervallen wordt het land ontfien en heuvelachtig en in het westelijk gedeelte van den Staat is het bergachtig. Het westelijk gedeelte is met hooge bergketen doorkruist, welke onder verschillende namen door Pennsylvania en Virginia henen loopen, als: South-mountain, North-mountain, Sideling-Hill, Warrior's, Edits, Wills en het Alleghanisch gebergte. De heuvelachtige en bergachtige landstreken zijn vol van zuivere bronnen en waterbeken, en de luchtstreek is er regt gezond en hangen aan

De

De grond bestaat er gemeenlijk uit roode klei-
aarde en is van eenen allervruchtbaarsten aard.
De voortbrengelen zijn: granat, Indiasech
koren, hennep en vlas. Ook vindt men er
kostelijke boomgaarden vol appelen, peren,
perziken of kersen. Perziken zijn hier in stik
eenen verbazend rijken overvloed, dat de in-
woners er eene soort van likeur van maken,
welke bij ons persico en daar te lande peach-
brandy genoemd wordt. De bosschen zijn op-
gevuld met allerlei soorten van netamboomen,
welke aan gansche horden van wilde varkens
kost en onderhoud verschaffen, en zoodra deze
dieren zich op die wijze vetgemaakt hebben,
jaagt men er op. los, waarna men het vleesch
knipt, inzout en bij gansche scheepsladingen
wijd en zijd verzendt. Inagelijke vindt men er
eene rijke overdaad van kotzavas en schapen,
van welke op gelijke wijze aanzienlijke ver-
zendingen worden gedaan; dan de allernut-
lijkste ophongst van Maryland bestaat in meel
en daarna in tabak. De overige voortbrengel-
en zijn: timmerhout, Indiasech koren, spek
en hammen, vlaszaad, boonen enz. Het totaal
bedrag der uitgevoerde artikelen beliep in 1816
op 7,538,767 dollars, welke som meestal door
de handen gaat der Bektimereche kooplieden,
alzo de koophandel van Maryland voor het
groot-

geboorte gebreke door die stad gekreeven en alles daar met de overige Vereenigde Staten van Noord-Amerika, zoowel als met de West-Indiën, afgehandeld wordt.

Maryland is ook beroemd door deszelfs ijzer- en steenkool-mijnen; ook zijn er in verscheidene rigtingen van dien Staat zeer aanzienlijke ijzer- en kanon-gieterijen opgerigt; voorts eene verbaasende menigte glasblazerijen, papiermolen en steekhuizen, doch de voornaamste tak van koophandel is meel. Door geheel den Staat heen vindt men thans collegiën, akademiën, scholen en eenige weinige letterlievende gemeenschappen; doch deze Staat bleef in dit opzigt eenen geruimen tijd ten achteren, en de inrigting van het openbaar onderwijs werd in lang na niet met het gewenschte gevolg bekroond, zoodat het grootst gedeelte der geringere volksklasse, tijdens mijn verblijf in die landen, lezen noch schrijven kon; doch de overal heersende opvoedingsgeest is ook in de Vereenigde Staten van Amerika doorgedrongen; en begint ook deszelfs heilzaamheidge te werken door geheel dat werkdoolst dagelijks meer en meer uit te breiden.

De staat van Maryland werd het allereerst be-

bevolkt door een aantal Ieren, meest allen tot den Roomschen katholieken godsdienst behoorende; ook zijn het dese, welke steeds het volkrijkste gedeelte der inwoners uitmaken. De overige zijn van allerlei natiën en gezindheden, als: Engelsche, Schotsche en Iersche Presbyterianen, Duitsche Lutheranen en eenige weinige Hollandache Protestanten.

Vriendelijkheid en herbergzaamheid is de algemeene karaktertrek onder de inwoners van Maryland, welke Staat mannen opgeleverd heeft, die onder de dapperste en beroemdste der wereld mogen gerekend worden, niettegenstaande de meeste der overige Staten haar in volkrijkheid overtreffen.

In het oostelijk gedeelte van Maryland neemt de bevolking veel meer af dan toe, hetgeen echter niet aan overwerking kan toegeschreven worden, want in een land, hetwelk woont van slaven, voert de blanke landman doorgaans weinig uit. Deszelfs hoofddoel bestaat in zich met zijn eerst bijeengegaard geld eene partij Neger-slaven aan te schaffen, en zoodra hij er slechts een paar in bezit heeft, steekt hij gewoonlijk geen hand meer uit, en daar dit bekrompen getal niet toertikantle is om veel in dien

dien moeilijk te bewerken grond uit te rigten, zoo loopen de zaken van zoodanigen lijnen hoer veelal verkeerd. Anderen weder die niet bemiddeld genoeg zijn om slaven aan te koopen, en die zelf de handen aan het werk moeten slaan, laten weldra den moed zakken; vooral wanneer zij in de nabijheid wonen van anderen die er een aantal Negers op naar kunnen houden, en nemen de wijk naar goedkooper landstrecken, alwaar zij minder staan blootgesteld om door meer bemiddelden dan zij zelve overtroffen te worden, zoodat de meeste dier verlatene boerderijen door rijke planters worden opgekocht, en zij die dezelve verkocht hebben vestigen zich in Kentucky, in Tennessee en in de westelijke streken van den Staat. Hierdoor wint de provincie lang zoo veel niet in bouwkundige verbetering als dezelve verliest in bevolking; hare bouwlanden verkeeren daardoor in geenen beteren toestand, hare voortbrengselen zijn daardoor niet menigvuldiger, maar verminderen daarentegen van jaar tot jaar; want de grondeigenaar beoogt meer eene solide uitgebreidheid zijner bezittingen, dan eene vermeerdering van inkomsten. Ook gaat het hier zoo als overal, dat men bij nasuwkeurig onderzoek ontwaart dat het groot aantal Negers niet altijd het meeste voordeel aanbrengt. Men

moet ziele in het geheel niet bevreemden te vernemen dat een eigenaar van tachtig Neger-slaven dikwijls goet dertig werkbare manschappjen in het veld kan brengen, en dan nog kas men, met tien bij het jaar gehuurde. blanke werklieden, meer werk uitvoeren dan met dertig Negers. De eigenaar van slaven heeft steeds eenen sleep van ouden en bejaarden, zieken en zwakken, kraamvrouwen en kinderen, die allen gekleed, gevoed, gehuisvest en onderhouden moeten worden, ten zijnen laste, terwijl men door blanke werklieden te gebruiken met niets van dat alles te doen heeft. De meeste grondeigenaars in dat gedeelte van Noord-Amerika beginnen op deze berekening opmerkzaam te worden, en menig een ontwaart het nadeel hetwelk door de Negers veroorzaakt wordt, want het zijn deze die de blanken den moed benemen, om zich daar als werklieden te komen vestigen.

De wetgeving van Maryland is uit twee afzonderlijke takken zamengesteld, namelijk een senaat en eene kamer van afgevaardigden, onder den titel van *Algemeene Raadsvergadering van Maryland*. De senaat bestaat uit vijftien leden, welke om de vijf jaren verkoren worden. Onder deze moeten er negen het westelijk

lijk en zes het oostelijk gedeelte der provincie bewonen. Om senator te kunnen worden moet men boven de vijf en twintig jaren oud zijn, over de drie jaren voor de verkiezingen binnen de grenzen van den Staat gewoond hebben, en duizend pond sterling aan wezenlijke waarde bezitten. De vereischten eens afgevaardigden zijn: mondigen ouderdom, een jaar verblijf in het distrikt, binnen hetwelk hij gekozen is, en eene gegoedheid van vijf honderd pond sterling wezenlijke waarde.

Ieder jaar wordt er op den tweeden maandag in de maand november, door vereenigde ballotage in beide huizen, een' gouverneur benoemd. De gouverneur kan dien post niet langer dan gedurende den tijd van drie achteroenvolgende jaren bekleeden, en ook niet weder op nieuw verkoren worden, dan nadat er vier jaren sedert zijn laatst gouverneurschap verlopen zijn. De vereischten voor een op-
perste magistraatspersoon zijn: een vijf en twintigjarige ouderdom, eene vijfjarige residentie in den Staat, en eene wezenlijke gegoedheid van vijf duizend ponden sterling, van welke duizend pond in vrije onbelaste landerijen moet bestaan. Deze constitutie is op den 14^{den} Augustus 1776 door eene conventie van afgevaar-

zigden: te Annapolis vastgesteld. Ieder distrikt kiest vier leden voor het huis van afgevaardigden: er zijn zeven distrikten, en de steden van Annapolis en Baltimore benoemen er ieder twee. Het huis van afgevaardigden moet ieder jaar hernieuwd worden. De kiezers der representanten moeten een en twintig jaren oud en *Vrijmannen* en grondeigenaars zijn van vijftig akkers land of de waarde van dien bezittem.

De uitvoerende magt bestaat in één' gouverneur en vijf raadsheeren; om raadsheer te kunnen worden moet men dezelfde vereischten hebben als die van eenen senator. De gouverneur, na den raad van state gehoord te hebben, benoemt tot alle openbare posten, uitgenomen die van schatmeesters. Hij heeft de magt een ieder uit zijnen post te zetten behalve de leden van het gerechtshof. Hij vernietigt of verzacht alle geregtelijke uitspraken en staat aan het hoofd van het militair bewind zoowel over land- als zeemagt. Zijne plaats wordt, in geval van afwezigheid of overlijden, door het oudste raadslid in rang vervuld. Ieder ambtenaar moet, alvorens het aanvaardt van zijn ambt, eenen eed afleggen dat hij tot den Christelijken godsdienst behoort.

Alle landelijk eigendom door geheel Maryland tinnen is aan zekere zeer matige en geringe belastingen onderhevig. De wetgeving heeft het land in ieder distrikt gewaardeerd, en op onderscheidene schattingen van een tot vier dollars gesteld. De slaven, voor welke men in Berbice een hoofdgeld van drie gulden betaalt, worden hier naar gelang van geslacht of ouderdom van veertig tot op honderd en twintig dollars getaxeed. De erven in de stad schat men naar evenredigheid van het bedrag der huur; honderd dollars, b. v. als de huur zeer hoog is, en zoo ook berekent men de belasting der huizen naar dezelfde begrooting.

Onverpinderd deze algemeene belastingen, bestaan er hier ook eenige op sommige nering en handtering en, op geregtelijke proceduren, op vonnissen en op uitspraken van het hof der kanselarij, enz. enz. Behalve deze kent men hier ook stedelijke belastingen; die van Baktimore, onder anderen, bedragen vier dollars op iedere twee honderd en zeventig dollars belastbare eigendommen.

Ieder vreemdeling kan zich in den Staat van Maryland het burgerrecht aanschaffen, door alleenlijk voor een openbaar ambtenaar den eed

af te leggen, dat men tot den Christelijken godsdienst behoort, en dat men zich aan de wetten van den Staat onderwerpt. Het afleggen van dezen eed geeft aan een ieder de magt om allerlei eigendommen, van welken aard die ook wezen mogen, ongestoord te bezitten, en al diezelfde voorregten te genieten, welke den inboorlingen zijn toegestaan. Vreemdelingen blijven gedurende de twee eerste jaren na derzelver aankomst van alle belastingen ontheven, en zoo zij werk- of ambachtlieden of fabrikanten zijn, zijn zij gedurende vier jaren van alle opbrengsten vrijgesteld.

De invoer van Negers uit Afrika heeft daar reeds, sedert den jare 1763, ongehouden te bestaan; zelfs wordt den toegang aan Negers uit andere Staten ontzegt, tenzij het bedienden zijn van emigranten, die dezelve met zich medebrengen. De bevolking van Maryland werd, tijdens mijn verblijf aldaar, geschat op

	Mannelijk geslacht.	Vrouwelijk geslacht.
Onder de 16 jaren . . .	57,102	53,970
Tusschen de 16 en 45 . . .	47,943	46,783
Boven de 45	15,165	14,154
Totalen . . .	120,210	114,907

en 105,429 Negers, slaven en vrije kleurlingen.

Anapolis is de zetel des bewinds, doch Baltimore is verre weg de grootste stad in Maryland; de overige der meest vermaarde steden zijn: Frederikstown, Hagartstown, Easton, Cumberland, Snowhill, Chestertown en Williamsport.

In de hoop dat deze uitvoerige schets van Baltimore en van den staat tot welke deze stad behoort een oppervlakkig overzicht van al de overige Vereenigde Staten van Noord-Amerika en van derzelver wijze van bestuur moge geven, vervolg ik met mijne beminnelijke weduwe den weg op naar Nieuw-York.

HOOFDSTUK XXXV.

De weg naar Abingdon. — Bushtown. — Hanford. — Havre de Grace. — Korte schetsen. — De Susquehannasche en Potowmacksche haringvisscherij. — Schetsen van de dorpen Charlestown, Elkton, Christiana, Brandywine, en van de oeyers der onderscheidene rivieren en krekens langs dezen weg. — Menigte waterwerken. — Wilmington. — Schilderachtige landschapsreizen. — Komst in Philadelphia. — Buonaparte. — Reis van Philadelphia naar Nieuw-York. — Aandoenlijke herinneringen bij het wederzien dier stad. — Ernstige overdenkingen. — Blijde weder-ontmoeting. — Een woord over de vriendschap. — Le diner interrompu. — De schrijver wordt in de gevangenis gezet. — Een woord over het gemis der vrijheid. —

Met het aanbreken van den dag begaven wij ons, op den eersten zondag van April 1812, op reis en sloegen den weg in naar Abingdon, een klein en armoedig dorpje, hetwelk niets bijzonders oplevert, uitgenomen de overblijfselen van een voornaam gesticht door eenige Methodisten daargesteld, doch een paar jaren geleden afgebrand. Volgens de geruchten zoude dit College met opzet in den brand

gestoken zijn geworden, hetgeen waarlijk niet te verwonderen zoude zijn; want Kwakers en Methodisten worden zelden met goede oogen aangezien in landen waar zich Negers bevinden, en die somtijds al te ijverige voorstanders der menschheid in derzelve christelijke pogingen tegen te werken is in die gewesten aan de orde van den dag.

De landstreek van Baltimore tot aan dit dorp, in hetwelk wij een paar uren halt hielden, is niet zeer vruchtbaar, maar heeft wegens deszelfs natuurlijke aanleg, heuvelachtige gedaante en kleine kreupelboschjes, hier en daar door eenige akkers met Indiaansch koorn allerschilderachtigst vervangen, een beelderig voorkomen, bijzonderlijk op de hoogte van het gehucht Webster nabij de Birdrivier. Meer dan eens bleven wij bij het rijden over de ruwe houten bruggetjes, der op onzen weg voorkomende kreken, die bekoorlijke oevers vol verrukking aanstaren. Sommigen derzelve ruischten over een bed van witte kei-steentjes al kabbelend daar henen en hielden een aantal snorrende watermolen-raderen in zulk eene snelle beweging, dat de witte schuimvlokken den lommerijken oever bedekten en aan het geheel een romanesk voorkomen

gaven. Van Abingdon vervolgden wij nog dien zelfden dag onzen weg door Bushtown en Hartford tot aan Havre de Grace, alwaar wij bleven vernachten, met voornemen om ons den volgenden morgen de Susquehannah-rivier te laten overzetten. Naar den naam geoordeeld hebbende, verbeeldde ik mij hier eens groote aanzienlijke plaats te zullen aantreffen, doch een handvol huisjes, welke aan den linker-oever van de Susquehannah bijeen stonden, maakten het gansche Havre de Grace uit. Al het bijzondere, hetwelk men ons van dit dorpje kon opgeven, was, dat een gezelschap, uit acht personen bestaande, een plan gevormd had, om op deze hoogte der rivier eene stad te bouwen, dat de verdeling van den grond reeds gemaakt, en de straten al afgemeten waren, dat de stad eene ruimte zoude bevatten van over de duizend akkers land, welke verdeeld zouden worden in drie duizend zes honderd erven. De plannenmakers verhengden zich reeds bij voorraad over den gelukkigen uitslag hunner groote voornemens, waanden hunne stad reeds voltooid, en dachten dat het niet missen kon of dezelve zoude weldra in allen spoed bevolkt worden, uit hoofde der voordeelige ligging aan deze rivier. Niets werd onbeprocfd gelaten om de avontariers van

van

van alle kanten uit te lokken en op allerlei wijze aan te moedigen, doch alles was te vergeefs, en Havre de Grace is en blijft helaas tot op den dag van heden nog even zulk een nietsbeduidend gehucht als voor bijna twintig jaren herwaarts. Het eenige waardoor het den bewoners van die plaats nog al welgaat, is de haringvisserij, alzoo er in deze streken en in de Potowmack eene verbazende menigte van die soort van visch voorhanden is. Deze haring wordt gevangen in netten van honderd tot honderd en tachtig vademen lang en van vier tot zes vademen breed. De netten worden met eene boot dwars over de rivier gespreid en dan aan den oever vast gemaakt, aan het ander eind met de boot langzaam voortgesleept en vervolgens aan eene katrol opgetrokken. Er is geen andere visch in dan alleen haring, en de visschers berekenen iederen trek, de een door den ander, op omstreeks veertig vaten vol. Een vat houdt ten naastenbij vijf honderd haringen in. De wijze op welke dezelve ge maakt en getond worden verschilt, zoo ik hoor, weinig van de onze, doch met dat al is er slechts een land in geheel de wereld, in welk men bij uitsluiting goede haring eet, en dat is Holland.

Den

Den volgenden morgen lieten wij ons, na den bak van de chais opgevuld te hebben met eene soort van wilde eendvogels, welke hier schande koop bij het dozijn verkocht worden, de Susquehannah-rivier overzetten. Het verrukkelijk gezigt op die trotsche oevers staat mij thans nog levendig voor den geest. Deze rivier, welke voor de grootste van Pennsylvania gehouden wordt, is over het algemeen van twee tot drie duizend vademmen breed en vol met kleine eilandjes, welke op zeer ongelijke hoogten hoven den effen stroom uitsteken, welke schijnen te wedijveren om den Europeeschen reiziger van verrukking en verwondering te doen verstomd staan. Eene aardrijkskundige beschrijving van de Susquehannah en van al de op dezen togt nog voorkomende rivieren en kreek zoude eene al te groote plaats beslaan, zoodat ik, zonder hier langer te vertoeven, de reis dadelijk over Charlestown tot naar onze eerste pleisterplaats in het distrikt Cecil zal doorzetten. Het land had hier een meer bebouwd voorkomen dan dat aan gene zijde der rivier tot aan Baltimore, doch scheen even min sterk bevolkt te zijn. Deze landstreek is bijzonder beroemd door de vermaarde kanongietery, aan den oever der kreek Principio, als zijnde destijds de eenige der twee,

wel-

welke de Amerikaansche vloot van geslacht moesten voorzien. Na een uurtje verder voortgereden te hebben kwamen wij aan Elktown, een klein stadje, zijnde de hoofdstad van het distrikt Cecil, bestaande uit omstreeks honderd huizen, allen bijna in eene lange straat langs den weg naar Philadelphia aangelegd. Een gedeelte der stad ligt iets verder af aan de Elkrivier, alwaar men een aantal schuren en pakhuizen aangelegd vindt uit hoofde de rivier slechts tot op die hoogte bevaarbaar is. Dit stadje is bijzonder levendig wegens deszelfs handel in granen, welke aldaar bijzonderlijk uit het oostelijk gedeelte van Maryland worden aangebragt en van daar naar Philadelphia overgevoerd: ook vinden wij hier den openbaren weg, welke juist niet van de gemakkelijkste is, vol van zware karren, met koorn en meel, wordende er, naar men verzekert, jaarlijks over de 300,000 schepels koorn op die wijze van Elktown over Christiana en Brandywine naar Philadelphia verzonden; thans geschieden die verzendingen echter naar alle gedachten te water, alzoo er reeds in dien tijd sterk gesproken werd om de Chesapeak en de Delaware door eene binnenlandsche vaart te vereenigen, namelijk door de zamenvoeging der Elkrivier en die van Christiana. Een ander plan wilde de

de Bohemia en de Apoquimini, de Chester en de Duck-rivier, de Choptank en de Jones-rivier met elkander vereenigen; doch met de meeste dier groote plannen gaat het in Amerika waarachtiglijk even als met die wegens het uitdroogen der Haarlemmermeer bij ons.

Den darden dag begaven wij ons andermaal op weg en reden regelregt tot aan Wilmington door, zonder ons lang te Christiana of te Newport op te houden. Dit was de eerste stad van eenig aanbelang, welke wij tot hiertoe, sedert ons vertrek uit Baltimore, op onzen weg hadden aangetroffen. Dezelve is eene der volkrijkste steden in den staat der Delaware; ligt in het distrikt Newcastle, tusschen de Brandywine en de Christiana-kreken, op eene verhevene vlakte van bijna 112 voet boven hoog water peil in eene gezonde en aangename landstreek. Een stadhuis, een ruim aalmoezeniershuis, twee marktgebouwen, drie banken, een arsenaal, een geestelijk gesticht voor jonge jufvrouwen, eene bibliotheek met omstreeks 1500 boeken, tien gebouwen van openbaren eeredienst, eenige honderde huizen, allen zeer hecht en sterk van steen gebouwd, met zich regt doorkruisende en regelmatig aangelegde straten, en met vier a vijf duizend zielen bevoond,

ma-

maken het stadje Wilmington uit. De handel, welke er in deze haven gedreven wordt, is alernanziaalijkt, en bestaat voor het grootste gedeelte in meel, waarvan in 1816 uit dat stadje alleen 9207 ton gescheept werd; behalve dat is Wilmington vermaard wegens hare voortreffelijke leerlooferijen en honderd andere fabrieken en trafiken. In den engen omtrek van drie uren rondom Wilmington telde men in 1815 44 koorn-molens, 13 ketoen-fabrieken, 6 baskraaid-molens, 2 papier-molens, 2 snuif-molens en een aantal andere fabrieken meer. Wilmington bedekt echter, even zoo min als Washington, Philadelphia of zoo vele andere steden in Amerika, de helft van den grond, welke voor die stad is bestemd. De huizen; ofschoon in straten gerangschikt, staan niet allen naast elkander, zelfs ziet men er hier en daar uitgestrekte vlakten tusschen beiden liggen. De stad heeft bijna een uur in het vierkant, en de omliggende dreven zijn verrukkelijk schoon. De inwoners zijn minzaam en gastvrij, en de vrouwen zouden zulks wellicht nog meer zijn, zoo zij niet door eenige honderde Fransche vlugtelingen uit de eilanden, welke zich daar genesteld hebben, geleerd hadden op derzelver hoede te woenen. Na de maaltijd, welke hoofdzakelijk uit wilde eendvogels en ge-

gekookte jonge Turksche tarw bestond, lieten wij weder inspannen en reden langzaam tusschen de Brandywine-molens door. Dit gehucht, hetwelk honderd huizen bevat, wordt aldus genoemd naar de kreek, welke er tusschen doorspoelt en welke op eenen afstand van bijna veertien uren van de Delaware uit het hooggebergte van Pennsylvania deszelfs oorsprong ontleent. Het is een snelvlietende stroom, welke kracht genoeg heeft om tusschen de zestig en tachtig molens aan deszelfs schilderachtige oevers dag en nacht aan den gang te houden. Deze molens zijn bijna ieder van eenen afzonderlijken aard, als: papier-, kruid-, snuif-, koorn- en zaag-molens. De voornaamste koornmolen was die aan de brug welke wij passeerden, en waar al het werk, zelfs het laden en lossen niet uitgezonderd, geheel en al door de kracht van het water verrigt wordt. De ommestreken zijn hier allerbekoorlijkst. De rivier, welks oevers met een vijftigtal lieve huusjes hier en daar bezet zijn, bruischt over eenige zware rotsklompen en wentelt zich in allerlei vormen. Het oog ontmoet hier niets dan wederige klaverweiden, opgevuld met hoornvee. De openbare weg, aan beide zijden met populieren en ceders, is immer met eene menigte voorbijgangers bezet. Iets verder ziet men

eeni-

eenige zeer net gebouwde landhuisjes tegen de afhelling staan der beide hooge heuvelen, langs welker voet de stroom kabbelend voorbijstroomt. Te Chester binnen rijdende beslo-ten wij de nog af te leggene vijf uren, alvorens men Philadelphia bereikt, voor den volgenden dag te bewaren, en dat stadje, hetwelk in de Amerikaansche geschiedenis nog al in aanmerking komt, als zijnde de eerste plaats in welke de koloniale vergadering hare zittingen hieldt, op ons gemak te bezichtigen. Chester is beroemd wegens deszelfs hooge en bekoorlijke ligging. Door de openingen der straten verliest het oog zich rechts en links in onmetelijke ruime weelderige groene vlakten, en beneden voor zich uit heeft men het gezigt op de statige Delaware. De herberg, in welke wij onzen intrek namen, scheen het geliefkoosd rendez-vous van allerlei reizigers en vreemdelingen te zijn; ook had men hier eene gestadige afwisseling van passagiers uit de menigte diligences, met welke den weg tusschen Philadelphia bezaaid is, en welke hier allen uitspanden. Zelfs kriede het hier van Europeanen die zich uit verlangen naar de haven hunner bestemming lieten aan wal zetten, in voorkeur van tegen den stroom op te werken. Aan de table d'hot

zittende stond een uit het talrijk gezelschap op en deed luid op een gebed voor den eten. De mannen hielden onder het eten den hoed op het hoofd. Met Fransche complimenten honden de Amerikanen zich niet op, maar evenwel zijn zij oneindig beleefder en spraaksamer dan derzelve taalgenooten, met welke men zes maanden achter elkanderen zijne beenen onder eene en dezelfde tafel zoude kunnen steken zonder hen hoe noch ba te hooren zeggen. Wat beleefdheid en gezelligen omgang betreft is de Amerikaansche boer zelfs den besten engelschen edelman vooruit. De bevolking wordt op 1056 zielen geschat. De huizen, zestig in getal, zijn klein maar net.

Den volgenden morgen ontbeten wij achter in den tuin-koepel van het tolhuis te Gray's Ferry, het uitzigt hebbende op eenige grote rotsen en klippen, tusschen welke de Schuilkil zich al bruisende eenen doortogt baande. Deze herberg is de algemeene toeloop van plezier-partijtjes uit Philadelphia, en herinnerde mij aan die Guinguette in welke ik met mijne Berbicesche vrouw, tijdens mijne eerste aankomst uit de Nederlanden, zulke gelukkige oogenblikken had doorgebracht. Geen minder aandoenlijke herinneringen verbeter-

terden het genot van dit aangenaam uitstapje, toen ik de hooge torens van dat zelfde Philadelphia, in welke ik nog geen vijf jaren te voren als een schatrijk planter voor het eerst den Amerikaanschen grond betreden had, van verre aan het einde eener lange laan van ruisende populieren in het gezigt kreeg. Wij namen onzen intrek in Mansionhouse en bezochten dien avond den schouwburg, in welke ik voor het eerst een der broeders van Napoleon Buonaparte te zien kreeg. Deszelfs Amerikaansche wederbefst, de dochter van den rijken koopman Paterson, zat met een kindje aan zijne zijde. Het publiek scheen evenwel weinig of geen waarde aan den naam van Napoleon te hechten; ten minste ik maak zulks op uit de volgende beide trekken. Buonaparte had zich daar in den voorgaanden winter willen onderscheiden door met drie witte paarden voor eene narre-slede te rijden; dan de inwoners, die hier niets voor hem wilden onderdoen, bragten derzelver schoonste witte paarden bijeen, en den volgenden dag zag men sleden met zes paarden bespannen voor den dag komen, en tevens las men eene advententie van Buonaparte, waarin hij eene groote belooning uitloofde aan dengeen die hem zoude aanbrengeu wie zijne vrouw bij

die gelegenheid met sneeuwballen begroet had. Hoezeer dit laatste juist niet zeer strookt met hetgeen ik over de beleefdheid der Noord-Amerikanen gezegd heb, zoo toont het echter welk een geest van vrijheid en gelijkheid er onder die menschen heerscht, en welk eenen diepen afkeer zij hebben tegen trotschen overdaad en praalzucht. In het eerste deel dezes werks gaf ik een volledig berigt van al het merkwaardige, hetwelk er zoo al in en om Philadelphia te zien is; doch de stad was sedert dien korten tusschentijd op sommige plaatsen bijna geheel en al onkenbaar geworden, want daar, waar te voren niets dan ruime vlakten en pleinen te zien waren, stonden nu kerken met hooge torens en onoverzienlijke straten. Gaarne had ik bij deze gelegenheid een bezoek afgelegd bij de heeren Lechleitener en Boone; doch niets is onaangenaamer en aanstootelijker dan gedurig eene aanschakeling van lotgevallen te moeten uitkramen om de menschen te doen gelooven dat men buiten zijne schuld ongelukkig geworden is. Bovendien zoude mijne betrekking met die weduwe ook veel te verdacht voorgekomen hebben, om eenige beleefdheden van hun te kunnen of te durven verwachten.

Den 13^{den} April vervolgden wij onzen togt tot aan Bristol, een zeer druk en woelig plaatsje van omstreeks honderd huizen, gelegen aan den linkeroever van de Delaware, beroemd wegens deszelfs verbazende menigte molens van allerlei aard, en het uitzigt hebbende op het aan gene zijde der rivier gelegene dorpje Burlington. Wij vertoefden hier slechts weinige oogenblikken alzo wij plan hadden een half uurtje verder in het dorpje Morrisville, alwaar men de Delaware moet overvaren, een der vermaarde ijzer-fabrieken te bezigtigen. Het was reeds laat in den avond toen wij in dit dorpje aankwamen, weshalve wij onze nieuwsgierigheid tot den volgenden morgen moesten uitstellen. Morrisville, hetwelk naar den landeigenaar Robbert Morris genoemd wordt, is van zeer weinig beteekenis, telt 270 inwoners en ligt tien uren van Philadelphia aan de uiterste grenzen van het verrukkelijk Pennsylvania.

De Delaware gepasseerd zijnde vervolgden wij onzen koers dwars door den staat van Nieuw-Jersey, langs eenen zeer bevalligen effen weg, tusschen bloemrijke akkers en welige klavervelden. Aldus een kwartiertje voortgereden hebbende kwamen wij in het stadje

Trenton, alwaar wij ons rijtuig voor de eerste herberg de beste lieten staan, om die fraaie kunstige brug over de Delaware en vooral om die hooge statige watervallen niet zoo onopgemerkt voorbij te loopen, welk trotsch gezigt ons vrij wat meer belang inboezemde dan die twee of drie honderd houten huisjes, welke destijds het gansche Trenton uitmaakten. Thans is het echter in eene niet on aanzienlijke stad van bijna 1000 huizen en met over de drie duizend inwoners herschapen, wel te verstaan het stadje Lambertton daar onder begrepen, zelfs zijn er thans verscheidene kerken van onderscheiden godsdienstoefeningen. Trenton is de hoofdstad in het distrikt Hunterdon en heeft eene prachtige ligging. Deszelfs voornaamste gebouwen zijn het stadhuis, eene gevangenis, twee banken en twee groote katoen-fabrieken. Wij bereikten nog dien zelfden dag de stad Brunswick, niettegenstaande wij in het voorbijgaan al het merkwaardige in de op onzen weg liggende dorpen gezien en bewonderd hadden. Onder anderen ook een dorpje aan hetwelk de Noord-Amerikanen den zonderlingen naam van Maagdom, (Maidenhead) gegeven hebben, en het beroemde Princetown, alwaar wij dicht langs een collegie-gebouw voorbijreden, waar-

in reeds destijds over de honderd en vijfzig studenten uit onderscheidene oorden der Vereenigde Staten van Amerika bij elkander waren. In Brunswick vergastte zich mijn gehoor weder voor het eerst sedert mijn vertrek uit Berbice op mijne lieve moedertaal. Meer dan twee derde gedeelten waren geboren Hollanders. Het land in den omtrek en de rivier is op deze hoogte buitengemeen laag. Het merkwaardigste in dit stadje is de nette en gemakkelijke houten brug over de rivier Rariton, welke bijna twee honderd voetstappen lang is. Dezelve kan gedeeltelijk opgehaald worden, en is behoorlijk van voetpaden en van ijzeren leuningën, als ook van lampen voorzien. De gezigten van deze brug zijn onbeschrijfelijk schoon.

Den 15^{den} passeerden wij Amboy, Woodbridge, Bridgetown en bleven in Elizabethtown vernachten. De weg was hier meestal vlak en aan beide zijden vertoonden zich schilderachtige weilanden en gansche velden met maïs, hier en daar eene boerderij in den trant zoo als bij ons in Gelderland, en ook meestal door Hollanders aangelegd en bewoond. Van de hier laatstgenoemde plaatsen is Amboy een der vrolijkste. Deszelfs haven is voor de uit

zee komende schepen bij alle winden toegankelijk; ook wordt hier eenen kleinen handel op de West-Indiën gedreven, doch zulks beteekent bedroefd weinig en wel ingezien is en blijft het slechts een armoedig plaatsje. Aan den waterkant staande kan men Sandyhook en den ingang van Nieuw-York's haven duidelijk zien leggen. Woodbridge is een zeer lang dorp, heeft veel overeenkomst met ons 's Gravenland, met uitzondering echter van die kostelijke en prachtige huitenplaatsen waarnaar men hier te vergeefs zoude zoeken. De Arthurkill, die er door henen stroom, ontlast zich met een statig geklots in de nabijliggende baai van Amboy. De weg nabij Woodbridge leidt driemaal over de rivier Barray, aan welker oever het kleine dorpje Bridgetown gelegen is. Dit plaatsje is klein, maar alleraangenaamst uit hoofde der onderscheidene vruchtbare landouwen welke hetzelfde van alle kanten omringen. Hoe digter wij het vermaarde Elizabethtown naderden, hoe bevalliger de landstreek er begon uit te zien. De dorpen, welke wij nu op onzen weg moesten passeren, waren reeds te voren door mij bezocht, en de gedachte aan hetgeen mij in die tusschenruimte zoo al overkomen was, schoen mij bijna eenen akeligen droom toe. Hoe verba-

zend,

zend, dacht ik, verschilt het lot van den eenen mensch, bij den anderen? Hoe menig schepsel blijft niet steeds al de geneugten des levens onder het stille vreedzame dak ongestoord genieten, zonder welligt ooit deszelfs voorregten boven zoo vele duizende natuurgenooten, zonder ooit zijn geluk op prijs te stellen? Hoe velen zouden niet eenen hemel op aarde genieten, zoo mijne leerjaren derzelver voorspoed en welvaart waren voorafgegaan, of zoo zij eerst wat beter de rampen dezer wereld proefondervipdelijk hadden leeren kennen. Bij velen zijn misschien nog nooit zulke gedachten opgerozen, velen zijn maar al te zeer van meening, dat zij tegen alle soortgelijke rampen gewaarborgd zijn, en dat het ongeluk alleen diegenen vervolgt, welke er zich moedwillig door hun gedrag aan blootstellen; zoo dachten welligt ook die millioenen van gezinnen, die, door de omstandigheden des oorlogs, met achterlating van have en goed, in vreemde gewesten moesten rondzwerven, en die, zoo als al de West-Indische Fransche planters, van eene gelukkige onafankelijkheid tot den bedelstaf gebragt werden. Van daar ook die ondragelijke zelfsverheffing, dien stinkenden trots waarmede de bemiddelde zich jegens den behoeftigen gedraagt; van daar al die gene-

ijkheden, die brooddronkene grilligheden, die ingebeeldde gebreken en hersenschimmige behoeften, door welke de rijke zich het leven moedwillig verbittert, en door welke hij dikwijls in spijt zijner schatten duizendmaal behoeftiger en niet half zoo vergenoegd en gelukkig is als de armste werkman, die in het zweet zijnes aanschijns zijn dagelijksch brood verdient, en iedere beete broods op regten prijs weet te stellen. In welke gansch andere omstandigheden zoude ik mij thans niet bevonden hebben, zoo ik destijds de waarde van mijn vermogen beseft, zoo ik het vobrragt van bemiddeld te zijn wat beter erkend had? Indien zij, die door erfenissen of door het sloen van rijke huwelijken eensklaps in het bezit van aanzienlijke schatten gesteld werden, de gevolgen, de verschrikkelijke gevolgen der ligtzinnigheid, even zoo als ik, ondervonden hadden, welk een licht zoude er dan niet voor derzelter beneveld aangezigt opgaan. Moge de onervarene losbol zich intusschen spiegelen in al hetgeen mij, van het oogenblik mijner terugkomst in Nieuw-York, wedervaren is; want van die noodlottige terugkomst af zal hij in mijnen verderen levensloop niets dan smartvolle bezoeken en smadelijke vernederingen, niets dan gevangnissen en slaafsche

sche ketenen, niets dan wanhopige radeloote mistappen, schandelijke misdaden en alle die onteerende gevolgen ontmoeten welke de lichtzinnigheid onvermijdelijk naar zich sleept.

Tegen den avond van den 16 April kwamen wij behouden in Nieuw-York aan en stapten aan de woning van eenen der nabestaanden van den eersten man mijner weduwe af. De wetten der welgevoegelijkheid vorderden, zoo als van zelve spreekt, dat ik ditmaal elders naar eene slaappleats moest omzien; zelfs was het ons wederzijdsch belang dat de weduwe zoo veel mogelijk hare nieuw ontworpen huwelijksplannen voor hare aangetrouwde bloedverwanten verzwieg, alzoo er in hare huwelijksche voorwaarden eenige bepalingen voorkwamen, die haar de aanvaarding van wijlen haar mans nalatenschap eenigzins schenen te betwisten. Ik nam gevolglijk mijnen intrek in City-Hotel, en de eerste persoon, die mij in de groote breede gang van dit ontzaggeijk groot hotel tegenkwam, was mijn ouden West-Indischen vriend Cantzelaar. Hij die verscheidene dagen achter een met brandenden dorst door eene zandwoestijn omgedoold, en te verreefs naar eene waterbeek angstig in het rond gezocht heeft, kon zich bij het vinden eenet hel-

belder vlietende stroom onmogelijk hartelijker verheugd hebben dan de schrijver bij het onuitsprekelijk blijde wederzien van dien steeds getrouwen vriend. De vriendschap, die zoets balsem voor het hart, is vooral bij zulke gelegenheden het heerlijkst geschenk des hemels, betwelk immer voor den sterveling kan uitgedacht worden. Het verhaal mijner verliezen en ongelukken kon wel zijn hart doen bloeden, maar zijne vriendschap bleef echter dezelfde. Hij behoorde geenszins tot die laaghartige en diep verachtelijke wezens, die derzelve vrienden plotseling verlaten, zoodra de fortune hun den rug toekeert. Aan zijnen arm mijne te voren zoo geliefkoosde wandelplaatsen, die bekoorlijke zoogenaamde batterij, dat verrukkelijk park, dat immer drukke en woelige Broadway bezoekende, en elkander wederzijds onse, ontmoetingen en wederwaardigheden mededeelende, gevoelde ik mij zoo volmaakt gelukkig, dat ik mij om mijnen onzekeren toestand, om mijnen zoo geduchten Nieuw-Yorkschen schuldeischer bijna in het geheel niet bekommerde. Het zoude, dacht ik, al zeer toevallig moeten zijn, dat ik in zulk eene volkrijke woelige koopstad als Nieuw-York, in zulk een onophoudelijk gedrang juist mijnen eenigsten Noord-Amerikaanschen beer in den mond

mond zoude moeten loopen, dat ik, na zulk eene lange afwezigheid, en zulks nog wel in eene stad, alwaar ik, buiten dien schuldeischer, bij geen een levendig schepsel bekend was, zoude uitgevonden moeten worden, te meer nog daar ik mij zelve uit dubbele voorzorg door eenen groenen bril op den neus en door eene groote zwarte pleister op de wang geheel en al onbekend dacht gemaakt te hebben.

Het bleek echter van achteren dat ik mij jammerlijk in deze mijne veronderstelling bedrogen had; want na verloop van een paar dagen in City-hotel aan de table d'hôte zittende, en met een glas wijn in de eene en de vleugel van een watersnip in de andere hand aan de zijde mijns getrouwen vriends over mijn aanstaande huwelijk met die rijke schoone weduwe sprekende, voelde ik mij op het alleronverwachtst vrij onheusch op den schouder tikken. Mij omkeerende zag ik kapitein Dodd, dezelfde die mij op die noodlottige smokkelreis uit Nieuw-Londen naar Berbice als gemagtigde der heeren Lehman en Comp. vergezeld had, met twee gerechtsboden achter mij staan, mij met luider stemme toeroepende: *In the name of the United states of America you are my prisoner.* (*In den naam der Vereenigde Staten van*

van Amerika zijt gij mijn gevangene.) Ik weet niet lezer of gij u ooit hebt laten electriseren, maar zoo ja, dan kan ik mijne ge-
 waarwording in dat oogenblik nergens beter
 bij vergelijken dan bij de uwe, toen men u
 voor het eerst de kracht van dat werktuig
 deed gevoelen. Ik bedwong mij echter om
 een bedaard voorkomen aan te nemen, en nam
 mij zoo veel mogelijk in acht om geen bespot-
 telijk figuur te maken voor de tachtig personen
 met welke ik aan tafel zat, en van welke de
 meesten derzelve oogen op mij gevestigd had-
 den; ik veinsde zelfs even zoo gerust en smake-
 lijk als te voren aan mijne watersnip te blijven
 voortkluiven, en bragt mijnen vervolger door
 dit koel en bedaard gedrag in den waan, dat
 de zaak terstond naar zijn genoegen zoude af-
 gemaakt worden, zoodat deze zeer beleefd en
 eerbiedig achter mijnen stoel den uitslag bleef
 afwachten.

Na den maaltijd volgde ik mijne sterk ge-
 spicrde geleiders, die mij, in plaats van naar
 eene gevangenis, naar het kantoor van de hee-
 ren Lehman en Comp. overbragten; hier werd
 mij nu op eenen zeer beleefden toon in de
 keuze gegeven om de, door de firma *Rylach*
en Swaving op Engeland getrokken wissel-
 brie-

brieven, met de daarop geloopene protestkotten en verschenen intressen, ten bedrage van circa twintig duizend Spaansche matten, te betalen of achter de traliën gezet te worden. Ik verwees mijnen Amerikaan naar de Weeskamer te Berbice, hing een aandoenlijk tafereel op van mijne schipbreuken en verliezen, van mijn onvermogen en goeden wil; doch het waren gerande dollars die men hier verlangde, en daar de betaling van zulk eene som even zoo onmogelijk was als om met mijne hand naar de maan te grijpen, werd mijn verschrikkelijk vonnis weldra geveld. Mijn vriend Cantelaar, die intusschen buiten aan de deur stond te wachten, en die tot hiertoe met mij gehoopt had dat de zaak wel in der minne zoude bijgelegd worden, want daar niet is verliest de keiser zijn regt, zegt het spreekwoord, poogde nu op zijne beurt mijne vervolgers te bewegen; niets was echter in staat derzelve wraakzucht te keer te gaan, en met de woorden: *To prison! To prison!* (Naar de gevangenis! Naar de gevangenis!) lieten zij mij aan het geleide der gerechtsboden over. Deze bragten mij nu naar dat zelfde gebouw in het park, welks bewoners ik, tijdens mijn verblijf in Mecanic-Hall, zoo dikwerf met medelijdende oogen had aangezien. Mijn getrouwe vriend

ver-

De SWAVING'S REIZEN EN LOTGEVALLEN.

verliet geen oogenblik mijne zijde, trachtte mij op allerlei wijze op te beuren, beloofde mij dagelijks gedurende mijne gevangenschap te zullen komen bezoeken, en kon naauwelijks zijne aandoening verbergen, toen wij het groot ijzeren hek van de *Jail* binnen traden. Verschrikkelijke oogenblikken, nooit zult gij uit mijne gedachten gaan, nooit zal ik vergeten wat er in mijn binnenste omging toen ik het akelig voorportaal dier afzigtelijke gevangenis werd binnen geleid. Het was als of de grond onder mijne voeten wegzonk, en zoo ik mij bij deze eerste intrede, welke mijne ziel met alle bange voorgevoelens vervulde, op de woeste barre rotsen van Saona, in het zinkend wrak op de Hogsties, of op het voor mij gevaarvolle eiland Yuma had kunnen overplaatsen, zoude ik mij als de gelukkigste der stervelingen beschouwd hebben; want van zijne vrijheid beroofd te worden is de verschrikkelijkste ramp die ons treffen kan.

Vrijheid, vrijheid, ziel van 't leven;
Wat zijn wij bij uw gemis?
Zij, wien gij nooit hebt begeven;
Weten niet wat vrijheid is.

HOOFD-

HOOFDSTUK XXXVI.

Schets mijner gevangenis. — Zelfmoord. — De gewaant de hemelsche afgezant. — De geladen pistolen. — De gitaar. — De noodlottige whistpartij. — Tegenwoordigheid van geest op den rand des grafs. — De schrijver wordt uit den doodslaap opgewekt. — Zamenpraak met eenen predikant over zelfmoord. — Onmensche-lijke wetten jegens schuldenaars. — Trekken van edelmoedigheid. — Het duivenplaat en de koddige minnehandel. — De mislukte briefwisseling en blijde verrassing aan het ijzeren hek. — De schrijver trouwt in de gevangenis met een Amerikaansch meisje. — De bruiloft. — Het huwelijksbed. — De gele kooris. — De schrijver wordt andermaal weduwnaar. — De heer Larmaison. — De schrijver verbindt zich als gemeen soldaat in Amerikaanschen dienst en verlaat de gevangenis.

Toen ik die zware dubbele deuren; die grensdels, sloten en ijzeren baren, die getraliede vensters, die hooge sombere muren, die door de traliën kijkende doodbleeke neerslagtige aangezichten, op welke de trekken van menschenhaat en berouw diepe sporen hadden achtergelaten, en vooral toen ik dien gespierden cipiersknecht eene ijzeren poort zag ontsluiten

met eenen sleutel, welke oudtijds voor de poorten van de stad Gaza scheen gediend te hebben, zank mij het hart in de schoenen; en bij geen mijner vorige rampen en onheilen had de wanhoop mij nog zoo geweldig aangegrepen als op het noodlottig oogenblik, toen ik dien akeligen kerker, dat treurig verblijf des ongeluks binnentrad. Geen mijner schipbreuken noch doodgevaaren, geen mijner tot hiertoe doorgestane ziekten en ongemakken hadden mij zoo geheel en al ter neergeslagen als dit zoo ondragelijk, zoo rampvol verlies mijner vrijheid. Diezelfde dood, welke ik zoo dikwerf had poges te ontvlugten, werd nu, als mijn' laatste heil en troost, met smachtend verlangen door mij ingeroepen, en ik verwenschte het uur in hetwelk de golven des Atlantischen oceans mijn leven gespaard hadden. De eerste verfoefelijke en lafhartige gedachten, die mijn zwart onstuimig gemoed bestormden; waren die van zelfmoord. De eerste verderfelijke en, zoo ik dacht, juist op mij toegepaste regelen, waren:

*« Quand on a tout perdu et qu'on n'a plus d'espoir,
 « La vie est un reproche et la mort un devoir. »*

Deze welligt al te openhartige bekentenis zal den lezer zonder twijfel alleraanstootelijkst, in

de ooren klinken; doch daar ik mij voorgenomen heb niets hoegenaamd, zelfs niet mijne onvergeessliکه misstappen en onveldaden, te yerdonkuren of te verbloemen, mag ik het volgend droevig voorval niet achter wge laten:

Een Hollandsche jood, wiens naam mij in deze oogenblikken niet voor den geest wil komen, had bij zijne komst in Noord-Amerika de verregeande onbeschaamdheid van zich uit te geven voor eenen afgezant van Jezus Christus, en van aan al de hoeken der straten door groote plakaten bekend te maken, dat hij met goddelijke magt bekleed en naar de Vereenigde Staten gezonden was, om zondaren zalig te maken. Om zijne rol des te beter uit te voeren had hij zich prachtig in het purper en op de wonderlingste wijze uitgedost, logeerdé niet dan in de voornaamste herbergen, en liet zich met zijne lijfknechten van stad tot stad in eene koets met vier paarden rondleiden. In plaats echter van zondaren zalig te maken stak onzen Israëliet zich zoo tot over de ooren toe in de schulden, dat hij, in spijt zijner hemelsche waardigheid, door eenige herbergiers en huurkoetsiers in datzelfde huis achter de traliën werd gezet. Deze valsche profeet, die de eenige Hollander was in het gebouw, en die juist op

het punt stond van ontzagen te worden toert ik hier mijne eerste intrede deed, kwam mij tot de uitvoering van mijn verschrikkelijk plan nitnemend geschikt voor. De eerste dienst, welke hij mij bewees; bestond in mij een paar geladene pistolen te bezorgen; doch nauwelijks had ik die in mijn bezit, of dezelve werden mij weder door mijnen vriend Cantzelaar ontnomen; eenige weken later, nadat laatstgenoemde zijne terugreize naar Holland had aangenomen, stelde de gewaande hemeleche afgezant mij een fleschje opium ter hand, en van alle mijne voormalige West-Indische schatten niets meer, geen penning meer overgehouden hebbende; kon ik hem op geene andere wijze voor dezen aan mij bewezen noodlottigen dienst beloonen; dan door hem erfigenaam te maken van mijne armoedige amlatenschap, en mij dunkt ik zie thans nog met welk eene gretigheid hij dat armzalig overschot van zulk een aanzienlijk vermogen in eenen zak stopte en er steelsgewijze mede op zijnen rug de ijzeren poort uitsloop. Van het oogenblik dat ik dit gif in mijn bezit en gevolgelyk de ophouding mijner aardsche rampen volkomen in mijne magt had; scheen mij alles uit een geheel ander gezigtspunt toe; mijn gemoed was meer opgeruimd dan te voren, en ik verbeelde mij, in spijt der ijzeren tralien

em

en zware grendels, die mij van alle kanten toegrijsden, een vrij man te zijn. Meer dan eens drukte ik dit doodelijk besche in mijne krankzinnigheid gansch verrukt van blijdschap tegen mijne lippen, noemde het den trooster van mijn hart, mijn reddenden engel, mijn eenige heul en toeverlaat. Mijne jeugdige onbezonnenheid bekommerde zich daarbij weinig over de geduchte gevolgen, over de onvermijdelijke, eeuwige straf, welke ik mij door deze zoo God en godsdienst honende misdaad moedwillig op den hals haalde, maar luisterde slechts naar de inspraak van een ligtzinnig en opgewonden onstuimig hart, zonder aan de stem van rede of godsdienst gehoor te geven, zonder aan God noch eeuwigheid te denken.

De wijze, op welke ik mij van dit doodelijk gif bediende, is niet minder zonderling. Ofschoon een vreemdeling zonder geld noch goed, zoo scheen de cipier mij evenwel nog voor te fatsoenlijk aangezien te hebben, om mij péle méle met de overige gevangenen in het zelfde hok op te sluiten, maar had mij, op voorspraak van den heere Cantzelaar, en van een paar andere aanzienlijke ingezetenen uit de stad, een afzonderlijk verblijf op de honden-verdieping toegestaan. Dit verblijf bestond

mit twee fraai gemeubeleerde vertrekken, waar de vensterramen, wel is waar, met ijzeren tralies bezet waren, doch van welke men, wegens eene sierlijke draperie van rood karmozijn gordijnen en luchtige franjes, niets te zien kreeg. Tegen mij over waren er twee dito vertrekken, welke door een' voormalig voornaam' Amerikaansch koopman, benevent dezelfde vrouw en kinderen, bewoond werden, en daar de cipier, wiens appartementen aan gene zijde der ijzeren poort tegen de onsen aangrenzen, ons daar dagelijks gezelschap hield, zoo was de kennis weldra gemaakt, en werd ik toegelaten tot de whist-partijes, welke nu geregeld iederen avond beartelings in elkanders vertrekken plaats hadden. Op een dezer speelpartijtjes, hetwelk in mijne kamers gegeven werd, en waarbij de heer Fay, mijn advocaat, tegenwoordig was, becroop mij eensklaps de lust dien giftdrink in te zwelgen. Het fleschje heimelijk buiten in den gang ontkurkt en tot aan den bodem uitgedronken hebbende, plaatste ik mij weder aan de speeltafel, vatte de kaarten op, vervolgde het spel, rookte eene sigaar, en sprak en dronk en lachte even als of er niets gebeurd ware. Op het laatst begon echter mijne hand te beven, mijne kleur te verbleeken, mijne spraak-

spraakzaamheid en opgeroimdheid meer en meer te verminderen, en ik was buiten staat een oogenblik langer te blijven doorspelen. Geen van het gezelschap had het geringste vermoeden en mijne ongesteldheid werd aan de mitwerking van de punch en de sigaren toegeschreven. Nadat ik mijn spel aan een ander had overgegeven bleef ik, ten minste nog een groot half uur na de afnemering des goddranks, bij het rookje van den haard zitten, en had daarbij nog wel de tegenwoordigheid van geest. Voltaire's meening in het Engelsch te vertalen, en de volgende regelen met een stuk houtskool op de witte schoorsteen muur te schrijven:

*When all is lost and gone, and every promise blest,
When hope, the nurse of life, is even fled at last,
We are in duty bound to end our care and grief,
And seek in death's cold arms at once a sure relief.*

Nadat het gezelschap vertrokken was, schreef ik twee brieven, den een aan den cipier en den ander aan den advocaat, beiden mijne erkentenis betriggende voor al der zavelen mij bewezene weldaden, waarbij ik tevens een eersgenoomden eenige badere in-
 zichten omtrent mijne omstandigheden en betrekkingen opgaf, en mijn stoffelijk over-
 X 4 blijf-

bliffel aan zijne menschlievende zorg aanbeval. Voor dat ik mij echter volkomen van deze laatste en smartvolle taak gekweten had, begon het gif zoo geducht te werken, dat ik nauwelijks kracht of besef genoege had om mij op mijn bed neder te werpen. Tot hiertoe is alles wat ik van deze noodlottige gebeurtenis te boek stelde met volle bewustheid geschied; het overige is mij naderhand door mijne redders medegedeeld. De cipiers-knechten, die op gezette uren des nachts de ronde doen en die de lichten en het vuur op een eestijdig uur in mijne kamer hadden sien branden, en daarbij een gorgelend geraas meenden te hooren, waren tot in mijn slaapvertrek doorgedrongen en vonden mij daar naast mijne bedstede in verschrikkelijke doodstuipen, met het schuim op den mond, sprakeloos op den grond uitgestrekt liggen. In een oogenblik was nu alles op de been: men zond om eenen geneesheer, men goot mij een braakmiddel tusschen de reeds op elkander klemmende tanden en hield gedurende den ganschen nacht niet op met mij door den gang op en neder te leiden, en door een gestadig heen en weder schudden, en door mij luid bij mijnen doopnaam toe te roepen, uit den slaap des doods te doen ontwaken. Zoodra men mij eindelijk weder tot mij zelve terug

gebragt en eenige groote spoelkommen vol lauwwater met zout de een na de ander had doen inswelgen, werd ik, om mij zoo veel mogelijk op te beuren en te verzetten, in de woning des cipiers overgeplaatst en als een kind des huizes met de teederhartigste voorkomendheid verzorgd en opgepast.

Den volgenden morgen, na deze noodlottige catastrofe, ontving ik een bezoek van den geestelijken, aan wien bijzonder herderlijk toeveraigt de zielen der gevangenen speciaal waren opgedragen. Ik had dien goeden ouden heer, die ons geregeld iederen zondag op eene uitmuntende leerrede kwam vergasten, reeds vroeger leeren kennen. De heer Bell had hem van al het voorgevallene onderrigt, en 's mans komst had geen ander oogmerk, dan mij van mijnen hopeloozen dwaalweg op het regte spoor terug te brengen. Ons gesprek bepaalde zich bij uitsluiting op het artikel zelfmoord, en daar hetzelfde welligt bij sommige mijner lezers dezelfde gezegende uitwerkselen zoude kunnen hebben die het op den schrijver had, wil ik hier die zamenspraak, zoo veel mijn geheugen zalks toelaat, letterlijk, ten koste mijner verkeerde gevoelens van dien tijd, trachten mede te deelen.

Da Predikant. In mijne hoedanigheid als heerser, kom ik hier Mijneheer, om de rust van uw gewoede te herstellen, u het verkeerde en billooze van uwen onbedachtzamen en roekeloossten stap onder het oog te brengen, en u met u zelve zoo met de Godheid te verzoenen. Uwe ongelukken, uwe verschrikkelijke wanhoop, en uwe verlatene vreemdelingschap in dit gewest, hebben alle aanspraak op mijne medelijdenheid en belangstelling; de post dien ik bekleed kan u niet anders dan het onbepaaldst vertrouwen inhouden, zeg mij dus, zeg mij openhartig wat heeft u toch in 's hemels naam tot het vervolgen van zulk eenen verschrikkelijken misstap kunnen bewegen? Hoe hebt gij zoo iets kunnen doen, zonder daarbij alle gevoel van rede en godsdienst ten eenemale uitgeschud te hebben?

De Schrijver. Hetgeen ik gedaan heb Dominé, deed ik met volkomen bewustheid van zinnen, en zij, die beweren, dat de rede bij zelfmoord stil staat, hebben zich nimmer persoonlijk in dien toestand bevonden. Wat Godsdienst betreft, ach hoe moeilijk, hoe onzeker is het, dacht ik daarbij, om te weten, welke eigenlijk de ware is, van al die ontelbare onderscheidige godsdiensten welke zoo al beleden worden? De drijfveer die mijn gedrag

in

in mijne oogen biltijkte, was die, welke zich naar mijne gedachte hoven beide verheven ucht, was wijsbegeerte. De wereld was, van mijne kindtheid af, mijne volslagene vijandig, overal werd ik door dezelve verstooten; ik wilde voor mijnen vervolger niet onderdoen en wierp mij met een manmoedig hart in de armen van den dood.

P. Ongelukkig vreemdeling, gij zijt nu toch, hoop ik, door deze gedachte les van uwe dwaling terug gekomen?

S. Neen zekerlijk niet, het blijft mij nog steeds een onoplosbaar raadsel, of ik mij over deze mijne toevallige redding verheugen, of tot in de ziel beklagen moet, daar mijn geluk, mijne bezittingen, mijne vrijheid voor altijd verdwehen zijn. «Wie toch,» zegt Shakespeare, «zoude onder den drukkenden last des levens willen blijven zuchten en zwoegen, daar hij het in zijne magt heeft: om die rampen dadelijk te verhelpen?» «Als alles verloren is,» zegt Voltire, «dan wordt de dood een pligt.»

P. Vergun mij dat ik u daertegen, op mijne beurt, eene bedenking voorhoude. Hoe kunt gij weten, dat het geluk u voor altijd begeben heeft, daar gij geen geduld hebt, om uw lot bedaard af te wachten?

S. Waartoe zoude ik langer in die pijnlijke
on-

onzekerheid blijven voortkwijuen, waartoe zoude ik steeds een akelig aanwezigen jaar in jaar uit blijven ronddragen, in de onzekere hoop op betere dagen, terwijl een enkel oogenblik voor altijd een einde aan al die ellende maken kan.

P. Voor altijd een einde! en dus ook een einde aan uwe eeuwige rampen niet waar?

S. Dit doet niets ter zake. Onze eigene natuur leert ons het verdriet te ontvlieden en het geluk te omhelzen. Het leven te verlaten als hetzelfde geene bekoorlijkheden meer voor ons bevat, is niets anders dan eene gehoorzame onderwerping aan de wetten van ons bestaan. Zelfmoord is derhalve billijk en verantwoordelijk. Zelfmoord is het privilegie van een verheven gemoed, hetwelk, als het niet langer den smaad en den hoon wil dulden, onder welke het gebukt gaat, deszelfs tiran durft tarten. Zelfmoord wordt gevolgelijk eene daad van waren moed en heldhaftigheid.

P. Juist het tegenovergestelde meent gij gewis; want niemand sloeg immer de handen aan zich zelveu zonder daarbij den dood als de geringste zijner rampen te beschouwen; want van twee kwaden zijn wij van nature geneigd dat te kiezen hetwelk in onze oogen het lichtste toeschijnt. Zelfmoord is dus eene daad

daad van lafhartigheid; want de ware held zal er er steeds eene eer in stellen, om bij voorkeur dien weg in te slaan, welke met de grootste gevaren vergezeld gaat.

S. Hier zeg ik niets tegen; doth zie nu eens in welk een warnet u weleerwaarde zich van zelve gewikkeld heeft. Indien het lafhartig is te sterven, wanneer wij; uit hoofde onzer aangeborene neigingen, de voorkeur geven aan hetgeen in uwe oogen de ligtste kwaal is, dan moet het ook naar dien zelfden stelregel eene lafhartigheid zijn te leven.

P. Ik beweerde geenszins dat te leven voor eene heldendaad moet gehouden worden; maar gij daarentegen wilde die hoedanigheid aan zelfmoord toekennen. Iemand moge liever de rampen des levens verduren dan een einde aan zijn eigen bestaan te maken, en in dat besluit geleid worden door beweegredenen die even zoo prijzenswaardig zijn als heldhaftigheid; hetwelk wel ingezien niets anders is dan eene dierlijke hoedanigheid, die voor het grootste gedeelte afhangt van de sterkte onzes zenuwgestels. Dan, verondersteld, dat te leven eene lafhartigheid zoude zijn, zoo ligt daar geenszins in opgesloten, dat te sterven eene heldendaad moet genoemd worden.

S. Ik wil uwe gevolgtrekking niet aanne-
men

men noch verworpen, uit hoofde dezelve niets met de zaak gemeens heeft; maar ik blijf bij mijn gevoelen, dat zelfmoord verantwoordelijk is.

P. Dan is het ook verantwoordelijk als men het zesde gebod van de wet des Heeren verkracht.

S. Wij moeten de heilige schrift hier geheel en al buiten de kwestie laten, want anders houdt onze partij op gelijk te zijn.

P. Gij gelooft welligt aan geen bijbel?

S. Ik stel mijn geloof hier geheel en al ter zijde; doch zoo ik het deed gelden, zoude ons betoog op eens uitgewezen zijn; ten minste indien uwe uitlegging van het zesde gebod juist is, waaraan ik hard twijfel. *Gij zult niet dooddoen*, zoude enkel kunnen meenen, dat men zijnen naasten niet mag ombrengen.

P. Wel nu, ik wil de heilige schrift er buiten laten; want ik houde mij overtuigd, dat het eenvoudige gezond verstand hier voldoende zal zijn om het bedriegelijke van uwe stelling ten duidlijkste aan te toonen.

S. Spreek niet te stellig Dominé, bedenk wat de wijze Seneca zegt: « *Agamus Deis gratias, quod nemo in vita terrari potest.* » (Laat ons Gode danken dat niemand ons dwingen kan van te blijven leven).

P.

M. Zoo ik het wel heb vat gij sietens
 vreedend verbeerdelijk op. Zijne wrekdelij-
 heid, dat men hem niet tegen zijnen wil kan
 doen leuen, beteekent juist: geene goedkeuring
 van zelfmoord. Hij is erkentstijk, omdat het
 een hulpmiddel is, afschpen van eenen wrekd-
 ige aard, tegen de wrekdheid en de tiranij
 onzer overweldigers.

S. Wat zegt gij van Socrates, die den gift-
 beker ledig dronk zonder zelfs van gezigt te
 veranderen? En wat zegt gij dan van Plinius?
*Deus non sibi potest martem consciscere et
 velle, quod homini dedit optimum in tantis
 vitae paenis.*

P. Ik sidder op het denkbeeld van zulke
 uitdrukkingen; dan ik spreek u in het ge-
 heel niet tegen, dat die aloude wijsgeseren door
 dazelfer geschriften en gedragingen ten dui-
 delijkste getoond hebben geen de minste schijn
 van misdadigheid aan zelfmoord te hebben.

S. De schoonheid der wijsgeserte bestaat
 daarin dat dezelve ons vrij maakt van de sla-
 vernij des bijgeloofs, en zodra ons gezond
 eenmaal gesuiverd is van die kinderschichtige
 vrees, welke uit het bijgeloof voortspuit,
 dan kan men met juistheid oordeelen omdat
 wij zulks onverschrokken durven doen.

P. Zoo wijsgeserte gezonde en juiste re-
 de-

denering betoekent, hetgeen het, naar mijn oordeel, werkelijk beteekenen moet, dan heeft denelvé, buiten allen tegenspraak, de uitwerking, welke gij er aan toeschrijft, want tegen gezonde redenering moet alle bijgeloof en dwaling zwichten; maar ik merk reeds uit uwe eerste woorden dat gij Hume gelezen hebt.

S. Ja, en ofschoon ik het Engelsch nog niet volkomen genoeg magtig ben, zoo komt het mij echter oppervlakkig voor, dat zijne wijze van redeneren beslissend en ter zake, kort van stof maar krachtig is, en dat iedere regel deszelfs overtuiging met zich brengt. « Zoo zelfmoord eens misdaad is, » zegt hij, « dan moet het eens moedwillige verzaking zijn van onze verschuldigde pligten jegens God, jegens onze naasten en jegens ons zelven, » welke drie onderscheidene punten hij stelselmatig en oordeelkundig achter elkander oplost. « Men zoude het mij als geene misdaad aanwrijven indien ik den Nijl of den Donau eenen anderen loop wilde doen nemen, zoo ik in staat was zulks ten uitvoer te brengen, en waarom, » vraagt hij, « zoude het dan eene misdaad zijn aan eenige weinige oncen bloed eene andere wending te geven? Het leven van een mensch, » gaat hij voort, « staat met de algemeene orde

proseliet van dien Engelschman schijnt te zijn, ten minste voor zoo verre zijne stellingen nopens zelfmoord betreft, zoo zijt gij wellicht in ieder ander opzigt van het zelfde gevoelen?

S. Dit zij verre van mij, hiertoe heeft mijn vader, die insgelijks tot uwe orde behoorde, mij veel te goede grondbeginselen ingeboezemd.

P. Wel nu dan, laten wij Hume's eigene woorden eens op den toets stellen. Hij be-
toogt, dat uit hoofde de mensch de orde der
voorzienigheid niet storen kan, zijne poging
om zulks te willen doen niet misdadig is;
dat, daar de ongeregeldheden der natuur en
van den mensch geen van beide in staat zijn
eenige inbreuk te maken op de algemeene wet-
ten, door welke het heelal geregeerd wordt,
dezelve bijgevolg ook even zoo onbeteeke-
nend zijn. Doch is het geene ongerijmdheid
te onderstellen dat een schepsel de bedoelin-
gen van deszelfs schepper zoude dwarsboomen?
Een kind kan door deszelfs ongehoorzaamheid
geene werkelijke schade aan zijne ouders
toebrengen, maar maakt dit eenige verande-
ring of vermindering aan zijne overtreding?
Blijft het niet altijd ongehoorzaamheid en is
het derhalve niet evenwel misdadig? De mensch

met

met al dezelfs misdaden, wreedheden, onderdrukkingen, bloedvergietingen, brandstichtingen en moordenarijen, oorlogen en verwoestingen kan den loop der natuur niet veranderen. De zon gaat op en onder, eb en vloed gaan geregeld voort, de jaargetijden volgen elkander op den regten tijd op zonder door de nietige driften van den mensch verhinderd te worden; doch is hij daarom minder laakbaar zoo hij zich onderwindt iets te willen doen zonder zulks ten uitvoer te kunnen brengen? Vermindert zulks het minste zijne misdadigheid?

S. De voorzienigheid te trotseren was de minste mijner gedachten. Toen ik den gift-drank inzwolg dacht ik alleen aan mijn eigen lijden; en verheugde mij er weldra den einde aan gemaakt te zullen zien.

P. Ik spreek hier niet van hetgeen er bij u in die wanhopige oogenblikken omging en wederleg alleenlijk de valsche betoogen van Hume. Dan al had ik het ook bij uitsluiting op u gemant, moet gij dan niet in gemoede met mij toestemmen dat hij, die de handen aan zich zelve slaat, in allen geval met daadzaken aantoon, zich weinig aan de magt der voorzienigheid te bekreunen, en hoe kan men zulks ook niet mogelijkheid anders

van zoo iemand verwachten; want wie heeft ooit gehoord, dat men zich in koelen bloede om het leven kon brengen. Er zijn er, die wil ik gaarne toestaan, die op het punt stonden dit leven te verlaten, en die zich daarbij openlijk op hunne misdaad beroemden, onder anderen, Spinosa, doch dit waren ellendelingen, die het bestaan eener Godheid openlijk ontkenden; en gesteld eens, dat zelfmoord zich niet tot zulke verregaande goddeloosheden uitstrekt, liggen er dan niet evenwel in de enkele gedachten der misdaad gevoelens opgesloten, die zeer weinig van ongodisterij verschillen? Gevoelen wij niet in ons binnenste een zeker iets hetwelk ons toeroept dat zelfmoord ongeoorloofd is?

S. Onze gewaarwordingen kunnen niet altijd voor zuivere redekunde doorgaan, en zeer dikwerf kan men er zich weinig op verlaten.

P. Dit is, hierin geve ik u volkomen gelijk, in verscheidene opzigten werkelijk het geval, en evenwel is derzelve inspraak in sommige gevallen bijna immer zeker. Die inspraak roept ons met luider stemme toe, dat, daar de eerste wet onzer natuur voorschrijft, om voor het behoud van ons bestaan te zorgen, de verwoesting van hetzelfde met eigene hand allersgrijpselijkst moet wezen. Wij

gevoelen dat er omstandigheden zijn welke ons door andere middelen met den dood verzoenen, bij voorbeeld, zucht naar eer, roem of vaderlandsliefde, eene kwijnende en smartelijke ziekte, uitputting van krachten, de gebreken welke eenen hoogen ouderdom vergezellen, en de hoop op eene gelukzalige onsterfelijkheid; dit alles moge ons den dood als eenen zegen doen beschouwen, maar niet in eenen graad om de handen aan ons zelve te slaan.

S. Gij schetst hier de gevoelens af, viel ik hem in de rede, van iemand, die nog nimmer in de verzoeking gesteld werd om zich zelve het leven te benemen, van iemand, die slechts als een bloot aanschouwer oppervlakkig over de zaak oordeelt; maar dit houdt geen proef. Zoo wij zelf bevrijd zijn gebleven van de omheilen door welke wij aangezet worden tot het plegen eener wanhopige daad, dan doorgronden wij de beweegreden niet in dat helder en welligt echte daglicht, uit hetwelk wij die zonden beschouwen zoo wij werkelijk in het geval verkeerden. Wij vellen dikwerf een vlugtig en veelal een onregtvaardig oordeel, hetwelk in de meeste gevallen op vooroordeelen of op ingeprente begrippen gegrond is, in plaats van de bijzondere en onmiddellijke daadzaken te wikken en te wegen.

A. En echter zoude het bezwaarlijk vallen om te bewijzen, dat zulk een oordeel met juistheid kan beslissen. Het komt mij vrij wat waarschijnlijker voor, dat hij die onzijdig is, veel bevoogder regten in zulk eene zaak zoude zijn. Iemand die zich zelfs in spijt der overtuigingen van zijn eigen geweten van het leven berooft, is schuldig, het moge dan al of niet met onmiddellijke *miskennis* van het Opperwezen vergeseld gaan; doch het is in allen gevalle eene onverantwoordelijke verkrachting van een bekend gebod en bijgevolg misdadig.

S. Zulks kan ik niet ontkennen: doch daar gij instemt, dat het misdadige in eene groote mate afhangt van de gevoelens der belanghebbers in het oogenblik zelve, zoo volgt daar uit, dat er sommige gevallen kunnen bestaan waar de daad ophoudt misdadig te zijn.

P. Dit ben ik volmaakt met u eens.

S. Wel, wel; zulk eene inwilliging had ik nu waarlijk niet van u verwacht.

P. Er bestaan gevallen, waarin zelfmoord *geene* misdaad is. Bij voorbeeld, wat dunkt u van krankzinnigheid? zoude het billijk, zoude het regtvaardig zijn, om iemand te veroordeelen, die zich zelve in eene vlag van krankzinnigheid om het leven bragt?

S. O, dit spreekt van zelve. Ik dadigt dat uwe instemming zich verder zoude uitstrekken.

P. Ik moet bekennen dat ik eenigzins wankel in mijne beoordeeling voor zoo verre sommige der Romeinsche helden betreft. — Cato, onder anderen; — want ik moet niet alleen de beweegrede maar ook het licht, in hetwelk zelfmoord in dat tijdvak beschouwd werd, in aanmerking nemen. Destijds werd zelfmoord voor eene heldendaad aangezien, zoodat ik denzelfden veel eer voor eene dwaling dan wel voor eene misdaad diende te houden. Dan bij ons, die verlicht zijn geworden door de Openbaring, kan zulk eene versooning in het geheel geene plaats vinden. Laten wij intusschen de overige punten van dien grooten kampvechter der zelfmoordenaren eens van nabij beoordeelen, ofschoon er weinig meer te beoordeelen overblijft; want zoo het niet ontkend kan worden dat zelfmoord eene inbreuk is op onze verplichtingen jegens God, dan is het ook buiten allen tegenspraak eene verkrachting van hetgeen wij aan de maatschappij en aan ons zelve verschuldigd zijn. Laat ons eens bezien hoe hij zijne stellingen op dit punt verdedigt. — « Iemand » zegt hij, « die zich verwijdert van de wereld, of van het leven, » zoo als hij zulks gelieft te noemen,

« doet geen het minste leed aan de maatschappij, maar houdt alleénlijk op goed te doen, hetwelk, indien het eene verongelijking is, weinig of niets beteekent. » Intusschen blijft het eene ontegenzeggelijke waarheid, dat die zoogenaamde verwijdering van het leven, door zichzelf van kant te maken, geenszins zulk eene nietsbeduidende daad is, als hij ons zoude willen doen gelooven. Het is niet als of men eenen gegeven post nederlegt in welken men door iemand anders opgevolgd wordt. Verondersteld eens dat zoo iemand hoegenaamd geene vrienden noch betrekkingen achterliet, dat hij geheel alleen als een van de gansche menschheid verlaten weezen op aarde stond, hetgeen werkelijk het geval zoude kunnen zijn; maar *wie* onzer verkeert in dusdanige omstandigheden? Hermieten zijn geheel en al uit de mode; maar zelfs de kluzenaars in La Trappe, hoe uitgesloten deze schepsels ook van de wereld wezen mogen, zijn niet geheel van alle banden ontbloot en maken in allen gevalle onder zichzelf eenen broederlijken kring uit. Indien zulks het geval is met *honden*, die hoegenaamd geene gemeenschap met de wereld houden, wat moeten wij dan zeggen van dezulken die met dezelve in de naauwste betrekkingen staan, van echtgenooten,
van

van breeders, van vaders, van huisgezinnen? Van dezulken die vrouwen, kinderen, onderhoorigen nalaten, wier geluk en welzijn geheel en al van hun afhangt, wier aanzijn in zekere mate met het hunne in de naauwste betrekking staat? welk eene onbeschaamde, welk eene bedriegelijke redenering! Zijn de onberekenbare ellenden, de ontbering en zielesmartten, welke de zelfmoord op die ongelukkigen uitstort, geene verongelijkingen? Is het geene verongelijking eene verlatene, diep getroffene gade en eenige hulpelooze onschuldige wichten van kinderen in eene meedoogelooze wereld aan derzelve noodlot over te laten? Is het geene verongelijking diegene te verlaten, welke men naar de inspraak der natuur diende te beschermen tegen behoefte en gebrek, tegen die verbastering van gedrag en zeden, welke de armoede met zich brengt, tegen die vernederingen, smaad en hoon, welke den behoeftigen veelal ten deele vallen? — Laat uw eigen gevoel, laat uw eigen hart hier beslissen.

S. Dit alles getuigt ten sterkste tegen zijne wijze van redeneren; maar gesteld eens dat het geheel buiten iemands magt is de maatschappij van nut te zijn, gesteld, dat men zijnen evenmensch tot last is geworden, gesteld, dat iemands dood tot het geluk zijns naasten

zoude kunnen dienen, moet dan de afstanddoening van het leven niet als onschuldig, als prijzenswaardig beschouwd worden?

P. Hoe kunt gij weten dat gij de maatschappij tot last zijt geworden? Hoe kunt gij voorzeggen dat gij dezelve, in weerwil van uwen tegenwoordigen beklagelijken toestand, niet vroeg of laat de gewigtigste diensten zoudt kunnen bewijzen? Neen, vriend, zoo gij uwe begane misstap op geene meer overtuigende bewijsgronden kunt rechtvaardigen, dan doet gij beter u op eens als overwonnen over te geven.

S. Ik beken, dat gij mij bijna geheel en al uit het veld geslagen hebt; doch er blijven nog een paar punten over, welke mij nog zeer twijfelachtig voorkomen. Bij voorbeeld: in geval iemand in eene zamenzwering voor het algemeen belang gewikkeld was, zoo hij op vermoeden gepakt, en men hem door mishandelingen en wreede vervolgingen de bekentenis van een geheim zocht af te persen, hetwelk aan verscheidene het leven zoude kosten, handelt zoo iemand misdadig indien hij, uit vrees van in een zwak oogenblik zichzelf te vergeten, de handen aan zijn eigen leven slaat? Zulks was het geval met den dapperen Strozzi van Florence. — Nog iets, verondersteld een
mis-

misdadiger is veroordeeld tot eene vernederende straf, welke op zijne vrouw en kinderen, op zijne naastbestaanden en vrienden eene onuitwischbare blaam zonde werpen, of verondersteld eens dat hij veroordeeld was om op een schavot door beuls handen eenen smadelijken en pijnlijken dood te ondergaan, zoudt men dan eenige reden kunnen bijbrengen waarom hij zijne straf niet zoudt mogen vervroegen, en zoo doende de angstige vooruitzichten eener verschrikkelijke toekomst te doen ophouden? Hij verstoort de beschikkingen der voorzienigheid immers niet meer dan de regter zoudt doen, die zijne doodstraf ten uitvoer doet brengen, en zijn vrijwillige dood is van even zoo veel nut voor de maatschappij door deselve van een schadelijk lid te ontdoen: Wat zal men hier tegen kunnen inbrengen? —

P. In beide gevallen zoudt de zelfmoorden de kunst moeten verstaan van in de toekomst te kunnen voorzien, iets dat volstrekt onmogelijk is. Hij moge weten wat waarschijnlijk is, maar niet wat stellig gebeuren zal. Het zoudt geenssins moeilijk vallen, een aantal voorbeelden aan te halen, waar een slagtoffer door een of ander tusschenkomend toeval gered werd. Maar laat het wezen, wat het meestal

is, eene hopeloze onzekerheid, dan nog vraag ik, of het verstandig gehandeld is, zich het goddelijk misnoegen, door zijn eigen moorde- naar te worden, moedwillig op den hals te halen, daar men weet dat te sterven niets anders is dan eenen overgang naar eenen anderen, naar eenen eeuwigen levensstaat? Wat den tar dood veroordeelden misdadiger betreft, in plaats dat zulks iets ten voordeele van uw betoog afdoet, getuigt het er juist daarentegen vlak tegen in, want in plaats dat deze zich, tot waarschuwing en afschrik van anderen, die zijne misdadige voetstappen zonden willen navolgen, aan de hem opgelegde straf onderwerpt, veracht hij de veelal genadig kastijdende hand der justitie, en verongert zijne begane overtredingen door het plegen van een moord aan zichzelf. Hij die reeds onder den last zijner misdaden gebukt gaat, diende zich waarlijk niet nog zwaarder met wandaden te beladen. — Dan in dit geval, zoo als in ieder ander, de voornaamste oorsprong der betoogrede zit eigenlijk in de ontkenning der onsterfelijkheid van de ziel. Zijn eenig streven is naar tijdelijke voordeelen, en waarborg tegen tijdelijke rampen. Hij bekommert zich hoegenaamd niet over die geduchte onbekende wereld, in welke
bij

hij zich moedwillig nederploft. Hij is zelfs vermetel genoeg van te durven zeggen, dat alles wat er gebeurt door de voorzienigheid verordend is, en zonder eenig onderscheid tusschen deugd en ondeugd te maken durft hij zelfs onze ergste misdaden aan den auteur van ons leven toe te schrijven. Geloof mij vriend, de man die zelfmoord zoekt vrij te pleiten verdedigt eene slechte zaak en doet geen eer aan zijn geslacht. De uitstrooijing van zulke schadelijke beginselen is eene openlijke belediging aan de maatschappij; want beseft dat zelfmoord een van die daden is, welke niet kan teruggeroepen worden. Wij kunnen niet terugtreden, wij kunnen onzen misstap, na er het verkeerde van ingezien te hebben, niet verhelpen: hier is geene achterdeur; de daad is gepleegd, en wij moeten ons de gevolgen, de ontzaggelijke gevolgen laten welgevallen. De verborgenheid van den aard dier gevolgen alleen moest ons reeds van angst en schrik doen stilstaan. Wij mogen over de zedelijke bevoegdheid der daad naar welgevallen blijven redekavelen, maar het is alleen aan gene zijde van het graf, dat wij te weten zullen komen of wij juist of verkeerd geoordeeld hebben. Weest bovendien ook volkomen verzekerd, dat er geen toestand, hoe hopeloos die ook moge

moge toeschijnen, kan uitgedacht worden, of de voorzienigheid, onder welks oog alles geschied, heeft er genadiglijk in voorzien, zoodat wij waarlijk geenszins onze toevlugt behoeven te nemen tot dit in allen geval twijfelachtig en zeer zeker wanhopig middel. Ziekte kan door eene blakende gezondheid afgewisseld worden, kan eindigen met eenen natuurlijken dood; vrienden, die wij heden verliezen, kunnen morgen door anderen vervangen worden; armoede kan door rijkdom opgevolgd worden; de hoop op vergiffenis verbant zelfs de wanhoop des misdadigers; in een woord, er bestaan geen gevallen, hoe wanhopig die ook wezen mogen, of de algoede God weet er in te voorzien. Heb ik u nu al of niet tot overtuiging gebracht?

S. Ja was het antwoord, en van nu af zijn die wanhopige plannen voor altijd uit mijne gedachten verbannen.

Van zijne zijde poogde mijn advokaat de heeren Lehman door deze sandoenlijke gebeurtenissen te overtuigen, dat er voor hen geen de minste hoop bestond, om iets door langere vervolgingen tegen mijn persoon van derzelve schuldvordering terug te zien, en stelde al zijne welsprekendheid in het werk om

om op derzelver gevoel te werken, doch het antwoord was: « hij zal er blijven zitten zoo lang hij leeft, en na zijnen dood zal zijn lijk voor onze deur aan een ieder ten toon gesteld worden, tot dat de vuilniskar hetzelfde zal wegvoeren.» (*) Deze ontaarde handelwijze wakkerde echter de menschlievende gevoelens van anderen weder des te meer ten mijnen behoefte op; onder anderen zond het vermaarde Nieuw-Yorksche handelhuis *Bayard en Macevers en Comp.* eene aanzienlijke gift, om in mijne behoeften te voorzien. Een ander zond mij boeken, en ongemerkt gevoelde ik mijnen schrijflust weder herleven. De heer Cantelaar had mij voor zijn vertrek naar Europa eenige losse manuscripten mijner biographie, welke ten huize der weduwe T.... waren achter gebleven, uit Baltimore medegebragt, en behalve deze aangenaam onderhoudende bezigheid, ontbrak het mij nimmer aan afleiding; hetzij in de groote zaal, alwaar de gevangenen dagelijks allen bij elkander vergaderden, om zich onderling den tijd te helpen door-

---

(*) Dit is de barbaarsche bevoegdheid, welke de Noord-Amerikaansche wet den schuldeischer ten opzichte van zijnen schuldenaar toekent.

doorbrengen, of boven op het duivenplat, hetwelk op de hoogste nok van het huis opzettelijk voor de gezondheid en ten gerieve der gevangenen tot eene wandelplaats was aangelegd. Hier op deze hoogte, van waar men het uitzigt had over de stad en al de ommestrecken, wandelden wij winter en zomer wren achter een, even als op het halfdek van een oorlogsschip, op en neder, of leunden over de ijzeren leuning en lieten onze oogen door het aan onze voeten liggend park of door de tegen ons gebouw aangrenzende binnenplaatsen en tuinen rondgrazen. In een' der laatstgemelde had ik een vrouwelijk wezen opgemerkt, hetwelk de eenige scheen te zijn, die zich verwaardigde nu en dan een medelijdend oog naar mij op te slaan, en ofschoon er eenen afstand van over de tachtig voet tuschen ons beiden was, ontwaarde ik weldra, dat zij, telkens als ik haar toeknikte, regt vriendelijk en hartelijk die groet beantwoordde. Door deze goedhartige aanvalligheid jegens eenen onbekenden, jegens eenen gevangenen, meer en meer met haar ingenomen geworden zijnde, waagde ik het op het laatst haar eenige regelen te doen toekomen, en telkens als ik haar den brief zag oprapen, welke ik door middel van een stuk steen voor
hare

hare voeten wist neder te werpen, begon ik meer en meer op haar te verlieven; want de belangstelling met welke zij denzelfden las, en met welke zij dien brief aan haren mond drakte en in haren boezem verborg, overtuigde mij ten volle dat ik haar niet geheel en al ontverschillig kon wezen. Ook duurde liet niet lang, of ik bemerkte dat zij wederkeerig een briefje voor mij in hare hand hield, en zonder lang in de verlegenheid te blijven hoe hetzelfde meester te worden, was er oogenblikkelijk daarna een steen aan een stuk groen band in den hof, en zoodra zij er den brief met hare lieve vingers aan vastgeknoopt had, vischte ik mijn rijke buit met een van blijdschap en liefde kloppend hart naar de hoogte en opende langs dien weg van denzelfden dag af eene geregelde correspondentie. Te vrijen van eene hooge balkon, boven uit een hoog dakvenster, of boven over eene hooge tuinmuur of schutting, is niets vreemds; maar te vrijen van de nok eener gevangenis op eene hoogte van over de tachtig voet, zalks is gewis tot hiertoe nog nimmer in de heseenen van eenig romanschrijver opgekomen, veel minder ooit te voren door eenig avonturist met gelukkiger gevolg uitgevoerd. Die veriefde briefwisseling werd daarna echter op

H D. Z

eene ongelukkige wijze gestaakt, alzoo denzelfden aanleiding gaf tot misbruiken, welke den cipier noodzaakten om de gevangenen den toegang naar dit duivenplat te ontzeggen; sommigen hadden namelijk, in navolging van dien minnehandel, eene correspondentie geopend met eene aan den voet der gevangenis staande kroeg, uit welke op dezelfde wijze ketels met sterken drank werden opgetrokken. Deze onvoorzienne ramp moest evenwel strekken, om onze vrijdijde meer en meer te begunstigen; want hetgeen te voren op eenen afstand van tachtig voet begonnen was, werd nu door een zeer dicht tēte à tēte volzindigd. Ik begon nu gebruik te maken van die goedgehartige vergunning des cipiers, namelijk van in zijnen op het perk uitkomenden hof te wandelen, en in plaats van de zaken met het geliefde voorwerp bij geschrift af te handelen, greep alles nu mondeling plaats, ofschoon een groot ijzeren hek de wreede scheidingsmuur moest wezen, welke alleen verhinderde, om ons in elkanders armen te werpen. Die eerste ontmoeting voor dat verzwachte hek, hetwelk echter plaats genoeg open liet om onze wederzijdsche trouwbelofte met den kus der liefde te bevestigen, was inderdaad eens van de aangenaamste van mijn geheele leven. Tot

Tot hiertoe was de kennis mijner aanstaande, voor nou verre haar uiterlijke betreft, slechts zeer oppervlakkig en onvolkomen, want men kan ligtelijk nagaan, dat men van zulk eene verbaasende hoogte niet in staat is om veel over iemands uiterlijk voorkomen te oordeelen; maar wie schetst mijne blijde verrassing toen ik hier nu voor het eerst ontwaarde welk een volmaakt en engelachtig beeld ik voor mij had; hoe streelend klonk mij hier voor het eerst die lieve welluidende stem in de ooren; vooral terwijl zij daarbij tevens hare zachte kleine hand door de trabea in de mijne drukte en mij met eene meedoogende traan in hare groote blaauwe oogen de eerstemaal deed hooren, hoe gaarne mij mijne ijzeren banden wenschte te verbreken om mij aan de vrijheid weder te geven. Zoo ik slechts de geringste weigering gegeven had zoude zij zich in mijne plaats gesteld hebben; om mij, in haar gewaad verkleed, de gelegenheid te verschaffen van te ontvlugten; doch op zulk eene wijze misbruik te maken van de edelmoedige behandeling des cipiers, die door mijne vlugt niet alledaaglijk verantwoordelijk zoude blijven voor de gansche schuldvordering der heeren Lehman, maar daarbij nog bovendien gevaar zoude geloopt hebben

zijnen post en bestaan te verliezen, hiertoe was mijn hart nog niet diep genoeg gezonken; tot het plegen van zulk een ondankebaar, zulk een onnoed gruwelstuk zoude ik het ontaardste monster hebben moeten worden; want 's mans vertrouwen strekte zich ten mijnen opzichte zoo ver uit, dat hij mij meer dan eens geheel alleen voor het open hek buitens in den hof durfde laten rondwandelen, en zich geheel en al op mijn gevoel van trouw en erkentenis verliet; bovendien spijde hij mij aan zijne tafel, behandelde mij niet als zijnen gevangene, maar als zijnen zoon, als zijnen vriend en deed alles om mij het leven op allerlei wijze zoo veel mogelijk aangenaam te maken. Niets was dus natuurlijker dan dat ik dien edelen weldoener onder dusdanige omstandigheden mijne huwelijks-voornemens onbewimpeld te kennen gaf, en door dit mijn openhartig gedrag had ik hem zoodanig voor mij ingenomen, dat hij niet alleen naar de anderen en de omstandigheden mijner aanstaande het vereischte onderzoek deed, maar zelfs, na inswinning van voldoende berigten, zijne eigene woning tot de voltrekking van ons huwelijk en tot de bruiloftsviering aanbood.

Op

Op den zelfden dag dat onze handen door eenen Episcopaauschen bisschop plegtig in een werden gelegd en de daarbij plaats hebbende gewone formulier-gezangen de gewelven des gevangenis deden weergalmen, werd ik te gelijker tijd door het afleggen van den eed in handen eens magistraatspersoons in het Noord-Amerikaansch burgerregt ingelijfd, zoodat er thans onder zoo vele nieuwe betrekkingen hernieuwde hoop bestond, om het versteende hart mijner vervolgers eindslijk te vermürwen.

Zij die mij in dien akeligen nacht in het leven hadden teruggeroepen maakten, benevens de bloedverwanten mijner bruid en het gaa-sche gezin des cipiers, de bruihofgasten uit. Hetzelfde bed, voor hetwelk ik nog maar weinige weken geleden uitgestrekt op den grond met den dood lag te worstelen, was nu met rozenkransen opgesierd en werd in een vrolijk huwelijksbed herschapen. Die zelfde hekker, welke mij nog zoo kort te voren veel akeliger, veel verschrikkelijker dan het graf had toegeschemen, was nu voor mij in een aardch paradys verkeerd. In de ronde porzele armen mijner jeugdige bekoorlijke Amerikaansche wederheft waren de ijzeren

zullen van mijn vertrek geen hinder, geen aan-
 stoet meer in mijn oog. In het zoet en zal-
 lig genot dier reine huwelijksmin; in die lief-
 devolle, in die wellustige oogsblikken jaag
 het krasend geluid van grendels en ijzeren
 deuren mij geen angst noch schrik meer aan;
 kortom dit gebouw was voor mij geene ge-
 vangenis meer, en zoo dikwerf ik het hart
 mijner Colina tegen het mijne voelde kloppen,
 zoo dikwerf hare maagdelijke lippen zich op
 de mijne vastklemden, vergat ik het verlies
 mijner West-Indische schatten, vergat ik het
 verlies mijner vrijheid en zegende het blind-
 de toeval, het wolk mij, langs zulk eenen
 zonderlingen, zulk eenen rampvollen weg,
 naar den hoogsten trap van aardeche geluk-
 zaligheid in weertwil mijner tegenstruggelin-
 gen had voorgeliekt. Die gelukstaat was en-
 ter al te rijn en al te volmaakt, om van
 langen duur te kunnen blijven. De gelskoorts,
 door welke de Vereenigde Staten van Noord-
 Amerika zoo dikwerf geteisterd worden, had
 zich reeds in onderscheide stroken der stad doen
 kennen. De voornaamste inwoners hadden
 reeds de een na den ander derzelver woningen
 verlaten om aan de zee kust een gezondere
 lucht in te ademen; verscheidene der gevan-
 genen waren reeds naar het groote hospitaal,
 het-

hetwelk destijds vlak achter de gevangenis gelegen was, met die verpestende kwaal onder de leden overgebracht, en de eene lijkstaatsie volgde de andere op. Onder de slagtoffers van deze algemeene ramp behoorde ook mijne hartelijk geliefde wederhelft, met welke ik hoogstens vier weken de gemeenschap van den eelst heb mogen genieten. Dit smartvol verlies stortte nu plotseling al mijn geluk weder in duigen, scheurde al mijne pas geheelde wonden weder open, en maakte mij tienmaal neerslagtiger en ontroostbaarder dan ooit te voren, met uitzondering echter dat ik sedert die laatste mislukte vergiftiging voor altijd van alle zucht tot zelfmoord volmaakt genezen was.

Onder de zich thans in de Nederlanden bevindende personen, die mij, behalve den heer Jan Hugo Gentselaar, in de gevangenis te Nieuw-York bezocht hebben, herinner ik mij onder anderen den oudten heer Lamaison, oud practiserend Advocaat te Demerary, thans in Leyden woonachtig; doch 's mans schrander verstand was niet in staat om mij uit mijne strikers te verlossen. De heer Fay, mijn advocaat, had zoowel als de heer Bell alles beproefd om mijne schuldeischers tot toegevendheid op te wekken, maar alles was te vergeef.

Eindelijk kwam eerstgenoemde in het begin van den jaer 1812, nadat ik reeds alle hoop op vrijheid ten eenemale opgegeven had, met de blijde mededeeling mijne cel instuiven, dat hij een middel uitgevonden had om mij uit de gevangenis te ontslaan. Het middel tot de beko- ming van dat ontslag was evenwel helaas niet veel beter dan de gevangenschap zelf, of eigenlijk gezegd slechts eene soort van ruiling. Dit middel bestond namelijk in gemeen soldaat te worden. — Het Amerikaansch gouvernement had een edikt uitgevaardigd, waarbij de in vrij- heidstelling aangeboden werd aan een iegelijk, die wegens schulden waren opgesloten, mits zij slechts de hand door derzelver ijerna tralies staken, om de lijst te onderteekenen, welke hun tot dat einde zoude voorgehouden worden. Ik had dit gelukkig toeval, zonder hetwelk ik in die gevangenis zonder twiifel grjjs zoude geworden zijn, aan den onverwacht opkemen- den oorlog met Engeland, en aan de voorge- nomene Amerikaasche expeditie naar Canada te danken. De *ambarras de choix*, of de be- denkelyke keus om in eene gevangenis te ster- ven, of om, onder Amerikaasche vlag met den ransel op den rug, ook iets van het noor- delijk gedeelte der nieuwe wereld te bezigtigen, en yelligt nog hoventdien als eenen twee- den

den Washington met Amerikaansche lauwerkranen terug te keeren, was weldra bevestigd; Mij afkeer tegen die verwenschte gevangenis was zoo hevig, dat ik, om zoo te spreken, bijna liever in het leger van Lucifer zotide dienst genomen hebben, dan hier een uur langer te vertoeven dan volstrekt noodzakelijk was, en uitgelaten van blijdschap wegens deze zoo blijde tijding, kuste ik de handen van hem, die mij dezelve kwam aembrengen; Het denkbeeld van die thans poort eindelijk weder voor mij te zien ontluiken, en na zulk een reeks van noodlottige maanden eenmaal weder op vrijé voeten te zullen gaan, en zulks nog wel in spijt mijner onverhiddelijke vervolgers, dit denkbeeld was voor mij zoo onuitprekelyk zoet, dat ik mij weinig stonde aan den diep gezonden stand welke mij te wachten stond. Per-wilt ik de komst van den werfsofficier met een kloppend hart bleef afwachten kon ik mij evenwel niet weerhouden van mij zelve weenend en zuchtend, met een door wroeging vertoerd gemoed, herhaalde reizen af te vragen: moet dit nu de bestemming zijn, voor welke mijne brayen anderen mij met zoo veel zorg, met zoo vele opofferingen hebben opgeleid? — Is dit nu het rampzalig uiteinde, het diep vernederend slot mijns geduchten ondergangs? —

Van West-Indisch planter, van eigenaar van
 over de honderd slaven, gesceen soldaat in
 Amerikaanschen dienst! — Naauwelijks had
 zich echter de trommel op de binnenplaats der
 gevangenis laten hooren, naauwelijks echter
 vertoonde zich de werf officier voor mijne oogen,
 of al die zwaarmoedige gedschten, verdween
 als sneeuw voor de son: Vrijheid, vrijheid was
 bijr het enig voorwerp waar mijn hart en ziel
 naar snakten, en na met eene van vreugde en
 gandoening bevende hand mijn engagement on-
 dertekend te hebben, plaatste ik mij in den
 rang der vrijwilligers, zwaide mijne weldoer-
 pers en lotgenooten een laatste vaarwel toe, en
 stapte, onder vliegend vaandel en slaende trom,
 met eene menigte om mijnen heud wapperende
 gekleurde zijden linten, met de oogen hemel-
 waerts gevestigd, de ijaren poort mijner ge-
 vangenis uit.

HOOFDSTUK XXXVII.

De Boetschelingen bij het verlaten der gevangenis. — De
 schrijver wordt voor den regter gebracht en van daar
 naar de kazerne geleid. — Eenige schetsen van zijne
 nieuwe standsbetrekking. — Zijne gedachten aan deser-
 tie en de welgelukking zijner plannen om ontslag van
 dienst te bekomen. — De schrijver wordt bij eenen
 officier van wending gedetacheerd te vertrekken naar den
 staat van Connecticut. — Bekoorlijke toereiselen. — De
 weg van Nieuw-York naar Newhaven. — Des schrijvers
 kortstondig verblijf aldaar en schetsen van die stad en
 haven. — De schrijver doorkruist een veertigtal steden,
 dorpen en gehuchten in den staat van Connecticut en
 daerzelve geraast verslag van denzelfden. — Beschou-
 van het nationaal karakter der inwoners. — Open de
 wetten van den staat. — Regeringsvorm. — Godsdienst. —
 Openbaar onderwijs. — Eenige geschiedkundige aantee-
 keningen. — Een woord over de gerechtshoven. —
 Landmilitie. — Des schrijvers terugkomst in de kazerne
 te Nieuw-York en ontslag uit den amerikaanschen dienst. —
 De ongunstige clausse. — Bekommerlijke toestand. —
 Ontmoeting bij de heeren Lehman en Comp. — De
 kleerenkoop. — Vertrek naar de Nederlanden.

Vrijheid is eens dier hoofdvereischen des
 menschelijken geluks, eens dier zaligste ge-
 niefingen op aarde, welke even als de gezond-
 heid

heid doorgaans alleen op regten prijs gesteld wordt als men dezelfs gemis ondervindt. Het woordje vrijheid, het driewerf dierbaar woordje vrijheid klinkt meestal even zoo onverschillig in de ooren van iemand, die nog nimmer achter de traliën gezeten heeft, als het woordje gezondheid, rijkdom of geluk in de ooren van hem die nog nimmer met ziekten en tegenspoeden is bezocht geworden. In eene gevangenis te zitten is in mijn oog bijna even zoo verschrikkelijk als levendig begraven te worden; want de sombere engte eens gevangenhok komt den cosmopoliet even zoo benaauwd en bekrompen voor, als de ruimte van eene doorkist, en het vooruitzicht eens gewissen hangen doods kan voor hem, dunkt mij, niet minder ondragelijk zijn, dan dat van opgeofferd te worden aan de wraak eens onverbiddelijken schaldischers.

Men oordeele derhalve hoe mijn hart van blijdschap en innerlijke erkenning klopte, toen ik met slaande trom en vliegende vandel, in spijt van mijnen onmenschelijken beul, het groote ijzeren hek der gevangenis voor mij zag opengaan. . . . Nooit, neen nooit zullen die blijde, die roerende en zalige oogenblikken mijn geheugen ontgaan. Bij iedereen voetstap voor-

voortwaarts was het mij als of ik boven over de welken heenstapte; als of ik de onmetelijke ruimte des ronden wereldkloots op eens kon overzien. Ieder lid mijns ligchaams beefde als een blad; mijne borst steeg zichtbaar op en weder, terwijl mijn oog dankend ten hemel staarde en de tranen mij langs de wangen rolden, vooral toen ik al voortmarcherende eenen zijdelingschen blik wierp op de dood-bleekte gezigten, welke mij van verre achter die zwaart geruite ijzeren staven een vriendelijk vaarwel toeriepen. Na een twintigtal passen door het thans in mijn oog dubbel bekoorlijk perk afgelegd te hebben, deed men ons halt houden voor de hooge witte marmieren trappen van het stadhuis, alwaar de werffofficier ons aan den civielen regter moest vertoonen, want het scheen dat wij door onze dienstneming wel van prise de corps, maar geenszins van de schuld zelve ontheven waren, alzoo wij belooven moesten, om dadelijk na ons ontslag uit 'slands dienst, of telkens wanneer het hof van civiele justitie onze personen mogt requireren, weder voor het gerecht te zullen verschijnen. Vervolgens geleidde men ons door een gedrang van jodelend canaille naar de kazerne, alwaar men drakbenig was met de overige van alle kanten toegestroomde recruten in de eerste lee der sol-

soldaten-school te drillen en van plunje te ver-
 smeten. Hier werden wij door eenen chirur-
 gijn bevoeld en bakaken, vervolgens door
 eenige hooggepluimde gegallonnerde perso-
 naadjen geïnspiceerd, ten einde ieder naar ge-
 lang van lichaamsgestalte bij dat wapen ge-
 plaatst soude worden waartoe hij het best ge-
 schikt was. Tot mijne bittere teleurstelling
 werd ik tot het wapen der infanterie bestemd,
 alsoo ik te jonger geoordeeld werd, om bij de
 ligte kavallerie te dienen. Deze eerste misluk-
 king, gevoegd bij al hetgeen er zoo al rondom
 mij boeriel, was reeds meer dan genoeg, om
 mij te doen gevoelen tot welk eenen gedachten
 prijs ik mijne vrijheid gekocht had, en hiervan
 begon ik telkens meer en meer overtuigd te
 worden. Overal waar ik het oog om mij he-
 nen wendde, vertoonden zich al de onderschei-
 dene vernederende onaangenaamheden der eerste
 inleiding van mijnen nieuwen stand; ginds was
 men bezig met eenige boerenknapen te schreb-
 ben en te hoenen, nagels en haren te knippen,
 en van het hoofd af te kleedeng; daar weder
 zag men verscheidene groepen stijf als barbet-
 de binnenplaats der kazernes op een nedersteg-
 pen, om dat geen te lesten; wat de meesten
 hooft neder voor twintig jaren hadden dienen
 te kennen. Verder op zag men weder andere
 die

die met zware lasten legstrow, matrassen, vleesch, brood of andere kazerne-behoefden kwamen aantosschen. Anderen weder stonden met schop en bezem in de hand, en dit, dit beter, was mijn voorland, dit waren de voormitigten voor iemand die nog zoo kort te verren als heer en meester over een honderdtal slaven al het vette deser aarde genoten, die, als Indisch vorst op zijne zachte sofa uitgestrekt, slechts te gebieden had. — Ik verzeker u dat dit eene dier lotverwisselingen in het menschelijk leven is, waartoe eene meer dan natuurlijke sterkte van geest vereischt wordt; om niet onder den last van wanhoop en vertwijfeling te bezwijken. Een korporaal bragt ons vervolgens naar het magazijn, alwaar wij onze kleed- en diestukken ontviagen, en toen men mij van anderen tot boven in dat lompe grove zilverkleopers-pak had uitgerust, toen men mij dien zwaren snaphaan, sabel, randzel en patroon-tasch op de schouderen hing, was het als of ik het gebruik van al mijne leden verloren had, en hetgeen mij het ergste hinderde, was die plank-harde stropdas, welke mijn hoofd als dat eens sterrekijkers in de hoogte hield en zoo strak was toegegespt dat de oogen mij bijna tusschen het hoofd puikden, en al de kleuren des regenboogs op mijne dik gezwollen wang en

ge-

geverwd waren. Aldus toegetukeld moest ik nu vijf, zes uren achter één, in de houding eens lanterepaals, met de hielen op de zelfde lijn en de handen op den naad van de broek, het hoofd links en rechts leeren draaijen tot dat het vel mijner geforceerde kakebeenen op den achterp snijdenden rand van dien verwenschten stropdas bleef vastkleven. Ik had mij wel is waar tot mijn groot geluk van mijne vroegste kindsheid af aan alle hardheden en vernederingen leeren gewennen; doch gemeen soldaat te zijn, dacht ik, is nu waarachtig het nou plus ultra van menschelijke ellende. Vrijheid is zoet en ik dankte den hemel uit mijne gevangenis verlost te zijn; maar de genezig was hier bijna even zoo erg als de kwaal zelve. Die zure kazerne-lucht, dat zwarte munitiebrood; die grove soldatenkost, die op één gedrongen ligging, al dat werktuigelijke, dat slaafsche, dat eentonige stond mij zoo geweldig tegen de borst, en mijn voormalige rijkdom en onafhankelijkheid, mijne eigenheide en bewustheid; dat ik voor zulk eene bestemming, voor welke zelfs de domste boeren vleugel nog te veel rede en gevoel bezit, niet in de wieg gelegd was, had mij zoo geheel en al voor zulk eenen stand ongeschikt gemaakt; dat de schuldige, de laaghartige gedachten aan de

ertie mij dag en nacht bleven vervolgen. Dan eens méette mijn oog de twintig voeten hooge muur, die de kazerne omringde in welke men ons des nachts hield opgesloten, dan weder bezag ik die groote poort, welke dag en nacht met eene sterke wacht bezet was, en overpeinsde wat ik zoude beginnen, wervwaarts ik, na eenmaal het geluk te hebben deze tweede soort van gevangenis te ontsnappen, mijne wankelende schreden zoude wénden; doch mijn grof soldatenpak; dat rampzalig overschot van mijne anderhalve tonne gouds, hetwelk wel ingezien nog niet eens mijn eigendom was, de wroeging van eene lage eerlooze daad te verrigten, en het denkbeeld van mij in zulk eene bange toekomst in een vreemd werkddeel aan de nasporingen en achtervolgingen van burgerlijke en militaire autoriteiten bloot te stellen en welligt mijne loopbaan te eindigen met gefusilleerd te worden, verbanden die misdadige gedachten weldra weder uit mijn gemoed. Eindelijk wierp ik mijn plan over eenen anderen hoeg, wendde voor onpasselijk te zijn, poogde den militairen geneesheer in mijne belangen over te halen, sprak van mijne gebrokene ribben en sleutelbeen, en vooral van dat West-Indisch gezwel in mijne linkerzijde, en vroeg hem of mij dat alles geene wettige aanspraak op ongeschiktheid voor

den dienst en gevolgelyk op de bekousing mijns ontslags kon doen maken. Ik had het geluk dien esculaap, door eene vragtige schets mijner omstandigheden, eenige belangstelling en medelijden voor mij in te boezemen. Zijn eerste werk was, mij eene vrijstelling van dienst en een geneeskundig certificaat te bezorgen, hetwelk, indien het behoorlijk door mijne chef aan het departement van oorlog werd ingediend, naar zijne meening, de beste uitwerking zoude hebben. Intusschen bood ik den officier, die mij in de gevangenis geënroleerd had, mijne diensten aan om voor hem met de pen werkzaam te zijn. Deze hupsche Amerikaan stond juist op het punt om naar den staat van Connecticut te vertrekken en had toevallig eenen schrijver noodig. Daar nu mijn request om ontslag naar alle waarschijnlijkheid nog eenige weken te Washington onbeantwoord zoude blijven liggen, werd het aanbod, om den werf-officier intusschen te volgen, gretig door mij aangenomen, en reeds den derden dag na mijn verblijf in die voor mij zoo hatelijke kazerne, zat ik boven op de Connecticutsche Diligence, en reed berg op berg af langs woud en akker, van dorp tot dorp, van stad tot stad, door een der heerlijkste landstreken van gansch Noord-Amerika. Men kan nagaan hoe mijn oog,

ongelyk hestrek gedurende sulk eene lange reeks van maanden op de doodsche, salpeterige ma-
 ren eener gevangenis terugkruiste, zich thans
 meer verlustigen in het bewonderen dier be-
 roerlijke landschapsreelen. De lieve natuur was
 mij nog nimmer te voren zoo aanblikkelijk
 voorgekomen. Alles lichte mij even zoo aan-
 trekkelijk als den Kranken, die, na eene
 belegering van verscheidene jaren, voor het
 eerst weder door eenen poort van toren en le-
 der rondwandelt, en dan, waar de overige
 reizing der ongunstige samen met eene koude on-
 verschilligheid voorby reden; was ik somtijds
 enkel: aandiening, enkel: ganseling. Het on-
 gestoorde geluk dier stille dorpsbewoonders, wel-
 ke meestal in puiknette wiggeschilderde en van
 beeldertje raamtjes en koepels voorzien houten
 woonhuisjes, totaal onbewust van al die benoe-
 kingen welke zich zoo al op ons hoofd te zamien
 kunnen stapelen; hier vreedzaam voortleefden,
 werd zeer zeker door niemand beter op echten
 prijs gesteld, dan door hem die ook eenmaal
 gelukkigere dagen gezien had. Die groene bal-
 kons, over welke een dak van singels strak-
 vol ahangt, die menigte groene Venetiaansche
 blinden en lemmertjke bloemperken voor die
 zoo zeer romanesk aangelegde en somtijds met
 kamperfoene; of rozen of klimop dicht begroeide

voorgevels, bragten mij mijn sentimenteel plantagie-gebouw te Berbice weder voor den geest. Die met smaak aangelegde kerkjes, welke uit dezelfde bouwstoffen als voorschreven woonhuizen zijn aangelegd; die geregelde en met populieren of hooge ruisende lindenboomen bezette wegen; die heerlijke omstreken met Indische koorn-, boekweit- en tarwevelden en boomgaarden en rijke boederijen, herinnerden mij aan die blijdere dagen, toen ik tijdens mijns eerste compagnieeschap met den heere Balach, langs dezen zelfden weg van Nieuw-York naar Nieuw-Londen reisde. De eerste plaatsen, welke wij op dezen togt doortsokken, waren: Fairfield, Norwalk en Stamford. Van Nieuw-York tot aan Penobscot is het vol van rotsen, ofschoon hier een gedeelte langs onzen weg een groen en vruchtbaar gezigt opleverde, terwijl het ander met aware pijnwouden bezet was. De weg is juist niet van de gemakkelijkste voor den reiziger, en op sommige plaatsen zeer steenachtig en ongelijk, vooral daar waar dezelve midden tusschen eene rots heen loopt door welke dezelve gebaad is. Te Stafford moesten wij ons over het veer laten zetten; doch de overige stroomen, welke den weg doorsnijden, waren van tamelijk goede bruggen voorzien. Deze afwisseling van rivieren, kreek en havens, meest

meestal met groote en kleinere scheepjes bezaaid, geven eene dubbele belangstelling aan dit zoo bekoorlijk tooneel. Tusschen Fairfield en Stamford nemen de rotsen een wilder voorkomen aan; ook is daar zoo te zeggen geen veld noch akker te onderkennen; evenwel hebben de dorpen, welke zich hier en daar langs den grooten weg vertoonen, een bloeiend aanzien. In den namiddag kwamen wij te New-Haven, de eerste plaats der werving, aan, namen onzen intrek in Golden Cock, lieten de Amerikaansche vlag uit ons venster wapperen, en vestigden hier ons ambulans kantoor. Het ontbrak mij evenwel geenszins aan gelegenheid, om dit stadje van alle kanten te bezigtigen; want de hier liggende landmilitie had ons een tamboer en pijper en een paar onderofficieren toegevoegd, met welk detachementje wij al de straten van New-Haven doorkruisten, tot dat wij met eenen ganschen sleep van rekruten, welke wij meestal in bierkroegen en herbergen hadden opgelopen, naar ons werfkantoor terugkeerden. Tijdens mijn verblijf in die plaats zag men het graan vlak midden in de stad welig opgroeijen, en de huizen, welke alle van hout zijn, op eenen grooten afstand van elkander staan. Echter was het plan der stad behoorlijk aangelegd, en de straten doorsneden

elkander in regtlĳnige heeken, terwijl de dubbele rĳen populiezen aan dezelve eens bevallige gedaante gaven. Ook werd New-Haven over het algemeen voor eene der aangenaamste en gezondste plaatsen in geheel Noord-Amerika gehouden, hoewel de gele koorts en den loop er jaat het jaar voor mijne aankomst aldaar, verachtrĳkelijke verwoestingen aangerigt hadden. Van de honderd en vĳftig menschen, die hier gedurende de maanden Augustus, September en October uit eene bevolking van vijf duizend zielen overleden zĳn, telde men er vĳf en negentig, die door den rooden loop ten grave gesleept werden.

De haven ligt aan eenen zecarm, is iets meer dan een uur gaans lang, en wordt gevormd door Long-eiland en het vaste land; doch bij laag water loopt dezelve geheel droog, zoodat de schepen destĳds buiten staat waren derzelver ladingen op zijde der kaaijen in te nemen of te lossen; de vloed valt dezelve echter met acht voet water, en de ankerplaats, ofschoon niet zoo goed als die te Nieuw-Londen, is tamelĳk goed. Van de vĳftig schepen, welke tot deze haven behooren, is er slechts een die op Europa vaart; een ander vaart op de West-Indiën met ladingen houtwaren, ossen, mul-
ezels

oecis en paarden, welke uit de naburige ommestrekten, van vijftien uren in het rond, worden aangebragt. De overige zijn allen kustschepen, welke derzelve voornaamste handel op Nieuw-York drijven. De uitvoer te New-Haven bedroeg een twaalfstal jaren te voren een honderd vier en tachtig duizend twee en tachtig dollars.

Al de vaartuigen tot die haven behoorende brengen gezamenlijk nog geen drie duizend tonnen bij een. Acht pakketbooten brengen geregeld de in den ontrak van New-Haven ingeogoste granen naar de Nieuw-Yorksche markt; doch de kooplieden zijn hier de minstvermogene van allen die in de zeehavens van Connecticut geëtablisseed zijn. Geen een hanner is eigenaar van een geheel schip, zoodat men er zich ook met geene assurantie-kantoren inlaat; want als er een schip verongelukt zijden zij de geleden schade onderling, en voelen zoo doordt minder hun verlies. Het land rondom New-Haven kan, als het behoort, gemett is, vijftig schepels Turksche tarw per akker opbrengen. De prijs van het land is hier van veertien tot acht dollars per akker. Het dagloon der werklieden is gemeenlijk drie gulden, en gedurende den zomer twaalf dollars 's maands

of tachtig dollars voor geheel het seizoen. Het hoornvee is hier van eenen slechts middelmatigen aard; het beste paar ossen koopt men daar te lande voor zestig dollars.

Het vermogen der inwoners dezer stad beteekent bedroefd weinig. De meesten hunner hebben derzelver boerderijen, welke hunne huisgezinnen al het noodige verschaffen, in den omtrek. Deze kleine landgoederen in het bezit der stedelingen zijn oorzaak, dat zij, die meer produkten hebben dan zij voor derzelver onderhoud behoeven, niets in New-Haven zelve aan den man kunnen brengen, maar alles naar de markt te Nieuw-York moeten brengen. De fabrieken en trafieken zoo binnen als buiten de stad beteekenen ook zeer weinig, alzoo dezelve, zoowel als de stad in het algemeen, geweldig geleden hebben door de verwoestingen, door de Engelschen in den Amerikaanschen oorlog aangerigt. Nabij New-Haven vertoont men steeds de rotsen, in welke Golf en Wad-Jey, twee der regters die Karel I veroordeelden, zich verborgen hadden tegen de nasporingen van Karel II, wiens troepen onder en boven derzelver schuilplaats rondzochten.

Doch hier eene beschrijving te geven van
ie-

iedere, door mij in deze mijne nieuwe betrekking, bezochte plaats, zonde het beperkte bestek dezes werks al te ver te boven gaan, weshalve ik hier bij voorkeur eenige korte schetsen over den staat van Connecticut in het algemeen wil aanstippen, ten minste voor zo verre die bijzonderheden aangaat, naar welke mijne lezers te vergeefs in onze aardrijkskundige woordenboeken zouden zoeken.

De staat van Connecticut, oudtijds Quinnehticut genoemd, bevat bijna 2,640,000 akkers land en is verdeeld als volgt:

<i>Distrikten.</i>	<i>Bevolking.</i>	<i>Hoofdsteden.</i>
Fairfield . . .	40950 . . .	Fairfield.
Hartford . . .	44733 . . .	Hartford.
Litchfield . . .	41375 . . .	Litchfield.
Middlesex . . .	20723 . . .	Middlesex.
New-Haven . . .	37054 . . .	New-Haven.
New-Londen. . .	34737 . . .	New-Londen.
Tolland . . .	13779 . . .	Tolland.
Windham. . .	28611 . . .	Windham.

Van deze maken Fairfield, New-Haven, Middlesex en New-Londen de zuidelijke, en Litchfield, Hartford, Tolland en Windham de noordelijke grensscheidingen van den staat uit.

Vervolgens zijn de hier opgenoemde distrikten in onderscheidene gemeenten of parochiën verdeeld, in ieder van welke eens of meer plaatsen van openbare godsdienstoefening en van onderwijs voor de jeugd op gelijken afstanden van elkanderen gevonden worden. In iedere hoofd-afdeeling vindt men eene corporatie, welke met de magt bevoegd is om geheel en al in derselver inwendige regulatiën te voorzien.

Het klimaat van Connecticut is, over het geheel genomen, vrij gezond, alhoewel somtijds aan eene geweldige hitte en dan weder aan eene felle koude onderhevig, en zulks in weerwil dier ongestadigheid van den wind, welke, voornamelijk langs de zee-kust, naar gelang het land- of zee-wind is, verschillende luchtgesteldheden voortbrengt; doch dieper landwaarts ingaande, beginnen de zee-winden dierzelfver invloed op den dampkring trapsgewijze te verliezen, waardoor het weder in die landstreek gevolgelyk ook veel bestendiger is. De zomer wordt hier voor iemand, die nooit in de West-Indiën gewoond heeft, zeer zeker voor ondragelyk heet gehouden; doch dezelve hinderde mij in lang zoo veel niet als de scherpe koude gedurende de wintermaanden, in welke de steeds heijende noordwester-winden, die in

der-

derzelver loop over onmetelijke vlakten van ijs en sneeuw, de koude uit die bevrozene gewesten gestadig overwaaijen. Evenwel vindt men in deze lastige winterplaag ééne soort van schadevergoeding; namelijk, een immer helderen onbewolkten hemel; ook wordt den winter hier te lande voor buitengemeen gezond gehouden.

De staat van Connecticut heeft over het algemeen een bij uitstek afwisselend voorkomen en bestaat uit hoog gebergte, rotsen, heuvelen, veldjens, wouden en vruchtbare vlakten, hier en daar gemengd met eenige barre zandige woestijnen. Deszelfs voornaamste produkten bestaan in Turksche tarw en allerlei Europesche granen en gewassen, als: tarwe, rogge, boekweit, vlas, hennip, knollen, aardappelen, erwten, boonen en eene groote verscheidenheid en overvloed van allerlei boomvruchten, zoowel in boomgaarden als langs den openbaren weg. De grond is bijzonder wel geschikt voor weilanden, waardoor de boeren zich in staat gesteld zien om er aanzienlijke getallen van paarden en hoornvee op naar te houden. Ook vindt men hier verscheidene ijzer- koper- zilver- en loodmijnen, zoo ook antimonië, kalk, aarde, marmers, steenkolen en eene oneindige verscheidenheid van andere mineralen.

De

De voornaamste koophandel van Connecticut bestaat in paarden, esels, ossen, eiken duigen, hoepels, balken, planken en singels, Turksche tarwe of mais, van welk laatste thans groote hoeveelheden naar Engeland overgevoerd worden tot voedsel voor de paarden, in plaats van haver, waaraan in 1826 zulk eene groote schaarschte was. Het grootst gedeelte der hier opgenoemde handelwaren wordt naar de West-Indische eilanden uitgevoerd en gedeeltelijk tegen koloniale produkten ingewisseld, en de paarden, het hoornvee en het timmerhout worden voor een groot gedeelte naar Hollandsche, Deensche en Fransche havens verzonden.

De kusten krieplen hier van allerlei schepen en vaartuigen, die de voortbringsalen van dit zo vruchtbaar en bloeiend gedeelte der Vereenigde Staten van Noord-Amerika naar andere oorden overbrengen. Van de levensmiddelen wordt jaarlijks eene aanzienlijke hoeveelheid naar de naburige staten gezonden; bij voorbeeld, naar Rhode-eiland, hetwelk aan de oostelijke grenzen van Connecticut ligt, en naar Massachusetts, hetwelk deszelfs noordelijke frontieren uitmaakt, zendt men varkensvleesch, garst, rogge en tarw; naar Noord- en Zuid-Carolina scheept men boter, kaas, gezouten vleesch, cider, appelen, aard-

aardappelen en hooi, voor welke artikelen men
 sijt, indigo en specie in betelling neemt. Den
 staat Nieuw-York, digter in de buurt ligt, en de
 staat der staart altijd wel bekend is, wordt het
 grootste gedeelte der voortbrengselen van Con-
 necticut, voornamelijk uit de westelijke dis-
 trikten, derwaarts gebracht, welke verzendingen
 meestal bestaan in piasch, vlas en hennipzaad,
 vlesch, spek, boter en kaas, van welke er aan-
 zienlijke scheepsladingen naar die groote han-
 delstad uitgeklaard worden, ook gaan er jaarlijks
 groote hoeveelheden naar de, in de nabijheid
 liggende, staten van Massachusetts, New-Hamp-
 shire en Vermont, zoowel als naar die van Bos-
 ton, Providentia en Norwich. Het jaarlijksch
 bedrag des algemeenen uitvoers van produkten
 en levensmiddelen, alleenlijk door den staat van
 Connecticut opgeleverd, werd voor den Ameri-
 kaanschen oorlog op tusschen de twee en drie
 millioenen geschat, en in weerwil der geweldige
 schokken, welke den buitenlandschen handel op
 Amerika, door de aanhoudende Europeasche
 oorlogen ondergaan heeft, is die staat steeds
 meer en meer in bloei en welvaart toegenomen.

De waarde aan landerijen en gebouwen be-
 droeg destijds volgens de boeken der assessoren
 48,513,451 dollars, en in 1814 werd dezelve
 reeds

reeds op 86,550,053 dollars berekend. De voornaamste rivieren zijn de Connecticut, de Housatoni, de Thames met daarvoor aanhoefte takken en uitwateringde. De gansche zeekust is bezuid met kreek, inhammen, havens en ankerplaatsen, van welke verschiedene zeer gemakkelijk en veilig zijn. Omdat dese mogen de havens van New-Haven en van New-Londen, van het door mij nimmer te vergetene New-Londen, voor de voornaamste gehouden worden. Aan de meeste dier havens vindt men wel aangelegde, levendige en vrome zesteden, en dieper landwaarts in treft men een aantal regt vrolijk en aangename binnensteden en aansienlijke dorpen aan. Meer dan veertig van deselve werden door mij als schryver van werksaaiers van alle kanten doorkruist, doch of men er een niet of hondert is bijna hetzelfde. De huizen in de kleine steden en in de dorpen zijn over het algemeen genomen meest allen van hout en ter hoogte van twee verdiepingen boven den grond, met singels gedekt, met nette heiningen omsingeld, voor en achter vordien van met zeer veel smaak aangelegde rozen- en bloemen-tuintjes, van welke sommige geheel omzet zijn met populieren of castanje-boomen, of van andere aan dat klimaat zoo bijzonder eigen beelderige plantgewassen. Ook zijn de mees-

meesten dier plaatsen ruim en vrolijk aangelegd, met dubbele rijen romaneeske booten, welk sierlijk en romanesk aanzien, gevoegd bij al die kraak zindelijke witte huisjes, groene en bloemkeurige tuintjes, hier en daar afgebroken door een net kerkje, welks spits toren even boven het hoog en raisend geboomte uitsteekt; een regt sentimenteel voorkomen heeft. De herbergen, in welke wij bij die gelegenheid ons hoofdkwartier opstoezen, waren echter alles behalve sentimenteel, maar meestal het rendez-vous van het ergste janbaged uit de ommestreken, en meer dan een nacht werd daar rookende, drinkende en zingende doorgebracht op rekening van het werf-fonds, hetwelk een zeker handgeld voor ieder nieuw aangenomen recruit toestond, en welke som meestal binnen weinige uren na de uitbetaling op deze wijze verkwist werd. Met dat al verschafté zulks mij eene bijzonder geschikte gelegenheid, om ook de geringere volksklasse der Vereenigde Staten van Noord-Amerika van naderbij te leeren kennen, en meer dan eens heb ik daarbij verstomd moeten staan over den onder hen heerschenden geest van onafhankelijkheid; zoowel in het godsdienstige als in het staatkundige; vooral in vergelijking van de geringe klasse in de zuidelijke provincien van ons rijk. Een vlugtig
trek

trek over het nationaal karakter in het algemeen zal hier gewis voor geen hors d'oeuvre kunnen gehouden worden.

De inwoners van Connecticut onderscheiden zich bijzonderlijk door derzelve ijver en vlijt, zuinigheid en strikte godsdienstigheid. Men had sedert de laatste acht of tien jaren geen voorbeeld gezien van eenige doodstraf hoegenaamd, doch men legt hun ten laste van zeer krakelziek te zijn. In geen staat, onder geen evenredig getal van inwoners door geheel de wereld, hoort men welligt van zulk eene aanschakeling van regtsgedingen als in den staat van Connecticut. Nergens zag men gewis nog ooit zulk eenen grooten hoop van advokaten, welker verbazende talrijkheid door de menigte processen is voortgesproten, en men kan immer zeker zijn, dat er nergens meer haat en nijd, twist en tweedragt bestaat dan in plaatsen waar de regtsgeleerden elkander verdringen en zich om het hardst beijveren schatten bijeen te garen; en wat hiervan in deze landstrecken als het ergste kan en moet beschouwd worden is, dat die snaken het gansche staatkundig gebouw in derzelve magt weten te houden, en zich van ieder, ja zelfs van der ministers gevoelens, weten meester te maken.

De

De inwoners van Connecticut worden door geheel Amerika heen voor buitengewoon godsdienstig gehouden, doch men voegt er tevens bij dat een groot gedeelte dier godsdienstige gevoelens, welke nu en dan wat in het overdrevene vallen, niet altijd op gezonde rede en overtuiging gegrond zijn. Geen paard noch rijtuig mag des zondags van stal, en de huurkoetsiers liggen onder een strikt gebod om op den dag des Heeren derzelve stallen en koetshuizen gesloten te houden. Gevolgelyk is zulks ook met de winkels, met de herbergen en andere openbare plaatsen van uitspanning hetzelfde geval.

De heerschende staatkundige gevoelens zijn gehechtheid aan vrijheid en gelijkheid en aan de constitutie. Men houdt zich hier over het algemeen niet zeer met complimenten op, doch openhartigheid en gulle herbergzaamheid is hier aan de order van den dag; echter zijn zij in lang na zoo aangenaam niet in hording en manieren als de inwoners van Massachusetts, die met dat al geenszins voor de fijnst beschaafde volkeren der aarde mogen doorgaan.

De Engelsche wet is in vele opzigten de basis van die in Connecticut niet alleen, maar ook

door geheel de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. De wet, betrekkelijk het regt van successie bij sterfgevallen waar geen testament bestaat, is hier overal volkomen gelijk aan die van Groot-Brittanje, beslissende namelijk dat een derde der nalatenschap van den overledenen aan de weduwe en al het overige in gelijke portiën aan de kinderen moet uitgekeerd worden. De wetten ten opzichts van debiteuren gelast den verkoop van alle roerende en onroerende goederen des schuldenaars, ingeval men hem op geene andere wijze tot de betaling zijner schulden noodzaken kan, en stelt bovendien deszelfs persoon in cas van insolventie aan in hechtenis stelling onderhevig. De criminele wet heeft al de gestrengheid der Engelsche overgenomen, met eenige uitzonderingen nochtans; onder anderen *de thans nog in Connecticut* bestaande oude wet jegens dezulken, die het bestaan ontkennen eener Godheid, van de verborgenheden der Heilige Drieëenheid, of die geen geloof slaan aan de goddelijke waarheid der Heilige Schrift; namelijk dat deze voor geene openbare ambtsbetrekking hoegenaamd geschikt gehouden en buiten de bescherming der wetten gesteld moeten worden. De wet betrekkelijk het huwelijk staat echtscheidingen toe in gevallen van overspel of van bloedschande. Indien man

en vrouw gedurende zeven jaren van elkander verwijderd zijn geweest kan een van beide zich bij een magistraatspersoon aannelden, en, met overlegging van behoorlijke bewijsstukken, zich wettiglijk laten scheiden. Ook stelt de wet eene zware geldboete op dengene, die zich verkleedt in een gewaad, hetwelk niet tot deszelfs geslacht behoort.

Overspel werd tot aan den jare 1784 met den dood gestraft; thans is er alleenlijk openbare geeseling en een brandmerk op het voorhoofd op gesteld. Vrouwenschennis wordt met de galg gestraft, en zulks enkel op den eed der vrouw die verkracht is geworden; echter bestaan er geene voorbeelden dat deze wet ooit ten uitvoer gebragt is, en de inwoners van Connecticut zeggen, dat dergelijke grove misdaden nimmer in den staat kunnen plaats grijpen, of, hetgeen waarschijnlijker voorkomt, dat de buitengewone gestrengheid der wetten aan de meesten de lust beneemt om er zich aan bloot te stellen.

De wetten tegen het dobbelspel zijn in Connecticut van eenen allergestrengsten aard; ook bestraat er eene wet tegen harddraverij, welke beschouwd wordt als een ijdel vermaak, meest-

al gepaard gaande met losbandigheid, en als schadelijk voor de aankweeking van paardenras. De wet tot handhaving der rust op den sabbath verbiedt alle wereldlijke vermaken op dusdanigen dag en is buitengemeen gestreng. De wetten omtrent de verzorging der armen hebben de moeilijkheden voortgebracht, welke de vreemdeling ondervindt bij het verhuizen van den eenen staat naar den anderen, of van de eene stad naar de andere, in het vestigen van zijnen nieuwen stand. De eenige voorwaarde, op welke zoodanig persoon in deszelfs nieuw verblijf of woonplaats ingelijfd kan worden, is, dat hij in het bezit moet zijn van ten minste honderd dollars, of dat hij zes jaren in de plaats moet vertoefd hebben, en zonder deze conditiën kan hij in geval van armoede op geen den minsten onderstand rekening maken; ook bestaan er in iedere wijk politie-beambten, die alle vreemdelingen, welke niet in staat zijn om aan voorschreven vereischten der wet te voldoen, den toegang in de stad ontzeggen. Iedere stad is gehouden in de behoeften harer eigene armen te voorzien, en het mangelt hier geenszins aan nuttige openbare gestichten tot verzorging en onderwijzing van kinderen wier ouders, door gebrek en armoede, onmagtig zijn om in derzelver behoeften

en opvoeding te voorzien. Voor de omzwer-
vende bedelaars, meestal gewondene militairen
of schipbreuk geleden hebbende zeelieden,
wordt thans ook op de menschlievendste wijze
gezorgd. De Presbyteriaansche Godsdienst is
de heerschende in den staat van Connecticut.
Naast deze volgen de Doopsgezinden, welke er
na de Presbyteriaansche de volkrijkste secte
uitmaakt, en ofschoon niemand onwetendheid
voorwenden kan dat de wet de vrijheid van
alle Christelijke gevoelens toestaat, zoo is die
vrijheid echter in Connecticut ten eenenmale
onbekend. Het Presbyterianisme heerscht er
in deszelfs volle kracht. De nationale inrigtin-
gen omtrent het schoolwezen zijn van dien ge-
zegenden aard, dat er, zoo te zeggen, geene
personen gevonden worden die niet lezen
noch schrijven kunnen; zelfs bestaat er in ieder
distrikt eene school alwaar de Grieksche en
Latijnsche talen onderwezen worden, en het
gevolg van alle deze nuttige inrigtingen is, dat
het over het algemeen in Connecticut beter
dan in eenigen anderen staat van Noord-Ame-
rika met de verlichting en de zeden gesteld is;
dat de wetten er veel naauwkeuriger naargeko-
men en geëerbiedigd worden dan in andere
oorden, en dat er weinig voorbeelden bestaan
van openbare strafoefeningen. Ook hebben

deze wijze maatschappelijke inrigtingen de gezegendste uitwerking op de verbazende toename der bevolking; zoodat de staat thans overgevald is met inwoners niettegenstaande er meer emigratiën hebben plaats gehad dan in eenigen anderen staat van Amerika. Ook zijn er nog andere gewigtige gevolgen uit voortgevloeid. De groote menigte der inwoners bestaat uit nijvere landlieden, wier boerderijen alle de nuttigste behoeften des levens in plaats van ijdele voorwerpen van weelde aanbrengeu. Zij zijn dus eenvoudig en nederig en hun bestaan hangt niet, zoo als dat van zoo vele anderen, van allerlei omstandigheden af. Er worden geene reeks van vervelende leerjaren, of geene aanzienlijke sommen gelds vereischt om eene dusdanige broodwinning bij de hand te vatten, en het gemak waarmede men een ordentelijk bestaan kan vinden verschaft eene onmiskembare uitnoodiging tot vroege huwelijken.

∴ Het tegenwoordig grondgebied van Connecticut was, tijdens de landing der Engelschen, in bezit van de Pequotsche, de Mohegansche, de Podunksche en verscheidene andere minder bekende Indiaansche geslachten. In 1774 bestonden er slechts 1363 afstammelingen van de oorspronkelijke inboorlingen, van welke het
grootst

grootst gedeelte te Mohegan tusschen Norwich en New-Londen derzelver verblijf gevestigd hadden. Uit de natuurlijke sterfte der Indianen na te gaan is men van meening dat er van derzelver getal thans geen vier honderd meer zijn overgebleven.

De eerste afstand van Connecticut werd in de Plijmouthsche raadsvergadering in 1630 aan den graaf van Warwick toegewezen. In het daar op volgende jaar stond de graaf zijn regt af aan de lords Say, Seal en Brook en aan nog negen anderen. In 1633 vestigden zich eenige Hollanders te Hartford, en in hetzelfde jaar kwamen er ook eenige West-Indievaarders in Connecticut aan, die zich te Windsor ter woon nederzetterden; ook ziet men nog op den huidigen dag de bouwvallen dier eerste volkplantingen aan de oevers der Connecticut-rivier. In 1634 zonden lord Say en Seal enz. eenige kolonisten over, die te Saybrook een fort opwierpen en met de Pequotsche Indianen een verdrag sloten wegens de landen aan de Connecticut-rivier. In 1634 verlieten de heeren Haynes en Hooker de baai van Massachusetts en vestigden derzelver verblijf te Hartford. In het daarop volgende jaar deden de heeren Eaton en Davenport derzelver eerste intrede in

New-Haven. In 1644 kochten de Connecticutse avonturiers hun kolonieregt van den heer Ferwick, agent van lord Say en Seal, voor zestien honderd pond sterling. Connecticut en New-Haven bleven gedurende eene reeks van jaren twee afzonderlijke gouvernementen, tot dat John Winthrop Esq, welke tot gouverneur van Connecticut was aangesteld, eindelijk geëmplojeerd werd om een koninklijk charter te verkrijgen. In 1662 stond Karel II een charter toe, waarbij geconstitueerd werd dat de beide volkplantingen voor altijd een ligchaam zouden uitmaken, hetwelk onder eenen en denzelfden regerings- en staatsvorm den naam zoude voeren van de Connecticutsche Compagnie. New-Haven nam die zaak zeer suvel op; doch in 1665 werden alle geschillen in der minne bijgelegd, en dit zelfde charter is steeds de grondslag van deszelfs tegenwoordig bewind.

Overeenkomstig dit charter wordt de opperste wetgevende magt vertegenwoordigd door eenen gouverneur, eenen onder-gouverneur, twaalf adsistenten en de vertegenwoordigers des volks, onder den titel van algemeene vergadering. De gouverneur en onder-gouverneur worden zoowel als de adsistenten jaarlijks door
vrij-

vrijmannen gekozen, welke verkiezing in de maand Mei plaats grijpt. De volksvertegenwoordigers, wier getal niet meer dan twee uit iedere stad mag bedragen, worden tweemaal 's jaars door de vrijmannen gekozen om de jaarlijksche sessiën bij te wonen, en zulks op den tweeden Dingsdag van Mei en October. De algemeene vergadering is in twee takken verdeeld en wordt het Hooger- en Lagerhuis genoemd. Het Hoogerhuis is zamengesteld uit den gouverneur, onder-gouverneur en assistenten; het Lagerhuis uit de volksrepresentanten ten getale van honderd negen en negentig leden. Geene wet hoegenaamd kan in werking gebragt worden, zonder alvorens door beide Huizen gefatteerd te zijn geworden. Voor de administratie van justitie zijn er hoven van vrederegters, distriktshoven, ieder uit een regter en vier raadsheeren zamengesteld. De ambulante hoven bestaan uit drie regters, en houden derzelve sessiën tweemaal in het jaar.

De omwenteling, welke zulk een krachtadigen invloed op den regeringsvorm van de meesten der koloniën had, heeft weinig of geene verandering op het gouvernement van Connecticut te weeg gebragt, en Connecticut

mogs, over het algemeen genomen, voor eene der gelukkigste republieken doorgaan welke ooit bestaan heeft.

De landmilitie van Connecticut bestond destijds uit vier divisïën, acht brigades en vijf en dertig regementen, waaronder acht kavalerie en vijf ligte infanterie. Het wetgevend bewind benoemt den kommandant en chef, de ondergeschikte generaals en al de staf-officieren. De overige officieren worden door derzelver onderscheidene korpsen benoemd, en allen ontvangen derzelver aanstellingen van gouvernementswege. Geheel het mannelijke geslacht van achttien tot veertig jaren is in de loting voor de landmilitie begrepen. De gouverneur is generaal en de onder-gouverneur is luitenant-generaal der militie.

Het wapen waar ik bij hoorde, en waarvoor de werving plaats greep, was hier gelijk aan de staande armee bij ons, en den voet, op welke die werving ingerigt was, stond ook volmaakt gelijk aan het oude militaire sijnstema tijdens Prins Willem de V. Hij die dus de middelen had om honderd dienstbare manschappen bijeen te kunnen brengen had aanspraak op eene aanstelling als kapitein

eener

eener kompagnie, en daar de officier, onder wiens onmiddellijke bevelen ik gesteld was, zijn getal compleet had, moest ik nu helaas naar die voor mij zoo zeer gevreesde kaserne terugkeeren; dan tot mijne onuitsprekelijke blijdschap vernam ik bij mijne aankomst, dat er intusschen een gunstig fiat op mijn rekwest was ingekomen, hoewel met de ongunstige voorwaarde, dat ik mij terstond weder moest aanmelden bij den regter voor welken ik mij verbonden had, na mijn ontslag uit den dienst, in persoon te zullen compareren. In plaats van mij echter moedwillig in gevaar te stellen om naar mijne voormalige winterkwartieren te moeten terugkeeren, wilde ik eerst beproeven om mijnen hardnekkigen schuldeischer, als het mogelijk ware, tot het teekenen van een vredestraktaat over te halen, en het bekomen van mijn ontslag zorgvuldig geheim houdende begaf ik mij, in volle uniform en het hakmes op zijde, naar het kantoor van de heeren Lehman en Comp., die nog van niets onderrigt waren, zette al de zeilen der welsprekendheid bij om derzelfer steenen harten te vermurwen, schilderde hun al het ondragelijke van mijnen toestand af, en poogde hun over te halen om mij eene schriftelijke verklaring ter hand te stellen, waarbij zij van
alle

alle verdere justiciële vervolgingen tegen mijn persoon voor altijd afzagen. Mijne onverwachte verschijning op derzelver kantoor, en vooral onder dit gewaad, verwekte waarlijk geene geringe verrassing; zelfs schenen zij in den beginne sterk te twifelen of ik wel de eigenlijke persoon was, hetgeen waarlijk niet te verwonderen is, alzoo mijn, door de West-Indische zon donker-bruin geroosterd aangezigt, door die langdurige gevangenis geheel en al opgebleekt, en gebrek aan lichaamsbeweging, geregeld diët en de goede keuken des cipiers mij een gansch ander voorkomen gegeven hadden; dan naauwelijks had ik hen volkomen overtuigd dezelfde persoon te zijn, die zij veilig en wel achter de traliën dachten te houden, of derzelver uitvaringen tegen het gouvernement gaven mij maar al te duidlijk te verstaan dat bij die heeren op geen de minste genade te hopen was. Hij die het hart eens koopmans denkt te kunnen bewegen; vooral van eenen koopman aan wien men eenige duizenden schuldig is, meldt zich aan het verkeerde kantoor. Een koopman heeft geen hart en kan nergens beter bij vergeleken worden dan bij eenen beweegbaren geldzak in menschelijke gedaante. Negotie is de eenige as om welk dat zielloos ligchaam henen draait;

draait; negotie is voor hem wat de magneet is voor den wijzer van een kompas, men moge hem aan boord komen met wegsmaaktende proza of met de roerendste dichterlijke bewoordingen, of met beiden tegelijk; men moge het aanleggen hoe men wil, zijn hart blijft alleen vatbaar voor klinkende munt. Een gerande gulden doet meer bij hem af dan al de versierselen der welsprekendheid te zamen. Ongetroost en met de wanhoop in het hart doolde ik nu besluiteloos langs Nieuw-Yorks woelige straten rond, zonder een penning in den zak, zonder te weten werwaarts mijne schreden te wenden, tot dat het toeval mij, midden in eene enge morsige jodenbuurt voor eenen uitdragers winkel eensklaps een helder licht deed opgaan, op hetwelk ik te voren in het geheel niet bedacht was geweest; namelijk, om mijne soldaten kleederen voor een oud burger pak te verruilen, en mij zoo doende minder in gevaar te stellen van ontdekt te worden; want om mij onder deze ongunstige omstandigheid als een schaaap ter slagbank te laten geleiden, en zelf mijne handen toe te reiken om met kluisters beladen te worden, zoude eene overmaat van eerlijkheid geweest zijn; welke men in den, zondig geboren, mensch niet veronderstellen kan.

kan. De jood, wien ik het voorstel der ruiling deed, was toevallig dezelfde, die wegens zijne gemaakte schulden in de hoedanigheid van goddelijk afgezant met mij te voren onder hetzelfde dak gebuisvest geweest was en die mij zoo dienstvaardig dien giftdrink bezorgd had. De man bleef mij eerst eenigen tijd gansch onthutst aanstaren en dacht, geloof ik, mijna spooksel voor zich te hebben, om hem als moordenaar aan te klagen; doch ik bragt hem weldra uit zijne dwaling, en had zelfs het geluk nog eenige mijner voormalige kleedingstukken, waar hij zoo gemakkelijk en goedkoop was aangekomen, weder terug te bekomen.

Andermaal mijn intrek genomen hebbende in *City-Hotel*, viel mijn oog allertoevalligst op eene advertentie in de courant van een schip, hetwelk zeilree en reeds uitgeklaard was naar de Nederlanden. Als door eenen bliksemschicht voortgedreven, was ik op het kantoor van den reeder, vernam dat het schip nog dienzelfden avond in zee zoude steken, en dat hetzelfde geconsigneerd was aan de heeren *Zimmerman en Zonen* te Amsterdam. Zonder hier mijn latijn vergeten te hebben, had ik den Amerikaan in minder dan tien mi-

minuten overgehaald om mij, alleen op goed gezigt af, passage te verleenen tegen betaling eener wissel groot *f* 250 op mijnen oudsten broeder, destijds Medicine Doctor te Amsterdam, en in minder dan een half uur had ik den Amerikaanse grond reeds voor altijd verlaten en zat hoog en droog op the Hector, toen liggende buiten het bereik der batterij.

HOOFDSTUK XXXVIII.

Reis van Noord-Amerika naar de Nederlanden beneoorden Groot-Brittanje. — Teleurstelling voor den mond van Texel. — De schrijver begeeft zich in eene opene boot naar Langeroog. — Noodlottige wederwaardigheden op de kusten van dat eiland. — De *hagchelijke* zwempartij. — Wonderbaarlijke redding. — Het hussarenpak. — Het proces-verbaal. — Gevankelijke wegvoering naar Harlingerzijl. — Het verhoor. — Aankomst te Aurich. — Het cachot. — De krügslist. — De commissaris-generaal van policie. — Des schrijvers wederwaardigheden op dezelfs gevankelijken overtocht van Aurich naar het verbeterhuis te Amsterdam, tusschen gendarmes te paard aan eene lijn gebonden. — De baron *de Salis*. — Bittere teleurstelling. — Aankomst en zeldzame wederwaardigheid te Emden. — De heer *Cammings*. — Voorbeeldlooze edelmoedigheid in eenen Vries. — Het spook in het lühok te Garrelswear. — Koddige avontuur. — De goedhartige kastelein te Groningen. — Blijde wederontmoeting van den heer Cantzelaar te Assen. — De onder-prefekt *Hofland*. — Gelukkige omwenteling van zaken. — Trekken van zuivere en ware vriendschap. — Zonderlinge wederwaardigheden te Amsterdam. — De heer Benjamin Donker Curtius en de advocaat Vollenhoven worden mijne borgen. — Aardoenlijke ontmoeting te Saardam.

Na eene stormachtige reis van bijna vijf weken,

ken, waarbij de aanhoudende geweldige winden ons tot dicht op de kusten van Noorwegen gedreven hadden, en waarbij de handen en voeten der meesten onzer schepelingen, door de gestrengte koude dier bevrozene gewesten, gedeeltelijk bevrozen waren, zagen wij eindelijk tot onze onuitsprekelijke blijdschap Neerlands duinige kusten op den 7^{den} Februarij 1813 in de verte voor ons liggen.

De kapitein, een Amerikaan van geboorte, had nog nimmer te voren deze gewesten bezocht, zelfs was het zijne eerste reis naar Europa, en het sprak dus van zelf, dat hij het niet wagen durfde, zonder loods, het gat van Texel zoo maar regelrejt binnen te loopen. Wij bleven gevolgelijk eenigen tijd, in afwachting eener loodsboot, voor den mond van dien gevaarlijken ingang, met de Amerikaansche vlag aan den voortop, bijgedraaid liggen, terwijl wij daarbij tevens angstig op den uitkijk moesten blijven, om niet door den eenen of anderen Engelschen oorlogskaper gepakt te worden; want Amerika was destijds, zoo als men weet, met Engeland in oorlog, en het was ook om die zelfde reden, dat wij, in plaats van langs den gewonen koers, namelijk door het Britsche kanaal, benoorden Engeland

waren omgezeald. Behalve deze gestédige ernstige bekommering, moesten wij hier ook niet minder op onze hoede zijn tegen de felle stormen, door welke de Nederlandsche kusten gemeenlijk in dien tijd van het jaar zoo onophoudelijk geteisterd worden, en het was waarschijnlijk ook uit hoofde der hier opgenoemde dreigende gevaren, dat men in den assurantie-brief, volgens welke schip en lading voor 75 pro cent verzekerd waren, voorbehouden had, zich niet op de kusten te mogen blijven ophouden, maar in de eerste haven de beste binnen te loopen. Zonder hier dus langer in die onzekerheid te durven blijven vertoeven, besloot de kapitein, met klein zeil voor den wind langs de kusten af te zakken tot voor den mond van de Eems, in de hoop tevens van den eenen of anderen Doggerbankschen visscherman te zullen tegenkomen, om ons daar binnen te loodsen; doch het was als of de schim van Napoleon, als of de geesel des oorlogs eenen algemeenen schrik onder de bewoners dezer wateren verspreid had. Er was hier, even zoo min als voor den ingang van Texels haven, eenige loods- of visschersboot te bekennen, en de vrees voor de menigte Engelsche kruisers, die rondom Helgoland gestationneerd waren tot afwering des smokkelhandels

dels met het vaste land; de vrees voor de menigte gevaarlijke zandbanken, welke ons hier, zelfs ver buiten het gezicht der kusten, van alle kanten omringden, maakten het volstrekt noodzakelijk, om de eene of andere beslissende partij te kiezen. Gevolgelyk besloot de kapitein de scheepsboot uit te zetten en naar wal te zenden, om eenen loods af te halen. Hiertoe werd nu iemand vereischt, die de Hollandsche taal verstond. Ik was de eenige Hollander aan boord en, waarlijk meer dan iemand anders, brandend van verlangen om toch eenmaal, zoo ik dacht, een einde aan al dat gezwalk en omzwerven te maken, en eindelijk eens in het land mijner geboorte, onder het vreedzaam onderlijk dak terug te keeren; maar aan den anderen kant wist ik welligt ook beter dan iemand aan boord, wat het beteekent, met eene kleine roeiboot in volle opene zee, tusschen hooge golven en bruisende brandingen heen te werken. Het gezicht der ons omringende onstuimige woeste zee, en dat dier kleine boot, welke niet veel grooter was dan de zoogenaamde Noordsche jol, met welke ik eens langs de rotsachtige kusten van St. Domingo op zulk eene wonderdadige wijze bewaard werd, gevoegd bij den verven afstand op welchen wij van het land verwijderd waren,

beagt mij weder al die onbeschrijfelijke rampen en doodsangsten voor den geest, welke ik eenmaal in die Spaansche opene boot in den Atlantischen oceaan had uitgestaan; doch mijne kinderachtige eigenliefde en verkeerd geplaatste trots, welke steeds de dreigendste gevaren durfden tarten, werden door dit voorstel zoo gestreeld, dat ik er mij zelfs eene glorie uit maakte, mij van dese zoo gevaarlijke taak te mogen kwijten, terwijl ik daartoe tevens aangevuurd werd, door de volkomenste overtuiging, dat zulks het eenigste en zekerste middel was, om hier niet met schipbreuk of met krijgsgevangenschap en presang te eindigen, en daar de rotsen van Saona en van de Hogsties, zoowel als de drijvende gevangnissen voor Chattam en het leven op een oorlogsschip mij nog steeds in al derzelver afsgruwelijkheden voor den geest waarden, en ik weinig opgewektheid gevoelde, om mij al die jammertooneelen andermaal moedwillig op den hals te halen, zoo sprong ik, zonder eenig onheil te vermoeden, in de, huishoog op en neder deinzende, boot, en zag weldra hulk en masten, achter hooge angstinboezemende groene waterbergen, trapsgewijze uit mijn oog verdwijnen, terwijl wij nu en dan, als de eene of andere golf ons op deszelfs wit schuimen-

men-

mende brullende kruin, steil in de hoogte voerde, de met sneeuw bedekte zandduinen van het eiland Langeroog, aan gene zijde eens rift van verschrikkelijke brekers, voor ons uit zagen liggen. Men dient hier eigenlijk zelf een zeeman van beroep te wezen; om zich een juist begrip te kunnen vormen van zulk eene waarlijk allerbagchelijkste positie, waar een ongelukkig dwars-zeetje meer dan genoeg was, om ons in een wenk des tijds in de eeuwigheid neêr te ploffen, alzoo de beste zwemmer niet in staat is tegen zulke alles verbrijzelende gevaarten op te laveren. Het waaide eene stijve koelte. De lucht was dik en onstuimig en zwarte onheil voorspellende wolken schenen zich meer en meer boven onze hoofden zamen te pakken. De wild en angstig om ons heen vliegende zeemeeuw scheen ons door zijn schor en akelig geschreeuw van verre dreigend toe te roepen, dat wij deszelfs geduchte domeinen niet ongestraft doorklieven zouden. Ieder achter ons opzettende golf dreigde ons, even als de nederstortende sneewklompen van Zwitsarland's steil gebergte, eensklaps tot morselen te verpletteren. Het klamme, doodzweet stond op onze van angst bestorvene aangezigten. Zonder een enkel woord uit te brengen bleven wij elkander met strakke waphbige blikken

angstaren, en daar het nutteloos was, om hier op dit gevaarlijk rif aan roer of riemen te denken, gaven wij ons aan de genade der woeste baren over, en dachten dat deze ons van zelve op het strand zouden doen te land komen. In die crisis zagen wij de Langeroogse dainen op eenen afstand van, naar gissing, twee honderd en vijftig vademen voor ons liggen, en ons op de ondiepte van de Oost-Vriesche kusten verlatende, was ons voornemen, om, zoodra de boot door de rollers op het zand omvergeworpen of verbijsteld mogt worden, het overig gedeelte diens verre afstands badende en zwemmende af te leggen. Ook duurde het nu niet lang of onze boot, in welke de meer en meer toenemende brekers schielijk achter elkander begonnen in te slaan, sloeg eindelijk omver, en het was niet dan met groote moeite dat wij, zonder armen noch beenen te breken, het geluk hadden, deszelfs kiel te beklauteren, en zoo doende den tijd hadden onze kleederen uit te trekken, ten einde ons zelve, des noods, al zwemmende te redden. Met de eene hand aan de kiel der omgekeerde en gestadig heen en weder wentelende boot vastgeklemd, ontdeed ik mij zoo goed mogelijk met de andere hand van mijne kleederen, welke ik mij in flarden van het lichtschijn scheurde, en niettegenstaande de zeeën

ons

ens nu en dan van dien glibberigen zetel het onderst te boven deden tuimelen, zoo bragt ik het evenwel zoo ver met die uitkleeding, dat mij niets meer dan mijne broek en ééne laars everbleef, toen het ons raadzaam toescheen de boot te laten varen. In het oogenblik dat wij de boot verlieten, bevonden wij ons op vier voet water en beschouwden ons zelve reeds zoo goed als gered; want ofschoon wij nu en dan wel eens door de hooge brekers bedolven werden, zoodat wij somwijlen van hemel noch aarde wisten, herlevendigde zich echter telkens onze wankelende moed, zoodra wij weder den grond onder onze voeten voelden. Dan wie schetst onze bange teleurstelling, toen wij, na deze brandingen gelukkig ontkomen te zijn, ontwaren moesten, dat de zee bij de nadering der kusten, van welke wij nu nog een zestigtal vademmen verwijderd waren, hoe langer hoe dieper begon te worden en wij alleen door zwemmen ons leven konden redden. Tot mijn groot geluk was ik teeds van mijne vroegste kindsheid een der eerste zwemmers in Naardins paarden-wed, en had, gedurende mijn kadetschap, meermalen verscheidene scheepslegten al zwemmende afgelegd; doch welk een verbazend onderscheid is het, gedurende de zeele maand van Augustus in eene effene

spiegelende vlakke uit leuter vermaak als een visch in het water te spartelen, of gedurende de gure maand van Februarij in eene helle en brullende Noerdzee aan de kust van Oost-Vriesland zich alleen door zijne armen van eenen gewissen dood te moeten redden. In plaats dat die doodsangsten aan moed en krachten dubbele veerkracht gaven, schenen dezelve mijne magtelooze leden verstijfd en verlamd te hebben, en luid schreeuwende en spartelende poogde ik te vergeefs mijne beide, vrij wat vlugger en moediger lotgenooten bij te houden; te vergeefs poogde ik mijn hoofd boven de golven uit te steken, en het zilte zee-water, hetwelk mij onophoudelijk door mond, neus en oaren binnendrong, was voor mij reeds de akelige voorbode van den benaauwden dood welke mij wachtte. Hetgeen er in die bange oogenblikken zoo al in mijn stervend hart omging laat zich door geene pen beschrijven. Men zoude welligt denken, dat de dood voor iemand, die naakt en bloot terugkomt in een land, hetwelk hij weinige jaren te voren met eene beminnelijke gade schatrijk verliet, (vooral wanneer men daarbij op het geburde te Nieuw-York terugdenkt), van harte welkom moest wezen; doch zulks was hier echter gansch het geval niet. Hoe gemeen-

zaam

nam ik ook door zalk eene zeldzame aaneenschakeling van rampen en ongelukken met den dood geworden was, hoe weinig ik thans ook te verliezen had, zoo merkte ik nu toch dat er, als het er regt op aankomt, eene zekere magnetische aantrekkingskracht voor het leven in ons binnenste schuilt, welke, zich weinig storende aan rede en wijsbegeerte, den *niat door wanhoop yfhoofdig geworden* mensch tot als zijn laatste ademtogt blijft vergezellen; dan in weerwikk die krachtadige natuurdrift moest ik eindelijk door eene totale uitputting van krachten magteloos bezwijken, en, mijne zondige ziel aan Gods ontfermende genade luid schreiend aanbeplende, liet ik mijn vol water opgezwollen ligchaam ten laatste weerloos in de diepte nederzakken; dan juist in dien nimmer door mij te vergeten ontzaggelijken overgang gepoelde ik den grond onder mijne voeten, en als door eenen electrieken schok opgewonden bief ik het hoofd nu eensklaps uit de golven opwaarts en zag de beide matrozen naar mij toelopen om mij bij te staan; doch nauwelijks hadden zij mij juist in tijds onder beide armen aangegrepen, of ik zeeg bewusteloos op hunne schouderen neder, en toen ik weder tot mijzelven gekomen was, zag ik mij in eene soort van hoofdwacht op eene brits

uitgestrekt liggen midden tusschen een heup Fransche soldaten. De matrosen hadden mij heartelings op hunne schouderen tot op het strand gebragt en mij, daar koutende, overgegeven aan eenige soldaten, die mij in hunne tusschen de duinen liggende machtsbode voor eene gloeiende kagehel hadden geneld, en door gestadig wrijven, door tabakrook, brandewijn en heete koffij weder aan het leven hadden teruggegeven. Het eiland Langeroog, hetwelk hoogstens 2½ mijl lang en ½ mijl breed en in West- en Noorder-gedeelte verdeeld is, en waarvan destijds hoogstens een dozijn huizen te vinden waren, was toenmaals door eene compagnie Fransche infanterie bezet. De kapitein dezer bezetting woonde in eene tusschen de duinen van planken opgealagen hut, en waarwelijks was ik een weinig tot mijzelf gekomen, of ik werd derwaarts gebragt om verslag te geven van de oorzaak dezer mijner sonderlinge komst, alzoo men mij te beide Amerikansen geen enkel woord had weten wija te worden. Bij mijne komst bestond mijne gansche kleding in eene geschuurde wijde broek en een grof hamd, hetwelk een der soldaten mij in die hoofdwacht geleend had. De Fransche kapitein bemerkte, hebbende dat ik beedle van koude, begon met mij een oude hussaren dol-

dellenaar hen te trekken, terwijl zijne vrouw mij eenen blaauwen zakdoek om het hoofd knoopte. Vervolgens werd van al onze verklaringen een proces-verbaal opgemaakt, hetwelk terstond, benevens des kapiteins rapport, aan het hoofdkommando te Harlingerzijl werd ingezonden. Uit dat officieel stuk, herinner ik mij thans nog de volgende regelen: « Ces malheureux, après avoir lutté contre les vagues et la mort pendant l'espace de deux heures, arrivèrent ici à la nage dans un état vraiment pitoyable. » (« Na gedurende den tijd van twee uren met de golven en den dood geworsteld te hebben, zijn die ongelukkigen hier in eenen waarlijk diep beklagelijken toestand zwemmende aangekomen. ») Ook had men in datzelfde proces-verbaal melding gemaakt van een merk; hetwelk men in de binnenzijde gevonden had van die eene nog behoudene laars; en in welk merk de woorden Broadway — New-York ook al tot een bewijs konden verstrekken, dat wij niet uit Engeland waren aangekomen zoo als men zulke sterk scheen te vermoeden, niettegenstaande men van den top der hooge duin, op welken eene soort van telegraaf en observatorium aangelegd waren, de Amerikaansche vlag duidelijk door den kijker van den voor-top kon zien wapperen. Nauwelijks was het
pro-

proces-verhaal te Harlingerzyl aangekomen, of er kwam oogenblikkelijk daarop een drom van heuggerige douaniers en gardes-côtes aansterven, waarschijnlijk in den waan, dat er een rijke smokkelbuit zoude te halen zijn, en toen den volgenden morgen niets meer van het schip te zien was, deed men ons in eene zeilboot stappen, om te Harlingerzyl (*) door de hoofd-directie der douanen te worden onderzocht. Hier werden wij nu, dan eens gezamenlijk, dan weder afzonderlijk, voor eenen raad van vijf of zes leden, even als misdadigers van staat, verhoord en tegen elkander geconfronteerd; men bekeek en bevoelde mij bij die gelegenheid in de palmen mijner handen, om te zien of ik al dan niet tot de werkdoende volksklasse behoorde; men beschonk de matrosen, om te beproeven, of han ook in derselver dronkenschap een of ander woord moegt ontvallen, en toen men bij slot van rekening begon te zien dat er niets hoegenaamd bij ons te halen was, zond men ons gevankelijk weg naar Aurich, op eene wijze, welke waarlijk meer, bevoegd was voor boesdoenders die der-

self,

(*) Harlingerzyl, ook al niet in onze nieuwste woordenboeken te vinden.

zelve vader en moeder vermoord hadden, dan wel voor arme schipbreukelingen, die, zelfs op de kusten der barbaarste en onbeschaafde volkeren, op eene menschelijker wijze zonden ontvaagen zijn geworden. Men bond mij namelijk tusschen mijne beide Amerikanen aan eene lijn, welke een te paard zittende gendarme in de hand hield, en zoo sleepte men ons door dik en dun als schurken en gaauwdieven langs den publieken weg van brigade tot brigade. Het had gesneeuwd en geijzeld. Wij waren alle drie barrevoets en de hussaren-pels met den blaauwen doek waren mijne voornaamste kleeding en deksel. Wij konden met ons drieën geen stuiver bij elkander brengen, hadden gedurende die stormachtige reis, waarbij door de aanhoudende overslaande zeeën, aan geen kok noch keuken te denken was, geen driemaal iets warmes genuttigd, en hier moesten wij ons met dat weinige behelpen, wat ons door de hand van barmhartigheid van rechts en links werd toegevoegd. Toen ik die groene gegalonneerde heeren deswegens onbewispeld mijne gevoelens te kennen gaf, was hun antwoord, dat zij de gegevene instructiën stipstellig moest naarkomen; dat keizer Napoleon gelast had, dat al wie op eene klandestine wijze het keizerlijke grondgebied durfde betreden,

den, als verdachte personen in versterkte bewaring moest gesteld, en voor den competenten regter gebragt worden; daar hij aanmerkende, dat indien het gouvernement hier niet op deze wijze tegen trachte te waken, er dan soo doende allerlei gevaarlijke sujetten, onder voorwendsel van schipbreuk, van alle oorden der wereld onverhinderd zonden kunnen hienensluipen.

Moede en afgemat, met bloedende voeten, eene uitgehongerde maag en een gebroken hart voor het huis van den commissaris-generaal der politie te Aurich aankomende, dachten wij nu weldra uit ons lijden te zullen zijn; maar daar komende vernemen wij, dat wij binnen twee à drie dagen met eene talrijke bezending van allerlei gevangenen naar Valenciennes zonden overgevoerd worden, en wij hier intusschen eene plaats op het slot zonden betrekken. Toen men ons zonder eenig gewspend geleide derwaarts bragt, kon geen van ons drieën zich nog verbeelden dat men ons naar eene gevangenis geleide; doch zoodra wij de voor ons neergelatene brug en de antieke poort van dat slot, hetwelk mij terstond mijne avontuur te Majeswez voor den geest bragt, in het gezigt kregen, zoodra wij, op de binnenplaats ko-

men-

ruude, die menigte getraliede vensterramen voor ons hadden, behoeften wij helaas niet meer te vragen in welk soort van kosthuis wij ons hier bevonden, en weldra daarna hielp men ons geheel en al uit onze dwaling, toet een eenbeenige geknevelde sleuteldrager ons, even zoo vriendelijk als de deuren van het rasphuis, ieder in een afzonderlijk hok op sloot. Of mijn hussaren-buis en zware baard, welke ik sedert mijn vertrek uit Noord-Amerika aan boord van dat schommelend schip niet had kunnen afscheren, mij een misdadiger voorkomen dan mijne Amerikaansche medgezellen gegeven, dan of de cipier het bijzonder op de Hollanders gemunt had, is mij tot heden toe een geheim gebleven; maar het schijnt echter dat men het afsgrijpselijkst cachot uit het gansche gebouw voor mij opzettelijk uitgekipt had. De trap, welke men mij deed afklimmen, liep in zulk eenen steilen, diepen, stikdonkeren afgrond, dat ik waarlijk haast begon te gelooven bij mijne voormalige tegenvoetige betrekkingen te land te zullen komen. Na eenige kronkelende enge gangen doorkruist te hebben, hield mijn geleider, die met een dievenhantaartje en een geduchte bos met sleutels dicht aan mijne zijde ging, eindelijk voor een der tatrijke onderaardsche gevangenhokken.

ken stil, en na alvorens mijne zakken zorgvuldig doorzocht te hebben grendelde hij hier de zware krassende deur achter mij toe. Een oogenblik daarna opende hij een klein vierkant luikje, door welk men gewoonlijk den gevangenen het eten toedient, en riep mij toe: « ik vergat u nog te waarschuwen niet te digt onder het bereik te komen van uwen lastigen slaapkameraad; want deze heeft nu en dan muizennesten in den kop.» Men oordeele hoe het met mij in die eerste oogenblikken in dat donker hol, waar men geene hand voor oogen kon zien, na zulk een bericht, moest gesteld geweest zijn? Ik bleef als vastgenageld voor de deur staan, uit vrees van mijnen bezetenen buurman welligt juist in de handen te loopen, en durfde naauwelyks adem halen; echter kon ik uit het geritsel in het stroo en het gerammel van zijne ketenen opmaken dat hij aan het ander uiteinde des cachots moest zitten. Tegen zes ure des avonds bragt men mij een reed aarden potje met eene soort van gebrande erwtendrank, hetwelk koffij moest verbeelden, en twee dikke sneden brood met een stuk gekookte koeijenlever, bij welke gelegenheid ik tevens voor het eerst recht ontwaarde in welke akelige spelonk men mij gestopt en welk monster men mij tot medgezel gegeven had.

Het

. Het zoude gewis vergeefsche moeite zijn, hier te willen beproeven, om van dit gezigt een behoorlijk tafereel voor te hangen; buitendien vinden wij in de levensgeschiedenis van den baron Trenk, in de werken van Spiets, en in die menigvuldige geschriften over de wreedheden der heilige inquisitie zoo vele beschrijvingen van onderaardsche kerkers en cachotten, dat mijne schetsen hier met regt als een vijfde wiel aan een wagen zouden beschouwd worden. De indruk, welke dit verblijf des ongeluks op mij maakte, was van zulk eenen geweldigen aard, dat ik oogenblikkelijk het besluit nam om hemel en aarde te bewegen, om hier nog voor de nadering vanden nacht op de eene of andere wijze uit te komen. Aan omkoopning was hier niet te denken, want ik bezat geen roode penning. Hier uit te breken, zoude zelfs voor eenen Simson ondoenlijk geweest zijn. Het eenige wat mij dus hier redden kon was list en sijn geslepen overleg, in welke ik gedurende mijn langdurig verblijf in de gevangenis te Nieuw-York en in mijne onderscheidene betrekkingen op mijnen kronkelenden weg door dit leven zoo menige les gekregen had. Mijn plan was nauwelijks overlegd, of de cipier kwam zijne gewone ronde afleggen, en terwijl hij bezig

H D.

Dd

was

wan de traliën van ons luchtgat een voor een met een hamertje op den toets te stellen, begon ik mijn voornemen al dadelijk op de proef te stellen, door den cipier te verzoeken mij nog dienzelfden avond een verhoor bij den commissaris-generaal van politie te bezorgen, onder voorwendsel dat ik hem nog voor het te laat was de allergewichtigste bekentenis te doen had. De cipier, die mij voor eenen spion aanzag, en zich welligt verbeeldde, dat er weder eenen geheimen aanslag tegen het leven van Napoleon gestrood werd, dacht zich recht verdienstelijk te maken door deze mijne begeerte onmiddellijk ter kennis te brengen, en tegen tien uren des avonds werd ik door eenen gendarme naar het bureau van politie overgebracht. Na hier een half uur gewacht te hebben, kwam er eindelijk iemand te voorschijn, die mij op eenen norschen toon afvroeg, wat ik in te brengen had. Ik begon met hem kort en bondig uit te leggen, wie ik was, op welke wijze ik te Langeroog was aangespoeld, ten einde men mij niet naar mijn listerijk ongunstig voorkomen mogt beoordeelen; vervolgens schetste ik hem het afgrijpselijk verblijf af, in welk men mij opgesloten had, bekende hem openhartig, dat ik tot deze krijgslist mijne toevlugt had genomen, om in
al-

allen getalle in een ander hok gezet te worden, en noemde hem de huizen op bij welke ik in Holland bekend stond, als ook den naam der Amsterdamsche kooplieden, aan welke het schip, hetwelk mij uit Noord-Amerika had aangebragt, geconsigneerd was geworden; ik had hem mij derhalve niet naar Valenciennes, maar naar de plaats te zenden, waar men omstandige bezigten over mijn persoon kon inwinnen, en waar het mij niet hapereu zoude aan solide ingezetenen om borg voor mij te staan. Hij, die bij eenen politie-commissaris gevoel en medelijden zoekt te verwekken, dient waarlijk vroeg op te staan. Zijn zwaar gebakkebaard gelaat bleef, bij het aandoenlijkst gedeelte van mijn verslag, zoo onbewegelijk als de hardste steenrots, en wreveligheid en teleurstelling straalden duidelijk in zijne zwarte blikken door. Ik bad en smeekte hem, terwijl mij de tranen langs de wangen rolden, medelijden met mijne ongelukken te hebben, en bragt het ten laatste, welligt in spijt van hem zelve, zoo ver, dat hij den cipier liet binnenkomen, hem over de localiteit van het slot ondervroeg, met last tevens om mij op denzelfden voet bij zich te nemen en te behandelen als de vier Groninger kooplieden, welke daar destijds gevangen zaten. Toen ik

hem met zichtbare erkentenis bedankte voor deze zijne menschlievende belangstelling, beloofde hij mij binnen drie of vier dagen in hetzelfde rijtuig met die kooplieden naar de Nederlanden te zullen doen vertrekken. De gevangenis had nu voor mij eene gansch andere gedaante aangenomen. Men bragt mij nu in een ruim luchtig vertrek, in plaats van in dat donker hol onder kille en met lange salpeterige pieken behangen onderaardsche gewelven, en zulks nog wel in het gezelschap, zoo als ik naderhand hoorde, van iemand die eenen moord gepleegd had en die nu en dan beproefde zich het hoofd tegen de grijs-steenen muur te berste te stooten. Den volgenden morgen wilde men mij aan dezelfde ontbijt-tafel met die kooplieden doen plaats nemen; doch ik verzocht, *bij voorkeur, met mijne beide Amerikanen te mogen eten, en maakte er mij eene wezenlijke wellust uit, om hen, die mij het leven gered hadden, en die hier, geheel vreemd en verlaten, dubbel te beklagen waren, zoo veel in mijn vermogen was, op te beuren en bij te staan; ook beloofde ik hen plegtig, om van het mij aangeboden rijtuig geen gebruik te zullen maken, maar te verzoeken, om overal bij hun te blijven en in hun lot te deelen. Die arme, domme, doch goed-*

geedhartige zeebonken, die hier met niemand een enkel woord konden spreken, en die zich in derzelve onkunde allerlei angstige beklomeringen, onder anderen, van nooit weder naar hun land terug te keeren, hadden voorgesteld, schenen in mijn bijzijn al hun leed te vergeten. Ook was ik hier, zoowel als overal waar wij het geluk hadden bij elkander te blijven, hun eenige heul en troost, bijzonderlijk op onze lange moeilijke marschen, waar wij immer dat weinige, hetwelk ons door de eene of andere barmhartige hand werd toegevoegd, getrouwelijk onderling verdeelden.

Ik zoude zeer geschikt een gansch boekdeel kunnen opvullen, indien ik al de bijzonderheden wilde bekend maken, welke ons op dien noodlottigen togt van het gevangenslot te Anrich tot voor de poorten van het verbeterhuis te Amsterdam zoo al bejegend zijn, indien ik een tafereel wilde ophangen van die veertig of vijftig onderscheidene gevangenhokken, in welke men ons op dien geduchten marsch zoo al opgesloten heeft, indien ik al de jammertooneelen wilde afschetsen, van welke wij bij die gelegenheid zoo al ooggetuigen waren, indien ik al die onschuldige slagtoffers

wilts opnoemen, welke zoo al met ons op dezelfde willekeurige wijze van hunne haardsteden en betrekkingen weggerukt, als de sneedste misdadigers van plaats tot plaats voortgesleept werden, en welke met ons in al die van gevangenen krikelende verblijven des ongeluks, door eenen helschen stoot van cipiers, stokkenknechts en gendarmes, als honden werden behandeld; indien ik al de gepleegde afsgrijpelijke wandaden wilts opnoemen van de mannelijke en vrouwelijke gedachten, met welke wij zoo al aan dezelfde lijn gebonden, door dezelfde paarden voortgesleept; in dezelfde morsige, donkere en verpestende cachotten opgesloten werden, om onze afgematte leden op eenige weinige van ongedierte wemelende stroobalmen, dikwils met eene van honger prikkelende maag, aan de schurftige zijde eens moordenaars of huisbrekers neder te leggen. Dan welk lezer van smaak kan in dergelijke treurige en akelige onderwerpen eenig genoegen of belang stellen? Wie onzer zoude zich toch, ter bevrediging eener kinderachtige nieuwsgierigheid, gezigten en gewaarwordingen voor den geest willen brengen, walkeer akelige en grievende indrukken ons nog dagen achter een, even als de nachtmerrie, op het hart blijven zitten. Veel liever wil ik hier

eene

gese vlugtige schets geven van eenige uitéénlopende karakters, welke ik bij die gelegenheid zoo al heb leeren kennen, om te doen zien, in hoe verre men somtijds, als het ongeluk op onze schouders drukt, op de hulp en bijstand van vrienden en bloedverwanten rekening maken mag, en hoe men daarentegen dikwerf onder wildvreemden brave helpers en weldoeners kan aantreffen. In eene der gevangenissen langs mijnen weg door Oost-Vriesland door de engs ruiten van mijn getralied keldergat opwaarts turende, vertoonde zich aan gene zijde eener met gras begrooide binnenplaats een vrij aanzienlijke voorgevel, vol van groote, met draperijen behangene, vensterramen aan mijne oogen, en ik bemerkte dat mijn cachot een gedeelte uitmaakte van dat zelfde aloude slot of paleis. « Wie woont hier op dat slot achter die groote glasruiten? » vroeg ik den cipier, terwijl hij mij door het kleine luikje van mijne deur eenen houten bak met paardenboonen toereikte. « *De Baron de Salis*, » (*) was het antwoord. « *De Salis*, *De Salis* — mij dunkt ik ken dien naam. Heeft dien heer ook te voren als adelaarst op

een

(*) Thans woenschtig in 's Gravenhage.

een oorlogsschip in Engeland gediend?» liet ik er onmiddellijk op volgen. «Ja, één zijner zonen, dezelfde die zich thans met zijne jonge echtgenoot op dit kasteel bevindt.» — Hoe toevallig! hoe gelukkig! God zij gedankt! riep ik, terwijl mijn hart van blijdschap klopte en ik in mijne gemoedsbeweging den bak met paardenboonen over den steenen vloer deed rollen. «Loop, vlieg, en zeg dien heer, dat zijnen ouden scheepsmakker van *de Gelderland* hier in dit gat zit;» en alvorens ik den tijd had mijn diné bijeen te rapen, zag ik ook reeds de deur mijner gevangenis opengaan en mijnen ouden baksgast, die mij ondanks mijn armzalig voorkomen oogenblikkelijk herkende, hupsch en vriendelijk naar mij toekomen. De binnenplaats van het slot op en neder wandelende vertelde ieder wat hem sedert die laatste scheiding bij Cheerness in 1801, en dus bijna een dozijn jaren geleden, zoo al overgekomen was. Hij wilde mij met alle geweld aan de zijnen voorstellen, doch mijne schamele kleeding gedoogde niet dat ik dat achtbaar gezin onder de oogen kwam. Tot hiertoe had ik nog niet gebedeld, ofschoon koude, honger en gebrek mij daartoe meer dan eens hadden aangehitst; doch voor eenen ouden krijgsmakker wilde ik de gevoelens en
wen-

wenschen van mijn hart niet verbergen, en hem op mijne naakte leden, op mijne bloote voeten en ledige beurs indachtig makende, beval ik mij in die vriendschap, welke wij elkanderen als kinderen van dezelfde opvoeding, als scheepsgenooten en krijgsmakkers van denzelfden rang en ouderdom, zoo ongeveinsd en welgemeend hadden toegedragen. « Ik zal om u denken, » was zijn antwoord; en, toen ik den volgenden morgen voor de poort van het kasteel, tusschen de gelederen der gendarmerie, met een twintigtal boosdoeners en misdadigers aan dezelfde lijn gebonden werd, stopte de heer De Salis mij een rolletje geld in de hand en verdween plotseling uit mijn gezigt. « Ons fortuin is gemaakt! » riep ik mijne beide Amerikanen toe, terwijl ik hen het rolletje ter sluiks voor de oogen hield, en alvorens hetzelfde geopend te hebben, beraadslaagden wij reeds welke de noodzakelijkste vereischten en behoeften waren, die het eerste moesten bekostigd worden. In alle gevallen werd besloten, dat wij beginnen zouden met ons ieder een paar stevige schoenen, kousen, hemden, duffelsche buis en een hoed aan te schaffen, en wij, bij de eerste gelegenheid de beste, onze uitgehongerde magen eens regt zouden te goed doen. De vrees dat onze geleiders,

of half naakte en van honger bliffende medgezellen, de minste lucht van dien door de hand der vriendschap toegereikten schat zouden krijgen, had ons tot hiertoe weerhouden het rolletje, hetwelk ik voor een rolletje durdaten aanzag, te opepen; doch, onze kans waarnemende in een oogenblik, dat aller aandacht gevestigd was op een vrouwspersoon, welke van honger, koude, gebrek en uitputting van krachten levenloos tusschen de paarden was neergevallen, ontwaarden wij tot onze bittere teleurstelling, dat het in plaats van durkaten niets anders dan tien-centimesstukjes waren, van welk de vijfzig stuks, uit welke de *Baronsche* gift bestond, nog geen Hollandsche rijksdaalder uitmaakten.

Te Emden onder het stadhuis in eene gevangenis zittende, welke hij de Franschen onder den naam van *La Cave* bekend staat, yerzocht ik den cijjer de goedheid te willen hebben, om voor mij eens uit te vorschen, of er onder de Emdensche kooplieden geen een zoude te vinden zijn, die met de Heeren Westrik en Pool, of Zimmerman en Zonen, te Amsterdam, bekend stond, en nog binnen het uur kwam de gediensstige provoost geweldiger met iemand terug, wiens naam ik tot

aan

aan het graf met de warmste gevoelens van eerbied en erkentenis in het geheugen zal houden. Het was de heer *Cammenga*, een der aanzienlijkste kooplieden uit Emden; mijn naam en persoon, zoowel als die mijner Hollandsche betrekkingen, waren hem ten eenemale onbekend; doch ik was ongelukkig en moest des, zeide hij, gel uit zeggen waar hij mij van dienst kon wezen. Zijn eerste werk was, mij uit dien kelder te verlossen, mij van linnen en schoeisel te voorzien, mij aan des cipiers bijzondere zorg en menschlievendheid aan te bevelen; zich bij de politie voor mij als borgtocht aan te bieden, te verzoeken, om mij uit eigene beweging naar Holland te laten vertrekken, en toen die edele weldoener zulks niet tot zijne zichtbare spijt kon gedaan krijgen, en hij mij met tranen in zijne oogen door de gendarmerie moest zien voortslepen, gaf hij mij twee honderd gulden in de hand tot eenen reispenning. Ziedaar lezer, de behandeling van eenen vreemden, van wien ik nimmer te voren en ook nimmer daarna iets gehoord noch gezien heb. Ziedaar ware trekken van hulp en bijstand in tegenspoed, waarbij, hoe kort en onopgesmukt ook terneergesteld, elks boezem opwaarts stijgt, waarbij elks hart, zoo er slechts een grein gevoel in huis-

haisvest, levendig gereerd en bewogen wordt. Welk een treffend contrast levert zulk eene zeldzame, menschlievende en waarlijk grootmoedige behandeling niet op met dat aanstootelijk en onchristelijk opschrift voor eene onzer stadspoorten: *Doe alle menschen goed, al was het slechts een Vriss.* Toont een voorbeeld als dit niet al wederom overtuigend aan, hoe verkeerd, hoe dwaas en onbillijk het is nog aan dergelijke onderwetsche magtspreuken en schandelijke vooroordeelen vast te blijven hechten. Nog staat mij 'smans beeldtenis levendig voor oogen bij de smartelijke herinnering, hoe hij mij als eenen tweeden Howard vriendelijk de hand toereikte, mij in mijnen duisteren kerker van den grond opligte, mij met beide armen ondersteunde, voor den vrolijken haard des cipiers nedersette, mij daar, als of ik zijn' eigen' zoon geweest ware, met den besten wijn uit zijnen kelder, en met, door zijne huisgenooten toebereide, versnaperingen en versterkingen, spijsde en laafde; nog zie ik een zijner bedienden met het bandeltje linnengood in mijne gevangenis binnenkomen, hetwelk met zijnen naam gemerkt was, en hetwelk ik onder het aantrekken met mijne tranen bevochtigde, en zoo dit boek ooit onder zijne oogen moegt komen, zal hij zich ook gewis dit alles nog

nog zeer wel kunnen herinneren, terwijl hij daarbij tevens zal zien geenen ondankbaren te hebben welgedaan, maar steeds aanwettig te zijn gebleven in het hart van iemand die niet opgehouden heeft in liefde en onveranderlijke erkentenis aan hem en de zijnen te gedenken, en die er zich thans eene wezenlijke zaligheid uit maakt zulk eene schitterend menschlievende daadzaak alom door den druk te kunnen bekend maken en te vereeuwigen.

In weerwil van dien zoo milden als onverwachten onderstand, stond ik echter op de eerste dagreize na mijn vertrek uit Emden meer ellende en armoede uit dan ik tot hertoe nog ooit ondervonden had. Hoe grooter het getal gevangenen was, hoe gestrenger tucht er bij het escorteren heerschte. Wij maakten hier eenen trein uit van over de zestig personen, zoo mannen als vrouwen, en zoo iemand onzer het wagen durfde slechts een voet uit het gelid te wijken, voelde hij oogenblikkelijk de stalen scheede der gendarme palmas tuschen zijne schouderbladeren. Daarbij kwam, dat mij thans het gebruik van kousen en schoenen, na zulk eenen verren togt barrevoets afgelegd te hebben, dubbel lastig viel, en na eenige uren bijna voortgesleept geworden te zijn,

zijn, moest men mij te Garrelsweer onder het toezigt van den garde-champôte achterlaten, om met de verwacht wordende kar, op welke de zieke gevangenen getransporteerd werden, achter aan te komen. Daar dit dorp van geen geregeld gevangenhuis voorzien was, werd ik hier intusschen in den kerktoeren, of in het zoogenaamd klokkenhuis, opgesloten. Dit was, wel is waar, een kleine verandering van tooneel; doch, ofschoon hier geene traliën, geene ijzeren deuren noch grendels, of ketenen te zien waren, vertoonden zich hier daarentegen wederom andere niet minder treurige voorwerpen. In plaats van eene brits, bood de zwarte lijkbaar mij hier eene zitplaats aan, terwijl des doodgravers schep en houweel mij het wande mijner rampen voor oogen stelden, en mijn diep droefgeestig en neerslachtig gemoed met allerlei akelige denkbeelden vervulden, voornamelijk tegen het vallen van den avond, toen de duisternis aan dit verblijf des doods een nog indrukmakender voorkomen gaf, en zich niets dan het eentonig getik der kerkklok en het schor geschreeuw des katuits hoorren deed. Onwillkeurig viel mij in deze oogenblikken een spook-vertelzel in de gedachten, hetwelk mij, toen ik nog een kind was, sulke een hevige angst en kille huivering inbo-

bezoekende, namelijk van het lijk eens drenkelings, hetwelk in het luibok van Naardens toren boven aarde gestaan had, en den naam had van nog iederen avond naar dat zelfde klokkenhuis terug te keeren; en ofschoon te oud en te wijs geworden zijnde, om mij nog langer met dergelijke baker-vertelschjes op te houden, zoo wil ik echter gul uit bekennen, destijds niet geheel en al vrij geweest te zijn van die zelfde kinderachtige vrees, welke mij eenmaal aan de Koog, in het huis van dien ligtgeloovigen slagter, op dien met bloedende koehuiden, met hoornen en staarten opgevulden zolder. Afgemat door al die vermoedjenissen, en bijna bezwijkende onder den zwaren last van zoo vele geduchte rampen en tegenspoeden, had mijn denkvermogen, hetwelk waarlijk buitendien niet veel beteekende, al deszels energie verloren, en het gezicht van die lijkbaar, van die doodgravers gereedschappen, van die akeelige duisternis en van die voor mij zoo ongewone diepe stifte, hadden mijn door moedeloosheid tot mijmering overhellend gemoed met allerlei bespottelijke hersenschimmen opgevuld. Dan eens zag ik in mijne zotte verbeelding de woorden *momento mori* met vurige letters duidelijk op den muur, dan weder hoorde ik voetstappen en een boven-

vennatuurlijk geluid, hetwelk mij telkens, ondanks mij zelve, Naardens toren voor den geest bragt, en midden in die bange geest- en gemoedsgesteldheid hoor en zie ik werkelijk iemand op handen en voeten onder door eenen valtrap van de kerktoren-deur naar binnen kruipen. Bestorven van schrik zat ik in een wenk des tijds eenige voeten hoog boven in den toren met handen en voeten aan het touw des klokkenluiders vastgeklemd; doch de bel daardoor in beweging gebragt zijnde, werd dit spookachtig raadsel spoedig opgelost; want het bleek bij het licht des ratelwachts, die, gansch onthutst, op dit alarm was toegeschoten, dat het gewaande spook in niets anders bestond dan in een groot zwart varken, hetwelk, aan den koster toebehoorende, de gewoonte had in het luihok deszelfs nachtverblijf te houden, en daar door middel van een in- en uitslaande klep, welke in het onderste gedeelte van de kerktoren-deur aan hengsels vasthing, in te kruipen. Intusschen was deze koddige avontuur voor mij van het gelukkigste gevolg; want in plaats van nu hier den nacht op de harde sporten van die doodbaas te moeten doorbrengen, nam de garde-champêtre mij uit medelijden met zich naar zijne schamele woning, alwaar ik op een zacht bed

van

van zindelijk hooi en stroo tot laat in den morgen vreedzaam en rustig uitsliep.

Den volgenden dag over Noordijk en Middelbert al hotsende en stootende in eene met zieken beladene kar tusschen twee marechausés te paard tot voor het regthuis te Groningen overgebracht zijnde, maakte ik kennis met zekeren dikken hospes, wiens naam mij thans niet wil te binnen schieten, doch die de eigenaar was van het huisje van Czaar Peter de Grootte te Saardam, en die kort te voren mijnen oudsten broeder, praktiserend geneesheer aldaar, had leeren kennen. Deze ronde hupsche kastelein was naauwelijks met mijnen naam en mijne omstandigheden bekend geworden, of hij scheen terstond een bijzonder zwak voor mij opgevat te hebben. Onder de menigte gewigtige aan mij bewezene diensten, waarvoor ik hem, in de hoop dat hij thans nog in het land der levenden woont, hier mijnen openlijken dank betuige, herinner ik mij onder anderen, dat hij korte dagen na mijn vertrek uit Groningen een berigt inzond aan den commissaris van politie te Zwol, dat het Amerikaansch schip, hetwelk tijdens mijne landing voor Langeroog gezien was, door eene Engelsche oorlogs-kotter genomen en binnen

II D.

Ee

de

de Jado was opgebragt, en hoewel deze tijdig niets tot mijn ontslag kon medewerken, zoo strekte dit echter tot een klaar bewijs van 's mans goeden en menschevenden wil, welke op mijne dankbaarheid en erkentenis ten allen tijde de geheiligste aanspraak behouden zal.

Van al wat mij op dien moeilijken togt van Langeroog's kusten tot binnen de stad Amsterdam, zijnde eenen afstand van over de drie honderd uren, zoo al te beurt moest vallen, is er echter geene ontmoeting zoo zeldzaam, zoo hoogst verrassend, zoo wezenlijk aandoenlijk en treffend, als die, welke mij te Assen, in de hoofdstad der provincie Drenthe, bejegend is. Na in een afschuwelijk gevangenhok op den kouden vochtigen steenen vloer, tusschen twee zieke misdadigers, welke voor het tuchthuis te Vilvoorden bestemd waren, den nacht al schreeuwende van kramppijnen doorgebragt te hebben, vroeg ik des anderen daags morgens aan de gendarmes, welke mij reeds aan de lijn gebonden hadden, met oogmerk om mij nog dienzelfden dag tot naar Dwingeloo over te brengen, of ik niet voor eigene kosten een rijtuig mogt nemen; doch het antwoord was, dat zulks niet mogt worden toegestaan buiten speciaal verlof van den

in die stad residenten onder-prefekt. Zulks gaf aanleiding dat men mij naar deszelfs woning geleide. Dan, wie denkt gij lezer, dat mij daar aan huis het eerst moest ontmoeten? Wie denkt gij dat mij hier op het onverwachtst schietend van blijdschap om den hals moest vallen? Wie anders dan die zelfde getrouwe, die zelfs ware boezemvriend, die mij te Nieuw-York in de gevangenis het leven redde, deszelfs die mij daar een laatste en eeuwig vaarwel dacht toegeroepen te hebben, deszelfs Canttelear aan wien dit werk met de warmste gevoelens van vriendschap en onveranderlijke erkentenis is opgedragen. — De onder-prefekt, in wiens huis ik op zulk eene toevallige wijze tuschen twee marchanssés gebonden werd binnengeleid, was de heer Holland, eertijds en thans wederom praktizerend advokaat te Demerary, met welke ik tijdens mijn planterschap in de West-Indiën meer dan eens groote zaken had verrigt, en wiens beminnelijke echtgenote in hare kindsheid, gelijktijdig met eene mijner geliefde zusteren, ter schoole ging; en mijn oude boezemvriend, die insgelijks wegens deszelfs voormalige West-Indische betrekkingen met dien onder-prefekt bijzonder bekend en zelfs sedert eenige dagen allertoevalligst: ten

sijner huize gelogeed was, moest juist de eerste zijn, die hier de deur opende toen de gendarmes mij gevankelijk binnen bragten.... Wie is hier in staat om zich een juist denkbeeld te vormen van de gewaarwordingen, die ons bij zulk eene, alle roman- en tooneel-vertooning te boven gaande, hartroerende ontmoeting, wederzijds en mij in het bijzonder moesten bezielen. Dierbare en verteederendste oogenblikken mijns levens, hoe zoet en streeklend verlevendigt gij u thans weder aan mijne zich thans nog alles weder duidelijk herinnerende verbeelding. Edele vriendschap, onwaardbare en zoo zelden naar waarde erkende schat, wat al zaligheden, wat al reine hemelsche genietingen bevat gij in uwen liefderijken schoot. Nog voel ik hoe mijn hart van blijdschap en aandoening klopte, toen de hand mijns edelsten en eenigsten vriends, na zoo vele tusschenkomende wederwaardigheden en lotgevallen, onder zulke hoogst toevallige maar tevens noodlottige omstandigheden, weder de mijne omvatte. Nog zie ik hoe ieder zich hier beijverde om mij uit mijne ketenen te ontslaan, en mij, terwijl mijne angestinboezemende geleiders in den gang bleven staan, in eene vrolijke tankamer voor een snorrend vuurtje op de voorkomendste en hartelijkste wijze

wijze van alles verzorgde. Ieder was brandend van verlangen om de opheldering van deze raadselachtige aankomst te vernemen; doch swakte en de hevige ontsteltenis van mijn, door zulk eene plotselinge verrassing, van aandoening overstelpt gemoed, hadden mijne spraak belemmerd, mijne bewustheid beneveld, en het was eerst na verloop van eene geruime tusschenpoozing dat ik mij in staat gevoelde het geheim van dezen mijnen gevankelijken en beklagelijken toestand in al dezelfs bijzonderheden te ontwikkelen. Men oordeele dus hoe men mij, na de volkomenste overtuiging mijner onschuld, diep, ja tot in de ziel beklaagde, hoe men zich om strijd beijverde om mij uit de handen dier schavotgeleiders en bijzonder uit al die onderscheidene afschrikkelijke gevangenhokken te ontslaan, welke mij op dan nog door mij af te leggen verren togt te wachten stonden: en ofschoon de onderprefekt niet bevoegd scheen te zijn, om mij op vrije voeten te stellen, zoo nam hij evenwel op zich, mij per extra rijtuig op eene gansch andere wijze te laten escorteren, zoodat Assen in allen gevalle de stad was, in welke mijne ergste ellenden en tergendste vernederingen een einde namen; want van hier af vervolgde ik het overig gedeelte mijner marsche-

routs, in plaats van mij aan étapes te sloeren, of op iedere vijf uren afstands nieuwe gevangenhuizen te betrekken, en met allerlei galei-boeven, dieven en moordenaars tot openlijk schandaal door een aantal steden en dorpen, tussehen reizenden van aanschouwers, door dik en dun voortgesleept te worden, in een gemakkelijk rijtuig, aan de zijde van mijnen vriend, die mij in dezen bangen nood geen enkel oogenblik verliet, maar mij in alles met raad en daad, ja met de grootmoedigste bijdragen en opofferingen te gemoet kwam, die zich niet schaamde, mij overal te volgen, in weerwil dat ons rijtuig voor en achter met gendarmes bezet was, en waardoor de nieuwsgierigheid der voorbijgangeren nog veel meer werd opgewonden, zoo erg somtijds, dat wij, bij het afstappen voor de onderscheidene logementen in de op onzen weg liggende steden, alwaar wij ons nachtkwartier wilden houden, nauwelijks in staat waren ons zelve eenen doortogt te hanen. Zelfs schaamde hij zich niet overal in hetzelfde slaapvertrek met mij te vernachten, niettegenstaande die beide karens ten eenen kosten voor mijne bedsonde zaten te zwelgen en te zuipen, en zich nog wel beleedigd durfden achten zoo wij hen bij onze avond- of middagmaalen niet aan onze zijde plaat-

plantaten. Het is bij zulke gelegenheden, dat men den *waren* vriend leert kennen; want als het noodlot ons dergelijke vernederende slagen toebrengt, al zijn wij dan ook zoo onachtdig als een eerstgeboren kind, o! dan ziet men zich zoo vaak door bloedverwanten en zoogenaamde vrienden verlaten! o! dan wordt er doorgaans zoo spoedig een of ander voorwendsel uitgevonden om zich, zonder aanstoot voor het oog der wereld te geven, wegens zulk eene onchristelijke, ja onmenschelijke onverschilligheid en verloochening te verontschuldigen. De eerste bloedverwant die mij in dien gavankelijken toestand, tusschen twee gendarmes aan de zijde mijner beide Amerikaansche matrozen, op den weg naar het verbeterhuis te Amsterdam, kort na mijne ontschepping uit den Zwolschen beurtman, tegenkwam, was een mijner eigene neven, dezelve met welken ik eenmaal het zodgeiaapde *heilig driemanschap* uitmaakte, ten des destijds, onder het Fransch gouvernement, vrij goed geplaatst was, ja die mij, indien ik met mijne voormalige tonnen gouds uit Indië was teruggekeerd, zeer zeker ook het eerste aan die geheiligde betrekkingen van utiand en verwantschap zoude herinnerd hebben; doch thans werd de arme, de gavankeljk weggevoerde noch en drieman met

eene flauwe groete onpeedoogend voorbijgaan.

In het verbeterhuis komende, vernam ik dat mijn vriend Cantzelaar, die opzettelijk zijne reize uit Zwol over land had voortgezet, reeds alles voorloopig ter mijner in vrijheid stelling bij den prins van Plaisance in gereedheid had gebragt; dat de heeren *Benjamin Donker Curtius* en *J. Vullenhoven*, te Amsterdam, zich beide als mijne borgtogten hadden aangeboden, en het reeds beslist was, dat ik dadelijk bij mijne komst, ofschoon steeds onder de *haute surveillance der politie* blijvende, op vrije voeten zoude gesteld worden; ook werd ik, kort na mijne gevangenzetting in het verbeterhuis, naar het bureau van politie, op de oude turfmarkt, overgebragt, om aldaar, hoogst toevallig waarlijk, in hetzelfde huis, uit hetwelk ik, zeven jaren te voren, dat beminnelijk rijk West-Indisch meisje getrouwd had, verhoord te worden. Men oordeele wat daar op die oogenblikken in mijn binnenste moest omgaan, toen ik diezelfde wanden voor mij zag, binnen welke ik eenmaal mijne bruiloft vierde, en welke mij al die reize genietingen, die liefde en rijkdom zoo mildeljk aanbieden, weder als op den dag van gisteren voor de geest

geest bragten. Men kan nagaan welke wroegingen deze martelende herinnering in mij verwekken moest bij eene vlugtige vergelijking tusschen mijne tegenwoordige en toenmalige omtandigheden; het was waarlijk als of het tot zulks zoo gewild had, om mij te doen zien hoe weinig men in dit leven op het bestendig bezit van geluk, rijkdom, eer en grootheid rekenen kan, en hoe alles van het wispelturig woodlot en van ons zedelijk gedrag en wandel afhangt. Deze inderdaad merkwaardige toevalligheid hield mij eenen geruimen tijd zoo diep in gedachten verzonken, dat ik niet eens wist geslagen had op dien opgeblazen politie-commissaris, die mij waarschijnlijk voor half snf aanzag, en zijn verhoor dus zoo veel mogelijk bekort en bespoedigd had.

Zoodra ik mij weder in vrijheid gesteld zag, was mijne eerste taak die mijner beide Amerikaansche lotgenooten te bewerken, hetgeen mij weldra daarna gelukte door tusschenkomst van den Amerikaanschen consul, die beide in zijne bescherming nam, en met de eerste gelegenheid de beste naar het land hunner geboorte terugzond.

Na bleef er eindelijk nog eene laatste en
 Ee 5 niet

niet minder aandoenlijke ontmoeting over, namelijk die der blijde wederkomst, na zulk eene lange afwezenheid, onder het ouderlijk dak. Dan helaas! mijn vader was intusschen reeds tot stof en de ouderlijke woning in pijn veranderd; alles had zoowel als mijn diep ongelukkig vaderland in dien tusschentijd eene gansch andere gedaante aangenomen. Mijne moeder leefde nog; maar zorgen, droefheid en ouderdom hadden hare haren grijs, hare beminnelijke wangenstrakken voor mij onkenbaar gemaakt. De plaats, alwaar ik die, van vreugde en aandoening in onmacht vallende, zedingswaardige en thans diep betreunde vrouw het eerst weder in mijne armen kneelde, was ten huize van den predikant Memming te Saardam, en die blijde weder-ontmoeting is zeer zeker ook eene van die voor mij zoo godenkwaardige wederwaardigheden, welke zoo lang ik leef in mijn geluigen sulken gegrist blijven. De betrekking tusschen moeder en kind is en blijft van dien geheiligen aard, dat daar in het getreed een geene lage geldzuchtige gevoelens gedacht verpirt. Het moederhart klopte voor mij even zoo teederlijk, als of ik met West-Indische schatten beladen, als eenen Cresus voor haar stond; doch of die zelfde zuivere grondbeginselen van belang-

loo-

Jooze broedgeliefde destijds bestaan hebben bij allen, met welke ik in eenen en denzelfden moederlijken schoot werd groot gebragt, zulks zal ik aan de beoordeeling van hun eigen geweten overlaten. Niemand hunner scheen zich ten minsten te kunnen of te willen herinneren, dat zij het aanzienlijk ouderlijk vermoogen, waarvan ik nimmer eenen penning gezien had, onder zich verdeeld hadden, en evenwel liet men mij, die oeme oude bejaarde en al te spoedhartige behoefte moeder niet tot last wilde verstreken, kort na mijne komst, als *garde d'honneur*, zonder eenige hulp noch bijstand, een goed heenkomen zoeken, en het is deze nieuwe betrekking, waarmede het eerste der beide nu te volgen twee deelen over mijne salitate loopbaan zal aanvangen.

SLOT.

S L O T.

Door het woordje *slot* verstaat men gewoonlijk het einde, of den volkomen afloop eens werks. Zulks is hier evenwel eenszins het geval; want, gal uitgesproken, en gelijk ik ook reeds in mijne voorrede voor het eerste deel dèzes werks te kennen gaf, is de lezer hier, in weerwil van mijnen bekortenden en vlugtigen schrijfsrant, op zijn hoogst genomen, *half weg*.

Tot hiertoe schreef ik slechts over *eenige beuzelachtigheden mijner kindsheid*, over *eenige nietsbeduidende bijzonderheden mijner jongelingschap* en mijner vroegste mannelijke jaren, over *eenige mijner wederwaardigheden in vreemde en verafgelegene gewesten*, over *eenige schipbreuken, gevangennemingen en onzwervingen in den Atlantischen Oceaan, tusschen barre rotsen, klippen en onbewoonde eilanden*, kortom over *eenige mijner grootste voor- en tegenspoeden in Noord- en Zuid-Amerika*; doch thans wordt Duitschland, Frankrijk, En-

geland, thans worden de Nederlanden het tooneel mijner avonturen en lotgevallen, zoo dat de lezer beter in staat zal zijn, om over de echtheid mijner schetsen, zoo van tafereelen, zeden en gebruiken, als van bijzondere karakters te oordeelen. Tot hiertoe vielen mijne aantekeningen waarschijnlijk meer onmiddellijk in den smaak van zeelieden, verliefden, ambtenaren, West-Indianen, Planters, kooplieden en van de zoodanigen, die nog weinig of in het geheel niet met de mindere bijzonderheden des nieuwen werelddeels bekend waren; doch thans zal het werk meer bijzonderlijk in den geest vallen van militairen en van die onbereisde lezers, welke niet zoo grif geloof kunnen hechten aan dingen, die te ver buiten derzelve bereik liggen. Eerstgenoemde, die thans, even als schoorsteenen in den zomer, zich zelve, de maatschappij en bijzonderlijk de schatkist tot last verstrekken, zullen zich door de vlugtige aantekeningen mijner ontmoetingen als garde d'honneur onder Napoleon, gedurende den Duitschen veldtogt, of als officier onder Nederlands standaard, bij onderscheidene belegeringen in 1814 en 1815, die gelukkige dagen hunner glorierijke loopbaan, die gelukkige dagen hunner ware bestemming weder voor den geest kunnen brengen, terwijl zij,

die

die mij tot hiertoe hebben leeren kennen
 ooggetuigen zullen worden van mijne dertien
 jarige omzwervingen op den Europeschen grond
 waarbij ik hen, in plaats van door middel
 eener omzigtbaarmakende ring, met mijn bij
 jot van inkwartiering, dan eens in een prach
 tig paleis, dan weder onder het schatnele riet
 ten dak des eenvoudigen landmans zal binnen
 geleiden, en waarbij zij, aan mijne zijde op
 een hassaren-paard gezeten, de gansche uitges
 strektheid van Frankrijk tot aan de grenzen
 van Spanje stapvoets zullen doorkruisen, en
 al de merkwaardigste bijzonderheden opnemen,
 welke in de, bij die gelegenheid, door mij
 bezochte steden, dorpen en gehuchten, doch
 bijzonderlijk gedurende mijn verblijf in Parijs
 en in het door mij bewoonde voormalig kloos
 ter bij Tours en Turenne zullen voorkomen
 Van daar zal men wederom langs eene gansch
 andere marschroute met mij terugtrekken tot
 aan de met lijken bezaaide oevers van den
 Rijn, alwaar men mij in mijne verschillende
 cantonnementen, schermutselingen en vooral
 bij mijne gevaarlijke ontsnapping tusschen
 Spiers en Worms, en bij mijnen kluchtigen
 terugtogt over Frankfort en Manster naar de
 Nederlanden steeds zal vergezellen. Vervol
 gens zal ik mijnen lezer ook ter loops de

onderscheidene Belgische en Hollandsche steden doen komen, in welke ik in verschillende graden en rangen, even als een tweede ring van Gijges, overal indrong en meer opmerkingen gemaakt heb dan sommigen welligt zullen bevallen. Ook zal ik hem, (zonder echter mijne Uitgevers noch mijzelven in het minst te compromitteren), ooggetuige doen zijn van mijn heimelijk en, zoo ik hoop, laatste huwelijk voor eene Fransche regering, en daarna in eene roomsche kerk op Frankrijks territoir, als ook van de ongelukkigste catastrofe mijns levens, namelijk van mijne gevangenneming in 1825 te Delft, alwaar ik op dezelfde wijze als een *La Fayette* mijne, met schildwachten bezette, woning ontvlugtte; dat is, in het gewaad eener vrouw; in het rouwgewaad eener getrouwe en toederminnende gade; aan welke ik mijne redding niet minder te danken had, dan *Hugo de Groot de zijne*; welk getrouw verslag welligt strekken moge tot wegneming van onverdiente verdankingen op eenen braven veteraan en tot de in vrijheid stelling eens eerlijken krijgsmanus, die, *ofschoon even zoo onschuldig aan mijne vlugt als een pas geboren wicht*, den gestrengen eisch der onzerzoonlijke krijgswetten niet heeft kunnen ontgaan, en waarbij

men

men tevens eenige trekken zal zien van voorbeeldeloze huwelijkstrouw en zuivere kinderliefde, van echt christelijke vreedzaamheid, grootmoedige menschenliefde, oorspronkelijke mededeelzaamheid en grootheid van ziel in tegenspoed, gepaard met de minzaamste kieschheid, die Bato's zonen aan de schitterende deugden hunner voorvaderen zullen herinneren. De wereld zal daarbij die waarlijk godvruchtige christen-leeraars, zoowel tot de roomsche als tot de hervormde kerk behoorende, leeren kennen, welke derzelver gemeente zoo loffelijk zijn voorgegaan in het bijdragen van zoo vele aanzienlijke liefdegiften, tot onderstand en redding eens gezins, hetwelk door vriend en bloedverwant onmenschelijk miskend en verstooten, maar door vreemden, van alle kanten met vartspoelingen en weldaden overladen werd. Men zoude daarbij ook tevens eenige staaltjes kunnen voorleggen van barbaarsche ongevoeligheid, onbeschaemde laster, smooide trouweloosheid (*),

en

(*) Meer dan één inwoner uit Delft weet al te wel op wie deze aanwijzingen toepasselijk zijn, zonder dat men hier de schuldigen met naam en voornaam behoeft aan te wijzen.

en zulks nog wel gepleegd in een oogenblik, dat de voornaamste inwoners eener ganache stad de middelen in Gods hand schenen te sijn, een eene onschuldige, deugdzaame en waarlijk godvrachtige gade in de armen haars voortvlugtigen mans terug te voeren; ja wat nog sterker is, en waarvoor de menschheid met schrik en afgrijzen moet terug deinzen, gepleegd, zeg ik, door wezens, op wier hulp en bijstand dat zelfde gezin de geheiligdste aanspraak had; doch waartoe deze wraakneming, welke, hoe soet die voor sommige bekrompene harten ook moge toeschijnen, toch meestal meer verbittering dan verbetering te weeg moet brengen? Buitendien heeft de beleedigde onschuld niet noodig tot zulk een ellendig hulpmiddel de toevlugt te nemen. Deze vindt haar schild en kampvechter hier boven, en zulks is, zonder hier op eens de fenselaar te willen uithangen, volkomen door de nitkomst gebleken; de hand, de almachtige hand, die weduwen en weezen beschermt, staalde ook daarin hare redding ten zichtbaarste door. Hij, die niet werktuigelijk oordeelt naar wetten door menschen handen vervaardigd, Hij, die in zijn woord beloofd heeft het kruost der godvruchtigen te zullen zegenen, Hij, die de verdedigers van rede en godsdienst

almeer verlost, maar hem in woorwil. hanner overtredingen, in spijt van recht en wetten, uit de dreigendste gevaren op de wonderdadigste wijze weet te redden en te beschermen, verschafte ook den schrijver, ondanks zijne waarloosle opvoeding en diepe onkunde, de middelen om, ofschoon in een vreemd land, in alle de behoeften van dat gezin te voorzien; en schonk hem daarbij tevens het talent, het zoo dun gemaaid talent, om zijnen naasten al schertsende en lagehende, zwakheden en gebreken onder het oog te brengen, welker tentoonstelling welligt even zoo veel tot de bevoordering zijns tijdelijken en eeuwigen geluks kan toebrengen als weinig diep doordacht produkt van den schrandersten en vroomsten geleerden. Hij is het, die zijn geheugen scharpte, zijnen overtuiging fier aanvuerde en zijne eigenlieve de faulke, ten einde opregt te zijn in de openbare betydenis zijner waansheden en gebreken, hetwelk alleen het echte middel was om den onovervarenen af te schrikken en de baken en klippen aan te wijzen, welke zoo al op onsterfelijk weg kunnen voorkomen. Hij was het ook die hem den noodigen moed inboezemde om, met opoffering zijner eigene rust en veiligheid, de wangedrochten te ontmaskeren, die de menscheit ootereen en verpesting, en het is welligt

om die rede alleen, dat de schrijver zoo dikwerf en op zulke miraculeuze wijzen van den rand des doods teruggebragt werd.

Doch ik vergeet dat ik slechts bezig was met eene vlugtige schets te geven van den inhoud van het werk dat nu, onder den titel van *Mijne Tienjarige Militaire Loopbaan*, zal volgen.

Zoodra men al het hier opgeteekende, geregeld en behnoptelijk uitgewerkt, in het kort bestek eens enkelen boekdeels, hetwelk het eerste deel van dat werk zal uitmaken, achter den rug heeft, ga ik andermaal met mijnen lezer op reis, sliep met hem in vrouwelijk gewaad uit de Schoolpoort te Delft, en neem hem mede op dien gevaarlijken togt, midden door het centrum van het fanatisme, midden door de stad Brugge, juist de plaats, waar de schrijver opgesücht en veroordeeld werd, over Oostende Frankrijk in, vlugt met hem van haven tot haven door eenen drom van gendarmes tot aan hoord van *The Redeemer* (de Verlosser), zet met hem, terwijl mijn oog steeds met dankbare tranen naar den hemel staart, terwijl mijn hart voor het behoud mijner in wanhoop achtergelatene dienbaarste panden bloedt, den eer-

sten, blijden, onuitsprekelijk blijden, voet op Albions vrijen en beschermenden grond; wandel vervolgens met hem door Londens bevolkte straten, bezoek met hem al het belangrijke en merkwaardige dier prachtige hoofdstad en der bekoorlijke environs, breng hem; in mijne betrekking als onderwijzer in vreemde talen, in eenige Engelsche huisgeziinnen rond, leer hem eenige bijzonderheden en karakters kennen, en zal hem trachten te doen verbeelden, dat hij werkelijk overal aan mijne zijde gaat; welk tweede deeltje besloten zal worden met een verslag van des schrijvers emigratie en inschepping in 1827 onder de gezegendste omstandigheden naar de kusten van Afrika, zoodat deze werken, welke op zijne plantagie in de West-Indiën ontworpen, gedurende zijne gevangenschap in Noord-Amerika vervolgd, gedurende zijne ballingschap in Engeland gedeeltelijk zijn gedrukt, in het derde door hem bezochte werelddeel zullen voleindigd worden!

Intusschen wil ik, alvorens den Europeschen grond voer altijd te verlaten, van deze geschikte gelegenheid gebruik maken, mijne lezeressen beurtelings een laatst vaarwel toe te roepen. — Vaarwel dierbare zuster, met welke
ik

Ik nog onlangs te Leiden, aan de zijde eens
 thans diep betreurden broeders, naast het lijk
 van eene hartelijk geliefde moeder, het ver-
 lies beweende van haar, die zoo ondankbaar
 voor alle hare teederheden werd beloond, van
 haar, die ons allen met dezelfde onbegrens-
 te liefde heeft opgebracht, die ons met de
 melk van eene en dezelfde borst heeft gezoogd,
 en wier aandenken u te dierbaar, ja te be-
 lig was om de vrucht harer ingewanden, om
 uwen broeder, uwen veroordeelden broeder, te
 vermoorden of te verloochenen. Het ga u en
 de uwen eeuwig wel. Boezem uwe kinderen
 steeds diezelfde zachtmoedige en beminnelijke
 gróndbeginselen in welke de sieraad uwer
 hals is; kus de regelen, die ik hier on-
 der een' vloed van tranen alleen voor u ter
 oederstelde, en bewaar dit werk als een ge-
 denkteeken van hem, die, zoo lang hij adem
 haalt, in liefde aan u en de uwen gedenken zal.

Vastwel beminnelijke gezellinnen mijner
 jeugd, met welke ik te Naarden een levens-
 tijdperk heb doorgebracht, waaraan het hart
 nu en dan nog zoo gaarne en met zulke stree-
 vende gewaarwordingen terugdenkt; ook gij
 zult mij hier gewis geenen enkelen afscheids-
 groet willen ontzeggen. Wie weet hoe dik-

werk de pen eens romanschrijvers uwen boesem onstroomig op en neder deed zwellen, wie weet hoe menige diepe zucht gij voor een sentimenteel zamenraapsel van overdrevene verdichtselen hebt verkwt, en hoe veel te meer mag ik dan ook niet vertrouwen, dat het levensverhaal van een uwer oude stads- en speelgenooten, wien gij destijds stik eene onschuldige wederkeide bedroeg, u ook lief en daar wel eene vriendelijke glimlach, eene medelijdende traan, in allen geval een goedhartig laatst vaarwel van uwe lieve lippen wil weten te ontwingen.

En gij mijne lezers in het algemeen, het zij bekend of onbekend, vriend of vijand, militair, geestelijke of burger, oud en jong, rijk en arm, want de hemel weet in wat al handen dit werk niet vallen kan, u wensch ik allen zonder onderscheid de rijkste bron van genoegens, van voorspoed en welvaard, en daarbij eene nimmer verzadigende lust in het lezen mijner werken, met welke ik u steeds met de onvermoeidheid eens Walter Scott's bij voortdaring zal blijven bestormen, zoo lang mij slechts het geluk moge te beurt vallen uwe aandacht te blijven boejen en uwen leestlust meer en meer op te wekken.

Gij,

Gij, tegen mij z6o ten onregte verbitterde Roomschegezinden, volg slechts den wijzen menschlievenden raad van een uwer grootste Heiligen: « *onderzoek alle dingen en behoudt het goede,* » stoor u niet aan een verbot, hetwelk strijdt tegen de geheiligde regten van den redelijken mensch; maar lees mijne Galerij, of Beeldendienst, lees mijne Roomsche Feest- of Heilige dagen met een onbevooroordeeld hart, en ik konde mij in mijne ziel overtuigd, dat gij ook mij vroeg of laat uwen zegen op reis zult nazenden.

Gij mijne schuldvorderaars, die gewis meer dan iemand anders op het verhaal mijner schipbreuken en verliezen als koopman regard zult geslagen hebben, met u wil ik ook nog voor mijn vertrek mijne twintigjarige rekeningen vereffenen, en hiertoe biedt zich, juist bij het sluiten dezes werks, allertoevalligst de geschiktste gelegenheid aan, blijkens onderstaand extract van eens advertentie in de Times van 3 April 1827, welk officieel stuk tevens dienen kan tot overtuiging dier lezers, welke mijn werk wellicht tot hiertoe voor eenen roman aangezien hebben.

456 SWAVING'S REIZEN EN LOTGEVALLEN.

COURT of CIVIL JUSTICE. — Pursuant to an Order of the Honourable the Court of Civil Justice of the Colony of Barbice, bearing date 23d January 1827, notice is hereby given, that the several CLAIMANTS on the PROCEEDS of INSOLVENT ESTATES, as hereinafter named, may, on application at the Secretary's office of said Colony, receive their respective DIVIDENDS, as awarded to them by Judicium præ et Concurrentis, hold by said Court thereon, viz:—

ESTATES OF J. G. SWAVING AND OF
RULACH AND SWAVING.

Secretary's office, Barbice, 26th Jan. 1827.

By Command, F. WHITE, Dep. Secretary.

HET HOF VAN CIVIELE JUSTITIE DOET HIERBIJ WETEN, DAT, KRACHTENS EENE ORDER VAN WEGE DEN HOOG ACHTBAREN RAAD VAN CIVIELE JUSTITIE DER KOLONIE BARBICE, VAN DATO 23 JANUARIJ 1827, DE ONBESCHRIJVEN RECLAMES LASTEN DE HIER ONDERGEMELDE DE ONSOLVERDE BOEDEL, BIJ AANMELDING TER SECRETARIE VAN VOORSCHREVEN KOLONIE, DERZELVER RESPECTIVE DIVIDENDEN KUNNEN ONTVANGEN, WELKE HUN ZIJN TOEGEVEZEN BIJ JUDICIUM PRÆ ET CONCURRENTIE SOO ALS DOOR VOORNOEMDEN HOVE BEPAALD IS; TE WETEN:

DE BOEDEL VAN J. G. SWAVING EN VAN
RULACH EN SWAVING.

Ter Secretarise van Barbice 26 Januarij 1827.

Op last, F. WHITE, Dep. Secretaris.

EINDE VAN HET TWEDE DEEL.

VERBETERINGEN EN AANMERKINGEN.

EERSTE DEEL.

- Bl. 35 r. 14 staat: *wéinig* rekenen kon, lees: *ten vol-*
len rekenen kon.
- 80 r. 24 staat: T. Hoijer, lees: Frans Hoijer.
- 161 r. 24 staat: *hiernevens gevoegde nota*. NB. De reden waarom deze nota hier niet bijgevoegd is, moet geenszins aan onachtzaamheid toegeschreven worden, want des schrijvers voornemen was destijds om al de in zijn werk voorkomende plaatsen, welke in onze nieuw uitgekomenen aardrijkskundige woordenboeken abusiefelijk, onvolledig, of in het geheel niet voorkomen, alphabetisch-gewijze achteraan te stellen; doch ontwa- rende dat zulks bijna een boekdeel op zich zelve zoude uitgemaakt hebben!! moest hij dit zijn plan laten varen.
- 175 r. 11 staat: *wiens weduwe*, lees: *wiens echtge- noote*.
- 310, in de noot, staat: *Zweirs*, lees: *Schwiers*.

TWERDE DEEL.

- 9 r. 26 staat: *het met groen*, lees: *het groen*.
- 25 r. 2 staat: *Mecanie*, lees: *Mecanic*.
- 61 r. 22 staat: *even zoo min schenen*, lees: *even zoo schenen*.

De schrijver, na de vervaardiging zijns eersten deels, vernomen hebbende, dat Mevrouw S...., die de bemin- nelijkheid en de goedhartigheid zelve is, en die dus ten eeregte voor de leermeesteressen van die bewuste papegai wordt

worst aangesien, daar zij dit schreeuwend heeft slechts op eene toevallige wijze in haar bezit had, herhaalt hier derhalve nogmaals, dat zijne deswegens gemaakte aanmerkingen op niemand anders moeten toegepast worden, dan op die dame, van welke de papegaai dat gekerm geleerd heeft. Ook behoeve men slechts pagina 42 van het IIe deel te herlezen, om zich oogenblikkelijk te overtuigen dat de schrijver wel verre is geweest van eenen onverdienden blaam te leggen op dat *waardig* gezin, hetwelk waarlijk bijna als eene uitzondering op den algemeenen regel verdiende aangehaald te worden.

1

